

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ISSN 2286-8860

ACADEMIC JOURNAL OF NORTH BANGKOK UNIVERSITY

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน 2567

Vol.13 No.1 January – June 2024

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ACADEMIC JOURNAL OF NORTH BANGKOK UNIVERSITY

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน 2567

Vol.13 No.1 January – June 2024

ISSN 2286-8860

วัตถุประสงค์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่งานวิจัย และบทความทางวิชาการของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิจัย
- เพื่อกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ในสาขาต่างๆ
- เพื่อเป็นสื่อกลางในการศึกษา ค้นคว้า และเป็นแหล่งวิทยาการความรู้ด้านต่างๆ

เจ้าของ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

ผศ.ดร.สิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง

อธิการบดี มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

บรรณาธิการ

รศ.ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.จรรยา สุวรรณทัต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เกษียณอายุราชการ)

ศ.ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ศ.ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกษียณอายุราชการ)

ศ.ดร.สายหยุด จำปาทอง

กระทรวงศึกษาธิการ (เกษียณอายุราชการ)

รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เกษียณอายุราชการ)

รศ.ดร.ภารดี อนันต์นาวิ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

รศ.ดร.มนสิข สิริสมบุญ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รศ.ดร.วันชัย ปานจันทร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.วิชัย แหวนเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (เกษียณอายุราชการ)

ผศ.ดร.เฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร.ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (เกษียณอายุราชการ)

ผศ.ดร.ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผศ.ดร.สมยศ อวเกียรติ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร.สิทธิชัย ธรรมเสนห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.ดร.อนันต์ ธรรมชาลัย

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.สุรเดช บุญลือ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

กำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

ผลงานที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์เฉพาะส่วนบุคคลของผู้เขียน
ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้
และไม่มีผลต่อบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ACADEMIC JOURNAL OF NORTH BANGKOK UNIVERSITY

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน 2567

Vol.13 No.1 January – June 2024

ISSN 2286-8860

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review) ประจำฉบับ

ศ.ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ศ.ดร.พัลลภ พิริยะสุขวงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รศ.ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.เทือน ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รศ.ดร.ชาวุฒิ ปลื้มสำราญ	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
รศ.ดร.พงศ์ หรดาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (เกษียณอายุราชการ)
รศ.ดร.มนสิข สิริสมบุญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.วันชัย ปานจันทร์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วิภาส ทองสุทธิ	วิทยาลัยนครราชสีมา
รศ.ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เกษียณอายุราชการ)
รศ.ดร.สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
รศ.ดร.สุรพล บุญลือ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รศ.ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.ชุมพล รอดแจ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ปัญญา วีระวิทยเลิศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (เกษียณอายุราชการ)
ผศ.ดร.ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.สิทธิชัย ธรรมเสนห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ฉบับนี้ เป็นวารสารปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ยังคงมุ่งเน้นการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทปริทัศน์หนังสือ ซึ่งนับว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานวิจัย แนวคิด ข้อมูล ข้อคิดเห็นทางวิชาการ องค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ อันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นับเป็นแหล่งการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมที่สำคัญแหล่งหนึ่ง

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน อีกทั้งยังสามารถเป็นสื่อทางความคิดระหว่างท่านกับสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต)

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

1	ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร
เขต 2	กฤษมา คงเสถียร
เบญจวรรณ ศรีมารุต
16	การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อ
ความตั้งใจในการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภค
ในเขตกรุงเทพมหานคร	จรัญญา ปานเจริญ
สุกัญญา สิงห์ด้อย
ชุตินาถรัฐ อุดมะสิริเสนี
27	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร
สถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก	นิรวิทย์ ขาวหนู
นงลักษณ์ ใจฉลาด
42	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับคุณภาพผู้เรียน
ตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	ปฐวี วรรณชัย
นงลักษณ์ ใจฉลาด
56	แนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคม
เพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย	ปัญญวัฒน์ จุฑามาศ
68	การพัฒนาครีมนวดผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง
วิสาหกิจชุมชนไบร์ท-ออฟ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร	เพ็ญศรี ยวงแก้ว
บุญยกฤต รัตนพันธุ์
ราตรี สิทธิพงษ์
77	ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย
ของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	เพ็ญใจ โพธิ์ถาวร
พรทิพย์ ดันติวิเศษศักดิ์
92	รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรู้ ด้านสุขภาพ
สำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย	เมธชนนท์ ประจวบลาภ
ภัทรา วายจตุ
110	ความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร	วิยะดา วรรณทวินิช
วัลภา คงพะวะ

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

121	คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี	ศิริณรร เอียบศิริเมธี
131	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชลบุรี	ศิริวัลย์ จันท์แก้ว
อังคณา อินเสื่อ
วัฒนา เสรีคุณาคูณ
จรรยาบรรณ อัยศิริพร
อรสา อร่ามรัตน์
142	ผลการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	สุระสิทธิ์ เขียวเขย
152	การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการการขนส่งแบบสีเขียวของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	อนวัต เจริญสุข
จงโปรด คชภูมิ
วิไลรัตน์ เจริญใหม่รุ่งเรือง

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคล
ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2

The relationship between good governance principles and personnel
management of the school administrators
under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2

กุสุมา คงเสถียร (Kusuma Khongsathian)¹ เบญจวรรณ ศรีมารุต (Benjawan Srimarut)²

Received: May 16, 2024

Revised: June 5, 2024

Accepted: June 12, 2024

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 2) ศึกษาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู ในอำเภอบางใหญ่ จำนวน 140 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า

1. หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป

หาน้อย ดังนี้ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักความรับผิดชอบ

2. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการออกจากราชการ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, การบริหารงานบุคคล

Abstract

This research aimed to 1) study the principles of good governance of the school administrators under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2; 2) study the personnel management of school administrators under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2; and 3) study the relationship between

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

M.Ed. Student, Phranakhon Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Advisor, Phranakhon Rajabhat University

good governance and personnel management of the school administrators under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2, The sample group included 140 civil servant teachers in Bang Yai District, using Krejcie; & Morgan table, and stratified random sampling. The instrument used in the research was a questionnaire. It has a reliability value of .86. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient.

The study revealed that:

1. The school administrators good governance principles were at a high level in every aspect, as follows: the principle of participation, the principle of transparency, the rule of law, and the principle of responsibility, respectively.

2. Personnel management of educational institutions under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level in every aspect, as follows: recruitment and appointment, retirement, and position planning, and positioning, discipline and maintaining discipline, and enhancement of efficiency in government operations, respectively.

3. The relationship between good governance principles and personnel management of the school administrators under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 had a positive relationship at the .01 level of significance.

Keywords: School administrators, Good governance principles, Personnel management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในปัจจุบันเพราะบุคคลที่ได้รับการศึกษาย่อมนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย กล้าคิด กล้าตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบให้ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ระบบการ

จัดการศึกษาของประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพและศักยภาพอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคน ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ได้ตรัสไว้ว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศของเราจึงจะได้คนดีมีคุณภาพ คือทั้งเก่งทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อำนวยประโยชน์ที่พึงประสงค์” (สุทธวิทย์ วิลัยรติ, 2564)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรหลักสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารการศึกษา กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปให้โรงเรียนโดยตรง การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย (ทัศนีย์ วิวัฒน์ชานนท์, 2563) ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการเข้ากับการบริหารงานบุคคล โดยการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้า

ในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์, 2563)

กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เนื่องจากปัญหาที่พบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล คือ การขาดแคลนบุคลากรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง และการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลให้สถานศึกษา การใช้ทรัพยากรบุคคลไม่เกิดประโยชน์ ไม่คุ้มค่า ครุบางส่วนขาดทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้านกระบวนการคิด และบุคลากรขาดการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อสนองตอบต่อการกิจของสถานศึกษาได้ดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชู มีเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 53)

สภาพปัญหาในการจัดการการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาค ทั้งในด้านโครงสร้างขององค์กร ด้านระบบบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์และกำลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาทางการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาประเทศ แม้ที่ผ่านมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยการกำหนดมาตรการและกลไกขึ้นโดยมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมาแล้วหลายฉบับ แต่โดยเหตุที่สภาพปัญหาการจัดการการศึกษาของประเทศ ในส่วนภูมิภาคมีความซับซ้อนและสั่งสมมาเป็นเวลานาน จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการกำหนดมาตรการและกลไกเพิ่มเติมเพื่อให้ปัญหาโดยส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว เพื่อประโยชน์ในการเตรียมการและรองรับการปฏิรูปการศึกษาอันเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการปฏิรูปประเทศ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ได้ตระหนักถึงการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและมีคุณค่ายิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับเจตนารมณ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จึงได้กำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลขึ้น และเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน ระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นได้นั้น ก็คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา หากขาดบุคลากรที่มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม แล้วย่อมส่งผลให้การดำเนินงานด้านต่างๆ ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา หรือพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่ดีโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนาการบริหารงานโดยใช้

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการวางนโยบาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการบริหารงาน ให้สอดคล้องกับปัญหาและเหมาะสมกับสภาพความจำเป็น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานบุคคล มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาล ตามแนวคิดและทฤษฎีของสำนักงานกฤษฎีกา (2542), สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ (2552, น. 1-3), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, น. 8-9), คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, น. 82-83), ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2552), คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, 2009, p. 1-3), ธนาคารพัฒนา

เอเชีย (Asian Development Bank, 2008, p. 14), อดิศักดิ์ จันทร์สม (2556, น. 139), บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (2544, น. 49), การุณนันท์ รัตนแสนวงศ์ (2553, น. 12) และปัทม มาลากุล อยู่ธยา (2553, น. 33) โดยจากการสังเคราะห์ได้ตัวแปร 4 ตัวแปร ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความรับผิดชอบ 3) หลักความโปร่งใส และ 4) หลักความมีส่วนร่วม

2. การบริหารงานบุคคล ตามแนวคิดและทฤษฎีของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, น. 6 - 7), ภารดี อนันต์นาวิ (2557, น. 297), ณัฐนิช ศรีลำคำ (2558: 40), โนริย์ ทรัพย์โสภณ (2559, น. 17-25), มูณีเราะห์ เจ๊ะมิง (2559, น. 33), ศิริรัตน์ มกรพฤษ (2559, น. 21), เตือนใจ คล้ายแก้ว (2560: 60), วาราดา ณ ลานคา (2560, น. 29-42), จันทร์จิรา อินตะเสาร์ (2560, น. 22-23), นภัสภรณ์ มูลสิน (2561, น. 13) และบรรจงศักดิ์ พิณระ (2550, น. 14-15) โดยจากการสังเคราะห์ได้ตัวแปร 5 ตัวแปร ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย และ 5) ด้านการออกจากราชการ

ตัวแปรอิสระ

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

1. หลักนิติธรรม
2. หลักความรับผิดชอบ
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย
5. ด้านการออกจากราชการ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ในสถานศึกษาอำเภอบางใหญ่ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 11 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 214 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู ในอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยกำหนดขนาดของ

กลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970, p. 608-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จาก 11 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย 4 หลัก ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักความโปร่งใส และ 4) หลักความรับผิดชอบ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's rating scales) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 99-100)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย และ 5) ด้านการออกจากราชการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 99-100)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อกำหนดกรอบและขอบเขตของเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุม ตรงตามเนื้อหาและนิยามศัพท์ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อคำถาม และให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ แล้วนำแบบสอบถามหาค่า IOC (Index of item-objective congruence) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552, น. 175)

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try - out) กับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552, น. 175) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้ว มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์แบบสอบถามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้เกณฑ์ประมาณค่าตามระดับความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 103)

3. การวิเคราะห์แบบสอบถามการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้เกณฑ์ประมาณค่าตามระดับความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 103)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient of Correlation) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2550, น. 125)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ค่าความถี่ 2) ค่าร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 5) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และ 2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 1 หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยภาพรวม

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ค่าสถิติ		การแปลความหมาย	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	หลักนิติธรรม	4.21	.34	มาก	3
2	หลักความรับผิดชอบ	4.18	.38	มาก	4
3	หลักความโปร่งใส	4.22	.34	มาก	2
4	หลักการมีส่วนร่วม	4.25	.30	มาก	1
รวม		4.21	.19	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .30) รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .34) หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .34) และหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .38) เมื่อวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2

ตาราง 2 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

ข้อที่	การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา	ค่าสถิติ		การแปลความหมาย	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	4.18	.34	มาก	3
2	ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	4.27	.29	มาก	1
3	ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	4.12	.32	มาก	5
4	ด้านวินัยและการรักษาวินัย	4.13	.33	มาก	4
5	ด้านการออกจากราชการ	4.21	.29	มาก	2
รวม		4.18	.14	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .29) รองลงมาคือ ด้านการออกจากราชการ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .29) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .34) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .33) และด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .29)

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา					
	ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	ด้านวินัยและการรักษาวินัย	ด้านการออกจากราชการ	รวม
หลักนิติธรรม	.329**	.424**	.208**	.242**	.368**	.536**
หลักความรับผิดชอบ	.225**	.232**	.385**	.411**	.452**	.691**
หลักความโปร่งใส	.367**	.319**	.296**	.235**	.313**	.639**
หลักความมีส่วนร่วม	.291**	.333**	.465**	.366**	.203**	.632**
รวม	.562**	.614**	.529**	.542**	.683**	

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นถึงความเป็นธรรมและคำนึงถึงผลประโยชน์ของความถูกต้อง ยึดหลักหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานอย่างครบถ้วน ทำให้ครูและบุคลากรเกิดความเชื่อมั่น ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาหากล่าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการตัดสินใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำนาจ พลศักดิ์ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรวัดณ์ เจริญสุข (2560, บทคัดย่อ) ที่ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 หลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า มีการออกข้อบัญญัติโดยเน้นถึงความเป็นธรรมและคำนึงถึงผลประโยชน์ของความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมและคำนึงถึงผลประโยชน์ของความถูกต้องขององค์กรและส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ถือพวกพ้องหรือ

เลือกที่รักมักที่ชังในการพิจารณาความดีความชอบ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงการพิจารณาความดี ความชอบ มีความเหมาะสมและเป็นไปอย่างเปิดเผย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเมธ งามนกนก (2561) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านหลักนิติธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันรบ บุญนำ (2561, น. 64-66) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตทับทิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตทับทิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.2 หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 หลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า การสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ และสำนึกในความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจ และการกระทำทั้งผลดีและผลเสีย และสามารถอธิบายเหตุผลในการกระทำนั้นได้ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จ ใส่ใจต่ออุปสรรค ปัญหา และข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนางานให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีใหม่ ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรวัดณ์ เจริญสุข (2560, บทคัดย่อ) ที่ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา หลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2561, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ได้แก่ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในผลที่เกิดจากการตัดสินใจ และการกระทำของตนเอง แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ โดยกำหนดปฏิทินการนิเทศและดำเนินการนิเทศตามแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเองทางด้านความรู้และวิชาชีพ

1.3 หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 หลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า จัดทำเอกสารหลักฐานข้อมูล ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกส่วน ให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานและดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการทำงานในรูปคณะกรรมการทุกชุด โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร และจัดให้มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เปิดเผยข้อมูลสู่ผู้เกี่ยวข้อง กับสถานศึกษา ด้วยวิธีการต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นรมน ขันดี (2561, น. 68) ที่ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด พบว่า หลักความโปร่งใส ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานและจัดระบบการตรวจสอบภายในสถานศึกษาให้ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้หลักการมีส่วนร่วมควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันรบ บุญนา (2561, น. 64-66) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนของครูกลุ่มโรงเรียน

สหวิทยาเขตทับทิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตทับทิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก

1.4 หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 หลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า สร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบประชาธิปไตย และทำงานเป็นทีม โดยสื่อสารแบบกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย ยุทธศาสตร์ และวางแผนการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานปรับปรุงกฎ ระเบียบให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการประเมินและกำหนดแนวทางการปรับปรุง พัฒนางานของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเมธ งามนก (2561) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2561, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ด้านหลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ จัดประชุมบุคลากร และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมเสนอ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน สนับสนุนให้บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา เชิญผู้ปกครอง หรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นนทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็น
เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ความ
ต้องการอัตรากำลังเพื่อให้มีความเหมาะสมและเพียงพอ
กับปริมาณงาน มีการประเมินผลการทดลองปฏิบัติ
หน้าที่ราชการด้วยความโปร่งใส สรรหาข้าราชการครู
อัตราจ้างและพนักงานจ้างเป็นไปอย่างยุติธรรม และ
พิจารณาผลงานวิทยานิพนธ์เป็นไปตามอำนาจที่กฎหมาย
กำหนด มีความยุติธรรม และโปร่งใส การสั่งให้
บุคลากรออกจากราชการ มีระบบที่โปร่งใส และเป็นไป
ตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ พระเกียรติกร ธรรมวโร พระครูวิจิตร
ปัญญารักษ์ และกฤตยากร ลดาวัลย์ (2566) ที่ทำการ
วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า การบริหารบุคคล
ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ
เอ็ดเวิร์ด (Edward, 2001) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย
ตอนเหนือ พบว่า การบริหารงานบุคคล ผู้บริหาร
ควรมึบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์
อักษร การพัฒนาบุคลากรต้องจัดอบรมให้ความรู้
หลักการและวิธีการทำงานให้ทันต่อเทคโนโลยีที่มี
ความก้าวหน้าอยู่เสมอ และมีการพัฒนาระบบการ
ทำงานเป็นทีม ปรับปรุงระบบการทำงานให้สอดคล้อง
ขององค์กร ผู้บริหารต้องสร้างศรัทธาและความจริงใจ
ในการใช้ระเบียบวินัยในการไกล่เกลี่ยปัญหา
ด้านบุคคลอย่างเหมาะสม

2.1 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นนทบุรี เขต 2 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง
และกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมากทุกด้าน
เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า มีการรวบรวมข้อมูล
อัตรากำลัง และการตรวจสอบความต้องการเพิ่ม
หรือลดจำนวนบุคลากรเพื่อให้มีความเหมาะสม
และเพียงพอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนอัตรากำลังของบุคลากรที่

สอดคล้องกับความต้องการ ตลอดจนผู้ที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสำรวจข้อมูลครูและบุคลากร
อย่างครบถ้วน รวบรวมข้อมูลอัตรากำลัง และความ
ต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากรเพื่อให้มีความ
เหมาะสมและเพียงพอ จัดทำคู่มือการกำหนด
คุณสมบัติความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม ตรง
ตามสายงาน และจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรตาม
จุดเน้นจุดเด่นของสถานศึกษา พร้อมกับรายงานข้อมูล
ไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอความเห็นชอบ
แผนพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา สอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ ชีระวัฒน์ นิ่มปรังค์ (2563, บทคัดย่อ)
ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทาง
วิชาการกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ พบว่า การบริหารงานบุคคล
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นนทบุรี เขต 2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง อยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า
การบรรจุครู มีความเหมาะสม ตรงกับสาขาวิชาเอก
ที่ต้องการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์รับสมัคร
บุคลากร ทั่วถึง เป็นไปตามระเบียบ ตลอดจนผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลตำแหน่ง ข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษาที่ขาดแคลนไปยังหน่วยงาน
ต้นสังกัด เพื่อร่วมกันพัฒนาก่อนบรรจุแต่งตั้ง
ให้มีความรู้ และมีการประเมินผลการทดลองปฏิบัติ
หน้าที่โปร่งใสและเป็นธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัย
ของ วิไลลักษณ์ สีดา (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่อง
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับ
การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนคร เขต 3 พบว่า การบริหารงานบุคคลของ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านการสรรหาและบรรจุ
แต่งตั้ง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ
ครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็น รายข้อย่อย พบว่า มีการสร้างและพัฒนาความร่วมมือ กับเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากรหลากหลาย และต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างและพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากรหลากหลาย และต่อเนื่อง วิเคราะห์ ความจำเป็น และความต้องการ ในการพัฒนาบุคลากร จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรใน สถานศึกษาอย่างรอบด้าน มีการเสริมสร้างขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงาน และควรได้รับการพัฒนา ทบทุนความรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ พระเกียรติกร ทุมวโร พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ และกฤตยากร ลดาวัลย์ (2566, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า การบริหาร บุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ด้านวินัยและการรักษาวินัย อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ วินัยในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนด แนวปฏิบัติข้อตกลงและวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้เกิด การยอมรับและปฏิบัติตามตามระเบียบวินัยอย่างเป็น รูปธรรม และจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติตามวินัยราชการ และแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัย เป็นระบบ และโปร่งใส สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีระวัฒน์ นิมปรางค์ (2563, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับ การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ พบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ ด้านวินัยและการรักษาวินัย อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2.5 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ด้านการออกจากราชการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า การสั่งให้บุคลากรออกจากราชการ มีระบบ ที่โปร่งใส และเป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัย การรักษาวินัย และการอุทธรณ์ร้องทุกข์ การสั่งให้ บุคลากรออกจากราชการโปร่งใส และเป็นไปตาม ระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้คำแนะนำแก่บุคลากร ที่ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความ จริงใจและยึดหลักความถูกต้อง และรายงานผลการ ดำเนินการทางวินัยหรือออกจากราชการของบุคลากร ทุกกรณีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วิไลลักษณ์ สีดา (2562) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 พบว่า การบริหารงานบุคคลของ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านการออกจากร าชการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ นภัสภรณ์ มูลสิน (2561) ที่ทำการ วิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการบริหารงาน บุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีการเสนอ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการออกจากราชการ ไว้ว่า ผู้บริหาร สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากร าชการในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง หรือเสนอให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา แล้วแต่กรณี มีการดำเนินการแต่งตั้งหรือสั่งให้พ้นจาก สภาพการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนด และกรณีมีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง มีการพิจารณาลงโทษวินัยหากปรากฏผลการสอบสวนว่าผู้ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามอำนาจที่กฎหมายกำหนด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยทำให้สามารถพิจารณาค่าเฉลี่ยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน จึงส่งผลให้การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มธุภาณี อิมบุตร และเกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ (2565) ที่ทำวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 หลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการให้ความรู้บุคลากร เพื่อให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ เข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ และมีส่วนร่วมพิจารณา กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่นำมาใช้ในโรงเรียน

1.2 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของ ผู้รับ บริการ และต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

1.3 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ด้วยบุคลากรในโรงเรียน

1.4 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณและดำเนินโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงาน

1.5 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการกำหนดคุณสมบัติความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม ตรงตามสายงานและมีประสิทธิภาพ

1.6 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์การรับสมัครบุคลากร มีความชัดเจน ทัวถึง และเป็นไปตามระเบียบ

1.7 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสำรวจและรวบรวมข้อมูลการขอให้มีและเลื่อนวิทยฐานะของบุคลากรอย่างเป็นระบบ

1.8 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาลงโทษวินัยเป็นไปตามอำนาจที่กฎหมายกำหนด มีความยุติธรรม และโปร่งใส

1.9 ด้านการออกจากราชการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัย การรักษาวินัย และการอุทธรณ์ร้องทุกข์

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการบริหารโรงเรียนการปฏิรูปการเรียนรู้*. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- การุณันท์ รัตนแสนวงศ์. (2553). *ประชาธิปไตยกับธรรมาภิบาลการเมืองไทย*. ศรีเดชา.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). *การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล Good Governance*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จันทร์จิรา อินตะเสาร์. (2560). การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรวัดน์ เจริญสุข. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ณดา จันทร์สม. (2556). ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการกองทุนรวมไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 7(2), 133-179.
- ณัฐนิช ศรีลาคำ. (2558). การบริหารงานบุคคลโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เดือนใจ คล้ายแก้ว. (2560). แนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2552). ทศธรรม ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส.
- ทัศนีย์ วิวัฒน์ชานนท์. (2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทรภูมวิททยา. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 11(1), 1-16.
- ธีระวัฒน์ นิ่มปรางค์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นภัสภรณ์ มูลสิน. (2561). การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรมน ขันดี. (2561). การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรีระยะองและตราด. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- โนริย์ ทรัพย์โสภณ. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรจงศักดิ์ พินระ. (2550). สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. (2544). รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. สถาบันพระปกเกล้า.
- ปัทมรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2553). การบริหารการเปลี่ยนแปลง : ประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์การภาครัฐในยุคปัจจุบัน. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์. (2563). ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรทิพย์ เลี่ยมใจดี. (2561). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.

- [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พระเกรียงไกร ธมฺมาโร พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ และ กฤตยากร ลดาวัลย์. (2566, มกราคม – มิถุนายน). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 7(1), 135-150.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักทดสอบ การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสนุ ฟองศรี. (2552). วิจัยทางการศึกษา. บริษัท ด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด.
- ภาณี อนันต์นาอี. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). มนต์รี.
- มธุภาณี อิมบุตร และเกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ. (2565, กรกฎาคม-ธันวาคม). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, (11)(2), 86-99.
- มูนิเราะห์ เจ๊ะมิง. (2559). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา. [สารนิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รัตนภรณ์ ชินศรี. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูป การศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ เล่ม 134 ตอนพิเศษ 96 ง ราชกิจจานุเบกษา 3 เมษายน 2560
- วันรบ บุญนา. (2561). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนของครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตทับทิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาราดา ณ ลานคา. (2560). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิไลลักษณ์ สีดา. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริรัตน์ มกรพฤกษ์. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. โรงพิมพ์ ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแล องค์การภาครัฐ ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). สำนักงาน.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุทธิวิทย์ วิลัยริด. (2564). หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
สถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด
บุรีรัมย์. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยอุบลราชธานี, 6(2), 353-366.

สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ. (2552). ธรรมาภิบาล (Good
Governance) คืออะไร. จดหมายข่าว, 1, 1-3.

สุเมธ งามนกนก. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
ของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยบูรพา.

อำนวยการ พลเลิศศักดิ์. (2559). หลักธรรมาภิบาลในการ
บริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชน สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

Asian Development Bank. (2008). *Strategy 2020
the Long-Term Strategic Framework of the
Asian Development Bank 2008–2020*.
Mandaluyong City: Author.

Edward, Scott. (2001). *Northern California School
Superintendents, Perceptions Regarding
Conflicts with Board Member in the Area of
Human Resource Administration*. [Doctoral
dissertation in Education]. University of La
verne.

Krejcie, R. V.; & Morgan, D. W. (1970).
Determining Sample Size for Research
Activities. *Educational and Psychological
Measurement*, 30(3), 607 – 610.

United Nations Economic and Social Commission
for Asia and the Pacific. (2009). *What is
Good Governance?*. [http://www.unescap.org
/resources/what-good-governance](http://www.unescap.org/resources/what-good-governance).

การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อ
ความตั้งใจในการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภค
ในเขตกรุงเทพมหานคร

E-service quality management and trust in repeat bookings
via mobile applications among consumers in Bangkok

จรัญญา ปานเจริญ (Charunya Parncharoen)¹ สุกัญญา สิงห์ตุ้ย (Sukanya Singtui)²
ชุตินารัฐ อุทะมะสิริเสนี (Chutitanrat Uttamasiriseni)³

Received: May 6, 2024

Revised: May 25, 2024

Accepted: May 31, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ของแอปพลิเคชันจองที่พักบนมือถือตามความคิดเห็นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาความไว้วางใจในแอปพลิเคชันจองที่พักของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ และ 4) เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจที่มีต่อความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการศึกษาแบบสำรวจภาคตัดขวางและเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคจำนวน 400 ราย ที่เคยจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทำการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test, F-test และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความเป็นส่วนตัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ต่อการจองที่พักออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือด้านความพร้อมของระบบ (System availability) ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน (Efficiency) และด้านการทำให้บรรลุเป้าหมาย (Fulfilment) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร มีความไว้วางใจต่อแอปพลิเคชันบนมือถือในระดับสูงต่อการจองที่พักออนไลน์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือแตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่าการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจ มีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญ โดยความไว้วางใจ ความพร้อมของระบบ การทำให้บรรลุเป้าหมายและความเป็นส่วนตัว สามารถอธิบายความ

^{1, 2, 3} อาจารย์ประจำ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer College of Innovative Business
and Accountancy, Dhurakij Pundit University

ตั้งใจที่จะจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันมือถือซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครได้ ร้อยละ 35.9 ($R^2 = 0.359$, $p\text{-value} = .000$)

คำสำคัญ: การจัดการคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์
ความไว้วางใจ ความตั้งใจในการจองซ้ำ
แอปพลิเคชันบนมือถือ

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study the e-service quality management of mobile accommodation booking applications based on consumer opinions in Bangkok; 2) to study trust in accommodation booking applications of consumers in Bangkok; 3) to compare the intention to rebook accommodation through mobile applications of consumers in Bangkok, classified by demographic characteristics; and 4) to determine the impact of E-service quality management and Trust on the intention to rebook accommodation through mobile applications of consumers in Bangkok. Quantitative method was employed. A cross-sectional survey study was conducted and data were collected from 400 consumers who had booked accommodation through a mobile application and lived in Bangkok. Data were analyzed using descriptive statistics including percentage, frequency, mean, and standard deviation. Hypothesis were tested with t-test, F-test, and stepwise multiple regression analysis.

The results show that among those e-service quality elements, Privacy is the most important element that affecting online accommodation booking via mobile application of consumers in Bangkok, followed by system availability, efficiency, and fulfilment, respectively. It is also found that consumers in Bangkok have high level of trust on mobile application for online accommodation booking. The results of multiple

regression analysis reveal that E-service quality and trust have significant and positive effect on intention to rebook accommodation via mobile application of consumers in Bangkok. The results indicate that 35.9% of the variance in intention to rebook accommodation via mobile application of consumers in Bangkok can be explained by Trust, System Availability, Fulfilment, and Privacy ($R^2 = 0.359$, $p\text{-value} = .000$).

Keywords: e-service quality, trust, rebooking intention, mobile application

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก อีกทั้งประเทศไทยยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยนับว่าเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีบทบาทเป็นอย่างมากในการสร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเป็นตัวขับเคลื่อนกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมั่นคง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลากหลายประเภท อาทิ ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว อีกทั้งการฟื้นฟูการท่องเที่ยวถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้นที่เร็วที่สุด สถานการณ์การท่องเที่ยวตลาดในประเทศเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2566 มีทิศทางฟื้นตัวที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 42.87 ล้านคนต่อครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 49 และมีรายได้ทางการท่องเที่ยว 187,861 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 30 ซึ่งทิศทางทางการท่องเที่ยวที่ดีขึ้นนี้เป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 คลี่คลายลง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566)

ในช่วงสถานการณ์โควิดหลายปีที่ผ่านมา การใช้แอปพลิเคชันบนมือถือ (Mobile application) สำหรับธุรกิจได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากอัตราการใช้สมาร์ตโฟนทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นทุกปี รวมถึงยอดจำหน่ายสมาร์ตโฟนสูงถึง 1,400 ล้านครั้งต่อปี เป็นผลให้

องค์กรต่างๆ ต้องการแอปพลิเคชันเพื่อทำการตลาด และสื่อสารกับลูกค้า Mobile application หรือที่เรียกว่า Mobile app เป็นซอฟต์แวร์ประเภทหนึ่ง ที่ออกแบบและพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้งานบนอุปกรณ์พกพา เช่น สมาร์ทโฟน โน้ตบุ๊ก หรือแท็บเล็ต ซึ่งแอปพลิเคชันจะทำหน้าที่คล้ายโปรแกรมที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ PC แต่มีขนาดเล็กกว่า ใช้งานได้ง่าย อาจมีฟังก์ชันจำกัด แต่รองรับการใช้งานบนอุปกรณ์พกพา เบื้องต้นฟังก์ชันการใช้งาน Mobile app มักถูกออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งาน อาทิ การโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันการซื้อสินค้าออนไลน์ การสั่งอาหาร จองคิวร้านอาหาร แชนพุดคุย ภาพยนตร์ หรือคลิปวิดีโอ แอปพลิเคชันสำหรับการจ่ายค่าสาธารณูปโภคต่างๆ (เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าอินเทอร์เน็ต เป็นต้น) รวมถึงเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างแบรนด์กับลูกค้า ประโยชน์ของ Mobile app มีด้วยกัน 2 ด้าน คือ เจ้าของแอปพลิเคชัน หรือ ผู้ให้บริการ และผู้ใช้งาน/ลูกค้า ธุรกิจของที่พัก แอปพลิเคชันบนมือถือถือในมุมมองของผู้ให้บริการแน่นอนว่า จะช่วยเรื่องการสื่อสารเรื่องราวของแบรนด์ ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย มีช่องทางการสื่อสารเพิ่มขึ้น สร้างภาพลักษณ์แบรนด์ให้ดูทันสมัย และเป็นแบรนด์ที่แสดงให้เห็นว่า ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและตอบรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เข้ามา ในส่วนของฝั่งผู้ใช้งาน หรือลูกค้า การมีแอปพลิเคชันช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งเรื่องการเดินทาง ลดขั้นตอนการติดต่อ และลดเวลาที่ต้องเสียไป (Digimusketeers, 2566)

คุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งจำเป็น ในฐานะที่เป็นกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ และเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ธุรกิจร้านค้าปลีกออนไลน์ประสบความสำเร็จได้อย่างมั่นคง การให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพจะสร้างความพึงพอใจ และความภักดีของผู้ใช้งานออนไลน์ ซึ่งเป็นการพัฒนาความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น คุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดทิศทางความสำเร็จหรือความล้มเหลวของธุรกิจออนไลน์ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการซื้อสินค้าออนไลน์ของลูกค้า และมีผลกระทบอย่างมากต่อความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้าจนเกิดการซื้อซ้ำของลูกค้า

ออนไลน์ Wolfinbarger & Gilly (2003) และ Blut et al. (2015) แบ่งคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ 1) การออกแบบเว็บไซต์ (Website design) 2) การทำให้บรรลุเป้าหมาย (Fulfillment) 3) การบริการลูกค้า (Customer service) 4) ความเป็นส่วนตัว (Liu, 2012) อีกทั้งด้านความไว้วางใจยังเป็นปัจจัยของการให้บริการด้วยความซื่อตรงจริงใจ และดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์ ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจ ไว้นั่นเชื่อใจ และมีความมั่นใจในการสั่งซื้อสินค้านั้นๆ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Wong et al. (2012) ที่ว่า ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจแอปพลิเคชัน สามารถสร้างความตั้งใจซื้อซ้ำให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคได้จะส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

ในปัจจุบันโรงแรมที่พักและกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้มีการปรับเปลี่ยนระบบการจอง โดยเพิ่มช่องทางผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งกำลังได้รับความนิยมในประเทศไทย เช่น Booking.com, Traveloka, Agoda โดยแอปพลิเคชันเหล่านี้จะช่วยอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เข้าใช้บริการผ่านแอปพลิเคชัน ได้ทุกที่ ทุกเวลา สามารถระบุวันที่และเวลาที่ต้องการจะเข้าพักได้และยังสามารถเลือกห้องพักได้ตามความต้องการ ติดตามข่าวสารโปรโมชั่นต่างๆ สามารถตรวจสอบสถานการณ์จองห้องพักได้ รวมถึงมีระบบการชำระเงินแบบออนไลน์อีกด้วย จากข้อมูลดังกล่าวมาจะเห็นได้ว่า ธุรกิจที่พักในประเทศไทยมีการเติบโตและขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคส่วนใหญ่ต้องการแอปพลิเคชันเพื่อความสะดวกในการใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดความไว้วางใจเพื่อการกลับมาใช้บริการซ้ำมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดการคุณภาพการให้บริการและความไว้วางใจของแอปพลิเคชันจองที่พักที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” เพื่อนำผลการศึกษามาได้มาใช้เป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวนำไปใช้ประกอบในการวางแผนและวางกลยุทธ์ในการจองที่พักเพื่อการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการจองที่พักซ้ำผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ของแอปพลิเคชันจองที่พักบนมือถือตามความคิดเห็นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความไว้วางใจในแอปพลิเคชันจองที่พักบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจที่มีต่อความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การจัดการคุณภาพ (Quality Management)

การจัดการคุณภาพเป็นปรัชญาทางการจัดการที่มุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องด้วยบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจสูงสุด (Kaynak, 2003) ส่วน Rahman (2004) เสนอแนะว่า การจัดการคุณภาพเป็นแนวทางการจัดการที่ประกอบด้วยความหลากหลายของเทคนิคที่ใช้และการมุ่งเน้นบุคลากร เพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานระดับองค์กร การให้นิยามที่หลากหลายนี้ทำให้การจัดการคุณภาพประกอบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลายร่วมกัน นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการคุณภาพอย่าง Deming (1986), Juran (1988) และ Crosby (1979) ถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดองค์ประกอบของการจัดการคุณภาพ โดยกรอบพื้นฐานของพวกเขาได้ถูกนำมาอ้างอิงเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการศึกษาเชิงประจักษ์ของวรรณกรรมการจัดการคุณภาพ (Anderson et al., 1995; Flynn, Schroeder & Sakakibara, 1995; Powell, 1995; Saraph, Benson & Schroeder, 1989) การศึกษาอันแรกที่น่ากรอบของผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้มาใช้คือ การศึกษาของ Saraph et al., (1989) ในระยะเวลาต่อมาได้มีการศึกษาที่สำคัญ

ที่พยายามพัฒนาองค์ประกอบของการจัดการคุณภาพ ซึ่งมาจากการทบทวนวรรณกรรมทางทฤษฎีคุณภาพ และจากการดำเนินงานด้านคุณภาพขององค์กรที่มีชื่อเสียงระดับโลก การศึกษาเหล่านั้นคือ Flynn et al., (1995), Powell (1995) และ Ahire, Golher & Waller (1996) นอกจากนี้ การพัฒนาองค์ประกอบของการจัดการคุณภาพที่ได้รับความนิยมอีกวิธีการหนึ่ง คือ พัฒนามาจากเกณฑ์ของรางวัล Malcolm Baldrige National Quality Award ซึ่งถูกนำมาใช้อ้างอิงอย่างกว้างขวางในหลายๆ การศึกษา (Prajogo & Sohal, 2006; Samson & Terziovshi, 1999) สำหรับองค์ประกอบย่อยของการจัดการคุณภาพที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง (2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (3) การมุ่งเน้นลูกค้า (4) สารสนเทศการวัดและการวิเคราะห์ (5) การจัดการกระบวนการ (6) การประสานงานภายในองค์กร (7) การฝึกอบรม (8) การมีส่วนร่วมและการให้อำนาจกับพนักงาน (9) ระบบรางวัลและการยกย่อง (10) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (อ้างอิงใน, รตามณี พัลลภชนกนาถ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร, 2562)

คุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service Quality)

Liu (2012) ได้อธิบายว่า คุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สิ่งจำเป็นในฐานะที่เป็นกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ซึ่งการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพสามารถสร้างความภักดีของลูกค้าออนไลน์และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งเป็นการพัฒนาความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า การสร้างความภักดีของลูกค้าและการซื้อซ้ำของลูกค้าออนไลน์นั้นทำให้ธุรกิจออนไลน์ได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้น คุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของธุรกิจออนไลน์ โดยที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์ของลูกค้าและมีผลกระทบอย่างมากต่อความพึงพอใจและความภักดี

ของลูกค้า จนเกิดการซื้อซ้ำของลูกค้าออนไลน์ (อ้างถึงใน, บิวดินา พุทธเกิด, 2565) อีกทั้ง Yoo & Donthu (2001) ได้อธิบายว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service quality) หมายถึง การใช้เว็บไซต์ในการอำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการซื้อขายส่งผ่านบริการและผลิตภัณฑ์ คำว่าประสิทธิผลและประสิทธิภาพ จะถูกนำมาประเมินผ่านคุณภาพบริการที่บรรลุตตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึง Parasuraman et al., (2005) ได้อธิบายว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ความสามารถของร้านค้าปลีกออนไลน์ในการให้บริการที่ยอดเยี่ยมและทำให้ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ในการซื้อของออนไลน์ที่ดี (อ้างถึงใน, ปญญวีร์ วีระพงษ์, 2565).

ความไว้วางใจ (Trust)

วรรณเทพ จันทรจรรณูจิต และสมชาย เล็กเจริญ (2563) อธิบายไว้ว่า ความไว้วางใจ หมายถึง ความเชื่อมั่นในตราสินค้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อตราสินค้าหรือผู้ขาย ทำให้เกิดความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค อีกทั้งปณิตมา ธรรมกุลธำรี และสมชาย เล็กเจริญ (2564) อธิบายไว้ว่า ความไว้วางใจ หมายถึง ทัศนคติเชิงบวกและความรู้สึกเชื่อมั่น มั่นใจในสินค้าที่สั่งซื้อและส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำสินค้าอีกครั้งในอนาคต รวมถึงเพชรรุ้ง อารีรอบ และสุมาลย์ ปานคำ (2566) อธิบายไว้ว่า ความไว้วางใจ หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นในสคริปต์สนทนาที่ขายผ่านเพจเฟซบุ๊กทั้งการให้ข้อมูลรายละเอียด คุณภาพ ร้านค้าที่ขายที่ดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์ และเมื่อสั่งสคริปต์สนทนาผ่านเพจเฟซบุ๊กจะได้รับตรงตามที่คาดหวัง

ความตั้งใจซื้อซ้ำ (Repurchase Intention)

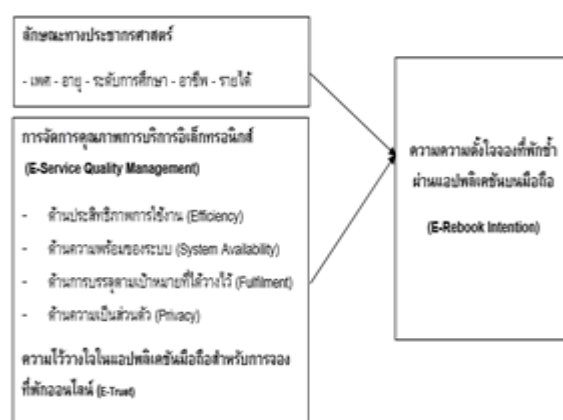
Zeithmal, Berry & Parasuraman (1996) ได้อธิบายว่า ความตั้งใจซื้อซ้ำ หมายถึง การกลับมาซื้อซ้ำหรือใช้บริการซ้ำ ปฏิบัติการในการตอบสนองบางอย่างของลูกค้าที่มีความตั้งใจในการที่จะกลับมาซื้อซ้ำ หรือใช้บริการซ้ำอีกในอนาคตจนเกิดความภักดี (อ้างถึงใน, สุทธิดา บัวศรี และสมชาย เล็กเจริญ, 2563) อีกทั้ง สุภรัตน์ สมบูรณ์ และสมชาย เล็กเจริญ (2566) ได้อธิบายว่า ความตั้งใจซื้อซ้ำ หมายถึง การที่ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณภาพของสินค้าและการใช้บริการ

แล้วเกิดความพึงพอใจและไว้วางใจ รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อสินค้าและบริการ ส่งผลเกิดความตั้งใจที่จะกลับมาซื้อซ้ำในอนาคต รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการบอกต่อโดยแนะนำคนรู้จักให้มาซื้อสินค้าด้วย นอกจากนี้ กฎหมาย พักสงฆ์ และสมชาย เล็กเจริญ (2564) ได้อธิบายว่า ความตั้งใจซื้อซ้ำ หมายถึง การที่ผู้บริโภครู้สึกพึงพอใจ จึงทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มกลับมาซื้อสินค้าหรือการใช้บริการจากผู้ประกอบการรายเดิม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสินค้าและการให้บริการของผู้ให้บริการและการทำการตลาดโปรโมชั่นหรือการออกโปรโมชั่นใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดผู้บริโภคให้กลับมาซื้อซ้ำ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ เป็น ปัจจัยที่สำคัญสำหรับการรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า การสร้างความภักดีของลูกค้า ส่งผลต่อความตั้งใจในการจองที่พัก และเกิดการซื้อซ้ำของลูกค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันมือถือ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปสนับสนุนและยืนยันผลการวิจัยต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Purnamasari and Suryandari (2023) มาปรับปรุงและพัฒนาและกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey method) มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริโภคที่เคยจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Crochran (1977) ได้ขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการได้ข้อมูลกลับไม่ครบถ้วน จึงทำการแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 ฉบับ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการเจาะจงแจกแบบสอบถามผ่านทางช่องทางออนไลน์เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ที่เคยจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ และขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนการเก็บจากผู้บริโภคเพศชายร้อยละ 50 และเพศหญิงร้อยละ 50

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 15 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความไว้วางใจ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ จำนวน 4 ข้อ และ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ โดยตอนที่ 2-4 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ทำการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (Content validity) ด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญโดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยวิธีการคำนวณของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้

ค่าระหว่าง 0.707-0.813 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2010)

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test, F-test และสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธีการ Stepwise

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปและพฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นชาย 200 คน และเป็นผู้หญิง 200 คน ตามการออกแบบการสุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.5 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49 และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 15,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.3 โดยผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเคยจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือและอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการจองที่พักเป็นประจำผ่าน Agoda คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมา Traveloka คิดเป็นร้อยละ 28.7 ส่วนใหญ่จองโรงแรม (37.8%) รองลงมาคือ รีสอร์ท (31.0%) ส่วนใหญ่มีธุรกรรมการจองออนไลน์ 3-4 ครั้งต่อปี (43.5%) ดังตาราง 1

ตาราง 1 พฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

พฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์		จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
แอปพลิเคชันที่ใช้จองที่พักเป็นประจำ	Agoda	127	31.75
	Booking	94	23.50
	Expedia	24	6.00
	Hotel	22	5.50
	Tripadvisor	16	4.00
	Traveloka	115	28.75
	Others	2	0.50

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์		จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ประเภทพัก	Hotel	151	37.75
	Resort	124	31.00
	Homestay	44	11.00
	Bungalows	20	5.00
	Guest House	11	2.75
	Pool Villa	50	12.50
ความถี่ในการ	น้อยกว่า 3 ครั้ง/ปี	140	35.00
จองที่พัก	3-4 ครั้ง/ปี	174	43.50
ออนไลน์	5-6 ครั้ง/ปี	63	15.75
	มากกว่า 6 ครั้ง/ปี	23	5.75

2. ผลการวิเคราะห์การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ความไว้วางใจและความตั้งใจในการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือสามารถแสดงได้ดังตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์
ความไว้วางใจ ความตั้งใจในการจองที่พักผ่าน
แอปพลิเคชันบนมือถือ

ตัวแปร		Mean (ค่าเฉลี่ย)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)
คุณภาพการ	Efficiency	3.93	0.56
บริการ	System	3.97	0.68
อิเล็กทรอนิกส์	Availability		
(E-Service	Fulfilment	3.92	0.69
Quality)	Privacy	4.01	0.67
	Total	3.95	0.53
ความไว้วางใจในการจองที่พักออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ		3.92	0.56
ความตั้งใจในการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ		3.96	0.61

จากตาราง 2 ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่เป็นตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ต่อการตัดสินใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันมือถือโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านความเป็นส่วนตัวรองลงมา คือ ด้านความพร้อมของระบบ ด้านประสิทธิภาพการ

ใช้งาน และด้านการบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ตามลำดับ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบว่าผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่เป็นตัวอย่างมีความไว้วางใจต่อการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันมือถือและความตั้งใจในการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือซ้ำอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือแตกต่างกันสามารถแสดงได้ดังตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ลักษณะทาง	ค่า t/F	Sig.	ผลการทดสอบ
ประชากรศาสตร์			สมมติฐาน
เพศ	t=-0.326	.745	ไม่แตกต่าง
อายุ	F=1.599	.159	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	F=3.510	.031	แตกต่าง
อาชีพ	F=0.641	.633	แตกต่าง
รายได้	F=0.460	.710	แตกต่าง

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือแตกต่างกัน ผลการทดสอบรายคู่ด้วยค่า LSD พบว่าผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือมากกว่าผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

สมมติฐานที่ 2 การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจส่งผลต่อความตั้งใจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร สามารถแสดงได้ดังตาราง 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Model	Unstandardize		Standardized	t-value	Sig.
	d Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.024	0.200		5.109	.000
Trust on Mobile Application for Online Accommodation Booking	0.375	0.053	0.341	7.115	.000
System Availability	0.126	0.049	0.140	2.553	.011
Fulfilment	0.127	0.049	0.143	2.620	.009
Privacy	0.116	0.045	0.127	2.554	.011
R=	0.599	R ² = 0.359	F= 55.297	p value = .000	

จากการวิเคราะห์ผลกระทบด้วยสมการถดถอยเชิงพหุ พบว่า การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ด้านความพร้อมของระบบ ด้านการทำให้บรรลุเป้าหมาย และด้านความเป็นส่วนตัว และความไว้วางใจต่อความตั้งใจของที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจของที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทั้ง 4 ตัวแปรสามารถความตั้งใจที่จะจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันมือถือซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 35.9 ($R^2 = 0.359$, $p\text{-value} = .000$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันมือถือซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมา คือ การทำให้บรรลุเป้าหมาย ความพร้อมของระบบ และความเป็นส่วนตัวตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ธุรกิจจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันควรให้ความสำคัญและพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชัน อันได้แก่

1. ปัจจัยคุณภาพของบริการอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการคุณภาพการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการทำให้บรรลุเป้าหมาย ความพร้อมของระบบ และด้านความเป็นส่วนตัว ผู้ประกอบการควรออกแบบแอปพลิเคชันการจองที่พักที่สามารถตอบสนองคำสั่งการ

ทำงานได้อย่างรวดเร็ว โดยระบบจะต้องมีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอเพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใช้งานได้ตลอดเวลา อีกทั้งต้องทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจว่าระบบมีความปลอดภัยของข้อมูลที่ได้รับหรือส่งระหว่างผู้ใช้งานและระบบ

2. ความไว้วางใจของแอปพลิเคชันจองที่พัก โดยผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญเรื่องแอปพลิเคชันในปัจจุบันมีความปลอดภัย โดยมีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ โดยให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกทั้ง สามารถจัดการธุรกรรมทางการเงินผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ รวมถึงไม่หลอกลวงลูกค้า

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลูกค้าเกิดความตั้งใจซื้อซ้ำได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านการจัดการคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจในการจองแอปพลิเคชันบนมือถือ เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้บริโภค เนื่องจากในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง โดยแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดดังนี้

2. ปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อซ้ำที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกด้านคุณภาพการให้บริการ เนื่องจากผู้บริโภครับรู้ผ่านแอปพลิเคชันการจองที่พักมีประสิทธิภาพการใช้งาน (Efficiency) มีความพร้อมของระบบ (System availability) อีกทั้งยังสามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย (Fulfilment) รวมถึง สามารถรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวนเตร รักการดี และสุมาลย์ ปานคำ (2565) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าบนแอปพลิเคชันเซเว่นเดลีวีร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ด้านความพึงพอใจ ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ อีกทั้งสอดคล้องกับ บิวณิชา พุททเกิด (2565) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์เครื่องครัวผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลพบว่าด้านคุณภาพการให้บริการส่งผลให้เกิดความตั้งใจที่จะกลับมาซื้อซ้ำ

3. ปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อซ้ำที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกด้านความไว้วางใจ เนื่องจากผู้บริโภครับรู้ว่าจะทะเบียนถูกต้อง ข้อมูลไม่ถูกเปิดเผย มีความ

ปลอดภัยทางด้านการทำธุรกรรมทางการเงินมีความไว้วางใจในการจองห้องพักออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เพชรรุ้ง อารีรอบ และสุมาลย์ ปานคำ (2565) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำสำหรับสมุนไพรมะนาวผ่านเพจเฟซบุ๊กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ด้านความไว้วางใจมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำผู้ประกอบการขายสครับสมุนไพรมะนาวผ่านเพจเฟซบุ๊กสามารถนำผลวิจัยไปวางแผนสร้างกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับผู้บริโภคเพื่อให้เกิดความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษาว่ามีปัจจัยใดอีกบ้างที่สามารถส่งผลต่อความตั้งใจที่จะจองที่พักผ่านแอปพลิเคชัน อาทิ ด้านการรับรู้คุณค่า ด้านการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการแสดงความคิดเห็นและแชร์ประสบการณ์ การบอกต่อแบบปากต่อปาก และด้านความพึงพอใจของลูกค้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา พิกสังข์ และ สมชาย เล็กเจริญ. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำแพ็คเกจทัวร์ผ่านแอปพลิเคชันอโกด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 41(3), 37-55.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองกลยุทธ์การตลาด, งานวิเคราะห์ตลาดในประเทศ. (2566). สถานการณ์การท่องเที่ยวตลาดในประเทศ (เดือนมกราคม-มีนาคม 2566). *Tat Review*, 9(2): 20-24.
- บิณฉา พุทธเกิด. (2565). อิทธิพลของคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของการซื้อสินค้าออนไลน์ในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 14(3), 145-158.

บุญยวีร์ วีระพงษ์. (2565). คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา : Grab Food. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล.

บัณฑิตมา ธรรมกุลธำ และ สมชาย เล็กเจริญ. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านแอปพลิเคชันโพเมโลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 41(2), 110-126.

เพชรรุ้ง อารีรอบ และ สุมาลย์ ปานคำ. (2566). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อสครับสมุนไพรมะนาวผ่านเพจเฟซบุ๊กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(5), 2587-2604.

ภูวนตร รักการดี และ สุมาลย์ ปานคำ. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำสินค้าแอปพลิเคชัน เซเว่นเดลีแวร์รี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(1), 418-432.

รดาณีนี พัลลภชนกนาถ และ ทิพย์รัตน์ เลหาวิเชียร. (2562). อิทธิพลของการจัดการคุณภาพและการจัดการโครงการที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรม. *วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 39(154), 66-68.

วรรณเทพ จันทรเจริญจิต และ สมชาย เล็กเจริญ. (2563). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีที่มีต่อตราสินค้ายูนิโคล่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 12(3), 120-133.

ศุภรัตน์ สมบูรณ์ และ สมชาย เล็กเจริญ. (2566). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์เครื่องครัวผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสาร*

- สหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(4), 1873-1890.
- สุทธิดา บัวศรี และ สมชาย เล็กเจริญ. (2563). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจในการซื้อซ้ำสินค้าผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(2), 81-92.
- Ahire, S. L., Golher, D. Y., & Waller, M. A. (1996). Development and Validation of TQM Implementation Constructs. *Decision Science*, 27(1), 23-56.
- Anderson, J. C., Rungtusanatham, M., Schroeder, R., & Devaraj, S. (1995). A Path Analytic Model of a Theory of Quality Management Underlying the Deming Management Method: Preliminary Empirical Findings. *Decision Sciences*, 26 (5), 637-658.
- Blut, M., Chowdhry, N., Mittal, V., Brock, C. (2015). E-Service Quality: A Meta-Analytic Review. *Journal Retail*, 91 (4), 679–700.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Son.
- Crosby, P. B. (1979). *Quality is free: The Art of Making Quality Certain*. Hodder & Stoughton.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge: MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Digimusketeers. (2566, 2 พฤษภาคม). *Mobile App มีประโยชน์ต่อธุรกิจอย่างไร?* <https://shorturl.asia/JAUI4>
- Flynn, B.B., Schroeder, R.G., & Sakakibara, S. (1995). The impact of Quality Management Practices on Performance and Competitive Advantage. *Decision Sciences*, 26(5), 659-691.
- Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Prentice Hall.
- Juran, J. M. (1988). *Juran on Planning for Quality*. Free Press.
- Kaynak, H. (2003). The relationship between total quality management practices and their effects on firm performance. *Journal of Operations Management*, 21(4), 405-435.
- Liu, T. H. (2012). *Effect of E-Service quality on customer online repurchase intentions* (ED547865) [Doctoral dissertation, Lynn University]. ProQuest LLC.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Malhotra, A. (2005). E-S-QUAL: A Multiple-Item Scale for Assessing Electronic Service Quality. *Journal of Service Research*, 7(3), 213-233.
- Powell, T. C. (1995). Total quality management as competitive advantage: a review and empirical study. *Strategic Management Journal*, 16(1), 15-37.
- Prajogo, D. I., & Sohal, A. S. (2006). The integration of TQM and technology/ R&D management in determining quality and innovation performance. *Omega*, 34(3), 296-312.
- Pumamasari, I. & Suryandari, R.T. (2023). Customer Engagement in Online Food Delivery. *Proceedings of the 17th International Conference on Complex, Intelligent and Software Intensive Systems (CISIS-2023)* (pp.250-259). Springer.
- Rahman, S.U. (2004). The future of TQM is Past. Can TQM be resurrected? *Total Quality Management & Business Excellence*, 15(4), 411-422.
- Samson, D., & Terzioviski, M. (1999). The relationship between total quality management practices and operational performance. *Journal of Operations Management*, 17(4), 393-409.
- Saraph, J. V., Benson, P. G., & Schroeder, R. G. (1989). An Instrument for Measuring the Critical Factors of Quality Management. *Decision Sciences*, 20(4), 810-829.
- Wolfenbarger, M., Gilly, M. C. (2003). eTailQ: dimensionalizing, measuring and predicting detail quality. *Journal Retail*. 79 (3), 183–198.
- Wong, L.S, Ernest C.D.R & Ngerng M.H. (2012). Customer Retention Model - A Case Study

of a Branded Passenger Car. *The Journal of Marketing*, 52(3), 2-22.

Yoo, B., & Donthu, N. (2001). Developing a Scale to Measure the Perceived Quality of an Internet Shopping Sites (SITEQUAL). *Quarterly Journal of Electronic Commerce*, 2(1), 31-47.

Zeithmal, V. A., Berry, L. L. & Parasuraman, A. (1996). The Behavioral Consequences of Service Quality. *Journal of Marketing*, 60(2), 31-46.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน
ในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก

**A study of the relationship between the strategic leadership
of school administrators and the operation of Internal Quality
assurance operations of school under the Bangmunnak Union**

นิรวิทย์ ขาวหนู (Nirawit Khaonoo)¹ นงลักษณ์ ใจฉลาด (Nongluck Jaichalad)²

Received: May 12, 2024

Revised: May 31, 2024

Accepted: June 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตบางมูลนาก 2) ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตบางมูลนาก และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตบางมูลนาก ประชากร คือ ผู้บริหารและครูในสหวิทยาเขตบางมูลนาก จำนวน 246 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสหวิทยาเขตบางมูลนาก จำนวน 152 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน แล้วใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนากโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 2) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนากโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนากในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน, โรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก

Abstract

The purposes of their research were to 1) study strategic leadership of school administrators under Bangmunnak Union; 2) study the operation of internal quality assurance of schools, Bangmunnak Union, and 3) study the relationship between strategic leadership of school administrators and the operation of internal quality assurance of schools under Bangmunnak Union. The population consisted of 246 Teachers and school administrators. The samples consisted of 152 school administrators

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

M.Ed. Student, Pibulsongkram Rajabhat University

² อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Lecturer, Pibulsongkram Rajabhat University

and teachers determined by using Krejcie and Morgan's table, then use random selection and simple sampling. The instrument in this research was a 5 rating-scale questionnaire. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were as follows: 1) The overall strategic leadership was found to be at a high level. The highest average aspect was the input factor utilizing to determine strategy. 2) The overall of the operation on the internal quality assurance was found at a high level. The highest average aspect was the composition of self assessment report. 3) The study identified a positive and statistically significant correlation between strategic leadership and the operation of internal quality assurance at a relatively high level at the .01 level.

Keywords: strategic leadership, the operation of internal quality assurance, school administrators under Bangmunnak Union

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติให้สอดคล้องกันไว้ในหมวด 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาตั้งแต่มาตรา 47 ถึงมาตรา 51 ระบุถึงหลักการและแนวทางการปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะมาตรา 48 กำหนดทิศทางไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, น. 51-52)

การดำเนินงานตามกระบวนการดังกล่าวเป็นไปเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจแก่ทุกฝ่ายว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถสร้างไว้ซึ่งมาตรฐาน กระทรวงศึกษาธิการจึงให้มีการปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพการศึกษาและประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐาน

คุณภาพผู้เรียน 2) มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ และ 3) มาตรฐาน กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนยังสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมจาก 3 มาตรฐานที่กล่าวมาได้ โดยมีนโยบายปรับปรุงมาตรฐานและตัวชี้วัดให้มีจำนวนน้อยลง กระชับ และสะท้อนถึงคุณภาพอย่างแท้จริงโดยสถานศึกษาสามารถปรับแผนดำเนินการ การกำหนดค่าตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ลดการประเมินจากเอกสารเป็นหลัก เน้นให้สอดคล้องตามสภาพจริง ไม่ซับซ้อน เน้นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อลดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นภาระ ทำให้เกิดระบบการประเมินที่มีมาตรฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2561) เมื่อสถานศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ จึงพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น การปฏิบัติงานเป็นเพียงเพื่อรับการประเมินในแต่ละครั้งเท่านั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีการเก็บข้อมูลการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความเข้าใจและความร่วมมือ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการลงมือปฏิบัติงาน การอบรมผู้บริหารครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่เพียงพอ แสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การประเมินที่ตรงประเด็น การดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และเตรียมตัวเพื่อรับการประเมินจากภายนอกยังไม่สอดคล้องกับหลักแนวทางในการประเมิน สถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษา การประสานงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา มีการประสานงานที่มีความคลุมเครือ อีกทั้งเป็นการขอความร่วมมือเพียงเพื่อการรับประเมินเท่านั้น และปัจจัยสำคัญคือ สถานศึกษายังไม่จริงจังหรือไม่เข้มงวดในการลงมือปฏิบัติของบุคลากร ทำให้ข้อมูลและหลักฐานเพื่อนำมาทำรายงานนั้น ไม่ได้ครบตามเกณฑ์กำหนด ทำให้สถานศึกษาขาดความมั่นใจในการดำเนินงาน หรือไม่มีการบูรณาการระบบการประกันคุณภาพให้เข้ากับการดำเนินงานภายในสถานศึกษา บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและวิธีการประกัน

คุณภาพทุกประเด็นในการลงมือปฏิบัติ และขาดความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษาอย่างจริงจัง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2561)

สถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติการที่มองเห็นถึงภาพความสำเร็จหรือเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะพัฒนาความสำเร็จไปสู่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความสามารถรอบด้านสามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนร่วมมือและร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี (เกศราสิทธิแก้ว และคณะ, 2560, น. 12-21) ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรมีผู้บริหารที่มีความเหมาะสมทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะในการคิดและแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งผู้บริหารนั้นมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษายิ่งในการพัฒนาขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ควรบริหารงานโดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม มีแบบแผนชัดเจน มีการบูรณาการในการทำงานที่รวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบเพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ ทำให้มีคุณภาพในการบริหารงานและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะสามารถช่วยพัฒนาให้สถานศึกษามุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สหวิทยาเขตบางมูลนาก เป็นเครือข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ตั้งอยู่ที่โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม มีพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบางมูลนาก อำเภอโพทะเล และอำเภอบึงนาราง มีสถานศึกษาในสหวิทยาเขต จำนวนทั้งสิ้น 8 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม โรงเรียนวังตะกูราษฎร์อุทิศ โรงเรียนท่าเสาพิทยาคม โรงเรียนห้วยยาวพิทยาคม โรงเรียนโพธิ์ธรรมสุวัฒน์ โรงเรียนพิบูลธรรมเวทวิทยา โรงเรียนโพธิ์ไทรงามวิทยาคม และโรงเรียนแหลมรังวิทยาคม สถานการณ์ทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ซึ่งสหวิทยาเขตบางมูลนากมุ่งเน้นที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประการ

คือ สถานการณ์ด้านคุณภาพการศึกษา สถานการณ์ด้านโอกาสทางการศึกษา และสถานการณ์ด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมทางการศึกษา จึงเป็นที่มาของการกำหนดพันธกิจข้อที่ 3 และ 4 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร คือ ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพและสร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ โดยให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร, 2566, น. 75) แต่เนื่องด้วยสภาพปัญหาหลากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) และปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลกระทบโดยตรง ต่อการบริหารสถานศึกษาก็คือ การปรับเปลี่ยนนโยบายทางการศึกษาเนื่องด้วยการปรับเปลี่ยนผู้บริหารซึ่งเชื่อได้ว่าในท่ามกลางวิกฤตการณ์ ผวนกับความผันผวนทางนโยบาย ผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีความสำคัญในการวางแผนการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เรียน แต่ในทางกลับกันหากผู้นำมีความสามารถขั้นสูงในการวางแผนการบริหาร จึงมั่นใจได้ว่า จะสามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสได้เช่นเดียวกัน

ตามเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาครูและหน่วยงานอื่นๆ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติและเป็นแนวทางในการดำเนินงานภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อหน่วยงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตบางมูลนาก

2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตบางมูลนาก

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตบางมูลนาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตบางมูลนาก มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ DuBrin (2004, น. 355) แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

1.1.1 การมีความคิดความเข้าใจในระดับสูง

1.1.2 ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้

1.1.3 การมีความหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต

1.1.4 การมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ

1.1.5 การกำหนดวิสัยทัศน์

1.2 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามแนวทางการดำเนินการของกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา กฎกระทรวงพ.ศ.2561 ข้อ 3 ดังนี้ (การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561, น. 3)

1.2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1.2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.2.3 การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.2.4 การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

1.2.5 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน

1.2.6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report สถานศึกษา : SAR)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก

1.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก เป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ที่กำหนด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก เป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 152 คน

3. ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ระดับปัจจัยในการปฏิบัติ และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพื่อจัดทำร่างแบบสอบถาม เพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบปรับปรุงความสมบูรณ์และความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้างเนื้อเรื่องและภาษาที่ใช้และความครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับ เนื้อหา IOC (Index of item objective congruence) พบว่าข้อคำถามจำนวน 44 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 - 1 สามารถใช้เป็นข้อคำถามได้ทุกข้อ

(บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 71) จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงและแก้ไข

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก เท่ากับ .96 และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก เท่ากับ .95 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 116)

5. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่ออนุญาตในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถาม จำนวน 152 ฉบับ

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติแล้วดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้วยการใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) แล้วนำค่าที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 102) 5 ระดับ ได้แก่ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ และต่ำ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ดังตาราง 1 - 6

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง	4.08	0.59	มาก
2	ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	4.23	0.60	มาก
3	ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	4.11	0.62	มาก
4	ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ	4.12	0.58	มาก
5	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.14	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย		4.29	0.59	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนากโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.23$) ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง ($\bar{x} = 4.08$)

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบได้	4.19	0.77	มาก
2	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้	4.04	0.76	มาก
3	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดเชิงสังเคราะห์	4.08	0.74	มาก
4	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดเชิงสร้างสรรค์	4.07	0.78	มาก
5	ผู้บริหารสถานศึกษามีแรงจูงใจมุ่งผลสัมฤทธิ์ เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ	4.01	0.70	มาก
6	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ	4.28	0.71	มาก
7	ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ	3.95	0.80	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.08	0.75	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.95$)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการข้อมูลเพื่อนำสู่การพัฒนาเป็นระบบสารสนเทศ	4.04	0.83	มาก
2	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ฐานข้อมูลที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้พัฒนางาน	4.14	0.74	มาก
3	นำนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ เกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา มาพิจารณาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน	4.45	0.67	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4	ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลจากการทำงานของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมาพิจารณาเพื่อหาจุดเด่นหรือจุดด้อย และนำมาเป็นฐานข้อมูลและนำมากำหนดกลยุทธ์ในการทำงานในปีต่อไป	4.30	0.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.23	0.73	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 นำนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ เกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา มาพิจารณาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการข้อมูล เพื่อนำสู่การพัฒนาเป็นระบบสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.04$)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนงานและกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีหลักการและอย่างเป็นระบบ	4.03	0.74	มาก
2	ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานเชิงรุกโดยการออกแบบการแก้ปัญหาที่เร่งด่วนเป็นรูปธรรมชัดเจน	4.13	0.66	มาก
3	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดเชิงรุกพร้อมทั้งหาวิธีหรือกระบวนการในการสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาสและไม่พลาดในการนำโอกาสนั้นมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา	4.14	0.76	มาก
4	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางของสถานศึกษาได้ และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหา	4.14	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.11	0.72	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาคิดเชิงรุกพร้อมทั้งหาวิธีหรือกระบวนการในการสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาสและไม่พลาดในการนำโอกาสนั้นมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนงานและกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีหลักการและอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 4.03$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏัติ

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดเชิงบูรณาการ ประยุกต์และเชื่อมโยงเรื่องที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเข้าด้วยกันได้	4.23	0.64	มาก
2	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวคิดเชิงบูรณาการมาพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น	4.18	0.66	มาก
3	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดแบบองค์รวม กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายได้ชัดเจน	4.10	0.75	มาก
4	ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะในการคิดแบบองค์รวมอย่างสร้างสรรค์เทคนิคและวิธีการที่แปลกใหม่	3.98	0.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.12	0.68	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาคิดเชิงบูรณาการ ประยุกต์และเชื่อมโยงเรื่องที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเข้าด้วยกันได้ ($\bar{x} = 4.23$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4 ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะในการคิดแบบองค์รวมอย่างสร้างสรรค์เทคนิคและวิธีการที่แปลกใหม่ ($\bar{x} = 3.98$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก	4.15	0.75	มาก
2	ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์มากำหนดพันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์อย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การปฏิบัติงาน	4.13	0.74	มาก
3	ผู้บริหารสถานศึกษานำพันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ที่กำหนดจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมไปสู่การปฏิบัติงาน	4.12	0.72	มาก
4	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วม ในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.18	0.76	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.14	0.74	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.18$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 ผู้บริหารสถานศึกษานำพันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ที่กำหนดจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมไปสู่การปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.12$)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ดังตาราง 7 - 13

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.36	0.58	มาก
2	ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.29	0.56	มาก
3	ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.27	0.57	มาก
4	ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	4.24	0.56	มาก
5	ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน	4.25	0.56	มาก
6	ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.41	0.52	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.30	0.55	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\bar{X}$ = 4.41) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.36) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.24)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	สถานศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	4.38	0.70	มาก
2	สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา	4.32	0.75	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3	สถานศึกษามีกระบวนการการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก	4.39	0.56	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.36	0.67	มาก

จากตาราง 8 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีกระบวนการการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ($\bar{X}$ = 4.39) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.32)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	สถานศึกษามีกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่แสดงแผนงาน โครงการ กิจกรรม วิธีการงบประมาณ และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดรับกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้	4.40	0.70	มาก
2	สถานศึกษามีกระบวนการในการกำหนดกรอบเวลาการดำเนินงานอย่างน้อย 3 ปี เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงาน	4.24	0.66	มาก
3	สถานศึกษามีกระบวนการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดวิเคราะห์ และพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ	4.20	0.81	มาก
4	สถานศึกษามีกระบวนการในการนำแผนสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้	4.34	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.29	0.68	มาก

จากตาราง 9 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 สถานศึกษามีกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่ที่แสดงแผนงานโครงการ กิจกรรม วิธีการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ($\bar{x} = 4.40$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีกระบวนการที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดวิเคราะห์ และพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ ($\bar{x} = 4.20$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	สถานศึกษามีกระบวนการในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการงบประมาณ ทรัพยากร และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.26	0.73	มาก
2	สถานศึกษามีกระบวนการเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ	4.28	0.73	มาก
3	สถานศึกษามีกระบวนการนำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามกรอบ ระยะเวลาโครงการ กิจกรรม ที่กำหนดไว้	4.33	0.67	มาก
4	สถานศึกษามีกระบวนการกำกับติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี	4.24	0.65	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.27	0.69	มาก

จากตาราง 10 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีกระบวนการนำ

แผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาโครงการ กิจกรรม ที่กำหนดไว้ ($\bar{x} = 4.33$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4 สถานศึกษามีกระบวนการกำกับติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ($\bar{x} = 4.24$)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	สถานศึกษามีกระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา	4.21	0.60	มาก
2	สถานศึกษามีกระบวนการวางระบบการทำงานและมอบหมายการติดตามตรวจสอบระดับสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามแผนเป็นระยะๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติ	4.20	0.73	มาก
3	สถานศึกษามีกระบวนการทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพต่อไป	4.31	0.56	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.24	0.63	มาก

จากตาราง 11 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$)เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีกระบวนการทำรายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพต่อไป ($\bar{x} = 4.31$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีกระบวนการวางระบบการทำงานและมอบหมายการติดตามตรวจสอบระดับสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามแผนเป็นระยะๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.20$)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	สถานศึกษามีกระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.33	0.70	มาก
2	สถานศึกษามีกระบวนการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน	4.22	0.65	มาก
3	สถานศึกษามีกระบวนการจัดทำข้อมูลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.23	0.78	มาก
4	สถานศึกษามีกระบวนการนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.25	0.61	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.25	0.68	มาก

จากตาราง 12 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 สถานศึกษามีกระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีกระบวนการประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักความเข้าใจในการประเมินคุณภาพภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประเมินอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.22$)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	สถานศึกษามีกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศวิเคราะห์ และแปลผล ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพตรงตามสภาพมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานประจำปี ได้อย่างเหมาะสม เข้าใจง่าย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	4.34	0.62	มาก
2	สถานศึกษามีกระบวนการนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	4.30	0.66	มาก
3	สถานศึกษามีกระบวนการรายงานประจำปีต่อผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด	4.59	0.49	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.41	0.59	มาก

จากตาราง 13 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีกระบวนการรายงานประจำปีต่อผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีกระบวนการนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.30$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก

ตาราง 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน						การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
	ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษา	ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา	ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการ การศึกษาของสถานศึกษา	ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อ พัฒนาสถานศึกษา	ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายใน	ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมิน ตนเอง	
ด้านการมีความคิดความเข้าใจ ระดับสูง	.588**	.706**	.649**	.689**	.723**	.554**	
ด้านความสามารถในการนำปัจจัย นำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ได้	.627**	.605**	.554**	.473**	.640**	.562**	
ด้านการมีความคาดหวังและการ สร้างโอกาสสำหรับอนาคต	.489**	.732**	.589**	.640**	.604**	.442**	
ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา	.763**						
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	.598**	.699**	.679**	.621**	.664**	.598**	
	.633**	.652**	.570**	.514**	.607**	.580**	
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา							
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01							.763**

จากตาราง 14 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตกับด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .732^{**}$) รองลงมาคือ ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูงกับด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ($r = .723^{**}$) และ ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูงกับด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .706^{**}$) โดยทุกคู่อันดับ 3 ลำดับแรก มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตกับด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($r = .442^{**}$) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเรื่องลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ($r = .723^{**}$) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .706^{**}$) และด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($r = .689^{**}$) ตามลำดับ โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เรื่องลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ($r = .640^{**}$) รองลงมา คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .627^{**}$) และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .605^{**}$) ตามลำดับ โดยสองคู่อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง คู่อันดับที่สามมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เรื่องลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .732^{**}$) รองลงมา คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($r = .640^{**}$) และด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ($r = .604^{**}$) ตามลำดับ โดยสองคู่อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง คู่อันดับที่สามมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ด้านการมีวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เรื่องลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

($r = .699^{**}$) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .679^{**}$) และด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ($r = .664^{*}$) ตามลำดับ โดยทุกคู่อันดับมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเรื่องลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .652^{**}$) รองลงมา คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($r = .633^{**}$) และด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ($r = .607^{**}$) ตามลำดับ โดยสองคู่อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง คู่อันดับที่สามมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก ได้นำมาอภิปรายผลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสทศวิทยาเขตบางมูลนากในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของการใช้อิทธิพล อำนาจ ศิลปะและการแสดงให้เห็นการกำหนดทิศทาง และการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ซึ่งเป็นการส่งเสริมและผลักดันให้ผู้ร่วมงานพัฒนาศักยภาพให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น คาดเดาสถานการณ์ในอนาคต รวมถึงการมีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีความยืดหยุ่นและสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรินทร์รัตน์ เสือจอย (2564, น. 178) ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด นาคขวัญ และคณะ (2561, น. 93-95) สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ

เชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูฟิต วาโซะ (2564, น. 61-64) สรุปได้ว่าระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจติภูมิ พลดี และพนายุทธ เขยบาล (2564, น. 257-270) ซึ่งสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 19 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายธาร อินทร์ตา (2565, น. 86-91) สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเพราะผู้บริหารมีคุณลักษณะในการบริหารจัดการข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศ และบริหารงานโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้พัฒนางาน นำนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ เกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษามาพิจารณาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลจันทร์ จันทนพ (2559, น. 58-60) ได้ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลการวิจัย พบว่าบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก โดยลำดับแรก คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้าน การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีการปฏิบัติตาม

กฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 อย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ละมุล รอดขวัญ (2555, น. 36) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามมาตรการหรือระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่จะสร้างความมั่นใจพึงพอใจ และประทับใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่า นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายธาร อินทร์ตา (2565, น. 86-91) สุตาพร หงษ์เวียงจันทร์ (2565, น. 70-75) และสุภาภรณ์ สังฆมณี และคณะ (2565, น. 492-506) ซึ่งสรุปได้ว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสทวิทยาเขตบางมูลนาก ต่างยอมรับว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบแบบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารมีส่วนในการกำหนดทิศทางขับเคลื่อนแนวคิดและวิสัยทัศน์ ตลอดจนการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกศรา สิทธิแก้ว และคณะ (2560, น. 12-21) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับมาก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาริรัตน์ คณาจันทร์ และ วันทนา อมตารียกุล (2563, น. 152-161) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในตนเอง จึงจะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบผลสำเร็จ
ของ DuBrin (2004, p. 355)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์
ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขต
บางมูลนาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมี
ความคิดความเข้าใจระดับสูง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา
ควรพัฒนาคุณลักษณะในการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิง
สังเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจมุ่งผลสัมฤทธิ์
เพื่อให้สามารถกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดให้บรรลุ
เป้าหมายที่ตั้งไว้

2. จากการศึกษาการดำเนินงานประกัน
คุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขต
บางมูลนาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการ
ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา
ดังนั้น ผู้บริหารและครูควรร่วมกันวางระบบการติดตาม
ตรวจสอบระดับสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ
ติดตามตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ครูและบุคลากร
ที่ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ตามปฏิทิน
การปฏิบัติงาน รวมทั้งดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตาม
แผนเป็นระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ปฏิบัติและจัดทำ
รายงานเสนอเพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพต่อไป

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ
ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการ
ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนใน
สังกัดสหวิทยาเขตบางมูลนาก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก
ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ด้านที่มีค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ ด้านการมีความ
คาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตกับด้าน
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ดังนั้น ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะในการวางแผนงาน
และกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงาน
อย่างมีหลักการและอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้แผนพัฒนา
การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการ
ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้สามารถค้นหาลักษณะ
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง
เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, (2562). พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562.
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิจติภูมิจิต และพนายุทธ เขยบาล. (2564).
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ
ภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19.
วารสารวิชาการปัญญาภิธาน. 6(1), 257-
270.
- เกศรา สิทธิแก้ว, ปริญญามีสุข และ เฟลิตตา กะลัม
พากร. (2560). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ใน
ศตวรรษที่ 21 กับ การดำเนินงานประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
เขต 1 และ เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม
ราชูปถัมภ์. 11(1), 12-21.
- นวลจันทร์ จันทนพ. (2559). การศึกษาบทบาทภาวะ
ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา
สังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และ
ตราด. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา].
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. เข้าถึงได้
จาก : <https://etheses.rbru.ac.th/index.php>.
- นารีรัตน์ คณาจันทร์ และวันทนา อมตารียกุล.
(2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัด

- หนองบัวลำภู. วารสารวิชาการสันตพล. 6(2), 152-161.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. สุวีริยาสาส์น
- มูฟิต วาโชะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ละมุล รอดขวัญ. (2555). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคใต้ตอนบน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิรัตน์รัตน์ เสือจอย. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทอง. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมคิด นาคขวัญ ชูศักดิ์ เอกเพชร และชาผีนะ แอหลัง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สายธาร อินทร์ตา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อำเภอเขียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขียงรายเขต 4. [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปิจิตร. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566. www.sesaopc.go.th.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2561. พิมพ์ดี.
- สุดาพร หงส์เวียงจันทร์. (2565). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสำนักงานเขตตลิ่งชัน สังกัดกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาภรณ์ สังฆมณี, จิราภรณ์ ผั่นสว่าง และพระครูวิจิตรปัญญาภรณ์. (2565). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 6(2), 492-506.
- DuBryn, A. J. (2004). *Leadership: Research Finding, Practice, and Skill*. 4th ed. McGraw - Hill.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียน
ตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

**A study on the correlation between administrative factors and students quality
in accordance with the national education standards in the Sairung school
network under Primary Educational Service Area Office 1 Sukhothai**

ปฐวี วรรณชัย (Pathawee Wannachai)¹ นงลักษณ์ ใจฉลาด (Nongluck Jaichalad)²

Received: May 9, 2024

Revised: May 24, 2024

Accepted: May 31, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง 2) คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง พบว่า ปัจจัยการบริหาร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศ และด้านนโยบาย มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีผลการพัฒนาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร, คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

Abstract

This research aimed to 1) study administrative factors of Sairung school network, 2) study the quality of students in accordance with the national education standards, and 3) study the correlation between administrative factors and quality of students in accordance with the national education standards in Sairung school network under the Primary Educational Service Area Office 1

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

M.Ed. Student, Pibulsongkram Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Advisor, Pibulsongkram Rajabhat University

Sukhothai. The samples consisted of school administrators, teachers and educational personnel in Sairung school network, totally 97 people. A tool of this study were a questionnaire. The statistics used for the data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the Person correlation coefficient.

The results of the research revealed that

1) Administrative factors of schools in the Sairung school network found that the factors of the personnel administration, the organizational structure, the information and technology, and policy of school was overall at a high level.

2) The quality of students in accordance with the national education standards of the Sairung school network found that the students have learning achievement and have developed desirable characteristics in overall was at a high level.

3) The correlation between administrative factors and students quality in accordance with the national education standards of Sairung school network found that the administrative factors had a positive correlation with the effectiveness of students in accordance with the national education standards for the learning achievement and the desirable characteristics of students.

Keywords: Administrative factors, Quality of students in accordance with the national education standards

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐจะต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้านเพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก

ศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ การศึกษาภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่แข่งขันเสรีและไร้พรมแดนเป็นความท้าทายที่ประเทศต้องเผชิญ โดยการพัฒนาการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพประชากร รองรับการเปลี่ยนผ่านประเทศสู่สังคมแห่งความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 3)

การศึกษาจึงถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคนในสังคมให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะมีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีมายส์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัด เพื่อพร้อมนับต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน (ณัฐวุฒิ ประเสริฐศรี, 2556, น. 8) สอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพของผู้เรียนจึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาย่อย จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมี

ความสามารถในการอ่านการเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ รวมทั้งการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ได้มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นพื้นฐานตามที่สถานศึกษากำหนด ได้แก่ การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดี การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมทั้งการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

จากการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสายรุ้งพบปัญหาในด้านการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด โดยเฉพาะในด้านคุณภาพผู้เรียนด้านความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา และด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับปรับปรุง ส่วนในด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ด้านมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ด้านการมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ด้านความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย ด้านการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย และด้านสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม อยู่ในระดับพอใช้ จากผลการประเมินจึงสรุปได้ว่า โรงเรียนสังกัดในกลุ่มโรงเรียนสายรุ้ง จะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพด้านนักเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2566 บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งจะสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

กระบวนการบริหารโรงเรียน จึงเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อวางระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำพาองค์กรสู่เป้าหมายที่กำหนด คือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ เพราะว่

การดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัย ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารมีอาชีพจึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2555, น. 50-51) ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาไว้ทั้งในด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อเป็นเครื่องในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2559, น. 13 - 17)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติงานของสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 อีกทั้งเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาตนเอง และเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร 3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4) ปัจจัยด้านนโยบาย

2. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ 2 ด้าน ได้แก่

- 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้แก่

1.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง เป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) ที่กำหนดระดับการปฏิบัติ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง เป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) โดยกำหนดระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 97 คน

3. ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ระดับปัจจัยในการปฏิบัติ และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ เพื่อจัดทำร่างแบบสอบถาม เพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบปรับปรุงความสมบูรณ์และความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้างเนื้อเรื่องและภาษาที่ใช้และความครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับ เนื้อหา IOC (index of item objective congruence) พบว่า ข้อคำถามจำนวน 53 มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 - 1 สามารถใช้เป็นข้อคำถามได้ทุกข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 71) จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงและแก้ไข

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้อำนวยการและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นด้านปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง เท่ากับ .84 และด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ เท่ากับ .92 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 116)

5. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่ออนุญาตในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถาม จำนวน 97 ฉบับ

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติแล้วดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับปัจจัยการบริหาร โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
2. วิเคราะห์ระดับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ด้วยการนำสถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
3. วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) แล้วนำค่าที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 102) 5 ระดับ ได้แก่ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ และต่ำ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลศึกษาปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดังตาราง 1 - 4

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านการพัฒนาบุคลากร

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนา ด้วยวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	4.25	0.61	มาก
2	ผู้บริหารพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา	4.42	0.54	มาก
3	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.27	0.55	มาก
4	ผู้บริหารร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการศึกษากับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.11	0.59	มาก
5	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนของคณะครูในโรงเรียน	4.22	0.63	มาก
6	ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมใหม่ขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครู	4.41	0.64	มาก
7	ผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา	4.34	0.48	มาก
8	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูหมั่นศึกษาหาความรู้ และนำแนวความคิดใหม่ๆ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา	4.23	0.60	มาก
9	ผู้บริหารจัดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของครู	4.27	0.57	มาก
10	ผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้ และวิธีการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาแก่ครู/บุคลากร	4.35	0.61	มาก
11	ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ครู/บุคลากรในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม	4.33	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย		4.29	0.59	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านการพัฒนาบุคลากร มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมใหม่ขึ้น เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครู และผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้ และวิธีการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาแก่ครู/บุคลากร ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.42, 4.41 และ 4.35 ตามลำดับ และ 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูหมั่นศึกษาหาความรู้และนำแนวความคิดใหม่ๆ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ผู้บริหารดำเนินการนิเทศภายใน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนของคณะครู

ในโรงเรียน และผู้บริหารร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการศึกษากับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.23, 4.22 และ 4.11 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านโครงสร้างองค์กร

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ผู้บริหารจัดระบบงาน สายงาน และกำหนดกลุ่มงานไว้อย่างชัดเจน เหมาะสม	4.28	0.55	มาก
2	ผู้บริหารมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายงาน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความรู้ความสามารถ	4.29	0.56	มาก
3	ผู้บริหารจัดระบบงาน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการทำงาน	4.34	0.58	มาก
4	ผู้บริหารจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่น มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ	4.26	0.56	มาก
5	ผู้บริหารวางแผนการบริหารงานที่ชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.22	0.62	มาก
6	ผู้บริหารปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการในโรงเรียนให้มีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน	4.35	0.61	มาก
7	ผู้บริหารจัดเตรียมหนังสือ คู่มือ ระเบียบการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนถูกต้อง	4.22	0.62	มาก
8	ผู้บริหารพัฒนาระบบการบริหารงานที่เป็นปัจจุบัน สามารถติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.46	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย		4.30	0.59	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านโครงสร้างองค์กร มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ผู้บริหารพัฒนาระบบการบริหารงานที่เป็นปัจจุบัน สามารถติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการในโรงเรียนให้มีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน และผู้บริหารจัดระบบงาน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการทำงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.46, 4.35 และ 4.34 ตามลำดับ และ 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่น มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ผู้บริหารวางแผนการบริหารงานที่ชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ และผู้บริหารจัดเตรียมหนังสือ คู่มือ ระเบียบการปฏิบัติงาน เพื่อเป็น

แนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนถูกต้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.26, 4.22 และ 4.22 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ผู้บริหารสนับสนุนการติดตั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีในการบริหารการจัดการศึกษา	4.21	0.48	มาก
2	ผู้บริหารจัดให้มีวัสดุ สื่อ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีเพียงพอในการให้บริการทางการศึกษา	4.16	0.60	มาก
3	ผู้บริหารมีการพัฒนาระบบการบริหารงานระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน สามารถติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.21	0.58	มาก
4	ผู้บริหารอนุมัติงบประมาณเพียงพอในการดูแลตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขให้อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.49	0.56	มาก
5	ผู้บริหารจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สะดวกต่อการเข้าถึงและให้มีบริการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัด	4.27	0.47	มาก
6	ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศ มาใช้บริหารงานได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบอย่างเหมาะสม	4.22	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย		4.26	0.55	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ผู้บริหารอนุมัติงบประมาณเพียงพอในการดูแลตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขให้อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สะดวกต่อการเข้าถึงและให้มีบริการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศ มาใช้บริหารงานได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบอย่างเหมาะสม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.49, 4.27 และ 4.22 ตามลำดับ และ 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนการติดตั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีในการบริหารการจัดการศึกษา ผู้บริหารมีการพัฒนาระบบการบริหารงานระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน สามารถติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารจัดให้มีวัสดุ สื่อ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีเพียงพอในการให้บริการ

ทางการศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.21, 4.21 และ 4.16 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านนโยบาย

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ผู้บริหารกำหนดนโยบาย แผนงานที่สอดคล้องกับหน่วยงานในระดับสูงกว่า	4.30	0.63	มาก
2	ผู้บริหารกำหนดภาระงานของสถานศึกษาให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการ	4.30	0.62	มาก
3	ผู้บริหารกำกับ ติดตามงานให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด	4.41	0.57	มาก
4	ผู้บริหารจัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบงาน หรือการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ในสถานศึกษา ได้เป็นอย่างดี	4.23	0.57	มาก
5	ผู้บริหารกำหนดผู้รับผิดชอบสำหรับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา	4.25	0.60	มาก
6	ผู้บริหารนำแผนปฏิบัติการประจำปี สู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้	4.54	0.58	มากที่สุด
7	ผู้บริหารกำหนดนโยบายเป้าหมายของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย	4.30	0.52	มาก
8	ผู้บริหารกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษา มีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ	4.31	0.60	มาก
9	ผู้บริหารกำกับ ติดตามงานให้เป็นไปตามขั้นตอนและเวลาที่กำหนด	4.27	0.55	มาก
10	ผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรตามความรู้ความสามารถ	4.20	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย		4.31	0.59	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านนโยบาย มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ส่วนอีก 9 ข้ออยู่ระดับมาก โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารนำแผนปฏิบัติการประจำปี สู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ ผู้บริหารกำกับ ติดตามงานให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด และผู้บริหารกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษา มีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.54, 4.41 และ 4.31 ตามลำดับ และ 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดผู้รับผิดชอบสำหรับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบงานหรือการเปลี่ยนแปลง

อื่น ๆ ในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรตามความรู้ความสามารถ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.25, 4.23 และ 4.20 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สรุปภาพปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านนโยบาย

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.29	0.59	มาก
2	ด้านโครงสร้างองค์กร	4.30	0.59	มาก
3	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.26	0.55	มาก
4	ด้านนโยบาย	4.31	0.59	มาก
รวมเฉลี่ย		4.29	0.58	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ในภาพรวม มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29) โดยด้านนโยบายมีการปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.31) รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{X}$ = 4.30) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.29) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.26) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดังตาราง 6 - 8

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้จากคำพื้นฐานในแต่ละระดับชั้น	4.32	0.61	มาก
2	นักเรียนผ่านการประเมินทักษะความสามารถในการอ่าน การเขียนและการคิดวิเคราะห์	4.50	0.54	มาก
3	นักเรียนสามารถสื่อสารข้อมูลที่ครูมอบหมายได้อย่างชัดเจน และถูกต้อง	4.35	0.56	มาก
4	นักเรียนสามารถสร้างสื่อนวัตกรรมทาง การศึกษาจากการเรียนรู้ได้	4.21	0.58	มาก
5	นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยี เพื่อการ ค้นคว้า เพื่อการเรียนรู้ได้	4.31	0.64	มาก
6	นักเรียนมีผลงาน รางวัลที่แสดงถึง ความสามารถด้านวิชาการครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.46	0.61	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
7	นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET / N.T.) สูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา	4.41	0.50	มาก
8	โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ย อยู่ในระดับสูงขึ้นไปทุกปีการศึกษา	4.29	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย		4.36	0.58	มาก

จากตาราง 6 พบว่า คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.36) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่นักเรียนผ่านการประเมินทักษะความสามารถในการอ่านการเขียนและการคิดวิเคราะห์ นักเรียนมีผลงานรางวัลที่แสดงถึงความสามารถด้านวิชาการครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET / N.T.) สูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.50, 4.46 และ4.41 ตามลำดับ และ 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยี เพื่อการค้นคว้า เพื่อการเรียนรู้ได้ โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงขึ้นไปทุกปีการศึกษา และนักเรียนสามารถสร้างสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาจากการเรียนรู้ได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.31, 4.29 และ 4.21 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	นักเรียนยืนตรงเคารพธงชาติทุกครั้งที่ได้ยินเสียงเพลงชาติ	4.38	0.62	มาก
2	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ และวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้ง	4.35	0.58	มาก
3	นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายเป็นเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	4.34	0.54	มาก
4	นักเรียนไม่เอาสิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตน	4.40	0.57	มาก
5	นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน สังคม และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.33	0.57	มาก
6	นักเรียนได้เรียนรู้ ตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียนในชั้นเรียนสม่ำเสมอ	4.28	0.64	มาก
7	นักเรียนนำหลักความพอเพียงมาใช้ในการ	4.37	0.60	มาก

ดำเนินชีวิตประจำวัน				
8	นักเรียนมุ่งมั่นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนด	4.25	0.61	มาก
9	นักเรียนมีความรักความเป็นไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.51	0.60	มากที่สุด
10	นักเรียนมีจิตอาสา โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	4.28	0.52	มาก
รวมเฉลี่ย		4.35	0.59	มาก

จากตาราง 7 พบว่า คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ส่วนอีก 9 ข้ออยู่ระดับมาก โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีความรักความเป็นไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนไม่เอาสิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตน และนักเรียนยืนตรงเคารพธงชาติทุกครั้งที่ได้ยินเสียงเพลงชาติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.51, 4.40และ 4.38ตามลำดับ และ 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ นักเรียนมีจิตอาสา โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม นักเรียนใฝ่เรียนรู้ ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ การเรียนในชั้นเรียนสม่ำเสมอ และนักเรียนมุ่งมั่นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.28, 4.28 และ 4.25 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาพรวมคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง

ข้อ	รายการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.36	0.58	มาก
2	ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.35	0.59	มาก
รวมเฉลี่ย		4.36	0.59	มาก

จากตาราง 8 พบว่า คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านตามลำดับ ดังนี้ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.36) และ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.35)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 ดังตาราง 9 - 12

ตาราง 9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหาร ด้านการพัฒนาบุคลากรกับคุณภาพผู้เรียน ตาม มาตรฐานการศึกษาชาติ

		ด้านการ พัฒนาบุคลากร	ด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ด้าน คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์
ด้านการพัฒนาบุคลากร	Pearson Correlation	1	.609**	.143
	Sig. (2-tailed)		.000	.162
	ระดับความสัมพันธ์		ค่อนข้างสูง	ต่ำ
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Pearson Correlation	.609**	1	.237*
	Sig. (2-tailed)	.000		.019
	ระดับความสัมพันธ์	ค่อนข้างสูง		ค่อนข้างต่ำ
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	Pearson Correlation	.143	.237*	1
	Sig. (2-tailed)	.162	.019	
	ระดับความสัมพันธ์	ต่ำ	ค่อนข้างต่ำ	

จากตาราง 9 พบว่า ปัจจัยการบริหารด้านการพัฒนาบุคลากรกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาชาติ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ส่วน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารด้านการพัฒนา บุคลากรกับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความ สัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ต่ำ และความสัมพันธ์ระหว่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความสัมพันธ์กัน ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมี ค่าระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ปัจจัยการ บริหารด้านการพัฒนาบุคลากร มีผลต่อการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น แต่หากมีการส่งเสริม การดำเนินงานด้านปัจจัยการบริหารด้านการพัฒนา บุคลากรมากขึ้น ก็จะมีส่งต่อการพัฒนา ด้าน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สูงขึ้นด้วย

ตาราง 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหาร ด้านโครงสร้างองค์การกับคุณภาพผู้เรียนตาม มาตรฐานการศึกษาชาติ

		ด้านการ พัฒนาบุคลากร	ด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ด้าน คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์
ด้านโครงสร้างองค์การ	Pearson Correlation	1	.196	.799**
	Sig. (2-tailed)		.054	.000
	ระดับความสัมพันธ์		ต่ำ	ค่อนข้างสูง
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Pearson Correlation	.196	1	.237*
	Sig. (2-tailed)	.054		.019
	ระดับความสัมพันธ์	ต่ำ		ค่อนข้างต่ำ
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	Pearson Correlation	.799**	.237*	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.019	
	ระดับความสัมพันธ์	ค่อนข้างสูง	ค่อนข้างต่ำ	

จากตาราง 10 พบว่า ปัจจัยการบริหาร ด้านโครงสร้างองค์การกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาชาติ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าระดับ ความสัมพันธ์ต่ำ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย การบริหาร ด้านโครงสร้างองค์การกับด้านคุณลักษณะ ที่ พึง ประสงค์ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าระดับ ความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง และความสัมพันธ์ระหว่างด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับด้านคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมี นัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีค่าระดับ ความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ปัจจัยการบริหาร ด้านโครงสร้างองค์การ มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของนักเรียนที่สูงขึ้น แต่หากมีการส่งเสริม การดำเนินงานด้านโครงสร้างองค์การมากขึ้น ก็จะส่งผล ต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นด้วย

ตาราง 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

		ด้านการ พัฒนาบุคลากร	ด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ด้าน คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	Pearson Correlation	1	.051	.122
	Sig. (2-tailed)		.617	.233
	ระดับความสัมพันธ์		ปานกลาง	ต่ำ
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Pearson Correlation	.051	1	.237*
	Sig. (2-tailed)	.617		.019
	ระดับความสัมพันธ์	ปานกลาง		ค่อนข้างต่ำ
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	Pearson Correlation	.122	.237*	1
	Sig. (2-tailed)	.233	.019	
	ระดับความสัมพันธ์	ต่ำ	ค่อนข้างต่ำ	

จากตาราง 11 พบว่า ปัจจัยการบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ปานกลาง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ต่ำ และความสัมพันธ์ระหว่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ควรมีการส่งเสริมการดำเนินงานด้านปัจจัย การบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น เพราะจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สูงขึ้นด้วย

ตาราง 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหาร
ด้านนโยบาย ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

		ด้านการพัฒนาบุคลากร	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ด้านนโยบาย	Pearson Correlation	1	.069	.164
	Sig. (2-tailed)		.502	.108
	ระดับความสัมพันธ์		ค่อนข้างสูง	ต่ำ
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Pearson Correlation	.069	1	.237
	Sig. (2-tailed)	.502		.019
	ระดับความสัมพันธ์	ค่อนข้างสูง		ค่อนข้างต่ำ
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	Pearson Correlation	.164	.237	1
	Sig. (2-tailed)	.108	.019	
	ระดับความสัมพันธ์	ต่ำ	ค่อนข้างต่ำ	

จากตาราง 12 พบว่า ปัจจัยการบริหารด้านนโยบายกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารด้านนโยบายกับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ต่ำและความสัมพันธ์ระหว่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ปัจจัยการบริหารด้านนโยบาย มีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น แต่หากมีการส่งเสริม

การดำเนินงานด้านปัจจัยการบริหารด้านนโยบายมากขึ้นก็จะส่งผลต่อการพัฒนาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สูงขึ้นด้วย

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้นำมาอภิปรายผลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

จากการศึกษาปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์การด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านนโยบาย พบว่า

ด้านการพัฒนาบุคลากร มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบรายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมใหม่ขึ้น เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครู และผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้และวิธีการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาแก่ครู/บุคลากร

ด้านโครงสร้างองค์การมีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบรายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารพัฒนาระบบการบริหารงานที่เป็นปัจจุบัน สามารถติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการในโรงเรียนให้มีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน และผู้บริหารจัดระบบงาน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการทำงาน

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบรายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารอนุมัติ

งบประมาณเพียงพอในการดูแลตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขให้อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สะดวกต่อการเข้าถึงและให้มีบริการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหาร นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้บริหารงานได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบอย่างเหมาะสม

ด้านนโยบาย มีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบรายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร นำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ ผู้บริหารกำกับ ติดตามงานให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด และผู้บริหารกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษามีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ การบริหารจัดการตามปัจจัยการบริหารที่ได้จากการสังเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาที่พบว่าปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้สำเร็จนั้นเกิดจากปัจจัยใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน การพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการบริหารบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับประชุม รอดประเสริฐ (2558) จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564, น. 45) จุฑามาศ อิศระภิญโญ (2562, น. 37) ณัฐดนัย วงษาเนา (2564, น. 28) อรุมา ไมยวงศ์ (2564, น. 45) ที่ได้กล่าวว่าการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ผ่านกระบวนการให้การศึกษา การฝึกอบรม การเข้าร่วมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานให้มีความตั้งใจรักการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบกับด้านโครงสร้างองค์การ ซึ่งก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ลดขั้นตอนและกระบวนการในการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน สอดคล้อง

กับ วิมาลย์ ลีทอง (2563, น. 56) บุญชู ใจใส (2564) อรุมา ไมยวงศ์ (2564, น. 65) ที่กล่าวว่า การกำหนดโครงสร้างหรือการจัดสายงานการบังคับบัญชาในการบริหารองค์กรที่เป็นระบบ เพื่อให้การมอบหมายงานและความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่และภารกิจของงานตามความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคคล มีการกระจายอำนาจการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยมีกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการจัดสายงานการบังคับบัญชาชัดเจน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการบริหารจัดการศึกษานอกจากมีการพัฒนาบุคลากร มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนแล้ว การจัดการข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ ที่มีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560, น. 26) และ อรุมา ไมยวงศ์ (2564, น. 67) ที่กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนและครูมีประสิทธิภาพและ คุณภาพ คุ่มค่าและมีความรวดเร็ว สามารถเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการ นอกจากการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีด้านเครือข่ายมาใช้ในการวิเคราะห์จัดเก็บและประมวลผล เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สามารถนำไปเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารที่ถูกต้อง ความแม่นยำ และรวดเร็วส่งเสริมให้กระบวนการบริหารเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด นอกจากนี้ด้านนโยบาย เป็นสิ่งสำคัญซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนปัจจัยทางการบริหารให้ส่งผลคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ้ง เพราะการกำหนดนโยบายเปรียบเสมือนกำหนดเป้าหมายการควบคุมการปฏิบัติงานการจัดหาและการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานอย่าง คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน สอดคล้องกับเมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560, น. 83) จุฑามาศ อิศระภิญโญ (2562, น. 62) และบุญชู ใจใส (2564, น. 34) ที่กล่าวว่า การกำหนดนโยบายที่ใช้ในกระบวนการบริหาร เพื่อกำหนดแนวทางหรือการวางแผนหรือการปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีแนวทางในการปฏิบัติงาน และมีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร การกำหนดโครงสร้างองค์การ

และการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้การบริหารด้านปัจจัยทางการบริหารให้ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่งอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. การศึกษาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่งใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบรายการที่มีการคุณภาพมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนผ่านการประเมินทักษะความสามารถในการอ่านการเขียนและการคิดวิเคราะห์ นักเรียนมีผลงานรางวัลที่แสดงถึงความสามารถด้านวิชาการครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET / N.T.) สูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นักเรียนมีผลการพัฒนาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบรายการที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีความรักความเป็นไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนไม่เอาสิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตน และนักเรียนยืนตรงเคารพธงชาติทุกครั้งที่ได้ยินเสียงเพลงชาติ

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการปฏิบัติตามปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านนโยบาย ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย จึงส่งต่อการพัฒนาคุณภาพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีการพัฒนาที่สูงขึ้นอยู่ในระดับมากทุกรายการ สอดคล้องกับ สุนิรัตน์ เอี่ยมประไพ (2557, น. 98) วราภรณ์ เนาเพชร (2558, น. 117) จีระพรรณ

โพณพุร, ภารดี อนันต์นาวิ และชารี มณีศรี (2560, น. 172 - 179) สุรเชษฐ์ เดชประสิทธิ์ (2560, น. 153 - 157) วราวุธ แยมชุตติ (2561, น. 118) ภาคภูมิ ทองลาด (2561, น. 208 - 212) ปิยะพร เขียวอินทร์ (2562, น. 103 - 104) จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564, น. 181 - 184) และ ญัฐดนัย วงษาเนา (2564, น. 193 - 197) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของงานที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า หากโรงเรียนมีการดำเนินงานบริหารด้านปัจจัยการบริหารที่ประสบผลสำเร็จ ก็จะส่งผลต่อผลสำเร็จในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วยเช่นกัน

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง ในด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านนโยบาย ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติของโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า ปัจจัยการบริหารด้านการพัฒนาบุคลากร และปัจจัยการบริหารด้านนโยบาย ส่งผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ส่วนปัจจัยการบริหารด้านโครงสร้างองค์การ มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่สูงขึ้น ในส่วนของปัจจัยการบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโรงเรียน ควรมีการส่งเสริมการดำเนินงานให้มากขึ้น เพราะจะส่งผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สูงขึ้น

เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะ ปัจจัยทางการบริหาร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านนโยบายกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีความสัมพันธ์แบบเชิงบวก กล่าวคือ กระบวนการบริหารตามปัจจัยทางการบริหาร

ที่มีการปฏิบัติตั้งแต่กระบวนการส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ ประกอบกับการกำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียน ที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของครูและบุคลากร ในสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่รวดเร็ว ถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน พร้อมกันนี้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดระบบข้อมูล สารสนเทศภายในโรงเรียนที่พร้อมต่อการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการเรียนการสอนหรือการบริหาร โรงเรียน ก็มีส่วนส่งผลให้ตรงเรียนมีความคล่อง ในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การกำหนด นโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด เป็นนโยบายที่ ชัดเจน มีการวางแผนการปฏิบัติที่เป็นระบบ ส่งผลให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีทิศทางในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยทางการบริหารทั้ง 4 ด้าน จึงเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชาติ สอดคล้องกับ สุรินทร์ เอี่ยมประไพ (2557, น. 98) วราภรณ์ เนาเพชร (2558, น. 117) จีระพรรณ โพนพุท ภารดี อนันต์นาวี และชารี มณี ศรี (2560, น. 172 - 179) สุรเชษฐ์ เดชประสิทธิ์ (2560, น.153 - 157) วราวุธ แยมขุติ (2561, น. 118) ภาคภูมิ ทองลาด (2561, น. 208 - 212) ปิยะพร เขียวอินทร์ (2562, น. 103 - 104) จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564, น. 181 - 184) และณัฐนัย วงษาเนา (2564, น.193 - 197) ที่กล่าวว่า หากโรงเรียนได้มีการดำเนินการ บริหารตามปัจจัยการบริหารที่มีผลการปฏิบัติงานที่ ประสบผลสำเร็จก็จะส่งผลต่อคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของงาน ที่ประสบผลสำเร็จด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารควรศึกษาปัจจัยในการบริหาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพในการพัฒนา การศึกษาของโรงเรียนอย่างสูงสุด
2. ผู้บริหารควรนำปัจจัยทางการบริหาร เผยแพร่ไปยังโรงเรียนอื่น นอกจากกลุ่มเครือข่ายที่ตนเอง สังกัด เพื่อหาความเชื่อมั่นและประสิทธิภาพที่แสดงว่า หากมีการบริหารตามปัจจัยการบริหารที่ตนเองปฏิบัติ

จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดลองนำปัจจัยการบริหาร ในรูปแบบอื่นไปทดลองใช้กับโรงเรียนอื่นเพื่อ เปรียบเทียบคุณภาพของปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อ คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
2. ควรได้มีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียน ในการนำกระบวนการบริหาร ด้วยปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ด้าน ไปใช้ในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาและสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อดูความ แตกต่างของคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กระทรวงฯ.
- จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึง ภาพ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา บัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- จีระพรรณ โพนพุท ภารดี อนันต์นาวี และชารี มณีศรี. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์ การศึกษาพิเศษภาคตะวันออก. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย บูรพา.*
- จุฑามาศ อิศระภิญโญ. (2562). *ปัจจัยการบริหารที่ ส่งผลต่อผลสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานในจังหวัดสกลนคร. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.*
- ณัฐนัย วงษาเนา. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.*

- ณัฐวุฒิ ประเสริฐศรี. (2556). การนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. สุริยาสาสน.
- บุญชู ใจใส. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อทักษะดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2558). การพัฒนาบุคลากร. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). การบริหารงานวิชาการ. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปิยะพร เชี่ยวอินทร์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ภาคภูมิ ทองลาด. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรภรณ์ เน่าเพชร. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วรารุณ แยมชุตติ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการบริหารของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วิมาลย์ ลีทอง. (2563). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุนิรัตน์ เอี่ยมประไพ. (2557). การศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานโดยใช้รูปแบบระดับชั้นลดหลั่นเชิงเส้น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สุรเชษฐ์ เดชประสิทธิ์. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรอุมา ไมยวงศ์. (2564). ปัจจัยด้านต้นทุนที่จะช่วยให้คุณได้รับผลตอบแทนจากหน่วยงานต่างๆ ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2559). การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย

Guidelines for business ecosystem management of social enterprises for sustainable cities and communities in Thailand

ปัญญาวัฒน์ จุฑามาศ (Panyawat Chutamas) *

Received: May 16, 2024

Revised: June 7, 2024

Accepted: June 12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของการประกอบการ ระบบนิเวศทางธุรกิจ ระบบการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการประกอบการ เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมจำนวน 5 ราย ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อนำมาเสนอแนะแนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย ในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน สามารถอยู่รอดได้จากการผลักดันของกลุ่มผู้ก่อตั้งทั้งในด้านเงินทุนและความสามารถในการประกอบการ ซึ่งการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาร่วมกันและอาจมีเป้าหมายที่ไม่ตรงกัน นอกจากนี้การเข้าถึงแหล่งเงินทุนยังมีจำกัดอันเนื่องมาจากความไม่มั่นใจธุรกิจเพื่อสังคมของสถาบันการเงินและความไม่สมบูรณ์ของแผนธุรกิจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยระบบนิเวศธุรกิจของเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน จะมีการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงและเข้าถึงผู้บริโภคได้ยากกว่าจากความ

เชื่อมั่นในตราสินค้าที่เป็นที่รู้จักและเชื่อมั่น โดยยังขาดผู้สนับสนุนด้านเทคนิคในการผลิต การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้การดำเนินเรื่องราวที่สอดคล้องกับชุมชนเพื่อสร้างความแตกต่างซึ่งจะดำเนินการได้ภายใต้งบประมาณที่ผู้ก่อตั้งมีอยู่ ระบบการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของธุรกิจเพื่อสังคมเป็นการจัดการองค์การที่ไม่สลับซับซ้อน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่โดยเน้นการทำงานผ่านแพลตฟอร์ม และทำการพัฒนาตราสินค้าเพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและลดต้นทุนการดำเนินงาน โดยอาศัยแรงงานที่เน้นความชำนาญเฉพาะด้าน หรือการจ้างผู้รับเหมาเพื่อให้ลูกค้าได้ผลิตภัณฑ์ที่สนองความต้องการและสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับชุมชน โดยแนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย คือ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมของธุรกิจเพื่อสังคมและสถาบันการศึกษา การส่งเสริมให้เกิดคนกลางเพื่อจับคู่ความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมกับศักยภาพของชุมชน และการสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมเพียงพอ และเข้าใจบริบทในการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม

คำสำคัญ: ธุรกิจเพื่อสังคม, ระบบนิเวศทางธุรกิจ, วิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

* อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Instructor, Faculty of Business Administration.

North Bangkok University

Abstract

This research aims to investigate the situation and problems of social enterprise operations, business environmental systems, operational systems, and performance in Thailand. The study utilizes in-depth semi-structured interviews with 5 social enterprise entrepreneurs and using content analysis to propose management guidelines for business ecosystem of sustainable cities and communities social enterprises.

The findings reveal that sustainable cities and communities social enterprises can thrive through the advocacy of founders, both in terms of capital and operational capabilities. However, integrating communities into business processes may pose challenges, with potential mismatches in goals. Access to funding remains limited due to financial institution hesitancy and incomplete business plans tailored to the context. Moreover, these enterprises face high market competition and difficulties in accessing consumers compared to more recognized brands. Technical support for production and innovation to diversify products in response to changing consumer needs are lacking.

Guidelines for business ecosystem management for these social enterprises involve fostering research collaboration and innovation, nurturing intermediaries to match business needs with community potential, and providing adequate and contextually relevant funding sources. Emphasis should be placed on utilizing available resources, leveraging specialized labor or outsourcing, and developing products to meet consumer demands, thereby increasing community income. These guidelines aim to enhance sustainable urban and community development through sustainable cities and communities social enterprises in Thailand

Keywords: Social Enterprises, Business ecosystem, Sustainable cities and communities social enterprises

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจเพื่อสังคม หรือ Social Enterprise (SE) เป็นกิจการของชุมชนที่มีการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินธุรกรรมทางธุรกิจอื่นๆ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยแนวคิดที่นำหลักการบริหารจัดการทางธุรกิจมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลักการดังกล่าวมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การออกเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมปี 2562 แม้ว่าวิสาหกิจชุมชนจะได้รับการกล่าวถึงมาระยะเวลาหนึ่งแต่ผู้คนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนน้อย (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2561) อีกทั้งการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยยังไม่เด่นชัด ดังนั้น การประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง และตอบโจทย์ปัญหาของวิสาหกิจเพื่อสังคมแต่ละประเภทได้ จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของการประกอบกิจการของวิสาหกิจเพื่อสังคม อันนำไปสู่ความมั่นคงของชุมชนต่อไป

การสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน ถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน การผลักดันให้ชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยอาศัยหลักความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา จนทำให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ความพยายามให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสแสวงหาพลังแฝง (Tacit Knowledge) เพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งที่แฝงอยู่ในชุมชน โดยการเลือกใช้เครื่องมือในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน หรือ ระบบนิเวศของชุมชนนั้น ซึ่งต้องอาศัยหลักการระเบิดจากภายใน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. มปป) ประกอบกับเครื่องมือทางความคิด (Mindset) เครื่องมือดำเนินงาน

(Toolset) และ ทักษะในการทำงาน (Skill set) (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2563)

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับ 193 ประเทศทั่วโลก เพื่อต้องการให้ประเทศต่าง ๆ มีแนวทางในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายของการพัฒนา 17 เป้าหมาย 232 ตัวชี้วัด ในช่วงระยะเวลา 15 ปี คือ พ.ศ.2559 – 2573 โดยเป้าหมายที่ 11 ของการพัฒนา คือ เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities) การทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความครอบคลุม ปลอดภัย ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มปป.) โดยประเทศไทยได้นำเป้าหมายของการพัฒนานี้ มาร่วมกำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 – 2569) ในมิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ในหมุดหมายของการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีความเข้มแข็งเพื่อให้ไทยมี SMEs ที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ โดยสนับสนุนให้ SMEs เข้าถึงเทคโนโลยีและแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม สร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่าง SMEs กับรายใหญ่ และหมุดหมายของพื้นที่และเมืองอัจฉริยะ ซึ่งจะทำให้ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืนโดยการกระจายความเจริญ ไปสู่ระดับพื้นที่ และสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จากความพยายามในการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ผ่านการจัดตั้งเป็นองค์กรวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises) ที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้และการทำกำไรสูงสุดให้กับผู้ประกอบการ พัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมปี 2562 ได้กำหนดว่า บริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับ การผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ ดังนั้นวิสาหกิจเพื่อสังคม จึงต้องการ

ผู้บริหารที่ “ดีและเก่ง” ดำเนินธุรกิจอย่างมีกลยุทธ์ แต่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อแก้ปัญหาสังคม หรือส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและมุ่งสนับสนุนการจ้างงานคนในท้องถิ่น ตามหลักธรรมาภิบาล โดยปัจจุบันมีวิสาหกิจเพื่อสังคมที่จดทะเบียนทั้งสิ้น 222 กิจการ และกลุ่มกิจการเพื่อสังคม 82 กิจการ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม, 2566) ซึ่งในจำนวนนี้มีวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มุ่งเน้นเป้าหมายการพัฒนาเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน มีจำนวน 10 กิจการ โดยประเด็นปัญหาสำคัญของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย คือเรื่องการสร้างระบบนิเวศ ที่สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการสามารถทำธุรกิจได้ มีองค์ความรู้เพียงพอที่จะบริหาร สร้างโมเดลทางธุรกิจที่ดี และสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภคและสังคม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องยากมาก (วचना วรลยางกูร, 2562) จึงทำให้วิสาหกิจเพื่อสังคมจำนวนมากมีความต้องการที่จะแก้ปัญหาทางสังคม แต่ขาดทักษะทางธุรกิจ ทำให้วิสาหกิจสังคมหลายแห่งไม่สามารถดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกตามที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ เปรียบเสมือนฝูงปลาตัวเล็กในทะเลเท่านั้น ซึ่งความท้าทายนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากหลากหลายภาคส่วนเพื่อให้ SMEs สามารถก้าวข้ามอุปสรรคไปได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นให้ ความสนใจในสถานการณ์ของวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มุ่งเน้นเป้าหมายการพัฒนาเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน ที่มีรูปแบบการจัดการ และระบบนิเวศทางธุรกิจที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกอบการตามเป้าหมายขององค์กร อันนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาระบบการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการประกอบการของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยในมิติทางเศรษฐกิจเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายของการประกอบกิจการเพื่อการพัฒนาเมืองและสังคมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ที่สังกัดสมาชิกของสมาคมธุรกิจเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย (SE Thailand) ซึ่งมีจำนวน 10 กิจการ (ข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม. ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้ประกอบการหรือผู้แทนวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายของการประกอบกิจการเพื่อการพัฒนาเมืองและสังคมอย่างยั่งยืนในประเทศไทยที่สังกัดสมาชิกของสมาคมธุรกิจเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย (SE Thailand) ที่สามารถให้ข้อมูลโดยภาพรวมแบบไม่ระบุชื่อสถานประกอบการได้ และมีกระบวนการดำเนินธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างชัดเจน ซึ่งมีจำนวน 5 ตัวอย่าง

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญในการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยในมิติทางเศรษฐกิจเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

ระบบนิเวศทางธุรกิจของการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

1. ระดับชั้นของวัตถุดิบในการผลิต (Material Attribute) ประกอบด้วย ตลาด นโยบายและธรรมาภิบาล โครงสร้างพื้นฐานและบริการสนับสนุน และสถาบันการศึกษา

2. ระดับชั้นของวัฒนธรรม (Cultural Attribute) ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรม และความเป็นมาของผู้ประกอบการ

3. ระดับชั้นของสังคม (Social Attribute) ประกอบด้วยเครือข่าย เงินลงทุน พี่เลี้ยงเจรจาธุรกิจ (Deal maker) และการมีผู้ร่วมงานที่เก่ง

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีความอยู่รอดในมิติของผู้ประกอบการ (มีเดีย น จูมะ, 2562) เป็นกระบวนการที่ผู้ประกอบการใช้ในการประมวลข้อมูลต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อปรับตัว (McKee et al., 1989) และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การแข่งขัน และการวางกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อันประกอบด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ (Critical Success Factors, CSFs): การทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ การเรียนรู้และปรับตัว (Learning and Adaptation): การปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การบริหารความเสี่ยง (Risk Management): การทำความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ และการวางแผนและจัดการกับความเสี่ยงเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความยืดหยุ่น (Flexibility): การมีความสามารถในการปรับตัวและปรับเปลี่ยนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวม รวมถึงการพัฒนาสิ่งที่เรียกว่า "ความยืดหยุ่นในการทำงาน" การรักษาความมั่นคง (Sustainability): การมีการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดในระยะยาว และการสร้างความแตกต่าง (Creating Competitive Advantage): การทำให้ธุรกิจมีความแตกต่างจากคู่แข่งในตลาด

องค์ประกอบของระบบนิเวศทางธุรกิจ (Business Ecosystem elements) ประกอบด้วย 3 ระดับชั้น คือ ระดับชั้นของวัตถุดิบในการผลิต (Material Attribute) ประกอบด้วย ตลาด นโยบายและธรรมาภิบาล โครงสร้างพื้นฐานและบริการสนับสนุน และสถาบันการศึกษา ต่อมาคือระดับชั้นของวัฒนธรรม (Cultural Attribute) ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรม และความเป็นมาของผู้ประกอบการ และระดับชั้นของสังคม (Social Attribute) ประกอบ

ด้วยเครือข่าย เงินลงทุน พี่เลี้ยงเจรจาธุรกิจ (Deal maker) และการมี ผู้ร่วมงาน ที่เก่ง (Worker talent) (Shwetter et al., 2019) Stam (2015) และ Spigel (2017)

ระบบการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการประกอบการ ประกอบด้วยระดับปัจจัยนำเข้า (input) มีทั้งหมด 6 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบรรษัทภิบาล (corporate governance) ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร (structure) ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ขององค์กร (organization purpose) ปัจจัยด้านการเงิน (finance) ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) และปัจจัยด้านนโยบายการจ้างงานที่เป็นธรรม (fair trade) ข้อมูลระดับกิจกรรมหรือกระบวนการ (activities/ process) มีทั้งหมด 5 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านระดับนวัตกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น (degree of social innovation) ปัจจัยด้านมาตรฐานการผลิต (production standards) ปัจจัยด้านการตลาด (marketing and branding) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (distribution) และปัจจัยด้านการเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตโดยสมาชิกกลุ่ม (participation of member) สำหรับข้อมูลระดับผลลัพธ์ (output) เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (products and services) และข้อมูลระดับผลกระทบ (outcome/ impact) เกี่ยวกับปัจจัยด้านผลตอบแทนทางการเงิน (financial returns)

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการทดสอบ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่มีเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi structured interview) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ตอนย่อย คือ ตอนที่ 1 การสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคม และข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางการติดต่อ ตอนที่ 2 สถานการณ์และสภาพปัญหาของการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคม ตอนที่ 3 ระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคม และตอนที่ 4

ระบบการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการประกอบการของวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยทั้งหมดเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions) และดำเนินการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ด้วยการตรวจสอบคุณภาพด้าน ความตรงของเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC) มีค่ามากกว่า 0.60 ในทุกข้อคำถาม และค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้องได้ 0.60 - 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายของการประกอบกิจการเพื่อการพัฒนาเมืองและสังคมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ก่อตั้ง (Founder) หรือผู้ร่วมก่อตั้ง (Co-founder) โดยอาศัยการสัมภาษณ์ในรูปแบบออนไลน์
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากรายงานทางสถิติเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายของการประกอบกิจการเพื่อการพัฒนาเมืองและสังคมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย กฎหมาย ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการนำข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือและมีข้อสรุปที่มีความเที่ยงตรงจากเนื้อหาไปสู่บริบทของเนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์ ทั้งในส่วนของสถานการณ์และสภาพปัญหาของการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน ระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน ระบบการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการประกอบการของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน แล้วสร้างเป็นร่างแนวทาง (Tentative guidelines) เพื่อนำเสนอกลับไปยังผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม จากนั้น

ผู้วิจัยนำข้อสรุปมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยในมิติทางเศรษฐกิจเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

ผลการวิจัย

สถานการณ์และสภาพปัญหาของการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

ธุรกิจเพื่อสังคม หรือ กิจการเพื่อสังคม หรือ Social enterprise (SE) คือ กิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาบวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม มีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค และมีการนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำเพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งมีเป้าหมายทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมีรูปแบบการดำเนินการที่มีความยั่งยืนทางการเงินเป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมผลกำไรกลับคืนสู่สังคม และเป้าหมายที่กำหนดไว้ และดำเนินการอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล

ธุรกิจเพื่อสังคมในต่างประเทศได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ประกอบการที่ต้องการสร้างผลกระทบเชิงบวกให้กับสังคมและผู้มีส่วนได้เสีย มากกว่า 20 ปี ภายใต้เป้าหมายแห่งสหประชาชาติที่ท้าทายยิ่งขึ้น (Millennium development goals: MDGs) โดยประเทศที่ถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ดีที่สุดที่จะเริ่มต้นทำธุรกิจเพื่อสังคม คือ สหราชอาณาจักร แคนาดา และออสเตรเลีย โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางกฎหมายและกฎระเบียบ ศักยภาพของตลาดและกลุ่มเป้าหมาย การเข้าถึงเงินทุนและทรัพยากร และภูมิทัศน์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันกำหนดรูปแบบระบบนิเวศภายในกิจการเพื่อสังคมที่ดำเนินกิจการ และสร้างผลกระทบตามที่กำหนดไว้ในเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของธุรกิจ

สำหรับธุรกิจเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย (Sustainable cities and communities) มีจำนวน 10 ธุรกิจ ได้แก่ 1) FlowFolk ให้ความสำคัญ และผลกระทบที่มีต่อชุมชนในระยะยาว โดยใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญที่องค์กรมีมาเป็นส่วนหนึ่ง

ในการช่วยชุมชนชีวิตภูมิปัญญา และงานหัตถกรรมท้องถิ่นให้กลับมามีบทบาทในชุมชน และสามารถเข้ากับสังคมในยุคปัจจุบันและอนาคตอย่างงดงาม 2) เทใจต่อคอมแพลตฟอร์ททางเลือกที่เข้ามาสนับสนุนพฤติกรรมของคนไทย และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เห็นผลชัดเจนและรวดเร็วให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยผ่านกระบวนการพิจารณาโครงการ และวิธีการระดมทุนเพื่อให้คนไทยรู้สึก สะดวก ปลอดภัย ไว้วางใจ และเงินบริจาคได้นำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) กลุ่ม Thomburi Wellness Club สร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะ สำหรับสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ ที่เผยแพร่องค์ความรู้ เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายสร้างรายได้ อาทิ สมุนไพร พืชหายาก รวบรวมถึงเป็นพื้นที่จัดการเรียนรู้สอนอาชีพให้ชาวบ้าน 4) Unicon X ปทุมธานี พัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ และประสานความร่วมมือกับทางภาคเอกชนกับภาคสถาบันเพื่อพัฒนาสังคมสู่สังคมนวัตกรรมโดยมีฐานการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างยั่งยืนเผยแพร่การใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรอินทรีย์ เทคโนโลยีสีเขียว และเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อความยั่งยืนของสังคมและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในประเทศให้พัฒนาศักยภาพของตนเองสู่การเป็น SME, SE, เกษตรกรยุคใหม่ และผู้นำชุมชน สู่การเปลี่ยนแปลง 5) เครือข่ายสาธารณะ เพื่อสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและเมืองเพื่อสร้างเมืองของทุกคน Inclusive City ที่แท้จริง 6) Happy Community ชุมชนแห่งความสุขสำหรับผู้สูงอายุเราช่วยให้ผู้สูงอายุมีวิถีชีวิตที่กระตือรือร้นซึ่งส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้พวกเขามีส่วนร่วมกับเพื่อนฝูง และเพื่อสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขา 7) บริษัทอรรถจริยาจำกัด ขับเคลื่อนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสร้างแรงบันดาลใจบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม ด้วยกิจกรรม การฝึกอบรมออฟฟิศขึ้นการปล่อยก๊าซเรือนกระจก, การกักเก็บคาร์บอน การถ่ายทอดองค์ความรู้การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการป่าไม้/พื้นที่สีเขียว และความหลากหลายทางชีวภาพ 8) บริษัทเดอควอร์จำกัด ดำเนินการพัฒนาสินค้าหัตถกรรมชุมชนเพื่อสร้างกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เพื่อการสืบทอดและรักษาภูมิปัญญา และเป็นช่องทางในการจำหน่ายให้ชุมชน 9) บริษัท สเตปส์ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด สร้างโอกาสในการทำงานที่เท่าเทียมให้กับกลุ่มผู้ที่มีการทำงานของสมองที่แตกต่าง ด้วยการฝึกที่เหมาะสมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงศักยภาพจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงานและความภูมิใจต่อบทบาทของตนในสังคม และเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการดำรงชีวิต โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน และ 10) บริษัท โลเคิล อโลค จำกัด มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน (Community-based tourism) เพื่อช่วยชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ให้เติบโตและพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน ทุกชุมชนคือแหล่งท่องเที่ยวในตัวเอง

ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม กล่าวว่า การตื่นตัวในธุรกิจเพื่อสังคมในต่างประเทศมีมานานกว่า 20 ปี และการดำเนินการในฐานะธุรกิจเพื่อสังคมจะมีระบบนิเวศทางธุรกิจที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และสนับสนุนให้ธุรกิจเดินหน้าตามเป้าหมายได้อย่างชัดเจน และเกิดอุปสรรคน้อย สำหรับประเทศไทยนั้นภาครัฐและเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของสมาคมวิสาหกิจ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม สมาคมธุรกิจเพื่อสังคม และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้เข้ามาผลักดันและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการริเริ่ม และการก่อเกิดผู้ประกอบการเพื่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น ตามเป้าหมายการสนับสนุนการเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมของรัฐบาล

การเริ่มต้นของผู้ประกอบการแต่ละรายนั้น อาศัยความรู้ความสามารถจากผู้ก่อตั้ง (Founder) และผู้ร่วมก่อตั้ง (Co-founder) ในการผลักดันกิจการที่มีคนในชุมชนเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสียของธุรกิจ รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือที่มักเกิดขึ้นเป็นโครงการสนับสนุน ที่อาจไม่ได้มีทุนสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทำให้อาจเกิดความชะงักงันทางการเงินที่เกิดจากปัญหาของการขาดกระแสเงินสดหมุนเวียนจากการมีมูลค่าของสต็อกสินค้าที่อยู่ภายในชุมชนที่อาจทำการตลาดได้ไม่ต่อเนื่อง และหากมีปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้นจนนำไปสู่การกู้ยืมเพื่อการลงทุน สถาบันการเงินจะพิจารณาความเป็นไปได้ที่จำกัด ทำให้ธุรกิจเพื่อสังคมเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้น้อย อีกทั้ง

ผู้บริโภคยังไม่เข้าใจถึงเป้าหมายของการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม และผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อชุมชน และการกำหนดโมเดลทางธุรกิจหรือแผนธุรกิจที่ยังไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจ จึงทำให้ธุรกิจเพื่อสังคมเกิดปัญหาในการประกอบการ ความอยู่รอด และนำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจ และสังคม

ระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

1. ระดับชั้นของวัตถุดิบในการผลิต (Material attribute) ประกอบด้วย

ตลาด สินค้าและบริการในตลาดมีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากแหล่งผลิตภายในชุมชน หรือการให้บริการที่มีเป้าหมายเพื่อชุมชน โดยอาศัยผู้ให้บริการที่มีลักษณะพิเศษ หรือเพื่อการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ มีการแข่งขันกันสูง ผู้บริโภคยังไม่มีความเชื่อมั่นในสินค้า การบริจาคเงินสนับสนุน หรือการร่วมเป็นลูกค้าประจำให้กับธุรกิจเพื่อสังคม โดยประกอบการแต่ละรายจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นจากกลุ่มลูกค้า ด้วยการสร้างคุณภาพขั้นพื้นฐาน (Basic quality) ให้กับลูกค้าได้รับทราบ และเกิดความเชื่อมั่นว่า การบริโภคสินค้าจากธุรกิจเพื่อสังคมได้คุณภาพมาตรฐานตามที่ต้องการ โดยเน้นการสร้างตราสินค้า (Branding) ให้ผู้บริโภคได้รับรู้ และเชื่อถือเพื่อการสนับสนุนสินค้า หรือบริการของธุรกิจเพื่อสังคม ทั้งนี้ผู้ประกอบการเพื่อสังคมส่วนใหญ่ยังต้องเน้นการขายสินค้าและบริการเพื่อความอยู่รอด

นโยบายและธรรมาภิบาล การดำเนินธุรกิจโดยมุ่งเน้นการดำเนินกิจการโดยมีเป้าหมายเพื่อสังคมเป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานของธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งการดำเนินงานต้องทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนได้อย่างชัดเจน เห็นเป็นรูปธรรม และสามารถแสดงกระบวนการ ขั้นตอนของการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และเผยแพร่ให้ผู้บริโภคได้รับทราบจนเกิดความมั่นใจ และรู้สึกมีส่วนร่วมในการสนับสนุนธุรกิจ

โครงสร้างพื้นฐานและบริการสนับสนุน ผู้ประกอบการมีความพยายามจัดหาสินค้าทุนที่เหมาะสมในการดำเนินการผลิตสินค้าและบริการด้วยตนเอง โดยอาจได้รับบริการสนับสนุนจากหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องในเรื่อง การจัดอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการประกอบการ

สถาบันการศึกษา ธุรกิจเพื่อสังคมที่เน้นการผลิตสินค้า และจำเป็นต้องมีการวิจัยและพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ จะมีสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการร่วมวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป โดยผู้ประกอบการจะเข้าไปทำการติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

2. ระดับชั้นของวัฒนธรรม (Cultural attribute)

ทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรม ผู้ประกอบการทั้งหมดมีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าการดำเนินธุรกิจภายใต้การมีส่วนร่วมกับชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และความเชื่อของผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชุมชน และผู้บริโภค เมื่อธุรกิจสามารถสร้างพลังผลักดันจากชุมชน และการสนับสนุนของผู้บริโภคได้ จะส่งผลทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้

ความเป็นมาของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการมีหลายระดับ ทั้งในขนาดเล็กในระดับชุมชน ระดับจังหวัด หรือเป็นธุรกิจจากต่างประเทศ ล้วนมีการพัฒนาแนวคิดและประสบการณ์ในการดำเนินงานให้เหมาะสม บางธุรกิจใช้ผลิตภัณฑ์พื้นฐานจากชุมชนที่อาศัยการพัฒนาตราสินค้าต่อยอดให้เกิดความน่าเชื่อถือ ให้เป็นสินค้าชุมชนในระดับมาตรฐานได้ หรือการที่ผู้ประกอบการมีชุดความคิดเพื่อการเติบโต (Growth mindset) แล้วสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อต่อยอดความภาคภูมิใจธุรกิจ

3. ระดับชั้นของสังคม (Social attribute)

ตาราง 1 ระบบนิเวศทางธุรกิจของธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย

	SE รายที่1	SE รายที่ 2	SE รายที่ 3	SE รายที่ 4	SE รายที่ 5
ระดับชั้นของวัตถุดิบในการผลิต (Material attribute)					
ตลาด	สินค้ามีการแข่งขันสูง ผู้บริโภคยังไม่เชื่อมั่น	สินค้ามีลักษณะ Handmade และมี คุณภาพที่ไม่ สม่ำเสมอ	สินค้าผลิตได้จำนวน จำกัดและอาศัยความ เชื่อมั่นจากผู้บริโภค	ผู้บริโภคใช้อารมณ์ ร่วมในการใช้บริการ	การบริการมีจุด ของตนเอง ขึ้นกับ การนำเสนอ
นโยบายและธรรมาภิบาล	เป้าหมายเพื่อสังคม และผลกระทบเชิง บวกที่ชัดเจน	เป้าหมายเพื่อสังคม มีกระบวนการและ ผลลัพธ์ที่ชัดเจน	มีกระบวนการที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม	เป้าหมายเพื่อสร้าง โอกาสให้กลุ่ม เปราะบาง	เป้าหมายเพื่อสร้าง ความมั่นคงให้ชุมชน
โครงสร้างพื้นฐาน และบริการสนับสนุน	มีการสนับสนุนแต่อาจ ไม่ตรงตามต้องการ	มีการจัดอบรม สัมมนา	มีการสนับสนุนความ ร่วมมือ	มีหน่วยงานมา สนับสนุน	มีการสนับสนุนความ ร่วมมือ

เครือข่าย การสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการนั้นเกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามแผนธุรกิจที่ได้วางไว้ โดยเน้นไปที่ผู้มีส่วนได้เสียเป็นหลัก โดยการสร้างเครือข่ายจากผู้นำชุมชน คนในชุมชน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนและคนในชุมชน หรือ การใช้ช่องทางที่คล้ายคลึงกับเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายได้ทราบร่วมกัน

เงินลงทุน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม ที่อาจต้องระดมเงินทุนจากเงินทุนส่วนตัว หุ้นส่วน และการระดมทุนจากสินทรัพย์ส่วนตัว หรืออาจมาจากการให้การสนับสนุนเงินทุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคมนั้น เช่น ธุรกิจที่เน้นการดำเนินงานตาม BCG economy เป็นต้น

พี่เลี้ยงเจรจาธุรกิจ เป็นกลุ่มคนสำคัญอย่างยิ่งของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมในระดับเล็ก ส่วนใหญ่ไม่สามารถพิจารณาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้รอบด้าน และอาจมีข้อจำกัดมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีพี่เลี้ยงที่เข้ามาช่วยให้คำแนะนำ และหากต้องเกิดการเจรจาต่อรองทางธุรกิจ จะทำให้ผู้ประกอบการได้ประโยชน์จากการเจรจาได้มากขึ้น

ผู้ร่วมงานที่เก่ง ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมโดยส่วนใหญ่มีผู้ร่วมงานไม่มาก เน้นผู้ร่วมงานที่เป็นผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านเช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก และการจัดทำบัญชี โดยส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการดำเนินงานให้ ชุมชน และผู้รับเหมา (Outsource) เป็นผู้ดำเนินงานเป็นรายชิ้นงานต่อไป

ตาราง 1 (ต่อ)

	SE รายที่1	SE รายที่ 2	SE รายที่ 3	SE รายที่ 4	SE รายที่ 5
สถาบันการศึกษา	สร้างนวัตกรรมร่วมกัน	เป็นเครือข่ายความร่วมมือในบางครั้ง	ร่วมมือกันทางวิชาการ	ยังไม่มีความร่วมมือ	ยังไม่มีความร่วมมือ
ระดับชั้นของวัฒนธรรม (Cultural attribute)					
ทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรม	มีการเข้าถึงการมีส่วนร่วมกับชุมชน	การดำเนินงานร่วมกับชุมชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป	การคำนึงถึงวิถีของชุมชน	การเข้าใจบริบทของกลุ่มเปราะบาง	การเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมกันกับชุมชน
ระดับชั้นของสังคม (Social attribute)					
เครือข่าย	ใช้เครือข่ายที่มีจากผู้ประกอบการ	ใช้เครือข่ายที่มีจากผู้ประกอบการ	เครือข่ายที่เป็นโครงการสนับสนุน	เครือข่ายที่เป็นโครงการสนับสนุน	ใช้เครือข่ายจากชุมชน
เงินลงทุน	จากผู้ก่อตั้ง และขอสินเชื่อ	จากผู้ก่อตั้ง และขอสินเชื่อ	จากผู้ก่อตั้ง การสนับสนุนโครงการ	จากผู้ก่อตั้ง และเงินสนับสนุน	จากผู้ก่อตั้ง และเครือข่ายท้องถิ่น
พี่เลี้ยงเจรจาธุรกิจ	ไม่มี	ไม่มี	มีหน่วยงานให้คำแนะนำ	ไม่มี	มีหน่วยงานให้คำแนะนำ
ผู้ร่วมงานที่เก่ง	พนักงานที่มีความสามารถเฉพาะด้าน จ้างเหมา	พนักงานในกลุ่มอาสา	พนักงานที่มีความสามารถเฉพาะด้าน จ้างเหมา	พนักงานที่มีความสามารถเฉพาะด้าน จ้างเหมา	แรงงานที่อยู่ในชุมชน และครอบครัวข้าง

ระบบการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อสังคม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทยเกี่ยวกับระบบการดำเนินงาน พบว่า ในส่วนของปัจจัยนำเข้าของธุรกิจ ผู้ประกอบการได้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต และอาจเข้าไปร่วมศึกษาบริบทของชุมชน และแสดงผลกระทบทางสังคมอย่างชัดเจน และมีการแสดงความโปร่งใสทางการเงินอย่างมีบริบทที่ชัดเจน ซึ่งมีการจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดที่มีเป้าหมายเพื่อสังคมอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ของการจดทะเบียนที่หลากหลายตามประเภทของธุรกิจ ซึ่งโครงสร้างองค์กรนั้นจะไม่สลับซับซ้อน การบริหารงานหลักจากกลุ่มผู้ริเริ่มก่อตั้ง และมีการดำเนินงานในหมู่คนใกล้ชิด และอาจมีการจ้างงานแบบเหมาจากภายนอก (Outsourcing) การจ้างงานเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากธุรกิจเพื่อสังคมกลุ่มนี้เน้นการใช้แพลตฟอร์มในการดำเนินกิจกรรม ดังนั้นผู้ประกอบการจึงเน้นการจ้างงานแรงงานมีทักษะ (Skilled Labor) และมีความเข้าใจในการทำงานร่วมกับชุมชน หรืองานที่มีเป้าหมายเพื่อสังคม สำหรับเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจมาจากผู้ก่อตั้งและคนใน

ครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ อาจมีการกู้ยืมเมื่อต้องการขยายฐานการผลิตหรือเพิ่มสภาพคล่องให้กับธุรกิจ

ระดับกิจกรรมหรือกระบวนการ พบว่าผู้ประกอบการมีการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สนองตอบความต้องการของผู้บริโภค โดยมีการอาศัยการวิจัยและพัฒนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความหลากหลาย และทำการตลาดได้อย่างชัดเจนขึ้น โดยมีการควบคุมมาตรฐานในการผลิตจากผู้ประกอบการโดยตรง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้บริโภคในสินค้าที่ผลิตจากธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งอาจมีการดำเนินการภายใต้ Brand หลัก หรือบางรายมีการทำ Branding ให้กับสินค้าชุมชนเป็นการเฉพาะโดยแยกจาก Brand หลัก โดยผู้ประกอบการเน้นการทำตลาดผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลักทั้งทางเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ที่ให้บริการทั้งในรูปแบบ B to B และ B to C อย่างไรก็ดี กระบวนการผลิตสินค้าไม่ได้เน้นการผลิตแบบจำนวนมาก (Mass production) อาจเป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อ หรือเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยม เนื่องจากต้องควบคุมมาตรฐานการผลิต

ผลลัพธ์ และการจัดการผลกระทบ

ผู้ประกอบการมีการติดตามประเมินผลการผลิ

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และทำรายงานผลตอบแทนต่อสังคม (SROI) โดยมีความมุ่งหวังให้ ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการกระจายรายได้ภายในชุมชนมากขึ้น จนสามารถเลี้ยงตัวเองได้ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้นักลงทุนที่สนใจเข้ามาส่งเสริมการลงทุนในชุมชนได้

แนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยในมิติทางเศรษฐกิจเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

แนวทางที่ 1 การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมของธุรกิจเพื่อสังคมและสถาบันการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนและการพัฒนาบุคลากรร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมมีความจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพ และเกิดความหลากหลาย รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมแต่ละราย ได้สร้างจุดเด่นให้กับตนเองได้อย่างชัดเจน โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีการกำหนดนโยบาย และสนับสนุนงบประมาณให้ สถาบันอุดมศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย พัฒนา และสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจเพื่อสังคม โดยการเปิดช่องทางการสื่อสารที่เป็นรูปธรรมเพื่อจับคู่ความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมกับ ความสามารถในการให้บริการของสถาบันการศึกษา

แนวทางที่ 2 การส่งเสริมให้เกิดคนกลางเพื่อจับคู่ความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมกับศักยภาพของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ลดต้นทุนด้านเวลาและต้นทุนในการเรียนรู้กับชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจเพื่อสังคมอาจมีความมุ่งมั่นและมีความสามารถในการประกอบธุรกิจ เมื่อจำเป็นต้องทำกิจกรรมการผลิตร่วมกันกับชุมชน หากไม่ได้เป็นธุรกิจท้องถิ่นโดยตรงต้องใช้เวลาในการศึกษาและเรียนรู้ชุมชนเป็นเวลานาน ซึ่งอาจมีความล่าช้าและทำให้ต้นทุนในการประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมสูงกว่าธุรกิจอื่น ๆ ดังนั้นหากหน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมได้สร้างหน่วยงานสื่อกลางหรือนายหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ ทักษะความสามารถ และทัศนคติของคนในชุมชน มาแสดงให้ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมได้

เป็นข้อมูลในการพิจารณาจับคู่ (Matching) ให้เกิดความเหมาะสม ก็จะลดต้นทุนในการประกอบการทั้งด้านเวลา และต้นทุนในการศึกษาชุมชน ทำให้เกิดความต่อเนื่องในกระบวนการผลิตและเกิดการพัฒนาให้อยู่รอด และเกิดความยั่งยืนได้

แนวทางที่ 3 การสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม เพียงพอ และเข้าใจบริบทในการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม โดยมีเป้าหมายให้ธุรกิจเพื่อสังคมมีเงินทุนที่ใช้ประกอบธุรกิจอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ทั้งนี้ธุรกิจเพื่อสังคมอาจไม่ได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจด้วยเงินจำนวนมาก บางธุรกิจอาจเกิดจากการระดมทุนของผู้ก่อตั้ง และการดำเนินงานอาจมีการใช้ทุนทางสังคม ทุนเครือข่ายอย่างเต็มที่แล้ว แต่เมื่อมีกิจกรรมที่ต้องมีการขยายการผลิต หรือการลงทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพของธุรกิจ อาจทำไม่ได้ จึงก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการอยู่รอด ภาครัฐ ภาคีเครือข่าย และสถาบันการเงินควรมีการพิจารณาแหล่งเงินสินเชื่อที่เหมาะสมและเพียงพอให้กับผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม

อภิปรายผล

ธุรกิจเพื่อสังคม เป็น ธุรกิจ ที่ริเริ่ม จากความสามารถของผู้ก่อตั้งและคณะผู้ร่วมก่อตั้ง โดยมีคณะทำงานที่ร่วมดำเนินงานไม่มากนัก และเกิดจากการดำเนินงานของคนใกล้ชิด ซึ่งการทำงานร่วมกันกับชุมชนอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมภายนอก สภาพการแข่งขันจากธุรกิจอื่น ๆ และความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมภายในของธุรกิจ และของชุมชน ทำให้การดำเนินการของธุรกิจเพื่อสังคมมีความเสี่ยงต่อความอยู่รอด เมื่อพิจารณาทฤษฎีความอยู่รอดในมิติของผู้ประกอบการ (มีเตียน จูมะ, 2562) แสดงให้เห็นว่าธุรกิจเพื่อสังคมที่มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และมีการวางแผนในการจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ และสร้างจุดเด่นจากการสร้างผลกระทบให้กับสังคม จะนำไปสู่การอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม อันนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

ระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน มีความจำเป็นที่ผู้ก่อตั้งต้องมีความรู้ในระบบนิเวศทางธุรกิจของธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่ง โมโตยามาและโนว์ตัน (Motoyama and Knowlton, 2017) และความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการที่

ต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับชุมชน เพื่อค้นหาพลังแฝงของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ศราวุธ นาควิทยานนท์ (2564) ที่พบว่าชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการวัดผลความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคม พบว่า การพัฒนาที่มีเป้าหมายแห่งสหประชาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมในประเทศไทยตามหลักการของ มูฮัมหมัด ยูนุส หากธุรกิจเพื่อสังคมสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างพฤติกรรม ของคนให้ห่างไกลจากความยากจนก็จะถือเป็นความสำเร็จและการอยู่รอดที่สำคัญของธุรกิจเพื่อสังคม กลไกชุมชนและพฤติกรรมส่วนบุคคล เป็นสิ่งสำคัญที่ธุรกิจเพื่อสังคมควรคำนึงถึง หากสามารถปรับเปลี่ยนกลไกดังกล่าวได้อย่างมีศักยภาพจะสามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ และเป็นเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งของธุรกิจเพื่อสังคม

ระบบการดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อสังคม มีกิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินงานที่เน้นการสร้าง Branding ของธุรกิจเพื่อสังคมให้เป็นที่รู้จัก และสร้างนวัตกรรมการผลิตเพื่อสร้างความแตกต่างหลากหลาย และคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เป็นแนวทางการสร้างความสำเร็จของผู้ประกอบการตามทฤษฎีความอยู่รอดในมิติของผู้ประกอบการ (มีเดียณ จูมะ, 2562) ที่กล่าวว่าสร้างความแตกต่าง (Creating Competitive Advantage) การทำให้ธุรกิจมีความแตกต่างจากคู่แข่งในตลาด ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ธุรกิจเพื่อสังคมต้องอาศัยเครือข่ายในการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ มิ่งขวัญ บุญรอด (2561) ที่ว่านวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการมีผลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการตลาดเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและเปิดโอกาสให้กับความต้องการลูกค้าที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย แนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบาย ควรจัดกิจกรรมรับฟังปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการประกอบการและข้อเสนอแนะของธุรกิจเพื่อสังคมที่มีเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทยที่มี

บริบทการดำเนินการที่แตกต่างจากธุรกิจเพื่อสังคมอื่น เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับธุรกิจเพื่อสังคมในกลุ่มดังกล่าว

2. หน่วยงานสนับสนุนธุรกิจเพื่อสังคม ควรประสานความร่วมมือกันอย่างบูรณาการ ร่วมกันกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานพัฒนาชุมชน ในการจับคู่ความต้องการของธุรกิจเพื่อสังคมให้ตรงกับศักยภาพของชุมชนแต่ละแห่ง และมีการส่งเสริมให้เกิดพี่เลี้ยงทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมรายใหม่

3. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้เกิดการศึกษาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่บริการร่วมกันกับองค์กรพัฒนาชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบพลังแฝงของชุมชน และสภาพทุนทางสังคมที่แต่ละชุมชนมี เพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนร่วมกับธุรกิจเพื่อสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบในการวิจัยแนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย พบว่า วิสาหกิจเพื่อสังคมจะมีความอยู่รอด จึงควรมีการศึกษาแนวทางการสร้าง Branding และการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการให้กับวิสาหกิจเพื่อสังคม

เอกสารอ้างอิง

มีิ่งขวัญ บุญรอด. (2561). ผลกระทบของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการบริการที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจโรงแรมระดับ 3-4 ดาวในประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

มีเดียณ จูมะ. (2562). ทฤษฎีความอยู่รอด (survival) ในมิติผู้ประกอบการ. <https://pattanieconomy.wordpress.com/2019/06/02/>

- วจนา วรลยางกูร. (13 พฤษภาคม 2562). หยั่งราก *Social Enterprise* ด้วยระบบนิเวศที่ต้องสร้างร่วมกัน. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน).
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2563). คู่มือจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (*Community Business Model Canvas : CBMC*). <https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2020/03>.
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (27 พฤศจิกายน 2561). “วิสาหกิจเพื่อสังคม” เครื่องมือพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน. <https://www.tijthailand.org/highlight/detail/detail/8>.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (มปป.). กษัตริย์นักพัฒนา : หลักการทรงงาน. <https://www.rdpb.go.th/th/King>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570). ราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. <https://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/>
- McKee, D. O., Varadarajan, P. R., Pride, W. M. (1989). Strategic adaptability and firm performance: a market-contingent perspective. *Journal of Marketing*, 53(3), 21-35.
- Motoyama, Y. & Knowlton, K. (2017), Examining the connections within the startup ecosystem: a case study of St Louis, *Entrepreneurship Research Journal*, 7(1), 3-23.
- Shwetter, Claudia, Maritz, Alex & Nguyen, Quan. (2019). *Entrepreneurial ecosystems: a holistic and dynamic approach*. www.emeraldinsight.com/2631-357X.htm
- Spigel, B. (2017), The relational organization of entrepreneurial ecosystems, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(1), 49-72.
- Stam, E. (2015), Entrepreneurial ecosystems and regional policy: a sympathetic critique, *European Planning Studies*, 23(9), 1759-1769.

การพัฒนาครีมหวดผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง

วิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร

The development of butterfly pea conditioner hair serum

mixed with Phra Ruang Mineral Water,

Kamphaeng Phet Bright-Up Mineral Water community enterprise

เพ็ญศรี ยวงแก้ว (Pensri Youngkaew)¹ บุญยกฤต รัตนพันธุ์ (Boonyakrit Rattanapun)²ราตรี สิทธิพงษ์ (Ratri Sittipong)³

Received: May 6, 2024

Revised: May 24, 2024

Accepted: May 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสัดส่วนครีมหวดผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วงให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคและให้ได้มาตรฐาน 2) ให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร 20 คน, การทดลองในห้องปฏิบัติการ, แบบสอบถามกับผู้บริโภค 400 คน และการประชุมเชิงปฏิบัติการกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ 20 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1. สัดส่วนครีมหวดผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง ที่ผ่านการทดลองในห้องปฏิบัติการแล้วใน 1 ขวดๆ ละ 350 ml. ได้แก่ (1) สารปรับปรุงบำรุงเส้นผม ร้อยละ 19.31 (2) สารสร้างเนื้อครีมหวด ร้อยละ 19.31 (3) โซเดียมไฮยาลูรอน ร้อยละ 0.93 (4) สารทำให้ผมนุ่ม ร้อยละ 0.04

(5) น้ำหอมเฉพาะกลิ่น ร้อยละ 1.45 (6) สารสกัดจากดอกอัญชันขาว ร้อยละ 1.00 (7) สารกันเสีย ร้อยละ 0.06 และ (8) น้ำแร่ ร้อยละ 57.92 ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2564) เรื่อง กำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส ผลิตภัณฑ์ปรับสภาพเส้นผม และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ครีมหวดผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง ในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องผมหว้ง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.08) รองลงมาคือ กลิ่นหอมของเนื้อครีม (ค่าเฉลี่ย 3.92) และความง่ายในการล้างออก (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามลำดับ 2. การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจพบว่า ทางกลุ่มสามารถประยุกต์ใช้โมเดลธุรกิจ 9 หัวข้อ ได้ร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่ 1) กลุ่มลูกค้า 2) การเสนอคุณค่า 3) ความสัมพันธ์กับลูกค้า 4) ช่องทาง 5) กระแสรายได้ 6) พันธมิตรหลัก 7) กิจกรรมหลัก 8) ทรัพยากรหลัก และ 9) โครงสร้างต้นทุน

คำสำคัญ: ครีมหวดผสม, แผนธุรกิจ, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the proportion of Butterfly Pea conditioner hair serum mixed with Phra Ruang mineral water as the consumer needed and has the

^{1,3} อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Lecturer in Faculty of Management Science,
Kamphaeng Phet Rajabhat University

² อาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Lecturer in Faculty of Science and Technology,
Kamphaeng Phet Rajabhat University

standardization 2) to provide the knowledge of business model canvas for Kamphaeng Phet Bright-Up Mineral Water Community Enterprise. The research was conducted within the mixed method framework by using structural interview with 20 of them, laboratory test, and questionnaire with 400 consumers and workshop with 20 of them.

The results showed that 1. The proportion of the Butterfly Pea conditioner hair serum mixed with Phra Ruang mineral water, which has been tested in the laboratory 350 ml. per 1 bottle had the mash as (1) Carsoquat CT-429: 19.31 % (2) Kalcol 6098: 19.31% (3) Sodium hyaluronate: 0.93% (4) Lamesoft: 0.04% (5) Specific Fragrance scent 1.45% (6) White butterfly pea flower extract: 1.00% (7) Glydant: 0.06% and (8) Agua 57.92%, complies with the Thai SMEs standard on hair conditioning products, issue 10th (2021) reached to the consumer's demand, which found that they satisfied on the Butterfly Pea conditioner hair serum mixed with Phra Ruang mineral water in the whole was at a high level. The most aspect was on easy to comb (Mean= 4.08), good smell (Mean= 3.92), easy to wash off (Mean= 3.82), respectively. 2. The knowledge about business model canvas that they have learnt had found that they adapted to use it 70% in 9 topics as 1) customer segment, 2) value proposition, 3) customer relationship, 4) channel, 5) revenue streams, 6) key partner, 7) key activities, 8) key resources, and 9) cost structure.

Keywords: Hair conditioner, business plan, community enterprise

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการผลิตครีมนวดผมแบบทั่วไปเพื่อวางจำหน่ายให้กับผู้บริโภคมีอยู่หลากหลายยี่ห้อและมีคุณภาพที่แตกต่างกัน จึงทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร

มีแนวความคิดทางการตลาดที่จะทำการผลิตครีมนวดผมที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากตราสินค้าในท้องตลาดโดยทั่วไป นั่นคือ การผลิตครีมนวดผมผสมเซรั่มที่ทำจากดอกอัญชัญขาวและน้ำแร่พระร่วง ทั้งนี้เซรั่มจะเป็นสารที่สร้างความชุ่มชื้นให้ผม ซึมซาบ และบำรุงผมได้เร็ว เร่งผมยาว, ดอกอัญชัญขาว ทำให้ผมดกดำและรากผมแข็งแรง ไม่หลุดร่วงง่าย, น้ำแร่พระร่วงเป็นน้ำแร่ที่มีในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้รับการตรวจคุณภาพจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ปีพ.ศ. 2565 แล้วว่าเป็นน้ำแร่ที่มีสารต้านอนุมูลอิสระ (Antioxidant) ที่จะทำให้ระบบภูมิคุ้มกันการเจริญเติบโตของผิวหนัง ผม เล็บ และสามารถทำให้การมองเห็นให้เป็นปกติ (เอื้อมพร โชคช่วยอำนวย, 31 พฤษภาคม 2566) ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร จึงมีความต้องการผลิตสินค้า “ครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชัญขาวน้ำแร่พระร่วง” ขึ้นเป็นสินค้าชนิดใหม่เพื่อจะทำการยกระดับให้เป็นสินค้าอีกหนึ่งชนิดของชุมชน โดยมี คุณเอื้อมพร โชคช่วยอำนวย อายุ 57 ปี เป็นหัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร มีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและจำหน่ายหลายชนิด เช่น ครีมอาบน้ำ สบู่รกกะ แชมพู สระผมอัญชัน ครีมบำรุงผิว สบู่ที่ออยด์ น้ำยาล้างจาน ฯลฯ ดังนั้นทางกลุ่มฯ จึงต้องการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าชนิดใหม่เพื่อการจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

วิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่ เมืองกำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตสินค้า การให้จำหน่ายสินค้าประเภทเวชสำอางค์ ได้แก่ ครีมอาบน้ำ สบู่ รกกะ แชมพูสระผมอัญชัน สบู่ที่ออยด์ น้ำยาล้างจาน ฯลฯ โดยใช้ชื่อตราสินค้า Pesila (เพชรศิลา) โดยมีการดำเนินงานโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการ เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน และสามารถพึ่งพาตัวเองได้

ปัญหาและความต้องการการพัฒนาครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชัญขาว น้ำแร่พระร่วง วิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร (เอื้อมพร โชคช่วยอำนวย, 31 พฤษภาคม 2566) มีดังนี้ 1) ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ไม่ทราบสัดส่วน

ของครีมนวดผมที่ผู้บริโภคให้การยอมรับและได้ตามมาตรฐาน และ 2) ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ไม่มีความรู้ในการจัดทำแผนธุรกิจ เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำธุรกิจ การต่อยอดธุรกิจ และวางแผนธุรกิจในอนาคต จึงทำให้นักวิจัยและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องมีการหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชน และขยายตลาดให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อย่างไรก็ตามชุมชนยังขาดความรู้และทักษะในการทำธุรกิจ และการพัฒนาขีดความสามารถของสินค้า ทำให้ชุมชนต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจของชุมชนให้สูงขึ้น และได้รับความช่วยเหลือในเรื่องกระบวนการถ่ายทอดและสามารถใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนาอาชีพ/ยกระดับรายได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นในการบริหารจัดการเรื่องดังกล่าวเพื่อช่วยเหลือทางกลุ่ม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสัดส่วนครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วงให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคและให้ได้มาตรฐาน
2. เพื่อให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบร์ท-อ๊ฟ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสัดส่วนครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วงให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคและให้ได้มาตรฐาน และให้ข้อมูลในการทำแผนธุรกิจให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบร์ท-อ๊ฟ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร โดยแหล่งข้อมูลคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไบร์ท-อ๊ฟ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร ทั้งหมด 20 คน ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) การทดลองในห้องปฏิบัติการ 1 ครั้ง และกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Yamane (1973) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

2. เวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2566 เป็นระยะเวลา 6 เดือน

3. พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย คือ จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-method research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การทดลองในห้องปฏิบัติการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยเชิงปริมาณทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและดำเนินการวิจัยตามกรอบเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสัดส่วนครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง ให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคและให้ได้มาตรฐาน โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาความต้องการ ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 20 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา
- 2) ทำการทดลองหาสัดส่วนส่วนผสมครีมนวดผมในห้องปฏิบัติการ โดยทำการทดลองครีมนวดจำนวน 2 สูตร ทดลองใช้แบบวัดมาตรฐานอุตสาหกรรม เอส มอก.เอส 138-2564 ผลัดภัณฑ์ปรับสภาพเส้นผม และมีการทดลอง 1 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรมเอส มอก.เอส 138-2564 ผลัดภัณฑ์ปรับสภาพเส้นผม
- 3) การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปของค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 20 คน โดยเป็นกลุ่มเดิมในขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นจากการประชุม สอบถามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ และแก้ปัญหาประเด็นดังกล่าวโดยการให้ความรู้ในเรื่องที่ทางกลุ่มสามารถนำไป

ประยุกต์ใช้ในการทำธุรกิจ การต่อยอดธุรกิจ และวางแผนธุรกิจในอนาคต

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสัดส่วนครีมνωตผผสมเซรุ่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วงให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคและให้ได้มาตรฐาน

1) การศึกษาความต้องการ ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 20 คน พบว่า ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีความต้องการทราบสัดส่วนของครีมνωตผผที่ผู้บริโภคให้การยอมรับและได้ตามมาตรฐาน และต้องการมีความรู้ในการจัดทำแผนธุรกิจ เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำธุรกิจ การต่อยอดธุรกิจ และวางแผนธุรกิจในอนาคต

2) การทดลองหาสัดส่วนส่วนผสมครีมνωตผในห้องปฏิบัติการ พบว่า สัดส่วนครีมνωตผผผสมเซรุ่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง ที่ทำการทดสอบมี 2 สูตร ทดสอบโดยนักวิจัยปฏิบัติการของศูนย์ส่งเสริมและตรวจสอบการผลิตตามมาตรฐานความปลอดภัยทางอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า สูตรที่ 2 เป็นไปตามมาตรฐานสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2564) เรื่อง กำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส ผลิตภัณฑ์ปรับสภาพเส้นผม ใช้วิธีการทดสอบแบบอ้างอิง Standard method ที่มีค่าความเป็นกรด-ด่างไม่เกิน 7 จากการทดลอง 1 ครั้ง ในห้องปฏิบัติการได้ค่า pH-value 5.98 โดยมีสัดส่วนในครีมνωตผผ 1 ขวดๆ ละ 350 ml. ได้แก่ (1) สารปรับสภาพบำรุงเส้นผม ร้อยละ 19.31 (2) สารสร้างเนื้อครีมνωตผผ ร้อยละ 19.31 (3) โซเดียมไฮยาลูรอน ร้อยละ 0.93 (4) สารทำให้ผมนุ่ม ร้อยละ 0.04 (5) น้ำหอมเฉพาะกลิ่น ร้อยละ 1.45 (6) สารสกัดจากดอกอัญชันขาว ร้อยละ 1.00 (7) สารกันเสีย ร้อยละ 0.06 และ (8) น้ำแร่ ร้อยละ 57.92 ซึ่งสามารถใช้ครีมνωตผผผสมเซรุ่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วงกับผู้บริโภคได้อย่างปลอดภัย

3) การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคจำนวน 400 คน พบว่า ผู้บริโภค ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รายได้เฉลี่ยต่อ

เดือน 20,001- 30,000 บาท ลักษณะเส้นผมเป็นผมธรรมชาติมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ครีมνωตผผผสมเซรุ่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง ที่ผ่านการทดลองในห้องปฏิบัติการแล้วในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องผมหวีง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.08) รองลงมาคือ กลิ่นหอมของเนื้อครีม (ค่าเฉลี่ย 3.92) และความง่ายในการล้างออก (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามลำดับ แสดงข้อมูลดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคครีมνωตผผผสมเซรุ่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง

ลำดับที่	ความพึงพอใจในเรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	สีของเนื้อครีม	3.60	.803	มาก
2	กลิ่นหอมของเนื้อครีม	3.92	.812	มาก
3	ความเนียนของเนื้อครีม	3.60	.912	มาก
4	ความง่ายในการล้างออก	3.82	.957	มาก
5	ผมหวีง่าย	4.08	.702	มาก
6	ความนุ่มของเส้นผม	3.80	.866	มาก
7	ความแข็งแรงของเส้นผม	3.44	.711	มาก
8	ความสามารถในการจัดทรงผม	3.56	.711	มาก
9	การลดการแตกปลายของเส้นผม	3.32	.945	ปานกลาง
10	ความมันแวววาวของเส้นผม	3.48	.714	มาก
	ความพึงพอใจในภาพรวม	3.92	.702	มาก

ระยะที่ 2 การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 20 คน โดยเป็นกลุ่มเดิมในขั้นตอนที่ 1 พบว่า เมื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโมเดลธุรกิจ Business Model Canvas กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ที่ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการ ทางกลุ่มสามารถประยุกต์ใช้โมเดลธุรกิจ 9 หัวข้อ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำธุรกิจ การต่อยอดธุรกิจ และวางแผนธุรกิจในอนาคต ได้ร้อยละ 70 ขึ้นไป ดังนี้

2.1 กลุ่มลูกค้า คือ ผู้ที่มีปัญหาผมร่วง ผมบาง กลุ่มเป้าหมายหลักเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีพฤติกรรม การซื้อสินค้าผ่านทางร้านโดยตรง, ลูกค้าเดิมที่มี Loyalty, ลูกค้าที่สั่ง preorder เป็นประจำ เพื่อการขายต่อกลุ่มเป้าหมายรองเป็นลูกค้าที่ walk in ในห้างสรรพสินค้าหรือบูธจัดนิทรรศการและลูกค้าที่ต้องการดูแลสุขภาพผมโดยใช้สมุนไพร

2.2 การเสนอคุณค่า ในเรื่องแก้ปัญหผมร่วง ผมบาง ฟันฟูเส้นผมและหนังศีรษะให้กลับสู่สภาพ สมดุล กระตุ้น และเร่งการงอกใหม่ของเส้นผม สร้าง

ความชุ่มชื้น ชุ่มซาบ และบำรุงผมได้เร็ว เร่งผมยาว ทำให้ผมดกดำและรากผมแข็งแรง ไม่หลุดร่วงง่าย

2.3 ความสัมพันธ์กับลูกค้า มีบริการให้คำปรึกษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ลูกค้าใหม่ถ้าสนใจสามารถโทรศัพท์มานัดวันเวลาที่จะเข้ามาทำการปรึกษากับผู้ผลิตสินค้าและผู้เชี่ยวชาญได้ มีการติดตาม ผลการใช้งาน ลูกค้าสามารถเปรียบเทียบผลให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงหลังจากการใช้ผลิตภัณฑ์

2.4 ช่องทาง ได้แก่ ช่องทางออฟไลน์ และช่องทางออนไลน์

2.5 กระแสรายได้ มาจากการขายสินค้าเป็นหลัก โดยทำการผลิต 50 ขวด/ครั้ง โดยบรรจุขวดละ 350 ml. ราคาต้นทุน 35 บาท ราคาขาย 100 บาท กำไร 65 บาท ต่อ 1 หน่วย

2.6 พันธมิตรหลัก ได้แก่ ผู้จัดการจำหน่ายบรรจุภัณฑ์ ผู้จัดส่งทางธุรกิจใช้บริษัทขนส่ง

2.7 กิจกรรมหลัก มีการคิดค้นและพัฒนาสูตรครีมขนาดผมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการทดลองในห้องปฏิบัติการ การรับคำสั่งซื้อจากลูกค้า การจัดส่งสินค้าตามคำสั่งซื้อ ทำการตลาดกับลูกค้าผ่านช่องทางเฟสบุ๊ค การบริการให้คำปรึกษาแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย

2.8 ทรัพยากรหลัก เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่เข้มแข็ง งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สินค้าที่มีคุณภาพ การจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2.9 โครงสร้างต้นทุน ได้แก่ ค่าจ้างเภสัชกร, ค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญตรวจมาตรฐานผลิตภัณฑ์, ค่าบรรจุภัณฑ์, ค่าตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม, ค่าจัดส่งสินค้า และค่าใช้จ่ายในการทำโฆษณาผ่านทางเฟสบุ๊ค

หลังจากการให้ความรู้เรื่อง การทำแผนธุรกิจให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ แล้ว พบว่า ผลสัมฤทธิ์การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ แสดงข้อมูลดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลสัมฤทธิ์การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ

ข้อที่	ผลสัมฤทธิ์การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจ	หลังการให้ความรู้ (%)
1	ไม่เคลือบสีทำการพัฒนาตามกระบวนการ 9 ข้อ	70
2	กลุ่มลูกค้าเป้าหมายผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันคือ ผู้ที่มีปัญหาผมร่วง ผมบาง ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับปานกลาง	80
3	การใช้ผลิตภัณฑ์นี้มีประโยชน์ในการฟื้นฟูเส้นผมและหนังศีรษะ ให้กลับสู่สภาพสมดุล พร้อมทั้งกระตุ้นและเร่งการงอกใหม่ของเส้นผม โดยที่ไม่ต้องทานยา	70
4	ผลิตภัณฑ์นี้มีการติดตามผลการใช้งานของลูกค้าโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย	70
5	ผลิตภัณฑ์นี้มีการช่องทางการขายสินค้าทั้งช่องทางออฟไลน์ และช่องทางออนไลน์	80
6	ผลิตภัณฑ์นี้จำหน่ายได้กำไร 65 บาท ต่อ 1 ขวด	70
7	ผลิตภัณฑ์นี้มีพันธมิตรหลักคือ ผู้จัดการจำหน่ายบรรจุภัณฑ์ ผู้จัดส่งทางธุรกิจใช้บริษัทขนส่ง	70
8	ผลิตภัณฑ์นี้มีการพัฒนาสูตรครีมขนาดผมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการทดลองในห้องปฏิบัติการ	80
9	ทรัพยากรหลักของกลุ่ม ได้แก่ทีมงานที่เข้มแข็ง และมีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	80
10	ต้นทุนสินค้า ได้แก่ ค่าจ้างเภสัชกร, ค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญตรวจมาตรฐานผลิตภัณฑ์, ค่าบรรจุภัณฑ์, ค่าตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม, ค่าจัดส่งสินค้า ค่าใช้จ่ายในการทำโฆษณาผ่านทางเฟสบุ๊ค	80
ภาพรวมผลสัมฤทธิ์การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจ		75

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสัดส่วนครีมขนาดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วงให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคและให้ได้มาตรฐาน

1) การศึกษาความต้องการ ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 20 คน พบว่า ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีความต้องการทราบสัดส่วนของครีมขนาดผมที่ผู้บริโภคให้การยอมรับและได้ตามมาตรฐาน และต้องการมีความรู้ในการจัดทำแผนธุรกิจ ผลการวิจัยมีจุดเด่นในเรื่องการที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ต้องการมีความรู้ในการจัดทำแผนธุรกิจ การต่อยอดธุรกิจ และวางแผนธุรกิจในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชกร ชำนาญกิตติชัย และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพนั้น ผลิตภัณฑ์ควรได้รับรองมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุข ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างอาชีพและรายได้แก่ชุมชนและ ส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ไม่ก่อให้เกิดการระคายเคือง ส่วนความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพนั้น ตัวผลิตภัณฑ์ควรนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มาใช้อย่างจริงจัง กลิ่นของผลิตภัณฑ์ควรเป็นกลิ่น ตามธรรมชาติและเป็นการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ของชุมชนในท้องถิ่นกับการดูแลสุขภาพ

2) การศึกษาสัดส่วนครีมνωตผผผสมเซรั่มดอก กล้วยชันขาว น้ำแร่พระร่วงให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค และให้ได้มาตรฐาน พบว่า สัดส่วนครีมνωตผผผสม เซรั่มดอกกล้วยชันขาว น้ำแร่พระร่วง ที่ผ่านการทดลอง ในห้องปฏิบัติการ 1 ครั้งใน 1 ขวดๆ ละ 350 ml. ได้แก่ (1) สารปรับสภาพบำรุงเส้นผม ร้อยละ 19.31 (2) สารสร้างเนื้อครีมνωตผผ ร้อยละ 19.31 (3) โซเดียม ไฮยารูรอน ร้อยละ 0.93 (4) สารทำให้ผม นุ่ม ร้อยละ 0.04 (5) น้ำหอมเฉพาะกลิ่น ร้อยละ 1.45 (6) สารสกัดจากดอกกล้วยชันขาว ร้อยละ 1.00 (7) สาร กันเสีย ร้อยละ 0.06 และ (7) น้ำแร่ ร้อยละ 57.92 เป็นไปตามมาตรฐานสำนักงานมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2564) เรื่อง กำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส ผลิตภัณฑ์ ปรับสภาพเส้นผม และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ผลการวิจัยมีจุดเด่นในเรื่องผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัย ของ วิไลลักษณ์ สุกใส และคณะ (2565) ที่ศึกษาและ พัฒนาผลิตภัณฑ์นวดผมที่มีส่วนผสมของสารสกัด เปลือกส้มโชกุน พบว่า การประเมินคุณสมบัติทาง กายภาพและเคมี พบว่าลักษณะเนื้อครีมเนียนละเอียด ดีมาก สีของครีมที่มองเห็นเป็นสีเหลืองอ่อน มีกลิ่นส้ม อ่อน ๆ ไม่มีกลิ่นเหม็นหืน ครีมมีการไหลที่ดี ไม่มีการ เจริญของจุลินทรีย์หรือเชื้อรา ไม่มีการเกิด Creaming และ Cracking มีค่าความเป็นกรด-ด่าง เท่ากับ 5-6 มีการซึมซาบดี ไม่เหนอะหนะ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ณัฐฉิณี ธีรกุลกิตติพงศ์ และคณะ (2564) ศึกษาการวิจัยทางคลินิกและการพัฒนาสูตรตำรับเซรั่ม เข้มข้นจากสารสกัดสมุนไพรในการป้องกันผมร่วง กระตุ้นการงอกของผมและเพิ่มการสร้างเม็ดสีให้ผม เส้นขาวในผู้สูงอายุ พบว่า ในสภาวะเร่งสีของเซรั่ม เข้มข้นตั้งแต่ Cycle ที่ 1 และกลิ่นหอมของน้ำมันมะกูด ลดลงใน Cycle ที่ 3 ค่าความหนืดมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ค่าความเป็นกรด-ด่าง มีค่าไม่เปลี่ยนแปลง และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>.05$) การกระตุ้น

การทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนสโดยการ พบว่า มะขามป้อมและอัญชันสกัดด้วยตัวทำละลาย เมทานอล ความเข้มข้น 15 mg/ml กะเม็งสกัดด้วย ตัว ทำละลายเมทานอล ความเข้มข้น 7.5 mg/ml ครามสกัดด้วยตัวทำละลาย 80% เอทานอล ความ เข้มข้น 15 mg/ml และเทียนกิ่งสกัดด้วยตัวทำละลาย 50% เอทานอล ความเข้มข้น 3.75 mg/ml มีฤทธิ์ ในการกระตุ้นการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนส ในการสร้างเม็ดสีเมลานินในเส้นผมได้

3) การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค จำนวน 400 คน พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจ ต่อผลิตภัณฑ์ครีมνωตผผผสมเซรั่มดอกกล้วยชันขาว น้ำแร่พระร่วง ที่ผ่านการทดลองในห้องปฏิบัติการแล้ว ในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจมากที่สุด ในเรื่องผมหวีง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.08) รองลงมา คือ กลิ่นหอมของเนื้อครีม (ค่าเฉลี่ย 3.92) และความง่าย ในการล้างออก (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามลำดับ ผลการวิจัย มีจุดเด่นในเรื่องผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีกัญญา นากามัทสึ และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษา เรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวจาก ขี้ผึ้งและไขมะพร้าวรูปครีมสติ๊ก พบว่า โดยภาพรวมมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านความสะดวกถูกสุขอนามัยโดยไม่ต้องใช้มือสัมผัส เนื้อครีม พกพาสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานที่ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ เนื้อครีม บำรุงคงความชุ่มชื้นยาวนานต่อผิวพรรณ และความ พึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์แท่งครีมสติ๊กของ ผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวมีความสวยงามทันสมัย ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ สุกใส และคณะ (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ครีมนวดผมที่มีส่วนผสมของสารสกัดเปลือกส้มโชกุน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ครีม นวดผมจากธรรมชาติที่ช่วยบำรุงเส้นผมและฟื้นฟู เส้นผมที่แห้ง ให้นุ่มสลวย ไม่พันกัน โดยมีเนื้อครีมที่ ไม่เหนียวเหนอะหนะ ล้างออกง่าย มีกลิ่นหอมของส้ม

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตชน วงศ์รัตน์ โสภภาพ กล้าสกุล และ กนกพร บุญธรรม (2565) ที่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวสูตรเข้มข้นน้ำมันมะพร้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชนบ้านแสงอรุณ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์มีเนื้อครีมเข้มข้นบางเบา ทาแล้วซึมลงสู่ผิว หวังได้ดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ เนื้อครีมมีความนุ่มอ่อนโยนต่อผิวไม่เหนียวจับกับผิวได้ดี มีกลิ่นหอม ไม่ระคายเคืองต่อผิว การบรรจุภัณฑ์สวยงามและน่าสนใจ สามารถป้องกันน้ำและเหงื่อไม่ให้ไหลเยิ้มระหว่างวัน มีรายละเอียดส่วนผสมและป้ายฉลากที่ชัดเจน สามารถป้องกันผิวไหม้และหมองคล้ำ และสามารถป้องกันผิวจากรังสี UV จากแสงแดดได้ดี ตามลำดับ

ระยะที่ 2 การให้ความรู้ในการทำแผนธุรกิจ ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบร์ท-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชรพบว่าทางกลุ่มสามารถประยุกต์ใช้โมเดลธุรกิจ 9 หัวข้อ ได้ร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่ 1) กลุ่มลูกค้า 2) การเสนอคุณค่า 3) ความสัมพันธ์กับลูกค้า 4) ช่องทาง 5) กระแสรายได้ 6) พันธมิตรหลัก 7) กิจกรรมหลัก 8) ทรัพยากรหลัก และ 9) โครงสร้างต้นทุน ผลการวิจัยมีจุดเด่นในเรื่องการทำแผนธุรกิจที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจฯ สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำแผนธุรกิจของ อนุสรณ์ หนองบัว และ ธเนศ ศิริनुมาต (2566) ในเรื่อง ขั้นตอนในการจัดทำแผนธุรกิจที่มีส่วนทำให้การสื่อสารชัดเจนแล้ว จุดเด่นของ BMC คือ ทำให้เจ้าของทุกคนในโปรเจกต์สามารถเห็นภาพรวมของโครงการเพื่อปรับจุดอ่อนหรือเสริมจุดแข็งรวมไปถึงการปรับกลยุทธ์การดำเนินงานได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rizam, et al., (2024) พบว่า การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาเกี่ยวกับ

ความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการและการกระตุ้นแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการสามารถทำได้ โดยการให้คำแนะนำและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ Business Model Canvas (BMC) เพื่อเริ่มต้นในการดำเนินธุรกิจของตัวเองได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Maricar et al. (2022) ที่พบว่า Business Model Canvas สามารถช่วยในการพัฒนาทัศนคติการเป็นผู้ประกอบการได้ เทคนิคนี้เป็นที่นิยมใช้ทั้งในบริษัทและองค์กรทั่วไปเพื่อวิเคราะห์ Startup หรือการเริ่มต้นทำธุรกิจให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และแสดงถึงประสิทธิภาพการเรียนรู้ทางธุรกิจที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ที่พบในการพัฒนาครีม นวดผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง วิสาหกิจชุมชนไบร์ท-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร ที่ผู้ประกอบการต้องการให้พัฒนาสินค้าว่าควรขายสินค้าควบคู่กันการจัดจำหน่าย เช่น ครีมนวดผสมกับแชมพู ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนการสร้างอาชีพให้คนในชุมชน สถาบันการเงินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนเงินทุนเพื่อชุมชนจะได้มีงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

1.2 ด้านราคาที่พบในการพัฒนาครีม นวดผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง วิสาหกิจชุมชนไบร์ท-อัพ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร โดยที่ผู้ประกอบการเห็นว่าควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมในการผลิตสินค้าเพื่อทำการตลาดในรูปแบบอื่น ดังนั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรคำแนะนำแก่ชุมชนเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล ในอนาคตต้องมีการปรับปรุงขนาดผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อการปรับการขายให้ไปสู่ลูกค้าในหลากหลาย segmentation ที่ผู้ประกอบการจะได้จัดจำหน่าย

ในราคาที่แตกต่างกันเพิ่มทางเลือกให้แก่ลูกค้าและสร้างยอดขายให้กับชุมชน

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายที่พบในการพัฒนาครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง วิสาหกิจชุมชนไบรท์-อ๊พ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร ที่ผู้ประกอบการเห็นว่าควรจัดในพื้นที่ที่มีบุคลากรที่มีความรู้และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนพื้นที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าให้มากขึ้น มีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ เพื่อให้สินค้าสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านการส่งเสริมการขายที่พบในการพัฒนาครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง วิสาหกิจชุมชนไบรท์-อ๊พ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร ที่ผู้ประกอบการเห็นว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในเรื่องการส่งเสริมการขายให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการใช้นวัตกรรมในการผลิตสินค้าให้ทันสมัย เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อ๊พ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร สามารถผลิตสินค้าได้ในจำนวนมากขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำลง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดจำหน่ายออนไลน์สำหรับสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อ๊พ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร ซึ่งทางกลุ่มมีสินค้าหลากหลายชนิดที่มีศักยภาพในการจัดจำหน่าย ช่องทางการขายออนไลน์จะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กชกร ชำนาญกิตติชัย และคณะ. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพ ด้วยการแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก*, 18(2), 360-371.

กฤตชน วงศ์รัตน์ โสภภาพร กล้าสกุล และกนกพร บุญธรรม. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวสูตรเข้มข้นน้ำมันมะพร้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชนบ้านแสงอรุณ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิจัยและพัฒนา*, 17(1), หน้า 63-73.

ณัฐริณี ชีรกุลกิตติพงศ์ และคณะ. (2564). การวิจัยทางคลินิกและการพัฒนาสูตรตำรับเซรั่มเข้มข้นจากสารสกัดสมุนไพรในการป้องกันผผร่วง กระตุ้นการงอกของผมและเพิ่มการสร้างเม็ดสีให้ผมเส้นขาวในผู้สูงอายุ. <http://dspace.lib.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/4423>

มณีกัญญา นากามัทสี อภิรัช และคณะ. (2566). การสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวจากขี้ผึ้งและไขมะพร้าวรูปครีมสติ๊ก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*, 7(1), 95-111.

วิไลลักษณ์ สุกใส และคณะ. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมนวดผมที่มีส่วนผสมของสารสกัดเปลือกส้มโชกุน. *วารสารการแพทย์ศิริราช*, 15(3), 138-145.

อนุสรณ์ หนองบัว และ ธนศ ศิริณูมาศ. (2566). *Business Model Canvas (BMC)*. <https://www.itd.or.th/wp-content/uploads/2020/01/itdevent03022020-04.pdf>.

เอี่ยมพร โชคช่วยอำนวย. (31 พฤษภาคม 2566). *สัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนไบรท์-อ๊พ น้ำแร่ เมืองกำแพงเพชร. สัมภาษณ์*.

Maricar, R., Syahribulan, S., Rosmiati, R., and elliyana, e. (2022). Application of business model canvas (bmc) in could help students develop a more entrepreneurial mindset. (2022). *Economy Deposit Journal (E-DJ)*. 4(1) 2022, 232-240.

- Rizan, M., Sumantuti, E., Prabowo, H., Kresnamurti, A., and Hanoum, F. (2024). The role of business model canvas (BMC) in digital entrepreneurship on students' interest in Indonesia. *Jurnal Riset Manajemen Sains Indonesia*. 15(1) 2024, 109-124.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. Harper & Row.

ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ
ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

Personal and social factors influencing spending behavior
of the elderly in Bangkok and its vicinity

เพียรใจ โพธิ์ถาวร (Pienjai Phothavorn) ¹ พรทิพย์ ตันติวิเศษศักดิ์ (Pornthip Tantivisetshak) ²

Received: May 6, 2024

Revised: May 24, 2024

Accepted: May 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่าย โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว โรคประจำตัว และการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย ในขณะที่เพศ สถานภาพการสมรส แหล่งที่มาของรายได้หลัก การพักอาศัยอยู่กับใคร และการเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัวส่งผลเชิงลบกับพฤติกรรมการบริโภคของผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑล

สำหรับปัจจัยทางสังคมนั้น ด้านค่านิยมของสังคม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงส่งผลเชิงบวก ในขณะที่ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ แต่ส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและค่าประกันภัย

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด 3 ลำดับแรก จากค่าใช้จ่าย 15 ประเภท คือ ประเภทอาหาร และเครื่องดื่มเป็นเงิน 6,065.03 บาท ต่อ ค่าลงทุนเป็นเงิน 6,057.79 บาทต่อเดือน และค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะเป็นเงิน 4,673.09 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 14.96, 4.94 และ 11.52 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, พฤติกรรมการใช้จ่าย, ปัจจัยทางสังคม

Abstract

This research aimed to investigate the spending behavior of elderly individuals residing in Bangkok and its vicinity. The study explores the relationship between personal and social factors that influence their spending patterns. A sample of 400 elderly people aged 60 and above was selected. Data were collected using questionnaires. The employed statistical methods include frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings revealed that personal factors: age, the highest education level, monthly income, number of household members, chronic diseases, and senior club membership had a positive impact on spending behavior. On the other hand, gender, marital status, primary source of income, living arrangements, and being the primary household

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer, Business Administration Program,
Dhurakij Pundit University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer, International Business Program,
Dhurakij Pundit University

spender have a negative impact on the spending behavior of elderly people in Bangkok and its vicinity.

Regarding social factors, social norms, and reference group influence had a positive impact on spending behavior. Moreover, attitudes positively influence transportation expenses but negatively influence housing and insurance expenses.

Additionally, the study found that the top 3 categories out of 15 expense categories for elderly people in Bangkok and its vicinity are food and beverages, amounting to 6,065.03 Baht per month, followed by investments at 6,057.79 Baht per month, and education for children/dependents expense at 4,673.09 Baht per month. These expenses account for 14.96%, 4.94%, and 11.52% of their total monthly expenses, respectively.

Keywords: Elderly People, spending behavior, Social factors

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันโครงสร้างประชากรของแต่ละประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเองก็มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปมาก จนในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) (กนกวรรณ เหลืองมงคลเลิศ, 2567) เนื่องจากจากวิทยาการทางการแพทย์ที่มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประชากรให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพอนามัยในเรื่องอาหารการกิน การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพมากขึ้น เน้นการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีการวางแผนการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข รวมถึงอัตราการเกิดและตายที่ลดลง ปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลต่อสัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละประเทศมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น และจำนวนของประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน จนกลายเป็นวาระที่สำคัญของแต่ละประเทศที่จะต้องทำการวางแผนเพื่อรับมือกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป ตามคำนิยามของสหประชาชาติ (2020) กล่าวว่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หมายถึง จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเกิน

ร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) (2565) แสดงให้เห็นว่าขณะนี้ประเทศไทยจัดอยู่ในสังคมผู้สูงอายุแล้ว และมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2050 ส่งผลต้องประมาณของภาครัฐในการดูแลเรื่องสวัสดิการของผู้สูงอายุที่ต้องเพิ่มสูงขึ้น ภาคเอกชนที่ต้องออกแบบกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้น และผู้สูงอายุเองที่มีอายุเฉลี่ยยาวขึ้นจึงต้องมีค่าใช้จ่ายโดยรวมที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงผู้สูงอายุเองจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้จ่าย ในแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากรายงานสถิติผู้สูงอายุคนไทยของกรมสุขภาพจิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึงปี พ.ศ. 2566 (กรมสุขภาพจิต, 2566) พบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุเติบโตเป็นอย่างมาก จากเดิมร้อยละ 16.70 ของประชากรทั้งประเทศ กลายเป็นร้อยละ 20.08 ของประชากรทั้งประเทศ โดยมีข้อมูลจากรายงานกรมกิจการผู้สูงอายุ (2566) ที่มีการรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยในปี 2565 พบว่าจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 12,469,917 คน คิดเป็นร้อยละ 18.86 โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัด (ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร) รวมกันเท่ากับ 2,153,042 คน คิดเป็นร้อยละ 17.27 ของผู้สูงอายุทั้งหมดของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้สูงอายุ

การสูงวัยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจนไปทั่วโลกทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาแล้วมีอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้ให้นิยามผู้สูงอายุ (Older person) หรือ ผู้สูงอายุ (Elderly person) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป สำหรับประเทศไทยมีการกำหนดนิยาม “ผู้สูงอายุ” ไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 “ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี บริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, 2546) และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

แนวคิดของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุหลังเกษียณมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่น Hamermesh (1984) ได้ใช้ข้อมูลของประเทศสหรัฐ พบว่าการบริโภคของผู้สูงอายุหลังจากที่เกษียณในช่วงแรกจะมีการบริโภคที่เกินตัวในระยะแรก แต่หากผู้สูงอายุพบว่าการสะสมของรายรับไม่เพียงพอกับการบริโภคก็จะลดการใช้จ่ายลง Banks, Blundell, & Tanner

(1998) ใช้ ข้อมูล ของ ป ระ เ ศ อ ง ก ฤษ เพื่อศึกษาการใช้จ่ายหลังการเกษียณ พบว่า การใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ลดลง เกิดจากความเสี่ยงที่คาดเดาไม่ได้ ทำให้ระวางเรื่อง การใช้จ่าย Battistin, Brugiavini & Weber (2009) มีการศึกษาหัวหน้าครอบครัวเพศชายของอิตาลีพบว่า การใช้จ่ายหลังเกษียณที่ลดลงสัมพันธ์กับการใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่ลดลงและจำนวนลูกหลานที่อาศัยอยู่ร่วมกันลดลง

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุนั้นมีการศึกษาจากหลากหลายด้าน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ แหล่งรายได้หลัก และจำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ดังเช่นผลการวิจัยของ Yang and Gai (2020) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายหลังเกษียณต่อสินค้าไม่คงทนมีทิศทางเชิงลบ และค่าใช้จ่ายหลังเกษียณที่ลดลงมากที่สุดคือค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน Li et al., (2015) กล่าวว่า การบริโภคหลังเกษียณกับการใช้จ่ายด้านที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และการใช้จ่ายด้านอาหารที่บ้านลดลง เช่นเดียวกับ Zou and Yu (2015) ที่พบว่า การใช้จ่ายหลังเกษียณที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ความบันเทิง ค่าอาหารในครัวเรือนลดลง แต่สำหรับสินค้าที่ไม่คงทนไม่มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจน Xu and Zhao (2020) พบว่าครอบครัวที่มีประชากรสูงวัยจำนวนมาก การบริโภคเฉลี่ยในครัวเรือนยิ่งลดลง และการบริโภคของครอบครัวที่ผู้สูงอายุ ครอบครัววัยรุ่น และครอบครัวที่ผสมผสานหลากหลายวัยจะมีประเภทของการบริโภคต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยครอบครัวผู้สูงอายุจะมีการใช้จ่ายเรื่องการรักษาสุขภาพมากกว่าครอบครัววัยรุ่น Bugheanu and Strachinaru (2020) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินในด้านการบันเทิง เครื่องดื่ม เสื้อผ้า เป็นต้น และ Andrew et al., (2022) พบว่ารายได้หลังเกษียณมีอิทธิพลเชิงบวกกับการบริโภคสินค้าที่ไม่คงทนถาวร และยังพบว่าผู้ที่มีรายได้อีกหลังเกษียณเพียงทางเดียว จะมีการบริโภคลดลง

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของด้อยตุลา นาคสกุล และคณะ (2565) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งของผู้สูงอายุ

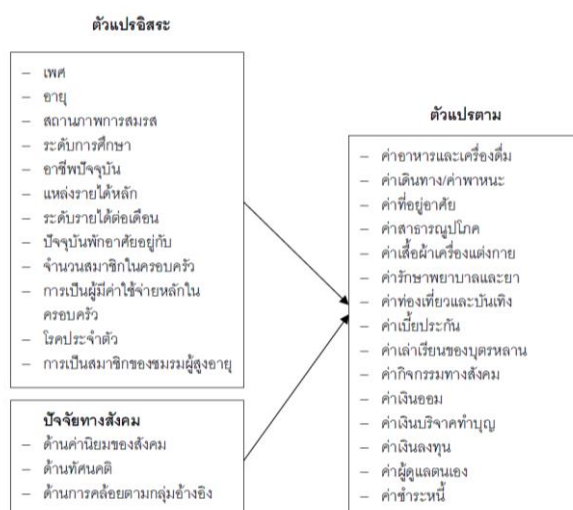
พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา ปฐมศิริกุล และคณะ (2560) ที่ทำการศึกษาวงการซื้อและโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าของลูกค้าผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อโอกาสในการซื้อเสื้อผ้าของลูกค้าผู้สูงอายุในประเทศไทย

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรุท นนสรณ์ (2562) ที่ทำการศึกษาวงการซื้อและโอกาสการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุใน 7 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องสถานภาพ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ แต่ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ และอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ

นอกเหนือจากปัจจัยด้านส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และแหล่งที่มาของรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุแล้วนั้น ยังมีปัจจัยทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุด้วย จากการศึกษาของ ปราณี เอี่ยมละออภักดี (2551) กล่าวว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อได้รับอิทธิพลจากสังคมที่ล้อมรอบประกอบด้วย อิทธิพลส่วนบุคคล กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม วัฒนธรรม และวัฒนธรรมย่อย เช่นเดียวกับ Kotler and Armstrong (2006) ที่ได้กล่าวถึงการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัย 4 ด้านซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม(กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว และบทบาท) ปัจจัยส่วนบุคคล(อายุ วัฏจักรชีวิตครอบครัว อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น) และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา และจากการศึกษาของ นันทิตา อินธรรมมา (2560) พบว่า ทศนคติต่อสินค้ามีอิทธิพลมากที่สุด ในขณะที่การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ชลบุรี

งานวิจัยครั้งนี้จึงทำการศึกษาทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของ

ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑลตามกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร โดยเป็นการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กำหนด

2. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน แหล่งรายได้หลัก รายได้ต่อเดือน การพักอาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลัก การมีโรคประจำตัว และการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

2) ปัจจัยทางสังคมจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านค่านิยมของสังคม ด้านทัศนคติ และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

2.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้จ่าย จำนวน 15 ค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทาง/ค่าพาหนะ ค่าที่อยู่อาศัย ค่าสาธารณูปโภค ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

ค่ารักษาพยาบาลและยา ค่าท่องเที่ยวและบันเทิง ค่าเบี้ยประกัน ค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ ค่ากิจกรรมทางสังคม ค่าเงินออม ค่าเงินบริจาค/ทำบุญ ค่าเงินลงทุน ค่าผู้ดูแลตนเอง และค่าชำระหนี้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2566 ถึงกุมภาพันธ์ 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 12 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย ประกอบด้วย 3 ด้าน คือด้านค่านิยมของสังคม ด้านทัศนคติ และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ โดยแบ่งค่าใช้จ่ายเป็น 15 ประเภท แต่ละประเภทให้ใส่ตัวเลขการใช้จ่าย และให้ระบุหมายเหตุว่าค่าใช้จ่ายแต่ละรายการเกิดจากการที่ผู้สูงอายุจ่ายเอง หรือบุคคลอื่นจ่ายให้ หรือไม่มีรายการค่าใช้จ่ายนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากรของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีจำนวนประมาณ 2,153,042 คน จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวน 12,469,917 คน คิดเป็นร้อยละ 17.27 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2566) แต่เนื่องจากมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่อาศัยอยู่กับลูกหลานที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแต่ชื่อในทะเบียนบ้านอยู่ในต่างจังหวัด ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ทราบเพียงว่ามีจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Roscoe (1969) ที่กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้เท่ากับ 1/10 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นขนาดของตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ไม่ควรต่ำกว่า 384 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 430 ตัวอย่าง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ

2. กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และข้อคำถามในการสอบถามให้มีความสอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย และให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุและอาศัยอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการทำ IOC กับผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability coefficient) ของแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม พบว่าทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1 และมีค่า IOC ทั้งหมดเท่ากับ 1 และมีค่า Alpha = 0.911 มีค่าใกล้เคียง 1 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ถือว่ายอมรับได้ควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Lee & Hsieh, 2010) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบค่าความตรงเชิงโครงสร้างและค่าความเชื่อมั่นไปทำการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด 430 ฉบับ แต่เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการคัดกรองจำนวน 400 ฉบับ ซึ่งมากกว่าจำนวนขนาดตัวอย่างที่ยอมรับได้ ผลของสภาพทั่วไป ดังตาราง 1

ตาราง 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ	หญิง	206	51.50
	ชาย	194	48.50
2.อายุ	60-69 ปี	260	65.00
	70-79 ปี	90	22.50
	80-89 ปี	40	10.00
	90 ปี ขึ้นไป	10	2.50
3. สถานภาพสมรส	โสด	113	28.25
	สมรส	188	47.00
	หม้าย	61	15.25
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	9.50
4. ระดับการศึกษาสูงสุด	ไม่ได้เรียนหนังสือ	56	14.00
	ประถมศึกษา	62	15.50
	มัธยมศึกษาตอนต้น	45	11.25
	มัธยมศึกษาตอน	66	16.50
	ปลาย/ปวช		
	ปวส./อนุปริญญา	36	9.00
	ปริญญาตรี	96	24.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	39	9.75
5.อาชีพปัจจุบัน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	119	29.75
	รับจ้าง	102	25.50
	เกษตรกร	48	12.00
	ธุรกิจส่วนตัว	131	32.75
6. แหล่งที่มารายได้หลัก	การทำงานของตัวเอง	210	52.50
	คู่สมรส	43	10.75
	บุตร/ญาติ	69	17.25
	ดอกเบี้ยเงินออม	18	4.50
	เงินบำนาญ/บำนาญ	32	8.00
	เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	28	7.00
7. ระดับรายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท	95	23.75
	10,001-20,000 บาท	132	33.00
	20,001 -30,000 บาท	65	16.25
	30,001-50,000 บาท	51	12.75
	มากกว่า 50,000 บาท	57	14.25
8.การพักอาศัย	คู่สมรส/บุตร	218	54.50
	ญาติ	107	26.75
	บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ	22	5.50
	อยู่ตามลำพัง	53	13.25
9.จำนวนสมาชิกในครอบครัว	อยู่คนเดียว	63	15.75
	1-3 คน	186	46.50
	4-5 คน	100	25.00
	มากกว่า 5 คน	51	12.75
10.การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว	ใช่	222	55.50
	ไม่ใช่	178	44.50

ตาราง 1 (ต่อ)

		จำนวน (คน)	ร้อยละ
11.การมีโรคประจำตัว	ไม่มี	183	45.75
	1-2 โรค	147	36.75
	3 โรคขึ้นไป	22	5.50
	ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	48	12.00
12.การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ	ไม่เป็น	369	92.25
	เป็น	31	7.75

จากตาราง 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีอายุ 60-69 ปี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 65 โดยมีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 47 สำหรับระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 24 แหล่งที่มาของรายได้เกินครึ่ง (ร้อยละ 52.50) มาจากการประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 32.75 และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.00 ผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่กับคู่สมรส/บุตรมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.50 สอดคล้องกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีจำนวน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 โดยผู้สูงอายุร้อยละ 55.50 เป็นผู้ที่มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว และไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 45.75 และผู้สูงอายุจำนวนมากไม่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 92.25

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีค่าใช้จ่ายในแต่ละประเภทจำนวน 15 ประเภทมีดังนี้

ตาราง 2 ค่าใช้จ่ายของแต่ละประเภท

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/เดือน)	คิดเป็นร้อยละ	A (%)	B (%)
อาหารและเครื่องดื่ม	6,065.03	14.96	76.00	24
เดินทาง/พาหนะ	2,148.09	5.30	68.25	31.75
ที่อยู่อาศัย	2,216.53	5.47	34.50	65.5
สาธารณูปโภค	2,215.77	5.46	59.25	40.75
เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	1,619.59	3.99	55.50	44.5
รักษาพยาบาลและยา	1,622.26	4.00	43.00	57
ท่องเที่ยวและบันเทิง	2,263.10	5.58	35.75	64.25
เบี้ยประกัน	2,925.18	7.21	47.50	52.5
เล่าเรียนของบุตรหลาน	4,673.09	11.52	32.75	67.25
กิจกรรมทางสังคม	1,181.51	2.91	39.50	60.5
เงินออม	3,785.10	9.33	61.00	39
เงินบริจาคทำบุญ	840.31	2.07	59.75	40.25
เงินลงทุน	6,057.79	14.94	38.75	61.25
ผู้ดูแลตนเอง	1,782.40	4.40	26.50	73.5
ชำระหนี้	1,156.02	2.85	30.25	69.75
ค่าใช้จ่ายรวม	40,551.77	100		

หมายเหตุ : A ผู้สูงอายุจ่ายเอง B มีผู้อื่นจ่ายให้และไม่มีค่าใช้จ่ายหมวดนี้

ประเภทของค่าใช้จ่ายที่ผู้สูงอายุมีส่วนการจ่ายเองมากกว่าที่ผู้อื่นจ่ายให้และไม่มีค่าใช้จ่ายหมวดนี้มีทั้งสิ้น 7 ประเภท ประกอบด้วย ด้านอาหาร/เครื่องดื่ม เดินทาง/พาหนะ เงินออม เงินบริจาคทำบุญ ค่าสาธารณูปโภค เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และเบี้ยประกัน คิดเป็นร้อยละ 76.00, 68.25, 61.00, 59.75, 59.25, 55.50 และ 47.50 ตามลำดับ

ประเภทของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนที่ผู้สูงอายุมีการใช้จ่ายมากที่สุด 4 ลำดับแรกเรียงตามลำดับได้ดังนี้ อาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ย 6,065.03 บาทต่อเดือน เงินลงทุนเฉลี่ย 6,057.79 บาทต่อเดือน และค่าเล่าเรียนบุตรหลานผู้อยู่ในอุปการะเฉลี่ย 4,673.09 บาทต่อเดือน และเงินออมเฉลี่ย 3,785.10 บาทต่อเดือน สำหรับค่าใช้จ่ายประเภทอื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน และค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อบริจาคทำบุญ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพียง 840.31 บาทต่อเดือน

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลดังแสดงในตาราง 3 - ตาราง 17

ตาราง 3 – ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑล วิเคราะห์ตามประเภทของการใช้จ่าย

ตาราง 3 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	10988.648	1240.276		8.86	.000
แหล่งที่มาของรายได้หลัก	-604.119	255.049	-0.121	-2.369	.018
การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว	-2463.542	835.637	-0.151	-2.948	.003
R = 0.220 R ² = 0.048 Adjusted R ² = 0.044 F= 10.075 SE _e = 7938.552					

Y= 10988.648 - 604.119 (แหล่งที่มาของรายได้หลัก) – 2463.542 (การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว)

ตาราง 4 ค่าเดินทาง/ค่าพาหนะ

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-2765.303	951.6		-906	.004
ระดับการศึกษา	199.037	88.15	0.127	2.258	.025
ระดับรายได้ต่อเดือน	704.336	136.9	0.306	5.144	.000
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	502.142	158.7	0.144	3.163	.002
การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว	-779.271	290.8	-0.124	-2.680	.008

การเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ	1137.85	508.9	0.098	2.236	.026
ด้านทัศนคติ	303.003	152.4	0.091	1.987	.048
R = 0.504 R ² = 0.254 Adjusted R ² = 0.242 F= 22.260 SE _e = 2713.405					

Y= -2765.303 + 199.037(ระดับการศึกษา) + 704.366(ระดับรายได้ต่อเดือน) + 502.142(จำนวนสมาชิกในครอบครัว) – 779.271(การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว) + 1137.85(การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ) + 303.003(ด้านทัศนคติ)

ตาราง 5 ค่าที่อยู่อาศัย

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	2832.299	887.486		3.191	.002
สถานภาพสมรส	-634.065	230.113	-0.128	-2.755	.006
ระดับรายได้ต่อเดือน	1204.586	158.545	0.366	7.598	.000
ด้านทัศนคติ	-744.059	229.770	-0.156	-3.238	.001
R= 0.389 R ² = 0.151 Adjusted R ² = 0.145 F= 23.475 SE _e = 4119.576					

Y= 2832.299 – 634.065(สถานภาพสมรส) + 1204.586(ระดับรายได้ต่อเดือน) – 744.059(ทัศนคติ)

ตาราง 6 ค่าสาธารณูปโภค

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-2002.583	458.042		-4.372	.000
ระดับการศึกษา	185.108	66.79	0.154	2.772	.006
ระดับรายได้ต่อเดือน	465.727	102.442	0.264	4.546	.000
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	674.983	117.158	0.253	5.761	.000
ด้านค่าความนิยมของสังคม	-779.271	290.8	-0.124	-2.680	.008
R = 0.505 R ² = 0.255 Adjusted R ² = 0.248 F= 33.877 SE _e = 2071.795					

Y= -2002.583 + 185.106(ระดับการศึกษาสูงสุด) + 465.727(รายได้) + 674.983(จำนวนสมาชิกในครอบครัว) – 779.271(ด้านค่าความนิยมของสังคม)

ตาราง 7 ค่าเสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1060.249	410.304		-2.584	.010
ระดับรายได้ต่อเดือน	1027.744	139.73	0.346	7.355	.000
R = 0.346 R ² = 0.120 Adjusted R ² = 0.117 F= 54.099 SE _e = 139.730					

Y= -1060.249 + 1027.744 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 8 ค่ารักษาพยาบาล/ยา

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1160.969	589.969		-1.968	.050
ระดับรายได้ต่อเดือน	476.999	135.078	0.173	3.531	.000
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	655.785	204.348	0.157	3.209	.001
R = 0.247 R ² = 0.061 Adjusted R ² = 0.056 F= 15.071 SE _e = 3623.742					

Y= -1160.969 + 476.999 (ระดับรายได้ต่อเดือน) + 655.785 (จำนวนสมาชิกในครอบครัว)

ตาราง 9 ค่าห้องเที่ยว/บันทึง

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-2871.609	746.154		-3.849	.000
ระดับรายได้ต่อเดือน	1969.208	254.104	0.362	7.750	.000
R = 0.346 R ² = 0.120 Adjusted R ² = 0.117 F= 54.099 SE _e = 139.730					

Y= -2871.609 + 1969.208 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 10 ค่าเบี่ยงแปรกัน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-5761.816	2039.465		-2.825	.005
อายุ	891.232	420.397	0.101	2.120	.035
ระดับรายได้	1152.592	250.666	0.228	4.598	.000
ต่อเดือน					
จำนวนสมาชิกใน	1363.065	364.75	0.178	3.737	.000
ครอบครัว					
การเป็นสมาชิก	420.126	1209.564	0.165	3.478	.001
ชมรมผู้สูงอายุ					
ด้านทัศนคติ	-1028.715	358.318	-0.141	-2.871	.004
R = 0.363 R ² = 0.132 Adjusted R ² = 0.121 F= 11.970 SE _e = 6418.700					

Y= -5761.816 + 891.232(อายุ) + 1152.592(ระดับ
รายได้ต่อเดือน) + 1363.065(จำนวนสมาชิกใน
ครอบครัว) + 420.126(การเป็นสมาชิกชมรม
ผู้สูงอายุ) – 1028.715(ด้านทัศนคติ)

ตาราง 11 ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-10276.857	2605.172		-3.945	.000
ระดับการศึกษา	1134.103	347.016	0.193	3.268	.001
แหล่งที่มารายได้	-674.315	339.187	-0.094	-1.988	.047
หลัก					
ระดับรายได้	1299.012	536.836	0.150	2.420	.016
ต่อเดือน					
จำนวนสมาชิก	1979.095	608.420	0.152	3.253	.001
ในครอบครัว					
ด้านการคล้อย	1225.526	561.279	0.104	2.183	.030
ตามกลุ่มอ้างอิง					
R = 0.408 R ² = 0.166 Adjusted R ² = 0.156 F= 15.696 SE _e = 10727.928					

Y= -10276.857 + 1134.103(ระดับการศึกษา) –
674.315(แหล่งที่มารายได้หลัก) + 1299.012
(ระดับรายได้ต่อเดือน) + 1979.095 (จำนวน
สมาชิกในครอบครัว) + 1225.526 (ด้านการคล้อย
ตามกลุ่มอ้างอิง)

ตาราง 12 ค่ากิจกรรมทางสังคม

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	267.212	776.670		0.344	.731
สถานภาพสมรส	-573.438	269.438	-0.104	-2.128	.034
ระดับรายได้ต่อเดือน	803.672	179.734	0.218	4.471	.000
R = 0.244 R ² = 0.060 Adjusted R ² = 0.055 F= 12.579 SE _e = 4851.592					

Y= 267.212 – 573.438 (สถานภาพสมรส)
+ 803.672 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 13 เงินออม

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	2020.068	1372.535		1.472	.142
เพศ	-1577.568	643.812	-0.112	-2.450	.015
ระดับรายได้ต่อเดือน	2,056.834	238.281	0.393	8.632	.000
การพักอาศัย	-680.644	308.956	-0.100	-2.203	.028
R= 0.430 R ² = 0.185 Adjusted R ² = 0.179 F= 29.941 SE _e = 6414.519					

Y= 2020.068 – 1577.568 (เพศ) + 2056.834
(ระดับรายได้ต่อเดือน) – 680.644 (การพักอาศัย)

ตาราง 14 ค่าเงินบริจาค/ทำบุญ

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1992.412	415.654		-4.793	.000
ระดับการศึกษา	115.760	58.148	0.118	1.991	.047
ระดับรายได้	311.467	87.981	0.216	3.540	.000
ต่อเดือน					
จำนวนสมาชิกใน	304.290	101.914	0.140	2.986	.003
ครอบครัว					
ด้านการคล้อย	265.602	94.140	0.135	2.821	.005
ตามกลุ่มอ้างอิง					
R = 0.393 R ² = 0.155 Adjusted R ² = 0.146 F= 18.050 SE _e = 1801.041					

Y= -1992.412 + 115.760(ระดับการศึกษาสูงสุด)
+ 311.467 (ระดับรายได้ต่อเดือน) + 304.290
(จำนวนสมาชิกในครอบครัว) + 265.602
(ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง)

ตาราง 15 ค่าเงินลงทุน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-9108.453	3167.479		-2.876	.004
ระดับรายได้ต่อเดือน	5816.390	1078.691	0.261	5.392	.000
R = 0.261 R ² = 0.068 Adjusted R ² = 0.066 F= 29.075 SE _e = 29132.198					

Y= -9108.453 + 5816.390 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 16 ค่าดูแลตนเอง

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-749.140	1150.252		-0.651	.515
สถานภาพสมรส	-855.425	355.370	-0.120	-2.407	.017
ระดับการศึกษา	769.040	158.514	0.238	4.852	.000
การมีโรคประจำตัว	654.245	328.957	0.100	1.989	.047
R= 0.267 R ² = 0.071 Adjusted R ² = 0.064 F= 10.145 SE _e = 6199.868					

Y= -749.140 – 855.425(สถานภาพสมรส)
+ 769.040 (ระดับการศึกษาสูงสุด) + 654.245
(การมีโรคประจำตัว)

ตาราง 17 ค่าชำระหนี้

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-349.585	423.608		-0.825	.410
ระดับรายได้ต่อเดือน	577.413	144.261	0.197	4.003	.000

R = 0.197 R² = 0.039 Adjusted R² = 0.036 F = 16.021 SE_e = 3896.043

$Y = -349.585 + 577.413 (\text{ระดับรายได้ต่อเดือน})$

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ จำแนกได้ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเชิงลบคือ เพศซึ่งส่งผลเชิงลบกับเงินออมเพียงประเภทเดียวคือ เพศชายจะมีพฤติกรรมการใช้จ่ายด้านเงินออมมากกว่าเพศหญิง (การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เพศชายเป็น 1 และเพศหญิงกำหนดค่าให้เป็น 2) สถานภาพการสมรสส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายประเภทที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางสังคม และผู้ดูแลตนเอง คือ ผู้สูงอายุที่เป็นโสดจะมีค่าใช้จ่ายประเภทที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางสังคม และผู้ดูแลตนเองมาก แหล่งที่มาของรายได้ส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายประเภทค่าอาหารและเครื่องดื่ม และค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ เช่น หากผู้สูงอายุมีรายได้หลักจากการทำงานของตนเอง จะทำให้ผู้สูงอายุใช้จ่ายในด้านค่าอาหารและเครื่องดื่มกับค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะได้มากขึ้น ด้านการพักอาศัยอยู่กับใครส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายเงินออมเพียงประเภทเดียว คือ เมื่อผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตร/คู่สมรสจะทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการออมเงินมากขึ้น และการเป็นผู้ที่มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัวส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายประเภทอาหารและเครื่องดื่ม กับค่าเดินทาง/พาหนะ คือ ถ้าผู้สูงอายุเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัวจะทำให้มีการใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม กับค่าเดินทาง/พาหนะมากขึ้น

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเชิงบวก คือ อายุ ซึ่งหมายถึงผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายด้านเบี้ยประกันภัยเพิ่มขึ้น ระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ ค่าสาธารณูปโภค ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ ค่าบริจาคและค่าผู้ดูแลตนเอง ระดับรายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่ายทุกประเภทยกเว้น ค่าอาหารและเครื่องดื่ม กับค่าใช้จ่าย

ให้กับผู้ดูแลตนเอง คือ เมื่อผู้สูงอายุยังมีรายได้มากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในเกือบทุกด้านเพิ่มขึ้น จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นก็ส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่ายด้านการเดินทาง/พาหนะ สาธารณูปโภค ค่ารักษาพยาบาลและยา ค่าเบี้ยประกัน ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้ที่อยู่ในอุปการะ และค่าบริจาคมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านจำนวนโรคประจำตัวที่เพิ่มขึ้นส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่ายให้กับผู้ดูแลตนเองเพิ่มขึ้นเช่นกัน และการเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่าย 2 ด้าน คือ ค่าเดินทาง/พาหนะ และค่าเบี้ยประกัน แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าไม่มีเพียงปัจจัยอาชีพปัจจุบันเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ดังนั้นจากผลการพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลเกือบทุกปัจจัยส่งผลกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล มีเพียงปัจจัยด้านอายุเพียงปัจจัยเดียวที่ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย

สำหรับปัจจัยทางสังคม จากการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านค่านิยมของสังคมส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายในด้านค่าสาธารณูปโภคเพียงประเภทเดียว และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายประเภทค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ ในขณะที่ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ แต่ส่งผลเชิงลบต่อค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและค่าประกันภัย ดังนั้นจากผลการ พบว่า ปัจจัยทางสังคมทุกปัจจัยส่งผลกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

นอกจากนี้ยังพบว่าค่าใช้จ่ายประเภทเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ท่องเที่ยวและบันเทิง เงินลงทุน รวมถึงการชำระหนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพียงอย่างเดียว

จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลทั้งเชิงบวก เชิงลบ และไม่ส่งผลต่อการใช้จ่ายของผู้สูงอายุได้ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย

	ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม	เดินทาง/ ค่าพาหนะ	ที่อยู่อาศัย	สาธารณูปโภค	เสื้อผ้าเครื่อง แต่งกาย	รักษาพยาบาล และยา	ท่องเที่ยว และบันเทิง	เบี้ย ประกัน	เล่าเรียนของ บุตรหลาน	กิจกรรม ทางสังคม	เงิน ออม	บริจาค ทำบุญ	เงิน ลงทุน	ผู้ดูแล ตนเอง	ชำระ หนี้
ปัจจัยส่วนบุคคล															
เพศ											-				
อายุ								+							
สถานภาพสมรส			-							-				-	
ระดับการศึกษา		+		+					+			+		+	
อาชีพปัจจุบัน															
แหล่งที่มารายได้หลัก	-								-						
ระดับรายได้ต่อเดือน		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับ											-				
จำนวนสมาชิกใน		+		+		+		+	+			+			
ครอบครัว (รวม															
ผู้สูงอายุ)															
การเป็นผู้มีค่าใช้จ่าย	-	-													
หลักในครอบครัว															
โรคประจำตัว														+	
การเป็นสมาชิกของ		+						+							
ชมรมผู้สูงอายุ															
ปัจจัยทางสังคม															
ด้านค่านิยมของสังคม				-											
ด้านทัศนคติ		+	-					-							
ด้านการคล้อยตาม									+			+			
กลุ่มอ้างอิง															

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีจำนวน 11 ปัจจัยจากการศึกษาจำนวน 12 ปัจจัย โดยปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว โรคประจำตัว และการเป็นสมาชิกชมรม

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส แหล่งที่มาของรายได้หลัก การพักอาศัยอยู่กับใคร และการเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว

สำหรับปัจจัยทางด้านสังคมจำนวน 3 ปัจจัย ทุกปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุทั้งสิ้น โดยปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายมี 2 ปัจจัยประกอบด้วย ด้านค่านิยมของสังคมและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สำหรับปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ แต่ส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและค่าประกันภัย

ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชนา จิวพัฒนกุล และคณะ (2554) ที่พบว่ากล่าวว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงมักเป็นผู้ที่มีอาชีพและรายได้ดี จึงมีความสามารถในการใช้จ่ายได้มากกว่า และที่มีรายได้น้อยย่อมมีความสามารถในการใช้จ่ายมากจึงมีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนมากตามไปด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนริสรา พึ่งโพธิ์สม และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ (2557) ที่พบว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ เพราะรายได้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการซื้อสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้สูงอายุ รวมถึงงานวิจัยของเกลิตดาว หมอกเมือง (2558) ที่กล่าวว่า รายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อการใช้จ่ายเรื่องการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้ง นันทวรรณ ภูมินอก และคณะ (2562) พบว่าอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจซื้อสินค้าประเภทอุปกรณ์เสริมความปลอดภัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลเชิงลบกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และปริมณฑลประกอบด้วย เพศ สถานภาพการสมรส แหล่งที่มาของรายได้หลัก การพักอาศัยอยู่กับใคร และการเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ พรพนา สุทธิบุตร และ อนันตปริย ไซยวรรณ (2560) ที่ได้ศึกษาผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ที่มีแหล่งรายได้ต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเรื่องเงินออมที่ต่างกันหรือไม่ โดยพบว่า แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากบุตร แตกต่างจากผลการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่าแหล่งที่มาของรายได้หลักมาจากการทำงานของผู้สูงอายุเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถใช้จ่ายได้มากขึ้น นอกจากนี้ ศาสตัทธน์ เลขะณิข (2562) พบว่า ระดับรายได้ของผู้ออมเงิน ปริมาณผู้มีเงินได้ของสมาชิกในครอบครัว และปริมาณผู้พึ่งพิงเงินได้ในครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจใช้เรื่องออมเงินในระดับมาก ส่งผลให้การใช้จ่ายน้อย

การศึกษายังพบว่าปัจจัยด้านอาชีพในปัจจุบันเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กับทุกประเภทของการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ กวิสรา จันท์พันธ์ และ พิทักษ์ศิริวงศ์ (2560) ที่พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้จ่าย อาจจะเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาของกวิสรา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง แต่กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายก็สอดคล้องกับ Bashir et al., (2013) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการออมเงินของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน โดยเพศชายมีการออมเงินจากรายได้สูงกว่าเพศหญิง และเพศชายส่วนใหญ่ออมเงินระยะยาวมากกว่าเพศหญิง

สำหรับปัจจัยทางสังคมที่ประกอบด้วย ด้านค่านิยมของสังคม ด้านทัศนคติ และด้านกลุ่มอ้างอิง ส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบกับประเภทของการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ โดยการศึกษาปัจจัยทางสังคมในครั้งนี้ที่ส่งผลเชิงบวกสอดคล้องกับการศึกษาของ วราวุฒิ เรือนคำและ สุพรรณิการ์ ขวัญเมือง (2563) ที่พบว่าปัจจัยสิ่งกระตุ้นจากภายในบุคคล เช่น ค่านิยมของสังคม และการยอมรับและชื่นชมจากผู้คนรอบข้าง มีผลต่อการบริโภคของผู้สูงอายุในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายมาก

ที่สุด เมื่อเทียบกับปัจจัยสี่กระตุ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก และปัจจัยสี่กระตุ้นจากส่วนผสมทางการตลาดสอดคล้องกับ ชาวฤทธิ์ โยศรีคุณ และคณะ (2566) ที่กล่าวถึง สภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการรวมกลุ่มทางสังคมที่ดีจะส่งผลต่ออาชีพและการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับผู้สูงวัยได้ เช่นเดียวกับ วุฒิกัทร บุญญะถาวรชัย และยอดมณี เทพานนท์ (2563) ; ธนวัฒน์ แสงสุณานนท์ และณิตชาธร ภาโนมัย (2566) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร บุคคลแวดล้อม เช่น ครอบครัว เพื่อน และ/หรือคนรู้จัก จะมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุ และผลการศึกษาของ พรปวีณ โพธิมาศ และ ทิพย์วรรณ งามศักดิ์ (2565) ก็ยังพบว่า ทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่นได้ถึงร้อยละ 68.20

ในขณะที่การศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลเชิงลบเองก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กานต์พิชชา สุภฤกษ์สกุล (2561) ที่อธิบายว่า ผู้สูงอายุเลือกที่จะเชื่อว่าการบริโภคเครื่องดื่มบางชนิดเป็นไปเพื่อการซ่อมแซมร่างกายมากกว่าที่จะเป็นเพียงการบำรุงร่างกาย โดยไม่ผ่านการวิเคราะห์เหตุผล แต่จะใช้ความชอบหรืออารมณ์ความรู้สึกมาใช้ในการตัดสินใจซื้อ มากกว่า นอกจากนั้นจากการศึกษาของ ศาสตัทธน์ เลขะวนิช (2562) ที่พบว่า การตัดสินใจเรื่องการใช้จ่ายเพื่อการออมเงินด้วยตนเองมีผลต่อระดับการตัดสินใจออมเงินมากกว่าการคล้อยตามคู่สมรส บุตร บิดามารดา ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน และผู้นำชุมชน

นอกเหนือจากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายแล้ว ผลการศึกษาประเภทค่าใช้จ่ายยังพบว่าค่าใช้จ่ายยังพบว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเป็นค่าใช้จ่ายที่มีสัดส่วนมากที่สุดจากค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ นต์ จันทร์เทว (2550), อภิขญา จิวพัฒน์กุล และคณะ (2554), และวราภรณ์ ลิ้มเปรม

วัฒนา และ อนุสรณ์ จันดาแสง (2558) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายในด้านค่าอาหารมากที่สุด และมีค่าทุนการศึกษาลูกหลานในสัดส่วนที่มากเช่นเดียวกับผลของการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่าค่าเล่าเรียนลูกหลานเป็นค่าใช้จ่ายลำดับที่ 3 จากค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้สูงอายุ

งานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษปัจจัยส่วนบุคคลมากถึง 12 ปัจจัย และพบว่า เกือบทุกปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑล ยกเว้นเพียงปัจจัยด้านอาชีพในปัจจุบันที่ไม่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายทุกประเภท และการศึกษายังพบว่า นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิตแล้ว ผู้สูงอายุมีการใช้จ่ายมากในค่าใช้จ่ายประเภทลงทุน แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑลมีการวางแผนทางการเงินเพื่อรองรับกับสังคมสูงวัยอยู่ด้วย และค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาก็เป็นค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดเป็นลำดับที่ 3 เพราะเชื่อว่าการมีการศึกษาที่สูงและดีจะทำให้สามารถหารายได้ได้มาก ซึ่งการที่รายได้มากก็จะส่งผลเชิงบวกต่อการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าระดับการศึกษาส่งผลเชิงบวกกับประเภทค่าใช้จ่ายถึง 5 ประเภท ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพัฒนาความรู้เพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม และเรียนรู้การสร้างทักษะใหม่ที่เป็นต้องใช้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นการใช้เวลาหลังเกษียณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และอาจจะสามารถสร้างรายได้ช่องทางหนึ่ง

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุเกือบทุกประเภท ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือผู้สูงอายุเองควรมีการวางแผนทางการเงินที่ดี เพื่อให้สามารถหารายได้ที่ได้สะสมไว้หรือสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นได้มาใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสมมากขึ้นในยามเกษียณเป็นการลดภาระการพึ่งพากับภาครัฐ และจะเป็นการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ของประเทศไทย

1.3 สำหรับปัจจัยทางสังคมทั้ง 3 ด้านส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ดังนั้นภาคเอกชนควรปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดการบริโภคและใช้จ่ายมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยสามารถศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรผู้สูงอายุทั่วประเทศ เพราะการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรุงเทพและปริมณฑลซึ่งเป็นจังหวัดที่มีรายได้มากกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ของทั้งประเทศ ดังนั้นการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั่วประเทศจะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับประเทศไทยมากขึ้น

2.2 เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากในระดับนานาชาติในขณะนี้ ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างทางประชากรศาสตร์เป็นสังคมผู้สูงอายุ เช่น เปรียบเทียบกับประเทศจีน หรือประเทศที่อยู่ในอาเซียนและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถอ่านแบบสอบถามเองได้ ดังนั้น ทีมงานผู้วิจัยจึงต้องอ่านแบบสอบถามให้ทำให้เกิดความล่าช้าในการเก็บข้อมูลมากกว่ากลุ่มตัวอย่างวัยอื่นๆ

2. การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ผ่านมาเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้จ่ายในสินค้าเฉพาะเจาะจงบางประเภท เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย และอาหารและเครื่องดื่ม แต่การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้จ่ายถึง 15 ประเภท ทำให้ข้อมูลงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงประกอบการศึกษามีจำนวนจำกัด

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ เหลืองมงคลเลิศ. (10 กุมภาพันธ์ 2567).

เกาะกระแส. ไทยพับลิก้า. <https://thaipublica.org/>

2024/02/thailand-becomes-aged-society/

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่งจำกัด(มหาชน).

กรมสุขภาพจิต. (2566). รายงานประจำปี 2566. กระทรวงสาธารณสุข. https://dmh.go.th/report/dmh/rpt_year กวิสรา จันทรพันธ์ และ พัทธกษ ศิริวงศ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (565-575). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กานต์พิชชา ศุภฤกษ์สกุล. (2561). ทศนคติ และความสนใจของผู้สูงอายุที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพผ่านการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) กรณีศึกษาช่องทาง Facebook ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาระดับมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล

เกล็ดดาว หมอกเมือง. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].

ชวฤทธิ์ โยศรีคุณ, นฤชล ธนจิตชัย และปริญญา โกวิทยิววัฒน์. (2566). แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในชนบทกรณีศึกษา อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 12(1).50-57.

ด้อยตุลา นาคสกุล, สงกรานต์ จรรจนานิมิต, และ อนุช มา ฐปแก้ว. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งของผู้สูงอายุ. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 6, (261-266). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

ธนวัฒน์ แสงสุนานนท์ และ นิติชาธร ภาโนมัย. (2566). พฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ และความงามของกลุ่มวัยผู้ใหญ่ ที่ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 1 เทศบาลนครขอนแก่น อำเภอ

- เมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยและพัฒนาสุขภาพ. 16(1), 57-71.
- นริสรา พึ่งโพธิ์สภ และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2557). ปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(1), 35-52.
- นันทวัน ภูมินอก, สกาวรัตน์ พุขจี และ พรทิพย์ ชุ่มเมืองปัก. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้ออุปกรณ์เสริมความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร, วารสารบริหารศาสตรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, (2562), 15(8), 47-68.
- นันทิตา อินธรรมมา. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปราณี เอี่ยมละออภักดี. (2551). การบริหารการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 3. ธนาเพรส.
- พรปวีณ โพธิมาศ และ ทิพย์วรรณ งามศักดิ์. (2565) การศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *Journal of Modern Learning Development*, 8(5). 49-63.
- พรพนา สุทธิบุตร และ อนันตปริย ไชยวรรณ. (2560). พฤติกรรมการออมและรูปแบบการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. <https://shorturl.asia/6tBOd>
- พรหมนนต์ จันทรเทาว์. (2550). พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่ได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (2546) ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1. กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- เยาวภา ปฐมศิริกุล, โชติรส ชวนิชย์, เริ่ม ไสแจ่ม และ รัฐพล สันสน. (2560). พฤติกรรมการซื้อและโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย, วารสารสมาคมนักวิจัย, 22(1), 178-192.
- วราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา และ อนุสรณ์ จันดาแสง. (2558). การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 21(1), 179-188.
- วราวุฒิ เรือนคำ และ สุพรรณิการ์ ขวัญเมือง. (2020). พฤติกรรมและปัจจัยต่อการบริโภคสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 7(2). 39-56.
- วิรุท นนสูรต์. (2562). พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุเขตสุขภาพที่ 8. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, 2562, 16(3), 130-137.
- วุฒิกัทร บุญญะถาวรชัย และยอดมณี เทพานนท์ (2563, สิงหาคม 13). ทัศนคติและการบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. การประชุมนำเสนอผลงานระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต ครั้งที่15. 895-908.
- ศาสตราจารย์ ดร. เลขาวิช. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินใช้ในยามเกษียณอายุของข้าราชการกรมสรรพากร (สำนักงานใหญ่). [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สรุปผลที่สำคัญ การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2565. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

- องค์กรสหประชาชาติ. (2020). คำนิยามผู้สูงอายุ.
<https://shorturl.asia/vp8cb>
- อภิขญา จีวพัฒน์กุล, วรางคณา อติศรประเสริฐ และ ศุภินญา ญาณสมบุญ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา*, 3(6), 178-194.
- Andrew, O., Anselm, K.A., & Theophilus, E.R. (2022). Additional income and consumption expenditure at retirement in Ajumako – Enyan – Essiam District (AEED) in the Central Region of Ghana, *International Journal of Social Economics*, 49(12), 1739-1751.
- Banks, J., Blundell, R., & Tanner, S. (1998). Is There a Retirement-Savings Puzzle? *The American Economic Review*, 88(4), 769–788.
- Bashir, T. et al. (2013). Gender Differences in Saving Behavior and its Determinants (Evidence from Punjab, Pakistan). *Journal of Business and Management*, 9(6), 74-86.
- Battistin, E., Brugiavini, A., Rettore, E., & Weber, G. (2009). The Retirement Consumption Puzzle: Evidence from a Regression Discontinuity Approach. *The American Economic Review*, 99(5), 2209–2226.
- Bugheanu, A. M., & Strachinaru, A. L. (2020). Financial Spending Behavior Patterns Based on Education, Gender and Age. *Studies in Business and Economics*, 15(2), 62-68.
- Hamermesh, D. S. (1984). Consumption During Retirement: The Missing Link in the Life Cycle. *The Review of Economics and Statistics*, 66(1), 1–7.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2006). *Principles of Marketing* (11th ed.). Prentice Hall.
- Lee, J. S. & Hsieh, C. J. (2010). A research in relating entrepreneurship, marketing capability, innovative capability and sustained competitive advantage. *Journal of Business & Economics Research*, 8(9), 109-119.
- Li, H.B., Shi, X. Z. & Wu, B. Z. (2015). Do Chinese Households Smooth Consumption around Retirement? *China Economic Quarterly*, 14(1), 117-134.
- Roscoe. (1969 pp.156-157), อ้างในกัญญ์สิริ จันทรเจริญ (2556). การวิจัยทางการแพทย์: แนวคิด หลักการ และวิธีปฏิบัติ. นนทบุรี: พิมพ์ลักษณะ.
- Xu, G.X. & Zhao, X.D. (2021). A study on the influence of family aging population structure on Residents' consumption difference. *Northwest Population Journal*, 2, 106-116.
- Yang, Z .Y., & Gai, X .M. (2020). Aging, pension insurance and the savings rate of urban residents in China. *Economic Economics*, 37(4), 9.
- Zou, H. & Yu, K.Z .(2015). Retirement and Urban Household Consumption: Based on Empirical Evidences of Regression Discontinuity Design. *Economic Research Journal*, 50.(1), 124-139.

รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้
ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์
แห่งประเทศไทย

Informal Education Model to Promote Health Literacy
for Children and Youth of Thailand Youth Institute

เมธชนนท์ ประจวบลาภ (Metchanon Prajuablap) ¹ ภัทธา วายจตุต (Pattra Vayachuta) ²

Received: March 22, 2024

Revised: April 27, 2024

Accepted: May 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชนและสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา แบ่งการวิจัยออกเป็นขั้นตอน ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของกลุ่มเป้าหมายและสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย มีกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เด็กและเยาวชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในระหว่างปีงบประมาณ 2564-2566 จำนวน 380 คน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ตอนที่ 2 ออกแบบรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 14 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีเฉพาะเจาะจง มีประเด็นสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของเด็กและเยาวชนมีระดับความสนใจเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลีลาการเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย พบว่า มีวิธีการจัดและการใช้สื่อหลากหลาย จัดสภาพแวดล้อมทางด้านจินตภาพและสังคมภาพนำแหล่งวิทยากรเพื่อการเรียนรู้ของหน่วยงานอื่นมาประยุกต์ใช้ กิจกรรมการเรียนรู้เข้าถึงเด็กและเยาวชนจำนวนมาก ปัญหาที่พบครอบคลุมปัจจัยภายในและภายนอก 2) รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ และการประเมิน

คำสำคัญ: การศึกษาตามอรรถาธิบาย, ความรู้ด้านสุขภาพ, เด็กและเยาวชน, สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

^{1, 2} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Education, Kasetsart University.

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the context of the youth and children, along with the conditions of organizing informal education to promote health literacy for children and youth at the Thailand Youth Institute; and 2) to develop the model for informal education that promote the health literacy for the youth and children at the Thailand Youth Institute. This research employed descriptive research methods. Dividing the methods into processes, the first step focused on studying the context of the subjects and the conditions for organizing informal education. As such, 380 youth and children who had continuously participated in health literacy promotion activities with the Thailand Youth Institute from 2021 to 2023 were the primary subjects and informants. A stratified sampling technique was used to collect information from those youth and children. Further, 5 executives of the Thailand Youth Institute were included as subjects too by using a purposive sampling method. For adults, specific selection techniques were used. Data collection instruments included questionnaires and interview form. The target group for this study included not only youth and children, but also 14 experts and stakeholders. A purposive sampling method was used to select the target group. Focus group discussions and recordings were employed as research tools. Data analysis will utilize statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, along with data classification. This study investigated health literacy education and found that 1) in the youth and children context, learners showed very high interest in all aspects of the health literacy content. Most learning styles are at a high level. And the media and facilities in all aspects are at a high level. In terms of informal learning conditions, it was found that there are various methods of organizing and using media. Organizing an environment that promotes imagination and social image. Applying learning resources from other

organizations to use. Learning activities reach a large number of children and youth. The problems found cover both internal and external factors. 2) Moreover, it was also found that the informal education model to promote health literacy for children and youth of Thailand Youth Institute consists of 6 components: concept of informal learning, objectives, content, learning activities, learning resources, and evaluation.

Keywords: Informal education, health literacy, children and youth, Thailand Youth Institute

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของประชาชนในหลายประเทศส่งผลให้แต่ละประเทศเผชิญกับอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากประชาชนมีอัตราการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตจากปัจจัยทางสุขภาพที่สามารถควบคุมความเสี่ยงลงได้ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ประกาศวาระที่ประชุมการส่งเสริมสุขภาพโลก ครั้งที่ 7 เมื่อปี 2552 ให้ประเทศภาคีสมาชิกให้ความสนใจและตระหนักถึงการพัฒนาประชาชนให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ อันเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพของประชากรที่ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ (กองสุขศึกษา, 2563) ต่อมาภาคีประเทศสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ ได้เห็นพ้องต้องกัน ในการตั้งเป้าหมายการพัฒนาระดับชาติ และระดับสากลที่ทุกประเทศจะร่วมดำเนินงานคือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) มีเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง คือ การสร้างหลักประกันทางสุขภาพดี และเป้าหมายการสร้างหลักประกันการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา อย่างครอบคลุม เพื่อให้ประชากร สังคม และสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.)

บริบทด้านปัญหาสุขภาพของประเทศไทย ได้มีการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับประชากรวัยเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษา พบว่ามีความฉลาดทางสุขภาพภาพรวมทุกด้านอยู่ใน

ระดับสูง (สุนีย์ กันแจ่ม และคณะ, 2562) แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อทำการประเมินความรอบรู้สุขภาพในภาพรวมกลุ่มวัยเด็กทั้งหมด พบว่าประชากรกลุ่มวัยเด็กจำนวนหนึ่งยังมิระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับไม่ดีพอ คิดเป็นร้อยละ 13.65 และ ระดับพอใช้เพียงร้อยละ 10.04 (กองสุขศึกษา, 2565) การที่ประชากรกลุ่มวัยเด็กในภาพรวมของประเทศจำนวนหนึ่งยังมีอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับที่ไม่ดีพอ ย่อมส่งผลให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศขาดองค์ความรู้ นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมความเสี่ยงทางสุขภาพที่กระทบต่อคุณภาพชีวิต ข้อมูลจากกองสถิติสังคม พบว่าประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นผู้บริโภคยาสูบหรือผลิตภัณฑ์บุหรี่ มากกว่า 9.9 ล้านคน บริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ประมาณ 16 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพในภาพรวมของกลุ่มเด็กโดยกองสุขศึกษา พบว่า กลุ่มเด็กมีพฤติกรรมสุขภาพในระดับพอใช้ลงมา จำนวนมากถึงร้อยละ 41.50 (กองสุขศึกษา, 2565) ปัญหาพฤติกรรมทางสุขภาพดังกล่าวทำให้ให้รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายเป็นจำนวนมากเพื่อการรักษาพยาบาล บำบัด หรือแก้ปัญหาทางสุขภาพ (ทรรชนี บุญมั่น, 2564)

จากสถานการณ์และปัญหาด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศ แนวคิดการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้ความรู้ทางด้านสุขภาพที่จำเป็นต่อประชากร เนื่องจากเกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลสำหรับการป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคและความสำคัญต่อชุมชนและสังคมภาพรวมสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจพบว่าอัตราการสูบบุหรี่และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชากรไทยมีแนวโน้มลดลงอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลข่าวสารและรณรงค์สร้างองค์ความรู้ทางด้านสุขภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ดังนั้นประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญของประเทศ จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 1-90) วางหลักการให้รัฐต้องดำเนินการให้

ประชาชนได้รับการบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ส่งเสริมและพัฒนากการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551, น. 1-15) เพื่อวางหลักการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสารเสพติด รวมถึงกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช 2561 – 2580 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, น. 1) วางเป้าหมายการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตและเสริมสร้างให้คนไทย มีสุขภาพดี ครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญา สังคม โดยสร้างความรู้ด้านสุขภาพ ปกป้องควบคุมปัจจัยเสี่ยง ตลอดจนจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปประเทศต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง การปฏิรูปความรู้และการสื่อสารสุขภาพ (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559) ยกระดับความรู้ด้านสุขภาพเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) โดยประกาศนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพอย่างชัดเจน รวมถึง เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพ การส่งเสริมด้านวิชาการและการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ประชากรมีความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับที่สูงขึ้น

สำหรับการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความรอบรู้ด้านสุขภาพตามนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติช่วงระยะที่ผ่านมาั้น กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้สถานศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ สอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านสุขภาพในประเด็นอันตรัยจากการสูบบุหรี่และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงไปในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตลอดจนมอบหมายให้หน่วยงานทางการศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสื่อทรัพยากรทางการเรียนรู้อันเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ด้านสุขภาพตามสะดวก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่มักให้ความสนใจต่อการจัดการศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง

และหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลัก โดยละเอียด หรือขาดกลไกการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตหรือทักษะทางสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ จากข้อมูลการศึกษาสำรวจที่ได้นำเสนอไปข้างต้น พบว่าประชากรที่อยู่ในระบบการศึกษาส่วนใหญ่มักจะมีความรู้ด้านสุขภาพระดับสูง แต่ข้อมูลในภาพรวมของประชากรกลุ่มเด็กทั้งประเทศจำนวนหนึ่ง ยังคงมีระดับความรู้ด้านสุขภาพในระดับที่ไม่พึงประสงค์ แสดงให้เห็นว่าประชากรในระบบการศึกษามีเพียงส่วนเดียว โดยที่กลุ่มเด็กบางส่วนยังคงอยู่นอกระบบการศึกษา หรือไม่ได้เข้ารับบริการการศึกษา

เครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ คือ การศึกษาเป็นเครื่องมือการดำเนินงาน โดยใช้แนวทางการใช้การศึกษาทุกรูปแบบผสมผสานระหว่างการศึกษา ในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ผนวกแรงสนับสนุนทางสังคมด้วยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร (อานนท์ สังขะพงษ์, 2561, น. 22-25; และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559) เพื่อให้บุคคลมีความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ฉะนั้น การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้บุคคลทุก ๆ คน ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์การทำงานหรือเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สังคม ชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งความรู้ ตามความสนใจ (ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล, 2560) และเป็นรูปแบบการศึกษาที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและเติมเต็มการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียน (วิชนี ศิลตระกูล, 2557) ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัยยังเป็นรูปแบบการศึกษาที่สามารถนำมาใช้พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) จึงมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นเครื่องมือส่งเสริมและสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มเป้าหมาย นอกเหนือจาก

การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพด้วยการศึกษาในระบบโรงเรียน

จากสถานการณ์ ปัญหา เป้าหมายการพัฒนาประเทศและแนวทางการส่งเสริมและสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ จึงทำให้มีหน่วยงานเกิดขึ้นเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว คือ สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (ยท.) ชื่อเดิมขององค์กร คือ เครือข่ายยุวทัศน์ กรุงเทพมหานคร (Youth Network of Bangkok : YNET) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554 ภายหลังมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบเครือข่ายยุวทัศน์ กรุงเทพมหานคร เพื่อยกระดับหน่วยงานให้เป็นหน่วยงานทางวิชาการและสนับสนุนการทำงาน สำหรับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนทำให้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2562) ปัจจุบันสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีสถานภาพเป็นหน่วยงานด้านเด็กและเยาวชน อยู่ภายใต้การสนับสนุนทุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. มีบทบาทสื่อสารประชาสัมพันธ์การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นคุณประโยชน์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพของเด็กและเยาวชน (ธีรวัฒน์ โอภาสบุตร และ พลอยชนก พรสวรรค์, 2564, น. 114-138) ภายใต้จุดเน้นการปฏิบัติงานการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ 4 ด้าน ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ความรู้และความเข้าใจ การรู้เท่าทันสื่อ และการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ มีเนื้อหาด้านสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ เหล้า อุบัติเหตุ การพนัน รวมถึงการส่งเสริมการใช้สื่อและสื่อสังคมออนไลน์ ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2563) สำหรับกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยมีความหลากหลาย ครอบคลุมเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา การศึกษานอกระบบ เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม กลุ่มเยาวชนที่รวมตัวขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม หรือองค์กรเยาวชนตามกฎหมาย เช่น สภาเด็กและเยาวชน (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2565) การดำเนินการตามภารกิจของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จึงมีลักษณะเป็นการจัดการศึกษาตาม

อธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ขณะเดียวกันก็มีสถานภาพเป็นผู้จัดการศึกษาตาม อธยาศัยตามบทบาทขององค์กรหรือหน่วยงานที่ไม่ใช่ สถาบันการศึกษา (คมกฤษ จันทรขจร, 2551) มุ่งเน้น การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรในการส่งเสริม การให้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพ การให้ความรู้ ความ เข้าใจ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถ นำข้อมูล ข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันให้เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ส่วนมากเป็นการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามความเห็นของคณะผู้จัด ส่งผลให้การดำเนินงาน บางประการไม่สอดคล้องกับความต้องการ และกลุ่มเป้าหมายไม่ได้มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรม อย่างเพียงพอ ตามหลักการสำคัญของการศึกษา ตามอธยาศัย อีกทั้ง ยังไม่ปรากฏข้อมูลทางวิชาการ ที่สะท้อนความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการนำสารสนเทศไปพัฒนา นโยบาย การดำเนินงาน กำหนดกลยุทธ์ หรือพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานการศึกษาตามอธยาศัย เพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชนให้เป็นไปตามหลักการและสนองตอบ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนนโยบาย ของรัฐและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาบริบทกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินงานและสภาพการจัดการศึกษา ตามอธยาศัยสำหรับนำข้อมูลที่ได้รับไปจัดทำรูปแบบ การจัดการศึกษาตามอธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ ด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ประชากรเด็ก และเยาวชนเกิดความรู้ด้านสุขภาพในระดับ ที่พึงประสงค์และมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่เหมาะสม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน และ สภาพการจัดการศึกษาตามอธยาศัยเพื่อส่งเสริมความ รอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาตามอธยาศัยเพื่อ ส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชน ของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การศึกษาตามอธยาศัย มีขอบเขตเฉพาะการ ดำเนินงาน กิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างหลากหลายโดยเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ จากประสบการณ์ บุคคล สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่ง วิทยาการ และครอบคลุมถึงการศึกษาบริบทของ กลุ่มเป้าหมายด้านลีลาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ความสนใจทางด้านเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้

2. ความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีขอบเขต การศึกษาเฉพาะประเด็นการดำเนินงานของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทย 4 ด้าน ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ความรู้และความเข้าใจ การรู้เท่าทันสื่อ และการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งมีเนื้อหาด้านบุหรืและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

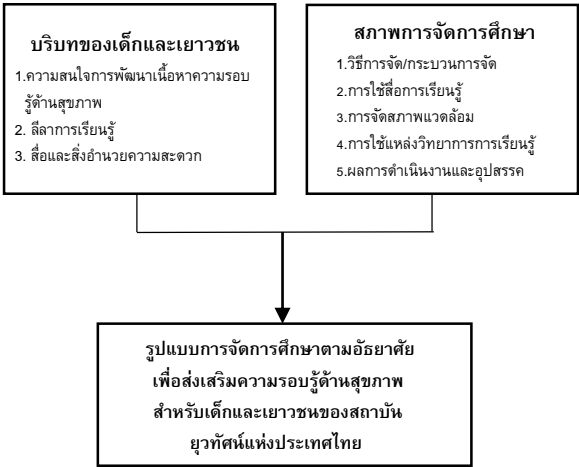
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประกอบด้วย

1. ประชากร คือ เด็กและเยาวชนซึ่งเคยเข้า ร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในระหว่าง ปีงบประมาณ 2564-2566 จำนวน 24,150 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทยที่รับผิดชอบโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตามอธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และด้านสื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถาบัน จำนวน 14 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive) แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน และสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย

เป็นการศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน ที่อยู่การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และกลุ่มองค์กรเด็กและเยาวชน ซึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพของสถาบันฯ แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในระหว่างปีงบประมาณ 2564-2566 จำนวน 24,150 คน (สถาบันฯ แห่งประเทศไทย, 2564 ; สถาบันฯ แห่งประเทศไทย, 2565) เลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยพิจารณาการเก็บข้อมูล ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กและเยาวชนการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันฯ แห่งประเทศไทย มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถาบันฯ แห่งประเทศไทยที่รับผิดชอบโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันฯ แห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยเทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

1.1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) พัฒนาขึ้นจากการ ทบทวนวรรณกรรมทางด้านการศึกษาตามอรรถาธิบาย ความรู้ด้านสุขภาพ และข้อมูลพื้นฐานของสถาบันฯ แห่งประเทศไทยมีจำนวน 3 ตอน คือ 1) ข้อมูล สภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ เลือกตอบ 2) ข้อคำถามตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบริบท กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ความสนใจการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ สื่การเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าของ Likert แปลความหมาย 5 ระดับ และ 3) คำถามปลายเปิด ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ ผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC แต่ละข้อมี ค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.60 คะแนน รวมถึงหาค่าความเชื่อมั่น ของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ด้วยการนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด (Try-out) ซึ่งได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .816 และ 5) แบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interviews) มีข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาตาม อรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ครอบคลุม วิธีการจัด/กระบวนการจัด การใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้แหล่ง วิทยาการการเรียนรู้ ผลการดำเนินงานและอุปสรรค ที่พบ แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง IOC แต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.60 คะแนน

1.2) การเก็บรวบรวมข้อมูล: ผู้วิจัยเก็บรวบรวม

ข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และแบบ สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 จนถึง มกราคม 2567 โดยประสานงานขอเก็บ ข้อมูลผ่านสถาบันฯ แห่ง ประเทศไทย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1.3) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์:

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของเด็กและเยาวชนโดยบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และ วิเคราะห์ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมได้ ด้วยสถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) มีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ได้แก่ น้อยที่สุด (1.00-1.80) น้อย (1.81-2.60) ปานกลาง (2.61-3.40) มาก (3.41-4.20) และมากที่สุด (4.21-5.00)

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเรียงจำแนกเป็นหมวดหมู่และนำมาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

เป็นการนำผลศึกษาในขั้นตอนที่ 1 คือ บริบทของเด็กและเยาวชน โดยเลือกเนื้อหาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่กลุ่มตัวอย่างสนใจมากที่สุด 2 ลำดับแรก พร้อมด้วยเลือกแบบแผนลีลาการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเลือกโดยยึดหลักการการศึกษาตามอรรถาธิบายทางด้านความสนใจและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (วิตน์ ศิลตระกูล, 2557) รวมถึงนำข้อค้นพบสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย มาออกแบบและพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเด็กและเยาวชนแล้วนำไปขอความเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการประชุมสนทนากลุ่ม (Discussion Group) แล้วจึงจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย รายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 14 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดเกณฑ์พื้นฐาน คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านที่

เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือเป็นผู้มีผลงานที่ได้รับการยอมรับในสายงาน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ผู้แทนเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและการเรียนรู้ การแพทย์และสาธารณสุข และนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นคำถาม การประชุมสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Discussion group) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 ผ่านระบบการประชุมทางไกล หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มนำมาสรุปเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

2.4 การตรวจประเมินรับรองรูปแบบเพื่อยืนยันรูปแบบ: ภายหลังจากการรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากการประชุมสนทนากลุ่มและปรับรูปแบบให้เป็นรูปแบบฉบับสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยนำได้นำไปให้ผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน คือ กรรมการที่ปรึกษาและนโยบาย เลขาธิการสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสารสร้างสรรค์ ตรวจประเมินรับรองรูปแบบในภาพรวมด้วยการพิจารณามาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ด้วยแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของ Likert แปลความหมาย 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การแปลผลเช่นเดียวกับข้อ 1.3) คือ น้อยที่สุด (1.00-1.80) น้อย (1.81-2.60) ปานกลาง (2.61-3.40) มาก (3.41-4.20) และมากที่สุด (4.21-5.00)

ผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน และสภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา พฤติกรรมทางสุขภาพ และสื่อที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพจำแนกได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=380)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	174	45.80
หญิง	156	41.10
ไม่ประสงค์ระบุ/LGBTQ+	50	13.10
2. อายุ		
7 – 13 ปี	46	12.10
14 – 20 ปี	266	70.00
21 – 25 ปี	68	17.90
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา/เทียบเท่า	13	3.40
มัธยม/ปวช./เทียบเท่า	257	67.60
ปวส./อนุปริญญา	6	1.60
ปริญญาตรี	71	18.70
ไม่ได้เข้ารับการศึกษ	33	8.70
4. พฤติกรรมทางสุขภาพ		
สูบบุหรี่	24	6.30
สูบบุหรี่ไฟฟ้า	66	17.40
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	82	21.60
ไม่สูบบุหรี่/ไม่ดื่ม	208	54.70
5. สื่อที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ		
สื่อสังคมออนไลน์	317	83.40
สื่อสิ่งพิมพ์	9	2.40
สื่อภาพเคลื่อนไหว	23	6.10
สื่อบุคคล	24	6.30
สื่อเสียง	7	1.80

จากตาราง 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 45.80) มีอายุระหว่าง 14-20 ปี (ร้อยละ 70.00) ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช./เทียบเท่า (ร้อยละ 67.60) เป็นผู้ไม่สูบบุหรี่/ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 54.70) และเข้าถึงข้อมูลสุขภาพด้วยสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก (ร้อยละ 83.40)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปร ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย 3 ด้าน คือ ความสนใจพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ ลีลาการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ดังตาราง 2-4

ตาราง 2 ความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ

ความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ	M	S.D.	แปลผล
การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพ	4.06	0.862	มาก
ความรู้ความเข้าใจ	4.16	0.855	มาก
การรู้เท่าทันสื่อ	4.10	0.829	มาก
การตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้	4.13	0.848	มาก

จากตาราง 2 ความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพประเด็นความรู้ความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (M = 4.16, S.D. = 0.855) รองลงมาคือ ประเด็นการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ (M = 4.13, S.D. = 0.848) ประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ (M = 4.10, S.D. = 0.829) และประเด็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพ (M = 4.06, S.D. = 0.862) ตามลำดับ

ตาราง 3 ลีลาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย (n=380)

ลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles)	M	S.D.	แปลผล
แบบแข่งขัน (Competitive)	3.51	1.090	มาก
แบบร่วมมือ (Collaborative)	3.96	0.925	มาก
แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant)	3.02	1.270	ปานกลาง
แบบส่วนร่วม (Participation)	3.74	0.990	มาก
แบบพึ่งพา (Dependent)	4.02	0.917	มาก
แบบอิสระ (Independent)	4.16	0.858	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ลีลาการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แบบอิสระ (M = 4.16, S.D. = 0.858) รองลงมา คือ แบบพึ่งพา (M = 4.02, S.D. = 0.917) แบบร่วมมือ (M = 3.92, S.D. = 0.925) แบบส่วนร่วม (M = 3.74, S.D. = 0.990) แบบแข่งขัน

(M = 3.51, S.D. = 1.090) และแบบหลีกเลี่ยง (M = 3.02, S.D. = 1.270) ตามลำดับ

ตาราง 4 สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ (n=380)

สิ่งอำนวยความสะดวก	M	S.D.	แปลผล
สะดวกต่อการเรียนรู้			
แหล่งวิทยาการการเรียนรู้	4.10	0.891	มาก
สื่อการเรียนรู้	4.12	0.877	มาก
สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้	4.16	0.852	มาก

จากตาราง 4 พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบสูงที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ (M = 4.16, S.D. = 0.852) รองลงมา คือ สื่อการเรียนรู้ (M = 4.12, S.D. = 0.877) และแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ (M = 4.10, S.D. = 0.891) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 สภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย พบว่า สภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วยวิธีการหรือกระบวนการจัด 3 วิธี ประกอบด้วย 1) การจัดผ่านระบบออนไลน์หรือสื่อสังคมออนไลน์ 2) การจัดผ่านกิจกรรมเชิงพื้นที่ และ 3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยด้วยการสนับสนุนทรัพยากรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สื่อที่ผู้จัดกิจกรรมเลือกใช้มีความหลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ ครอบคลุม 1) สื่อบุคคล 2) สื่อสิ่งพิมพ์ 3) สื่อภาพเคลื่อนไหว 4) สื่อกิจกรรม และ 5) สื่อสังคมออนไลน์ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้วิธีการสร้างสภาพแวดล้อมในเชิงสังคม และสร้างสภาพแวดล้อมเชิงจิตภาพ สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยไม่มีแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้เป็นของตนเอง แต่มีการใช้ประโยชน์แหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้จากหน่วยงานภายนอกมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมของผู้จัดหรือนำมาดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาที่ผ่านมา เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ

มากกว่า 4 ล้านคนและกิจกรรมเชิงพื้นที่ มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมมากกว่า 20,000 คน ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ในระหว่างการทำงาน มีทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในทางด้านประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย และการกำหนดตัวชี้วัดที่ยึดระเบียบราชการมากเกินไปไม่เหมาะสมกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมาย และปัจจัยภายนอกจากอิทธิพลข้อมูลข่าวสารสุขภาพปลอม (Fake News) โดยมีแนวทางการแก้ปัญหา คือ การปรับปรุงแผนการดำเนินงานและปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อประเมินเบื้องต้นแล้วพบว่ามีอุปสรรค ก็จะดำเนินการจัดสรรทรัพยากรมาสนับสนุนให้ปัญหาที่เกิดขึ้นบรรเทาลงไป รวมถึงนำบทเรียนของการทำงานไปใช้ปรับปรุงแก้ไขแผนงานในปีถัดไปให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้สามารถบริการการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพแก่กลุ่มเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 คือ บริบทของเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาเลือกเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพ แบบแผนลีลาการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ รวมถึงข้อค้นพบสภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย มาออกแบบและพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ฯ แล้วนำไปขอความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 14 คน ด้วยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Discussion Group) เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2567 หลังจากนั้นนำรูปแบบฉบับสมบูรณ์ ไปให้ผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ตรวจประเมินรับรองรูปแบบด้วยการพิจารณามาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ผลการตรวจสอบรูปแบบ ปรากฏดังนี้

ตาราง 5 แสดงผลการประเมินรับรองรูปแบบ (N=3)

ประเด็น	M	แปลผล
การประเมิน		
ความเป็นประโยชน์	5.00	เป็นประโยชน์มากที่สุด
ความเป็นไปได้	4.66	เป็นไปได้มากที่สุด
ความเหมาะสม	4.66	เหมาะสมมากที่สุด
ความถูกต้อง	5.00	มีความถูกต้องมากที่สุด

จากตาราง 5 พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตาม อรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยที่ 5.00, 4.66, 4.66 และ 5.00 ตามลำดับ

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า รูปแบบ การ จัด การ ศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้าน สุขภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์ แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ และ 6) การประเมิน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย: จัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย เพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชน ช่วยเติมเต็มการจัดการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรมที่มีการจัด สภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมถึง พัฒนาหรือจัดหาสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นเครื่องมือช่วย ให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ไปคิดวิเคราะห์ ตระหนักและตัดสินใจ เลือกปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง นำไปสู่ การมีความรอบรู้ด้านสุขภาพกิจกรรมการศึกษา ตามอรรถาธิบายที่จัดขึ้นมีความยืดหยุ่น คำนึงถึงลีลา หรือแบบแผนการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงนำ แนวคิด ปรัชญา หรือทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ลีลาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายมา

ประยุกต์ ได้แก่ ปรัชญาคิดเป็น (Khit-Pen) ทฤษฎีการ เรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมของโรเจอร์ (Rogers)

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์: กำหนด วัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ สนใจของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและยกระดับความรู้ความ เข้าใจของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทาง สุขภาพ โทษ และ ผลกระทบ ได้แก่ การบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์การสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการ ถ่ายทอด ไปคิด วิเคราะห์ และเลือกตัดสินใจไป ประยุกต์ในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งมีเป้าหมายให้ มีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพที่สูงขึ้น
2. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนนำ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ โทษ และผลกระทบจากพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่และบุหรี่ ไฟฟ้า ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ ทบทวน และใช้วาง แผนการจัดการสุขภาพของตนเองในชีวิตประจำวัน อันนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ดีและส่งผล ต่อระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพสูงขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาสาระ: จากวัตถุประสงค์ ในองค์ประกอบที่ 2 นั้น เนื้อหาสาระของการจัดการศึกษา ตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชน จึงประกอบด้วย ส่วนที่เป็นเนื้อหา เชิงทักษะ และส่วนที่เป็นเนื้อหาเชิงความรู้ ดังนี้

1. เนื้อหาเชิงทักษะ: เป็นส่วนที่ต้องการ พัฒนาหรือยกระดับให้เด็กและเยาวชนมีขีด ความสามารถทางสติปัญญา ทำความเข้าใจ คิด วิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และตัดสินใจยอมรับ จนสามารถนำเอาความรู้ไปกำหนดแนวทาง วางแผนการจัดการสุขภาพของตนเอง เพื่อตัดสินใจ ประยุกต์ใช้หรือตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ของตนเอง อันนำไปสู่การพัฒนาในระดับความรอบรู้ด้าน สุขภาพให้สูงขึ้น
2. เนื้อหาเชิงความรู้: เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง กับข้อเท็จจริงทางสุขภาพที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อ หักล้างข้อมูลสุขภาพลวง เท็จ บิดเบือน (Fake news) ที่ปรากฏอยู่ในสังคมและสังคมออนไลน์ รวมถึง ความอันตราย โทษ หรือผลกระทบทางสุขภาพต่อ

ตนเอง คนรอบข้าง ชุมชน และสังคมในมิติต่าง ๆ จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ ได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ หรือ บุหรี่ไฟฟ้า

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้: กำหนดรูปกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ สำหรับนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยในแต่ละครั้ง ประกอบด้วย

กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีรูปแบบให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารหรือเนื้อหาสาระด้วยตนเอง ผู้จัดกิจกรรมทำหน้าที่อำนวยความสะดวกเนื้อหาสาระอย่างรอบด้าน ประกอบด้วย ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายนำไปเป็นทรัพยากรการเรียนรู้

กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคล (Case Study) ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับการถ่ายทอด มาประเมินคุณค่า ทบทวน วางแผนการจัดการสุขภาพของตนเอง และตัดสินใจประยุกต์ในชีวิตประจำวัน โดยการจัดเสวนาแลกเปลี่ยน ผู้จัดต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาหรือเด็กและเยาวชนที่เคยได้รับผลกระทบทางสุขภาพ มาทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคล ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ แก่กลุ่มเป้าหมาย และเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสซักถามเกี่ยวกับผลกระทบ แนวทางการแก้ไข หรือการตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นอกจากนี้ ผู้จัดต้องสร้างสภาพบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ผ่อนคลายเป็นอิสระ มีความยืดหยุ่น ตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมของโรเจอร์ (Rogers) ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 5 สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้: ผู้จัดต้องดำเนินการจัดสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผ่อนคลาย เป็นอิสระ มีการแลกเปลี่ยนร่วมกัน ผู้จัดทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้สั่งสอน 2) สื่อเพื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อบุคคล และสื่อเคลื่อนไหว ควรใช้สื่ออย่างผสมผสาน และ 3) แหล่งวิทยาการการ

เรียนรู้หรือทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ คลังความรู้ และห้องสมุดดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 6 การประเมิน: ภายหลังการจัดกิจกรรม ผู้จัดควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ว่าตนเองมีความรู้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อาจใช้วิธีประเมินอย่างง่าย เช่น การสะท้อนการเรียนรู้ผ่านกระดาษ การตอบคำถาม หรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับ ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม

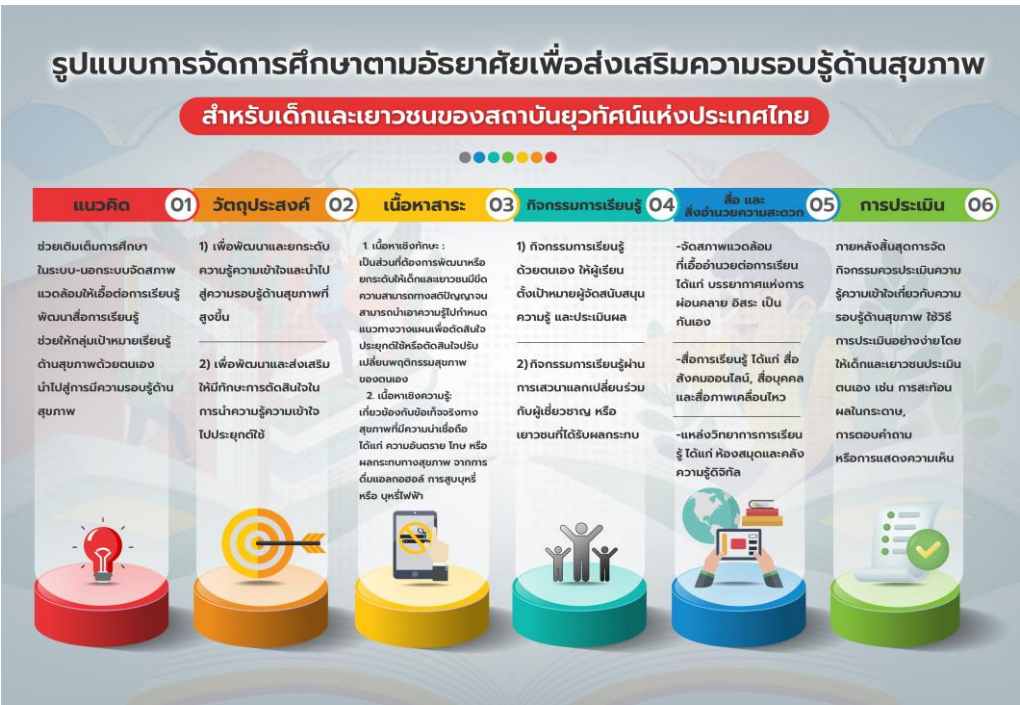
ข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะรูปแบบไปใช้

การจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ในฐานะผู้จัดกิจกรรม ควรพิจารณาปรับประยุกต์รูปแบบแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละครั้ง เนื่องจากเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีความแตกต่างหลากหลายทางด้านลีลาการเรียนรู้ เพศ อายุ สถานภาพ ข้อจำกัดในการดำรงชีวิต และระดับการศึกษา โดยเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมจะต้องเลือกให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญและต้องได้รับการแก้ไข ตลอดจนการเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ ต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ได้ ผู้จัดควรเลือกใช้สื่ออื่นที่กลุ่มเป้าหมายสนใจและเข้าถึงได้ง่าย เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้จัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นวางแผน: ควรสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายทางด้านความสนใจ และความต้องการ และวางแผนนำรูปแบบไปปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สถานที่และระยะเวลาที่ได้สำรวจไว้
2. ขั้นตอนกิจกรรม: นำรูปแบบไปดำเนินการจัดกิจกรรมตามที่ได้ออกแบบไว้
3. ขั้นประเมินผล: ภายหลังจากนำรูปแบบไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายควรติดตามและประเมินผล เพื่อนำสารสนเทศไปใช้ปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ฯ ด้วยภาพ

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามอริยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน และสภาพการจัดการศึกษาตามอริยาศัย

1. ด้านความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนเริ่มตระหนักและให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาทางสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากสุขภาพเป็นปัจจัยลำดับแรกที่สุดส่งผลต่อการเรียนหนังสือ การประกอบอาชีพ รายจ่ายในการรักษาพยาบาล รวมถึงเศรษฐกิจครัวเรือน สอดคล้องกับพรรณนีย์ บุญมัน (2564) ที่นำเสนอไว้ว่า หากประชากรมีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับต่ำย่อมส่งผลกระทบต่อความเจ็บป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับกองสุขศึกษา (2563) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นประโยชน์ต่อเองในด้านการป้องกันปัจจัยความเสี่ยงต่อการเกิดความเจ็บป่วยจากโรค เพิ่มความทนทานต่อการเผชิญปัญหาสุขภาพ รวมถึงมีความสามารถดูแล

รักษาสุขภาพของตนเอง สำหรับข้อความรู้ความเข้าใจและการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก และข้อการรู้เท่าทัน กับข้อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ลำดับนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เด็กและเยาวชนโลกยุคใหม่ มีการใช้สื่ออย่างแพร่หลาย ทำให้รู้กลวิธีเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพจากสื่อประเภทต่าง ๆ อีกทั้งยังมีความสามารถสืบค้นหาข้อมูลสุขภาพเรื่องเดียวกันจากหลายแหล่ง เป็นผลให้มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพอยู่แล้ว เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายจึงมีความสนใจเนื้อหาความรู้ความเข้าใจและการตัดสินใจประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจ คิด วิเคราะห์ รวมถึงเรียนรู้การตัดสินใจเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่พบว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กลุ่มวัยรุ่นวัยเรียนเข้าร่วมตามแบบแผนการเรียนรู้มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ กันแจ่ม และคณะ (2562) ที่พบว่าความฉลาดทางสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ทุกด้าน ประกอบด้วย

การเข้าถึงข้อมูล ความรู้ความเข้าใจ การรู้เท่าทันสื่อ การจัดการตนเอง การตัดสินใจ และด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับสูง ในขณะที่ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าร้อยละ สูงที่สุดเป็นลำดับแรก

2. ด้านลีลาการเรียนรู้ พบว่า ลีลาการเรียนรู้ ในแต่ละข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงลีลาการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กและเยาวชนแต่ละคนย่อมมีวิธีการ แบบแผน กลวิธี หรือแนวทางในการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพที่ แตกต่างกัน สอดคล้องกับศักดิ์เรศ ประกอบผล (2563) นำเสนอไว้ว่า ลีลาการเรียนรู้เป็นแบบแผนพฤติกรรม หรือวิธีการที่บุคคลถนัดและเลือกปฏิบัติเป็นประจำ เมื่อเข้ารับการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เกิดการเรียนรู้ได้ดี สำหรับลีลาการเรียนรู้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ลีลาการเรียนรู้แบบอิสระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ หรือห้องเรียนเข้าสู่โทรศัพท์ระบบปฏิบัติการ (Smartphone) เป็นผลทำให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ หรือเลือกเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่าง เสรีภาพ มีอำนาจตัดสินใจ เลือกวิธีการ สถานที่ หรือเวลาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปราศจากการชี้นำ หรือควบคุมโดยบุคคลอื่น ซึ่งแบบแผนการเรียนรู้ข้างต้นมี ลักษณะเป็นลีลาการเรียนรู้แบบอิสระที่ผู้เรียนชื่นชอบ การลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้อง กับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่พบว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กลุ่มวัยรุ่นวัยเรียนเข้าร่วมตาม แบบแผนการเรียนรู้มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์บน อินเทอร์เน็ต และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวันท์ โอภาสบุตร และพลอยชนก พรสวรรค์ (2564) ที่พบว่า กลุ่มเป้าหมายของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย เลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ (สื่อเฟซบุ๊ก) มากเป็นลำดับแรก

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ พบว่า ทุกข้อ ประกอบด้วย การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และแหล่ง วิทยาการการเรียนรู้ในระดับมาก นั้น ผู้วิจัย มีความเห็นว่า เพราะทุกด้านเป็นปัจจัยที่ช่วยให้

กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย และเอื้ออำนวยให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ กลุ่มเป้าหมายจึงมีความต้องการสิ่ง อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ทุกด้าน สอดคล้องกับ กัมปนาท บริบูรณ์ (2564) ที่อธิบายลักษณะของการจัด การศึกษาตามอัธยาศัยไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย มีลักษณะการจัดการศึกษาแตกต่างจากการศึกษา ในระบบอื่น โดยเป็นการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุน หรือใช้วิธีการอย่างหลากหลายให้นำไปสู่ การเรียนรู้ของบุคคล สำหรับข้อการจัดสภาพแวดล้อมที่ เอื้อ อำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.16 นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า บรรยากาศการเรียนรู้ที่มี ความเป็นอิสระ ผ่อนคลายและปราศจากการควบคุม เป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายพึงปรารถนาใน ระหว่างการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นปัจจัยทางจิตภาพ และสังคมภาพที่ช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ ของ Rogers (1969 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2566) ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ใน สภาพที่มีความเป็นอิสระ ผ่อนคลาย และเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

4. จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษา ตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับ เด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย พบว่า วิธีการหรือกระบวนการจัดการศึกษาตาม อัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ รวมถึงการ ใช้สื่อ การเรียนรู้ มีความหลากหลายทางด้านวิธีการ กระบวนการจัด และสื่อที่ใช้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการ เอื้ออำนวยความสะดวกให้เด็กและเยาวชนที่มีความ แตกต่างได้เข้าถึงการเรียนรู้ด้านสุขภาพได้ตามความ เหมาะสมกับบริบทของตนเอง สอดคล้องกับแนวทางการ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพของ กองสุศึกษา (2561) ที่นำเสนอว่าต้องมีการจัดกิจกรรม และใช้สื่ออย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ สำหรับการ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีให้มีความเป็นกันเองระหว่างผู้จัด กิจกรรมกับเด็กและเยาวชน มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Rogers (1969 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2566) ที่เชื่อว่ามนุษย์พัฒนาตนเองได้ดี

หากอยู่ในสภาพที่เป็นอิสระ ผ่อนคลาย และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ นอกจากนี้ การที่สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยไม่มีแหล่งวิทยาการการเรียนรู้เป็นของตนเอง มีเพียงการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการของหน่วยงานอื่นในการจัดกิจกรรม นั้น สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ควรพัฒนาหรือจัดหาแหล่งวิทยาการการเรียนรู้เป็นของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพด้วยตนเองตามอรรถาธิบายมากขึ้น สอดคล้องกับชนกนารถ บุญวัฒนะกุล (2560) กล่าวว่า การศึกษาตามอรรถาธิบายเป็นการศึกษาที่บุคคลเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจจากบุคคล ครอบครัว สังคม ชุมชน สภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งวิทยาการความรู้ โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า มุ่งเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้องเกี่ยวกับโทษ ผลกระทบ และอันตรายจากการสูบบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้า และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวนมาก ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีระดับความรู้ด้านสุขภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับ อานนท์ สังฆะพงษ์ (2561) กล่าวว่า การให้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพย่อมส่งผลต่อความแตกฉานทางด้านสุขภาพ ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบทั้งปัจจัยภายในและภายนอกมีความเกี่ยวข้องกับและไม่ยืดหยุ่นของกฎระเบียบ หรือกลไกทางราชการ เป็นผลทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ปัญหาที่พบ มีความใกล้เคียงกับปัญหาที่หน่วยงานต่าง ๆ พบเจอเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) พบว่า ปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกี่ยวข้องกับกลไกหรือระเบียบทางราชการที่ขาดความยืดหยุ่นไม่เอื้อต่อการปรับปรุงแผนงานหรือโครงการให้สอดคล้องกับสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของ

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า รูปแบบมีลักษณะเป็นโครงสร้างเชิงระบบที่มีองค์ประกอบย่อย ๆ สัมพันธ์กันตั้งแต่แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก และการประเมิน แม้ธรรมชาติของการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายจะปราศจากความเป็นระบบ โครงสร้าง หรือรูปแบบ แต่รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายจากการศึกษาครั้งนี้ มีการกำหนดโครงสร้างด้านเป้าหมาย วิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย ทรัพยากร และการประเมินผล โดยยังคงยึดหลักการการศึกษาตามอรรถาธิบาย จึงเป็นการศึกษาตามอรรถาธิบายที่ผสมผสานกับการศึกษานอกระบบ มิใช่การศึกษาตามอรรถาธิบายแบบสมบูรณ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของบุคคล สอดคล้องกับทฤษฎีของวรรธนะ ปทุมเจริญวัฒนา (2561) ที่เสนอว่าการศึกษาตามอรรถาธิบายแบบผสมผสานการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาที่นำแนวคิดบางส่วนของการศึกษาตามอรรถาธิบายแบบสมบูรณ์มาใช้ แต่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้าง หรือกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบแผนของการศึกษานอกระบบ

ผู้วิจัยยังมีประเด็นอภิปรายตามองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย จากการศึกษาพบว่า แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย วางหลักการให้ผู้จัดทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาและจัดหาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้เด็กและเยาวชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงเอื้ออำนวยให้มีความรู้ความเข้าใจ มาพัฒนาทักษะการคิดอย่างรอบด้านเพื่อไปสู่การตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นั้น เป็นการกำหนดหลักการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้จัด ในลักษณะของการจัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้ให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ด้วยตนเอง อันนำไปสู่การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ สอดคล้องกับกัมปนาท บริบูรณ์ (2564) นำเสนอไว้ว่า การศึกษาตามอรรถาธิบายมีลักษณะของการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุน หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่นำไปสู่การเรียนรู้ของบุคคล และยังสอดคล้องกับนฤมล ตันธสุเรศศรี (2562) นำเสนอไว้ว่า

การศึกษาตามอรรถาธิบาย เป็นกิจกรรมที่จัดบริการแก่บุคคลสำหรับหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์เรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาและยกระดับความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน ให้สามารถนำไปคิด วิเคราะห์ และเลือกตัดสินใจไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันของตนเอง และ 2) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนนำความรู้ความเข้าใจไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ ทบทวน และใช้วางแผนการจัดการสุขภาพของตนเองในชีวิตประจำวัน โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนมีระดับความรู้ความเข้าใจสุขภาพที่สูงขึ้น นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้จะเป็นการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายซึ่งโดยธรรมชาติของการศึกษารูปแบบนี้จะไม่มีการเปรียบเทียบแผนตายตัว และมีความเป็นนามธรรม แต่รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพยังคงไว้ซึ่งเป้าหมายให้ผู้รับบริการหรือเด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ด้านสุขภาพและนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับหลักการการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายของ ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย (2558) ที่นำเสนอไว้ว่า การจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายต้องกำหนดเป้าหมายให้บุคคลได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและศักยภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ ต่วนชะเอม (2557) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาพสำหรับพระสงฆ์ โดยกระบวนการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาพจะต้องระบุวัตถุประสงค์และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาสาระ พบว่า เนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงทางสุขภาพที่น่าเชื่อถือ และความอันตราย โทษ หรือผลกระทบทางสุขภาพต่อตนเอง คนรอบข้าง ชุมชน และสังคม ในมิติต่าง ๆ จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ ได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ หรือ บุหรี่ไฟฟ้า มีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้และนำไป

ประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยมีความเห็น เนื้อหาสาระของการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมีความสอดคล้องกับความสนใจของเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายและสภาพปัญหาสุขภาพที่สังคมกำลังเผชิญอยู่และควรต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งจะนำไปสู่การรู้เท่าทันปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตทางสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ กัมปนาท บริบูรณ์ (2564) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอรรถาธิบาย ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพของ กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2561) คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาทางสุขภาพ เพื่อนำไปสู่ขั้นการวางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารหรือเนื้อหาสาระด้วยตนเอง ผู้จัดกิจกรรมมีบทบาทสนับสนุนเนื้อหาสาระอย่างรอบด้านให้กลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ และมีลักษณะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคล (Case study) ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายภายใต้การจัดบรรยายภาคอย่างอิสระ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดลักษณะกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการสนับสนุนเนื้อหาสาระอย่างรอบด้าน เป็นการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายที่ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองผ่านข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน นำไปสู่การตัดสินใจหรือประยุกต์ข้อมูลเพื่อการใช้สุขภาพที่ดี สอดคล้องกับวรรณ อภินันท์กุล (2551) ที่เสนอทฤษฎีการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบาย คือ ปรัชญาคิดเป็น (Khit-Pen) ว่า มนุษย์จะเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยกระบวนการคิดเป็น ซึ่งควรคิดและพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน 3 ประการ คือ ข้อมูลวิชาการ ข้อมูลสังคม และสิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สำหรับกิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญภายใต้การจัดสภาพบรรยากาศอย่างอิสระ

เป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนผ่านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นมิตร ยืดหยุ่น อิสระ และให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับ Rogers (1969 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2566) ที่นำความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้ว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพที่ไม่เคร่งครัด มีอิสระ โดยจัดสภาพบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชชา พัฒนะนุกิจ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินการ การรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พบว่า การรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ มีการสื่อสารเชิงบวกด้วยเนื้อหาทางบวกและลบ มีการใช้สื่อบุคคลเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงกับเยาวชน

องค์ประกอบที่ 5 สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ พบว่า สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 2) สื่อเพื่อการเรียนรู้ และ 3) แหล่งวิทยาการการเรียนรู้หรือทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ เป็นการหนุนเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพและใช้ประโยชน์สำหรับการเรียนรู้จากทรัพยากรการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และนำไปสู่การยกระดับความรู้ด้านสุขภาพ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของ วัชรพร เขยสุวรรณ (2560) นำเสนอไว้ว่า การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนทำได้โดยการจัดให้มีแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้อง รวมถึง การพัฒนาระบบหน่วยงาน องค์กร และชุมชน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพ

องค์ประกอบที่ 6 การประเมิน จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องจัดให้มีการประเมินภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ด้วยการประเมินตนเอง (Self assessment) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยได้ตรวจสอบ ทบทวน หรือวิเคราะห์ว่า

ตนเองมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประเมินการเรียนรู้จากการเข้ารับบริการการศึกษาตามอัธยาศัยในลักษณะของการประเมินตนเองนั้น ไม่ได้มุ่งการตัดสินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เช่นเดียวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่เป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการพิจารณาความก้าวหน้าของตนเองภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของมุตตาฬ่า ล่าเห (2560) และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2554) ที่กล่าวว่า การประเมินการศึกษาตามอัธยาศัยมีลักษณะการประเมินภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมุ่งประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า เพราะการศึกษาเป็นความเจริญงอกงามของมนุษย์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยหลักการเป็นการจัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบหรือแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพของเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ได้องค์ความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งจะช่วยให้้องค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพเป็นการเฉพาะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ*. <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/422>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 10 เมษายน 2560*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองสุศึกษา. (2561). *การเสริมสร้างและประเมินความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ*. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
- กองสุศึกษา. (2563). *รวมเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับกลุ่มวัยทำงาน*. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

- กองสุศึกษา. (2565). *สรุปผลการประเมินศักยภาพในการจัดการสุขภาพตนเองของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ปีงบประมาณ 2565*. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
- กัมปนาท บริบูรณ์. (2564). หน่วยที่ 6 การจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายสำหรับผู้สูงอายุ การเรียนรู้เพื่อชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คมกฤช จันทร์ขจร. (2551). *การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล. (2560). หน่วยที่ 15 การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบายจิตวิทยาและวิทยาการการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนินทร์ ต่วนชะเอม. (2557). *การพัฒนากระบวนการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2558). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฏฐา พัฒนานุกิจ. (2559). *การดำเนินงานการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทรรคณีย์ บุญมั่น. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุโขทัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทีศนา แหมมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 26). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวัฒน์ โอภาสบุตร และพลอยชนก พรสวรรค์. (2564) ประสิทธิผลของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*. 20(2), 114-138.
- นฤมล ตันธสุเรษฐ. (2562). หน่วยที่ 1 การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบาย การจัดการศึกษานอกระบบ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2551-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2551. (2551, 14 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 125 ตอนที่ 9 ก หน้า 1-15.
- มุตตาผา ลำเห. (2560). *ความต้องการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบายของผู้เรียนในจังหวัดปัตตานี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1-90.
- วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2561). *การศึกษาตามอรรถาธิบาย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. (2551). *แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. ใน วรรัตน์ อภินันท์กุล (บ.ก.), *แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน* (น. 171-194). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพร เชยสุวรรณ. (2560). *ความรอบรู้ด้านสุขภาพ: แนวคิดและการประยุกต์สู่การปฏิบัติการพยาบาล*. *วารสารแพทยนาวิ*. 44(3), 183-197.
- วิศนีย์ ศิลตระกูล. (2557). หน่วยที่ 6 *ปรัชญาและหลักการการศึกษาตามอรรถาธิบาย การศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษานอกระบบ*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศักดิ์เรศ ประกอบผล. (2563). *การวิเคราะห์ผู้เรียน:ลีลาการเรียนรู้*. *ครุศาสตร์สาร*. 14(12), 1-14.
- สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2562). *ประวัติองค์กร*. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. <https://www.tyithailand.or.th/about-us/>.
- สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2563). *ประกาศสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย เรื่อง จุดเน้นการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ 2564-2566*. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย.

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2564). โครงการสร้างเยาวชนนักสื่อสารเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพ. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย.

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2565). โครงการสร้างเสริมเครือข่ายและสื่อสารกับคนรุ่นใหม่สู่ความรอบรู้ทางสุขภาพและประเด็นภัยจากการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ประจำปี 2565. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย.

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูปความรอบรู้และการสื่อสารสุขภาพ. สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.

สมประสงค์ วิทย์เกียรติ. (2554). หน่วยที่ 5 หลักการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย. พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/w6

สุนีย์ กันแจ่ม และคณะ. (2562). ความฉลาดทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์, 2562(1), 33-43.

อานนท์ สังฆะพงษ์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังในชุมชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร
Balance of quality of life and work of the population in Bangkok

วิยะดา วรณนทวินิช (Wiyada Waranonwanich) ¹ วัลภา คงพะวะ (Wanlapa Kongpua) ²

Received: May 16, 2024

Revised: June 7, 2024

Accepted: June 15, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาสาเหตุของความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร 4) เปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยการทำงาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ในการอธิบายความของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายความของข้อมูลเกี่ยวกับความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากร และใช้สถิติเชิงอ้างอิง คือ t-test, F-test และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (LSD test) สำหรับการเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขต

กรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยการทำงาน

ผลการวิจัย พบว่า

ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร มีสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และการเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ปัจจัยการทำงาน พบว่า ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนผู้ที่อยู่ในการอุปการะ เช่น คู่สมรส ลูก พ่อ แม่ เป็นต้น และแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัวแตกต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุงานแตกต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงานแตกต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสมดุล, คุณภาพชีวิตและการทำงาน, กรุงเทพมหานคร

¹ อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Lecture, Faculty of Political Science, North Bangkok University
² อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Lecture, Faculty of Business Administration, North Bangkok University

Abstract

The research on the quality of work life balance of the Bangkok Metropolitan citizens has the following objectives that 1) to study the state of balance of quality of life and work among the population in the Bangkok metropolitan area, 2) to investigate the causes of imbalance in the quality of life and work among the population in the Bangkok metropolitan area, 3) to explore strategies for creating balance in the quality of life and work among the population in the Bangkok metropolitan area, and 4) to compare the balance of quality of life and work among the population in the Bangkok metropolitan area, categorized by personal factors and work-related factors, using a questionnaire as the data collection tool from a sample group of working-age population in the Bangkok metropolitan area consisting of 420 individuals. The research utilizes stratified random sampling method and employs descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, to describe the data on personal and work-related factors influencing the balance of quality of life and work. Furthermore, inferential statistics such as t-test and F-test (LSD test) are utilized for comparing the balance of quality of life and work among the population in the Bangkok metropolitan area based on personal and work-related factors.

The research findings indicate that;

The population in the Bangkok metropolitan area demonstrates a moderate level of the status of quality of life and work balance, the causes of imbalance in quality of life and work balance, and guideline for creating in quality of life and work balance. When comparing the balance of quality of life and work among the population in Bangkok based on personal factors such as gender, age, marital status, and the number of dependents (e.g., spouses, children, parents), as well as the

sources of income used to support the family, significant statistical differences at the .01 level were found. Additionally, significant statistical differences at the .01 level were observed among the population in Bangkok with differing lengths of employment and among those with varying average daily and monthly working hours, as well as commuting times between home and work, highlighting differences in the balance of quality of life and work. Significant statistical differences at the .05 level were also found.

Keywords: Balance, Quality of work life, Bangkok Metropolitan

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการทำงานหนักจากจำนวนชั่วโมงการทำงานที่มากเกินไป เมื่อผสานกับปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น สภาพแวดล้อมการทำงานและภาวะกดดัน ย่อมมีผลต่อร่างกายและจิตใจของคนทำงาน มีข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นตัวสะท้อนสภาพแวดล้อมการทำงาน คนไทยเมื่อเทียบกับทั่วโลก โดย “Kisi” บริษัทเทคโนโลยีที่ให้คำปรึกษาด้านการทำงานได้ทำผลสำรวจทั่วโลกในหัวข้อ “Cities with the overworked” หรือ “เมืองที่มีประชากรที่มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน” และชีวิตไลฟ์สไตล์ขาดความสมดุลมากที่สุด ปีค.ศ. 2022 โดยการศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากเมืองที่มีอัตราการจ้างงานสูง และมีสิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกต่อการใช้ชีวิต จำนวน 51 เมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา และอีก 49 เมืองอื่นๆ ทั่วโลก โดย Kisi เริ่มทำการศึกษามา ตั้งแต่ปีค.ศ. 2019 จนถึงปัจจุบัน เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความหนักของงาน การสนับสนุนจากองค์กร ข้อกฎหมายและคุณภาพชีวิตของแรงงาน ทั้งนี้เกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้คะแนน มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความเข้มข้นของงาน (Work intensity) โดยพิจารณาจาก การทำงานระยะไกล (Remote working), จำนวนประชากรที่ทำงานมากเกินไป, วันหยุดขั้นต่ำที่องค์กรให้พนักงาน, วันหยุดที่พนักงานได้ใช้ไป, จำนวนคนว่างงาน, จำนวนผู้มีงานทำ, อัตราเงินเฟ้อ, การลา

เพื่อเลี้ยงดูบุตรโดยได้รับค่าจ้าง 2) สังคมและองค์กร (Society and institutions) โดยพิจารณาจากผลกระทบจากโควิด, การสนับสนุนเรื่องโควิด, การดูแลสุขภาพ, การเข้าถึงบริการสุขภาพจิต, การมีส่วนร่วมกับองค์กรและจำนวนปีที่ทำงาน 3) ความสามารถในการใช้ชีวิต (City livability) โดยพิจารณาจาก ความสามารถในการใช้จ่าย, ความสุข วัฒนธรรม และการใช้เวลาพักผ่อน, ความปลอดภัยของเมือง, พื้นที่กลางแจ้ง, คุณภาพอากาศ, การเข้าถึงบริการสุขภาพ ผลการศึกษา พบว่า 10 อันดับเมืองที่คนทำงานหนักที่สุด (Cities with the overworked) ปี 2022 มีดังนี้ 1) Cape Town, South Africa (50) 2) Dubai, UAE (61.23) 3) Kuala Lumpur, Malaysia (66.02) 4) Sao Paulo, Brazil (66.57) 5) Bangkok, Thailand (70.73) 6) Buenos Aires, Argentina (73.15) 7) Montevideo, Uruguay (74.59) 8) Hong Kong, Hong Kong (77.11) 9) Memphis, USA (77.12) และ 10) St. Louis, USA (77.15) จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า กรุงเทพมหานครติดอันดับเมืองที่มีคนทำงานหนักมากที่สุดและชีวิตไลฟ์สไตล์ขาดความสมดุลมากที่สุดอยู่ในอันดับที่ 96 จาก 100 เมืองทั่วโลก หรือเป็น 5 อันดับรั้งท้าย และข้อมูลสนับสนุนจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือ International Labor Organization (ILO) เพิ่มเติมว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการวิเคราะห์ความหนักของการทำงาน คือ "ช่วงระยะเวลาในการทำงาน" ว่าถ้าหากใครที่ทำงานตั้งแต่ 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไป จะถือว่าเป็นคนที่ทำงานหนัก (Overworked) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ทำงาน 55 ชั่วโมงขึ้นไปในแต่ละสัปดาห์ ยิ่งต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อการเป็นโรคหลอดเลือดสมองสูงขึ้นประมาณร้อยละ 35 และมีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากโรคหัวใจสูงขึ้น 17% เมื่อเทียบกับคนที่ทำงานสัปดาห์ละ 35-40 ชั่วโมง ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) เคยเปิดเผยข้อมูลว่า การทำงานล่วงเวลา ส่งผลต่อสุขภาพระยะยาวและเป็นหนึ่งในต้นเหตุที่ทำให้ผู้คนเสียชีวิตก่อนวัยอันควร และนำไปสู่พฤติกรรมที่ทำลายสุขภาพ และทำให้ชีวิตไร้สมดุล (ฐานเศรษฐกิจ, 2566)

การขาดสมดุลอาจนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า “ภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burnout)” ที่องค์การอนามัยโลกได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “อาการที่เป็นภาวะทาง

จิตใจอันเกิดจากความเครียดเรื้อรังในการทำงาน ซึ่งไม่ได้รับการจัดการให้เรียบร้อย ความรู้สึกสูญเสียพลังงานหรือมีภาวะอ่อนเพลีย มีความนึกคิดที่เห็นทางจากงานมากขึ้น หรือรู้สึกถึงงานของตนเองในทางลบหรือต่อต้านงาน และมีความเป็นมืออาชีพลดลง” สิ่งที่สำคัญที่คนทำงานในปัจจุบันให้สนใจเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงมีเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตกับงาน จึงเป็นสิ่งที่คนทำงานยุคนี้ถวิลหา และต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน จากข้อมูลงานวิจัยของ McKinsey (Alexander et al., 2021) พบว่า 52% ของพนักงานในสหรัฐอเมริกา ต้องการให้องค์กรนำรูปแบบการทำงานแบบการทำงานแบบผสมผสาน (Hybrid Work) ซึ่งมีความยืดหยุ่นมากขึ้นมาใช้ เนื่องจากรูปแบบการทำงานก่อนการเผชิญกับโรคโควิด 19 บริษัทส่วนใหญ่ก็จะให้ทำงานที่ออฟฟิศ (Onsite) และทำงานแบบพบปะหน้าตากัน ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบ Hybrid Work ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการทำงานแบบทางไกล (Remote Working) กับการทำงานแบบออฟฟิศนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การระบาดของโควิด 19 ทำให้พนักงานเริ่มคุ้นชินกับการทำงานแบบทางไกล ดังนั้น จึงมีพนักงานบางส่วนที่ไม่อยากกลับไปทำงานที่ออฟฟิศ เพราะเห็นประโยชน์ของการทำงานแบบทางไกล ไม่ว่าจะเป็นการประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ จากการทำงานที่บ้าน โดย 33% ของพนักงาน ยังกล่าวว่าพวกเขามีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนงาน หากพวกเขาต้องกลับไปทำงานอย่างเต็มเวลา ตัวอย่างที่ทำให้เห็นภาพชัดขึ้นก็คือจากคำบอกเล่าของ Adam D'Angelo ซีอีโอของ Quora (Luciana Paulise, 2021) กล่าวว่า “60% ของพนักงานของบริษัทเลือกที่จะไม่ทำงานจากสำนักงาน แม้ว่าโควิด 19 จะไม่เป็นภัยคุกคามอีกต่อไป”

ด้วยเหตุนี้คนหนุ่มคนสาวในปัจจุบันไม่ได้ไขว่คว้าความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นอันดับต้น ๆ เหมือนแต่ก่อน แต่ความสุขในชีวิตและการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงกลับกลายเป็นสิ่งหลายคนที่ให้ความสนใจ เพื่อให้ได้ใช้ชีวิตในสิ่งที่ยากทำหรือกล่าวง่าย ๆ ว่าเกิดมาแค่ครั้งเดียวอยากทำอะไร

ให้รีบทำ (You Only Live Once) นั่นคือ เป้าหมายของใครหลาย ๆ คน คุณค่าของชีวิตจึงไม่ได้มีแค่เรื่องงานอีกต่อไป ดังที่กล่าวมาในช่วงต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาถึงสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของสาเหตุของความไม่สมดุลและจะนำไปสู่การสร้างสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิต และการทำงานของ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิต และการทำงานของ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ประชากรวัยทำงานที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 5,755,751 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2566) และทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรแบบตารางจำนวนประชากร ของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน แต่จากการปัดเศษทศนิยมและปรับให้เป็นจำนวนเต็มของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย Google Form จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ คือ ทำการแบ่งเขต 50 เขตของกรุงเทพมหานครออกเป็น 6 กลุ่มตามคำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 2460/2 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2552 เรื่อง การแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของเขต (สุขุมพันธุ์ บริพัตร, ม.ป.ป.) ดังนี้

1. กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง 9 เขต ประกอบด้วย เขตสัมพันธวงศ์ เขตดุสิต เขต พระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตดินแดง เขตวังทองหลาง และเขตห้วยขวาง

2. กลุ่มกรุงเทพเหนือ 7 เขต ประกอบด้วย เขตลาดพร้าว เขตหลักสี่ เขตจตุจักร เขตบางซื่อ เขตสายไหม เขตบางเขน และเขตดอนเมือง

3. กลุ่มกรุงเทพใต้ 10 เขต ประกอบด้วย เขตคลองเตย เขตบางคอแหลม เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร เขตยานนาวา เขตวัฒนา เขตบางนา เขตพระโขนง และ เขตสวนหลวง

4. กลุ่มกรุงเทพตะวันออก 9 เขต ประกอบด้วย เขตบึงกุ่ม เขตบางกะปิ เขตคันนายาว เขตสะพานสูง เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี เขตคลองสามวา และเขตประเวศ

5. กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ 8 เขต ประกอบด้วย เขตธนบุรี เขตจอมทอง เขตบางกอกใหญ่ เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตทวีวัฒนา และเขตตลิ่งชัน

6. กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ 7 เขต ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตราษฎร์บูรณะ เขตทุ่งครุ เขตบางขุนเทียน และเขตบางบอน

จากนั้นทำการสุ่มแบบง่ายด้วยการจับสลากตัวแทนเขตในแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 เขต ได้ผลดังนี้

1. กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง ได้แก่ เขตดินแดง
2. กลุ่มกรุงเทพเหนือ ได้แก่ เขตบางซื่อ
3. กลุ่มกรุงเทพใต้ ได้แก่ เขตพระโขนง
4. กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ได้แก่ เขตบางกะปิ
5. กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ ได้แก่ เขตบางกอกน้อย
6. กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ได้แก่ เขตบางแค

จากนั้นผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละเขต เขตละ 70 ชุด จะได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 420 ชุด

ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ และปัจจัยการทำงาน จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยคำถามเชิงบวก จำนวน 30 ข้อ และ

คำถามเชิงลบจำนวน 10 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน จำนวน 1 ข้อ โดยมีค่าคะแนน IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่างคนทำงานในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.758

สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ในการอธิบายความของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายความของข้อมูลเกี่ยวกับความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน โดยอาศัยเกณฑ์ความกว้างของอัตราภาคชั้นของค่าเฉลี่ยที่มีค่าเท่ากับ 0.8 ซึ่งได้มาจากการคำนวณสมการทางคณิตศาสตร์ ของ Fisher (อ้างถึงใน ชัชวาล เรื่องประพันธ์, 2539) คือ ความกว้างของอัตราภาคชั้น เท่ากับ (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด) / 5 และเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยพิจารณาจากระดับค่าเฉลี่ยของช่วงคะแนน ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 แปลความว่า เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 แปลความว่า เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 แปลความว่า เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 แปลความว่า เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 แปลความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

และใช้สถิติเชิงอ้างอิง คือ t-Test, F-Test (LSD test) สำหรับการเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยการทำงาน

ผลการวิจัย

1. สภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.263 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

เห็นว่าสามารถทำงานควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพกายในครอบครัวได้เป็นอย่างดี รองลงมาได้แก่สามารถทำงานเสร็จทันเวลาได้เสมอ และน้อยที่สุดคือ สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถเข้าใจและสนับสนุนให้ท่านนํางานกลับมาทำที่บ้านได้

2. สาเหตุของความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิต และ การทำงาน ของ ประชากร ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.259 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการทำงานล่วงเวลา ส่งผลต่อการใช้ชีวิตส่วนตัว รองลงมาได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบในงานทำให้ไม่มีเวลาสำหรับชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และการทำกิจกรรมต่างๆ ที่สนใจ และน้อยที่สุดคือ สุขภาพร่างกายทำให้ไม่สามารถจัดสรรเวลาให้กับชีวิตส่วนตัวและการทำงานให้พอดีได้

3. แนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิต และ การทำงาน ของ ประชากร ในเขต กรุงเทพมหานคร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.254 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า บริษัทฯ ควรให้พนักงานสามารถกำหนดชั่วโมงการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้มีความยืดหยุ่นได้ สำหรับลักษณะงานบางประเภท รองลงมาได้แก่ บริษัทฯ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานที่บ้าน แทนการทำงานในหน่วยงานสำหรับลักษณะงานบางประเภท และน้อยที่สุดคือ บริษัทฯ ควรจัดให้สถานที่ปฏิบัติงานมีความสะดวกและปลอดภัยต่อการปฏิบัติงาน

4. การเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิต และ การทำงาน ของ ประชากร ในเขต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ปัจจัยการทำงาน

4.1 การเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส และแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัว ด้วยสถิติ t-Test

ตาราง 1 ความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส และแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัว

ตัวแปร	ด้าน			ภาพรวม
	สภาพ	สาเหตุ	แนวทาง	
	ความ	ความไม่	การสร้าง	
	สมดุล	สมดุล	ความ	
			สมดุล	
เพศ	1.430 (.153)	5.303** (.000)	2.856** (.005)	4.649** (.000)
สถานภาพสมรส	3.008** (.003)	1.026 (.308)	2.241* (.026)	2.843** (.005)
แหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัว	2.490* (.013)	1.714 (.087)	2.987** (.003)	3.486** (.001)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสาเหตุความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน และด้านแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัวต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 การเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิต และ การทำงาน ของ ประชากรใน เขต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะ อายุงาน จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงาน ด้วยสถิติ F-Test

ตาราง 2 ความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุ จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะ อายุงาน จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงาน

ตัวแปร	ด้าน			ภาพรวม
	สภาพ	สาเหตุ	แนวทาง	
	ความ	ความไม่	การสร้าง	
	สมดุล	สมดุล	ความ	
			สมดุล	
อายุ	7.930** (.000)	1.856 (.117)	1.624 (.167)	9.006** (.000)
จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะ	5.270** (.001)	1.019 (.384)	2.576 (.053)	13.758** (.000)
อายุงาน	5.564** (.001)	3.141* (.025)	8.296** (.000)	26.950** (.000)
จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน	0.562 (.570)	0.614 (.542)	3.926* (.020)	3.892* (.021)
จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน	1.961 (.142)	3.005 (.051)	2.152 (.117)	3.945* (.020)
ระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงาน	1.072 (.343)	0.457 (.633)	1.589 (.205)	4.054* (.018)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุงานต่างกันมีความสมดุล
ของคุณภาพชีวิตและการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า ด้านสภาพความสมดุล
ของคุณภาพชีวิตและการทำงานและด้านแนวทางการ

กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวันต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (LSD) พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวันน้อยกว่า 8 ชั่วโมงมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีชั่วโมงการทำงานต่อวัน 8 ชั่วโมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในด้านแนวทางการสร้าง

ความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวันน้อยกว่า 8 ชั่วโมงมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีชั่วโมงการทำงานต่อวัน 8 ชั่วโมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (LSD) พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 160 ชั่วโมงมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีชั่วโมงการทำงานต่อเดือนมากกว่า 160 ชั่วโมง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน 160 ชั่วโมง มีความสมดุลของ คุณ ภาพ ชีวิต และการทำงานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีชั่วโมงการทำงานต่อเดือนมากกว่า 160 ชั่วโมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงานต่างกันมีความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (LSD) พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงานน้อยกว่า 1 ชั่วโมงมีความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงาน 1-2 ชั่วโมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.263

2. สาเหตุของความไม่สมดุลของ คุณ ภาพชีวิต และการทำงาน ของประชากรในเขต

กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.259

3. แนวทางการสร้างความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิต และการทำงาน ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.254

4. การเปรียบเทียบความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิต และการทำงาน ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยการทำงาน

4.1 การเปรียบเทียบความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส และแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัวพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีสาเหตุความไม่สมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีแนวทางการสร้างความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีสภาพความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีแนวทางการสร้างความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัวต่างกันมีสภาพความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัวต่างกันมีแนวทางการสร้างความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 การเปรียบเทียบความสมดุลของ คุณ ภาพชีวิต และการทำงาน ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุ จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะ อายุงาน จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน

จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงาน พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะต่างกันมีสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุงานต่างกันมีสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุงานต่างกันมีแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุงานต่างกันมีสาเหตุความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวันต่างกันมีแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครมีสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน สาเหตุความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล เมียนเกิด (2558) ที่ทำการศึกษารื่อง ความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและการทำงานของพนักงานออฟฟิศในเขตกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบกับพนักงานบริษัท เบอร์ลี ยุคเกอร์ ฟุตส์ จำกัด ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของพนักงานออฟฟิศในเขตกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบกับพนักงานบริษัท เบอร์ลี ยุคเกอร์ ฟุตส์ จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง และสาเหตุความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน ของพนักงานออฟฟิศในเขตกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบกับพนักงานบริษัท เบอร์ลี ยุคเกอร์ ฟุตส์ จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวทางการสร้างความสมดุล

ของคุณภาพชีวิตและการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องคล้อยกับงานวิจัยของ สราวลี แสงแสง (2559) ได้วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานและความสมดุลของชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการเจนเนอเรชั่น X และเจนเนอเรชั่น Y ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานภาพรวมด้านจังหวะชีวิตที่มีความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวของพนักงานระดับปฏิบัติการเจนเนอเรชั่น X และ เจนเนอเรชั่น Y อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก (Two-Factor Theory) (อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545) ที่สามารถอธิบายความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานได้ โดยปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) เป็น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ในขณะที่ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ไม่ใช่เกี่ยวกับตัวงานโดยตรง แต่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งจะป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน

การเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิต และการทำงาน ของ ประชากรใน เขต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศที่ต่างกันมีสาเหตุความไม่สมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล เมียนเกิด (2558) ที่ทำการศึกษารื่อง ความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและการทำงานของพนักงานออฟฟิศในเขตกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบกับพนักงานบริษัท เบอร์ลี ยุคเกอร์ ฟุตส์ จำกัด ที่ผลการวิจัยพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อสาเหตุความไม่สมดุลระหว่างชีวิต และการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศที่แตกต่างกันมีแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล เมียนเกิด (2558) ได้วิจัย พบว่า เพศที่แตกต่างกัน

กันมีผลต่อแนวทางการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล เมียนเกิด (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพสมรสแตกต่างกันมีผลต่อสภาพความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

อายุ จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะ เช่น คู่สมรส ลูก พ่อ แม่ เป็นต้น และแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัวแตกต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเปรียบเทียบความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยการทำงาน พบว่าประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุงานแตกต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน จำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงานแตกต่างกันมีความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา ธนานุภาพพันธุ์ และชุตพร สอนภักดี (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของพนักงานในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของพนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ปัจจัยประชากรศาสตร์ และตามปัจจัยการออมและภาระหนี้สินของพนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเพศ รายได้ต่อเดือน การมีบุตร อายุงาน ตำแหน่งงาน และจำนวนหนี้ที่ต่างกัน มีความอยู่ดีมีสุขไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยอายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน ระดับการศึกษา แผนกงาน ลักษณะการจ้างงาน การออมทรัพย์ จำนวนเงินออม ภาระหนี้ความสามารถในการชำระหนี้ ที่แตกต่างกันมีความอยู่ดีมีสุขแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ณัฐกร โสภานันท์ และวอนชนก ไชยสุนทร (2560) ที่ศึกษา คุณภาพชีวิต

ในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า สมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัวที่เหมาะสมจะทำให้พนักงานมีความอยู่ดีมีสุขเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก สมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัวทำให้พนักงานมีอิสระในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้ พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานและมีความอยู่ดีมีสุขเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ประชากรวัยทำงานต้องสามารถจัดการความสมดุลระหว่างการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยจัดลำดับความสำคัญในแต่ละช่วงเวลา กล่าวคือ ในระหว่างการทำงานก็ต้องมีการบริหารจัดการ จัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของงานที่ทำ และในระหว่างการดำเนินชีวิตส่วนตัวก็ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำเช่นกัน ตลอดจนมีการจัดสรรเวลาอย่างมีประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดความสมดุลทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต

1.2 บริษัท/องค์กร ควรมีการจัดสรรชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมกับพนักงานในแต่ละประเภทหรือยืดหยุ่นเวลาเข้า-ออกงาน, การทำงานที่บ้าน (work from home) พร้อมทั้งจัดสวัสดิการและสถานที่ทำงานที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีความสุขของพนักงาน สร้างค่านิยม work life balance ให้เกิดขึ้นในที่ทำงานซึ่งจะนำไปสู่การทำงานอย่างมีความสุขก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยในเชิงคุณภาพถึงความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานเพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2539). สถิติพื้นฐาน. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

- ฐานเศรษฐกิจ. (2566, 8 กุมภาพันธ์). ประเทศไทย ติดอันดับเมืองที่แรงงาน ทำงานหนักที่สุดในโลก. ฐานเศรษฐกิจ. <https://www.thansettakij.com/health/wellbeing/555566>.
- ณัฐกร โสภานัส และวอนชนก ไชยสุนทร. (2560). คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร สานักงานสถิติแห่งชาติ. วารสารการบริหารและจัดการ, คณะการบริหารและจัดการ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 7(2), 1-19.
- นฤมล เมียนเกิด. (2558). ความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและการทำงานของพนักงานออฟฟิศ ในเขตกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบกับพนักงานบริษัท เบอร์ลี ยุคเกอร์ ฟูดส์ จำกัด. [สารนิพนธ์ การจัดการมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). องค์การ และการจัดการ. ธรรมสาร.
- สราวลี แสงแสง. (2559). คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความสมดุลของชีวิต ในการทำงานของ พนักงานระดับปฏิบัติการเจนเนอเรชั่น X และเจนเนอเรชั่น Y. [สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์..
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กองเศรษฐกิจการ รายงาน. (2566). รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล อุปสงค์และอุปทานแรงงานกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กระทรวงแรงงาน.
- สุขุมพันธุ์ บริพัตร. (ม.ป.ป.) แผนการบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556-2560. <http://surl.li/algoxh>
- อังคณา ธนานุภาพพันธุ์ และชุตตาพร สอนภักดี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของ พนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสาร เศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 9 (2), 184-200.
- Alexander, Andrea et al., (2021, April 1), *What employees are saying about the future of remote work*. McKinsey & Company. <http://surl.li/fwljwh>
- Paulise, Luciana. (2021, 29 June). Some 52% Of Employees Prefer Hybrid Work Models: How To Overcome The Challenge. *Forbes*. <http://surl.li/esltok>
- Yamane, Taro. (1973) *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. Harper & Row.

คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

Attribute of influential people with exposure to news through media that affect online punching behavior of consumers in Nonthaburi Province

ศิริธร เอียบศิริเมธี (Sirinthorn Eapsirimetee) *

Received: March 22, 2024

Revised: April 25, 2024

Accepted: May 15, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาความคิดเห็นของคุณลักษณะผู้ทรงอิทธิพลที่ส่งผลกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรีที่เคยซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อของผู้บริโภคส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรีในระดับเปิดรับมาก โดยมีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง TikTok มากที่สุด รองลงมาคือ YouTube, Instagram, Facebook, X และ Website ตามลำดับ

2. คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ด้านความเหมือน ด้านความชำนาญ ด้านความดึงดูด ด้านความไว้วางใจ และด้านความเคารพ ตามลำดับ

3. คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความดึงดูด ด้านความเคารพ และด้านความเหมือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

4. การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ TikTok, YouTube และ FaceBook มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

คำสำคัญ : ผู้ทรงอิทธิพล, สื่อสังคมออนไลน์, การเปิดรับข่าวสาร, พฤติกรรมผู้บริโภค

Abstract

This research aimed to 1) study the level of exposure to news through online media of consumers that influence the purchasing behavior of consumers in Nonthaburi province; 2) study opinions on the attribute of influential that the behavior purchase of consumers in Nonthaburi province. The samples included 400 people living in Nonthaburi province and have purchased products online. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and test the hypothesis by Pearson's correlation coefficient.

* อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี

สารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา

Instructor , Nakhon Ratchasima College

The research findings were:

1. The exposure to news media of consumers influenced the purchasing behavior of the consumers in Nonthaburi province at a high level. TikTok has the most exposure to news via online media, followed by YouTube, Instagram, Facebook, X and Websites, respectively.

2. The attribute of influential people influencing consumer purchasing behavior in Nonthaburi province included similarity, expertise, attractive, trustworthiness and respects, respectively.

3. The attribute of influencing is attractiveness, respect, and similarity aspect influenced the online purchasing behavior of consumers in Nonthaburi province

4. Exposure to news via TikTok, YouTube, and Facebook influenced the online purchasing behavior of the consumers in Nonthaburi province.

Keywords: Influential people, new media online, exposure to news on media, behavior consumer

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ช่องทางการตลาดของสินค้าและธุรกิจในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากเดิมที่มักจะพบเห็นได้ในนิตยสาร โทรทัศน์ แผ่นพับ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น โดยผู้ส่งสารจำนวนมากพยายามที่จะส่งสารโฆษณาไปยังผู้บริโภคในเวลาพร้อม ๆ กัน ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสน เบื่อหน่าย และรู้สึกรำคาญกับโฆษณาเหล่านั้น ซึ่งเป็นผลให้ผู้บริโภคเกิดการรับสารน้อยลง และหลีกเลี่ยงการรับสารโฆษณาที่ไม่เกี่ยวข้องกับความต้องการของตนเอง เช่น เปลี่ยนช่องโทรทัศน์เมื่อถึงช่วงโฆษณา หรือข้ามหน้าโฆษณาในสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะผู้บริโภครู้สึกถูกยัดเยียดให้รับมากเกินไป แต่เมื่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้งานมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริโภคมักมีพฤติกรรมในการเลือกรับสารที่เปลี่ยนไปด้วย ในการทำตลาดจึงจำเป็นต้องหาช่องทางการสื่อสารที่มีอยู่อย่างหลากหลายเพื่อสื่อสารไปยังผู้บริโภค ทำให้เข้าถึง

กลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ตราสินค้าจนนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการซื้อ (กรรณกลลอ, 2560) การพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและแพร่กระจายผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อกระแสหลักอย่างโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้ผู้บริโภคสื่อเกิดเสรีภาพในการเสพข้อมูลข่าวสารได้อย่างอิสระอีกทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้รูปแบบของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปนั่นคือ ผู้รับสารมีสถานะเป็นได้ทั้งผู้บริโภคสื่อและผู้ส่งสารในเวลาเดียวกัน สถานะของการสื่อสารจึงได้รับการควบคุมทั้งขอบเขตและเนื้อหาและนำไปสู่ประเด็นที่ว่าเมื่ออยู่ในฐานะของผู้รับและผู้ส่งสารในเวลาเดียวกันจะมีวิธีการใช้สื่ออย่างไรให้เกิดประโยชน์โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของสื่อ เพราะการใช้สื่อย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ทักษะคิด ค่านิยม โดยเฉพาะผลที่เกิดกับตัวผู้บริโภคและสังคม โดยเฉพาะเยาวชนคือผู้ที่มีโอกาสเข้าถึงสื่อได้มากและเป็นวัยที่มีความต้องการที่จะแสวงหาข่าวสารต่างๆ ซึ่งเนื้อหาที่น่าเสียดายส่วนใหญ่จะเป็นไปตามกลไกทางการตลาดจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้มีการเติบโตอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะทางด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีการพัฒนากันหลากหลายรูปแบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีการใช้งานครอบคลุมพื้นที่และมีจำนวนคนใช้งานมากที่สุด จึงเป็นจุดกำเนิดของเครือข่ายสังคมวงกว้าง “อินเทอร์เน็ต” ซึ่งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ในการสื่อสารของบุคคลจากทั่วทุกมุมโลกจึงส่งผลทำให้เกิด Social commerce หรือธุรกิจสังคมออนไลน์และเป็นสาเหตุที่ทำให้การค้าขายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากที่เคยทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าในรูปแบบร้านค้า กลายเป็นซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าผ่านช่องทางดังกล่าว หรือที่เรียกว่าระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ช่องทางนี้จึงถือเป็นแหล่งการค้าเสมือนจริงที่สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าได้อย่างเสรี สามารถเข้าถึงลูกค้าจากทั่วทุกมุมโลกด้วยความสะดวกรวดเร็ว และสามารถรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าได้ทุกสถานที่และตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้การซื้อขาย สินค้าผ่านช่องทางดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ศิริพัชร บุญพิมพ์ และวีรพงษ์ พวงเล็ก, 2565)

จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2565 พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตพักอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 26.97% รองลงมา คือ ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) คิดเป็นร้อยละ 25.70% ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 20.21% ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 15.40% และกรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 11.72% (กระทรวงดิจิทัล, 2565) และจากรายงานของสำนักงานสถิติจังหวัดนนทบุรี พบว่า สัดส่วนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของครัวเรือนในจังหวัดนนทบุรีสูงถึง 95.34% นอกจากนี้ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี (อุทัยวรรณ คุ่มบล, มปป.) และการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ได้ส่วนลดกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น (ทวีรัชต์ คงรชต, 2561) ในขณะที่ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์นั้นมีสินค้าให้เลือกหลากหลายกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น โดยที่การซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์มีส่วนลดมากกว่าการทำได้สะดวกกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น (จิตาภา ธัญญรัตน์วานิช, 2564) ในขณะที่กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้า ประกอบด้วยการประเมินทางเลือก ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ การแสวงหาข้อมูล การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ (เจณิภา คงอิม, 2566)

ปัจจุบันการแข่งขันทางการตลาดในทุกกลุ่มสินค้ามีการแข่งขันสูง เพราะการได้ครองตำแหน่งผู้นำทางการตลาดถือเป็นความสำเร็จในการสร้างยอดขายให้กับกิจการรวมถึงการขยายฐานของผลิตภัณฑ์และบริษัทที่ดูแลผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ด้วย ในการแข่งขันของแต่ละผลิตภัณฑ์นอกจากจะใช้จุดแข็ง ศักยภาพ รวมไปถึงคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์แล้ว การเลือกเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดต่าง ๆ ยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยกลยุทธ์ที่นิยมใช้ในปัจจุบันนี้ คือ การโฆษณาผ่านบุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกใช้ ดารา นักแสดง นักร้อง หรือ กลุ่มคนในวงการบันเทิงมาเป็นผู้นำเสนอ และถ่ายทอดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการขององค์กร เพื่อสร้างการรับรู้ เสริมสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริโภคถึง

ประโยชน์และคุณลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ ตลอดจนโน้มน้าวให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์ของบริษัท และสามารถจดจำตราสินค้าได้รวมถึงกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้สึกดีต่อภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ จนนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการซื้อในท้ายที่สุด (ชนิดา จุลรัตน์มณี และตฤพล หุ่นโสภณ, 2557) การโฆษณาในยุคปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) เข้ามามีบทบาทในการโฆษณาเพื่อเป็นตัวกลางในการสื่อสารการตลาดไปสู่กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ดังนั้นคุณลักษณะของบุคคลที่มีชื่อเสียง 5 ส่วนที่สำคัญ (ศรีกัญญา มงคลศิริ, 2547) คือ ความไว้วางใจ (Trustworthiness) ความชำนาญ (Expertise) ความดึงดูดใจ (Attractive) ความเคารพ (Respect) และ ความเหมือน (Similarity) จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างแรงดึงดูดหรือความปรารถนาของผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้ชม ผู้อ่าน หรือผู้ฟังโฆษณานั้นสนใจ ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการหรือสิ่งที่สนองความปรารถนาของผู้บริโภคให้ได้รับความพึงพอใจก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของตราสินค้า การจดจำตราสินค้า อย่างกลองใช้ผลิตภัณฑ์ (Bovee, 1995)

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี สำหรับเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดกลยุทธ์การตลาดเพื่อดึงดูดผู้บริโภคมาใช้บริการซื้อสินค้าของผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

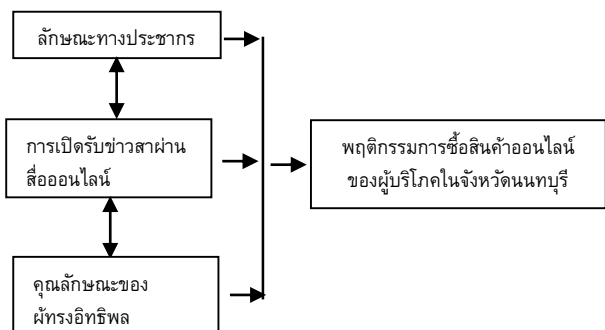
1. เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคุณลักษณะผู้ทรงอิทธิพลที่ส่งผลกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

2. การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ศึกษาคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อที่ส่งผลพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยการทบทวนจาก เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อออนไลน์ คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพล พฤติกรรมการผู้บริโภค
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี ที่เคยซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณของ Cochran (1977) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ 5%

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้มาจากการทบทวนจากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ลักษณะของประชากร การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพล

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross sectional case study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเลือกตัวอย่างกลุ่มแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มแบบง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1977) จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรีที่เคยบริโภคสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ สุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1977) จำนวน 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล สร้างแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Closed-ended question) คำถามปลายเปิด (Open-ended question), คำถามแบบมีตัวเลือกคำตอบ (Choice question) และคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพ อาชีพ และรายได้ ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด ให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Likert scale) ระดับ 1 ถึง 5 (1 คือ เปิดรับน้อยมาก และ 5 คือ เปิดรับมากที่สุด)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคที่อยู่ในจังหวัดนนทบุรี โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale)

ระดับ 1 ถึง 5 (1 คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด และ 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด)

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) ระดับ 1 ถึง 5 (1 คือ ตัดสินใจน้อยที่สุด และ 5 คือ ตัดสินใจมากที่สุด)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือศึกษาหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการโฆษณาและการตลาด สื่อสังคมออนไลน์ คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพล และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้า แล้วนำผลการศึกษามาสร้างมาตรวัดในลักษณะข้อคำถาม โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) แบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.734

งานวิจัยฉบับนี้ได้ผ่านกระบวนการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และสัตว์ทดลองของวิทยาลัยนครราชสีมา เลขที่ NMCEC-0020/2565 วันที่ให้การรับรอง 31 พฤษภาคม 2566

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีข้อมูลหลายด้านที่ต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมาศึกษาและนำมาประกอบ เพื่อให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของงานวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้จากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพล พฤติกรรมการซื้อขายสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรีที่เคยใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรีที่เคยซื้อสินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ เก็บรวบรวมจากภาคสนามจริง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 3 เดือน ได้แบบสอบถามครบ 400 ชุด

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากการรวบรวม การค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร รายงานการวิจัย รวมทั้งแผนและข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามมาทำการกำหนดรหัส ลงรหัส บันทึกข้อมูล แล้วนำไปประมวลผลข้อมูลหาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้เพียร์สันไคสแควร์ (Pearson's correlation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง ควบคู่กับการบรรยาย และสรุปผลของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี จากตาราง 1 พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับเปิดรับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.36) มีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง TikTok ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D.=0.43) รองลงมาคือ การเปิดรับข่าวสารผ่าน YouTube ($\bar{x} = 4.53$, S.D.=0.82) การเปิดรับข่าวสารผ่าน Facebook ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.50) การเปิดรับข่าวสารผ่าน Instagram ($\bar{x} = 4.40$, S.D.=0.91) มี การเปิดรับข่าวสารผ่าน X ($\bar{x} = 4.36$, S.D. =0.50) และการเปิดรับข่าวสารผ่าน Website ($\bar{x} = 4.35$, S.D. =0.51) ตามลำดับ

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการเปิดรับสื่อ

การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง Website	4.350	.517
2.การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง Instagram	4.405	.491

ตาราง 1 (ต่อ)

การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3.การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง TikTok	4.880	.437
4.การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง YouTube	4.530	.828
5.การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง X	4.362	.501
6.การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง Facebook	4.507	.500
รวมเฉลี่ย	4.506	.366

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ภาพรวมมีอิทธิพลในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.31) เรียงค่าคะแนนจากมากไปน้อยดังนี้ คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความเหมือนมีอิทธิพลในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ด้านความชำนาญ มีอิทธิพลในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.63) ด้านความดึงดูด มีอิทธิพลในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.52) ด้านความไว้วางใจ มีอิทธิพลในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.56) และ คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความเคารพ มีอิทธิพลในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพล

คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.ด้านความดึงดูด	4.097	.526
2.ด้านความไว้วางใจ	4.025	.560
3.ความชำนาญเชี่ยวชาญ	4.151	.635
4.ความเคารพ	3.927	.812
5.ความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย	4.437	.617
รวมเฉลี่ย	4.111	.316

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี จากตาราง 3 พบว่า ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.73) โดยมีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์จากร้านค้าที่ท่านสามารถซื้อได้สะดวกและบริการรวดเร็วมากที่สุด ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.93) รองลงมาคือ ซื้อสินค้าจากร้านค้าที่มีบริการหลังการขาย เช่น การรับประกันสินค้าเสียหายหรือเสื่อมคุณภาพ เป็นต้น ($\bar{x} = 3.72$, S.D. = 0.98) ซื้อสินค้าจากร้านค้าที่สามารถชำระเงินได้หลายวิธี และเหมาะสมกับวิธีการชำระเงินของท่าน เช่น โอนจ่ายผ่านแอปพลิเคชันของสถาบันการเงินหรือการชำระเงินปลายทาง ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.90) และซื้อสินค้าจากร้านค้าที่มีข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วน ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ท่านตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ จากร้านค้าที่ท่านสามารถซื้อได้สะดวกและบริการรวดเร็ว	4.102	.937
2. ท่านตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ จากร้านค้าที่ท่านสามารถชำระเงินได้หลายวิธี และเหมาะสมกับวิธีการชำระเงินของท่าน เช่น โอนจ่ายผ่านแอปพลิเคชันของสถาบันการเงินหรือการชำระเงินปลายทาง	3.630	.908
3. ท่านตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ จากร้านค้าที่มีข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วน	3.405	.741
4. ท่านตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ จากร้านค้าที่มีบริการหลังการขาย เช่น การรับประกันสินค้าเสียหายหรือเสื่อมคุณภาพ เป็นต้น	3.727	.985
รวมเฉลี่ย	3.716	.734

4. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคใน

จังหวัดนนทบุรี จากตาราง 4 พบว่า (1) คุณลักษณะด้านความตั้งใจดูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคมีค่า r เท่ากับ .179 และค่า p -value เท่ากับ .000 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความตั้งใจดูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค (2) คุณลักษณะด้านความเคารพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคมีค่า r เท่ากับ .266 และค่า p -value เท่ากับ .000 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความเคารพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค และ (3) คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความเหมือน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคมีค่า r เท่ากับ .108 และค่า p -value เท่ากับ .031 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความเหมือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ตาราง 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

		ความตั้งใจดู	ความไว้วางใจ	ความซื่อสัตย์	ความเคารพ	ความเหมือนกลุ่มเป้าหมาย	พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์
ความตั้งใจดู	Pearson Correlation	1	.450**	-.048	.137**	-.152**	.179**
	Sig. (2-tailed)		.000	.337	.006	.002	.000
ความไว้วางใจ	Pearson Correlation		1	.085	-.116*	.073	.078
	Sig. (2-tailed)			.089	.020	.143	.121
ความซื่อสัตย์	Pearson Correlation			1	.092	.046	.007
	Sig. (2-tailed)				.065	.361	.888
ความเคารพ	Pearson Correlation				1	.073	.266**
	Sig. (2-tailed)					.147	.000
ความเหมือน	Pearson Correlation					1	.108*
	Sig. (2-tailed)						.031

*. Correlation is significant at the .05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

5. ผลการศึกษาการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี จากตาราง 5 พบว่า (1) การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ TikTok มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคมีค่า r เท่ากับ .120 และค่า p -value เท่ากับ .016 หมายความว่า การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ TikTok มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี (2) การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ YouTube มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคมีค่า r เท่ากับ .159 และค่า p -value เท่ากับ .002 หมายความว่า การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ YouTube มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค (3) การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ Facebook มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคมีค่า r เท่ากับ .156 และค่า p -value เท่ากับ .002 หมายความว่า การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ Facebook มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ตาราง 5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี

		Website	Instagram	TikTok	YouTube	×	Facebook	พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์
Website	Pearson Correlation	1	.820**	.341**	.151**	.938**	.686**	.066
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.002	.000	.000	.190
Instagram	Pearson Correlation		1	.077	.223**	.877**	.792**	.021
	Sig. (2-tailed)			.127	.000	.000	.000	.681
TikTok	Pearson Correlation			1	-.059	.245**	.016	.120*
	Sig. (2-tailed)				.237	.000	.756	.016
Youtube	Pearson Correlation				1	.170**	.167**	.159**
	Sig. (2-tailed)					.001	.001	.002
×	Pearson Correlation					1	.703**	.066
	Sig. (2-tailed)						.000	.191
Facebook	Pearson Correlation						1	.156**
	Sig. (2-tailed)							.002

*. Correlation is significant at the .05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเปิดรับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง TikTok (2) เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง YouTube (3) เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง Facebook (4) เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง Instagram (5) เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง X และ (6) เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทาง Website ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของภัทร์หทัย เทียรเดช และศุภมณฑา สุภานันท์ (2561) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกรับข้อมูลข่าวสารด้านเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านทางเฟซบุ๊กมากที่สุด และแหล่งข้อมูลจากสื่อดิจิทัล ได้แก่ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และเว็บไซต์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาของ นัทชนิดา วัชรินทร์ (2562) พบว่า สื่อโฆษณากลางแจ้งและมีการเปิดรับสื่อใหม่ในระดับที่สูง โดย 3 อันดับแรก ได้แก่ โปรแกรมสนทนาไลน์ โปรแกรมสืบค้นข้อมูล และการส่งข้อความทางเฟซบุ๊ก

2. คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ ด้านความดึงดูด ด้านความไว้วางใจ และด้านความเคารพตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธัญญา แสงหาญ (2565) พบว่า ผู้บริโภคให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงโดยรวมอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกด้าน ได้แก่ ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ ด้านความเคารพ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ด้านความดึงดูดใจ เช่นเดียวกับการศึกษาของ โชติกา วิบูลย์ศิริวงศ์ (2560) พบว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมี

อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ (อินสตาแกรม) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยด้านความดึงดูดใจ (Attractive) ของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ (อินสตาแกรม) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมา ด้านความเคารพ (Respect) ของบุคคลที่มีชื่อเสียง ตามด้วยด้านความไว้วางใจ (Trustworthiness) ของบุคคลที่มีชื่อเสียง ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย (Similarity) ของบุคคลที่มีชื่อเสียง และด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ (Expertise)

3. คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ด้านความดึงดูด ด้านความเคารพ และด้านความเหมือน สอดคล้องกับการศึกษาของของธัญญา แสงหาญ (2565) พบว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ด้านความดึงดูดใจ ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ และด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าเคาน์เตอร์แบรนด์

4. การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี โดยการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง TikTok และ Facebook มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี และการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อทาง YouTube มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัคจิรา ชูขำ (2564) พบว่า การให้ความสนใจกับสื่อโฆษณาอาหารในสื่อออนไลน์, การเคยพบเห็นสื่อโฆษณาสินค้าประเภทอาหารผ่านสื่อออนไลน์อยู่บ่อยๆ และการมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารสื่อโฆษณาของสินค้าประเภทอาหารผ่านสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าหลังจากเห็นสื่อโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ จริยา ศรีจรูญ (2563) พบว่าปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดออนไลน์มีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและการศึกษาของ ธนรัช เสมอภาค (2564) พบว่า สื่อมวลชนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อโดยรวม มีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการตลาดยุคใหม่มุ่งเน้นใช้การสื่อสารทางการตลาดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และการใช้ผู้ทรงอิทธิพลโดยมุ่งเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์แล้วนำมาบอกเล่าถึงสรรพคุณเพื่อดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายสนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 การทำการตลาดส่วนใหญ่มักจะหันไปใช้งาน Social media เพื่อการทำการตลาดกับลูกค้าในแพลตฟอร์มออนไลน์หลายแห่งเพื่อโฆษณาและสร้างการรับรู้ให้กับลูกค้ามากที่สุด แต่สำหรับการทำการตลาดผ่านสื่อทาง Website นั้นจะมีความยืดหยุ่นในเรื่องการโฆษณา, การทำการตลาด ดังนั้นกิจการจำเป็นต้องกลยุทธ์และเทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายของกิจการ เพื่อดึงดูดให้ลูกค้ามีเข้ามาเยี่ยมชม Website ของกิจการ

1.2 Twitter ถือเป็นแพลตฟอร์มรวบรวมข่าวสารแบบ Real-time ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน บุคคลส่วนใหญ่มักจะเข้าไปติดตามกระแสข้อมูลข่าวสารในแอปพลิเคชันนี้เป็นที่แรก ดังนั้นกิจการสามารถใช้ X เป็นเครื่องมือสื่อสารการตลาดที่สามารถอัปโหลดรูปภาพ วิดีโอ ทำโพล สร้างแฮชแท็กและอื่น ๆ ได้อีกมากมาย วิธีเหล่านี้สามารถทำให้คอนเทนต์เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นกิจการจะต้องมีการวางแผนการตลาด กำหนดค่าสำคัญให้ตรงเป้าหมาย ด้วยการสื่อสารให้สั้น กระชับ และเข้าใจง่าย เพื่อช่วยสร้างการจดจำให้กับแบรนด์ มีผู้บริโภครู้จักสินค้าหรือบริการเพิ่มมากขึ้น

1.3 คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลด้านความเคารพ เป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพและความเชื่อถือ เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง จึงทำให้เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในด้านความคิด

ของผู้ติดตาม ดังนั้น การเลือกบุคคลที่ใช้ในการโฆษณา ต้องคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะของบุคคลนั้น ว่ามีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของกิจการหรือไม่ โดยทุกคำพูดของบุคคลนั้น ๆ มักจะเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการนำศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาผลกระทบการเลือกรับสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค

2.2 ศึกษาผู้นำทางความคิดกับการสื่อสารทางตลาด

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก ละออ.(2560). *โฆษณาแฝงบนสื่อวิดีโอออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกรณีศึกษา FaceBook Fan Page*. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต]. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กระทรวงดิจิทัล.(2565). *รายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565*. ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล, สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- จริยา ศรีเจริญ.(2563). *ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์*. *วารสารวิชาการเซิร์ธส์บางกอก(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(2), 1-13*.
- จิตภา ธัญญรัตน์วนิช.(2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(1), 311-323*.
- เจณิภา คงอิม.(2566). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในจังหวัดนนทบุรี*. *Journal of Buddhist Innovation and Management, 6(4), 122-132*.
- ชนิดา จุฬรัตน์มณี และดนุพล หุ่นโสภณ. (2557). *อิทธิพลของผู้แนะนำสินค้าที่เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงด้านกีฬาที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของ*

- บริโภค. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติกา วิบูลย์ศิริวงศ์. (2560). *การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ (อินสตาแกรม) ในเขต กรุงเทพมหานคร. [การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- ธัญญา แสงหาบุญ. (2565). *ศึกษาการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าเคาน์เตอร์แบรนด์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ธนรัช เสมอภาค. (2564). *การรับรู้สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(1), 285-298.*
- ทวีรัชต์ คงราชด. (2561). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของคนวัยทำงานในจังหวัดนนทบุรี. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์, 12(16), 40-60.*
- นัทชนิดา วัชรินทร์. (2562). *รูปแบบการดำเนินชีวิต การเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคหญิงวัยทำงาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ภาคจิรา ชูขำ. (2564). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทอาหารผ่านการรีวิวจากสื่อออนไลน์. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต]. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ภัทรหทัย เทียรเดช และศุภมณฑา สุภานันท์. (2561). *ศึกษาการเปิดรับข้อมูล การเลือกรับสื่อ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลที่มีต่อธุรกิจเสื้อผ้าแฟชั่นไทย. BU Academic Review, 17(1), 145-157.*
- ศรีกัญญา มงคลศิริ. (2547). *Brand management. เลิฟ แอนด์ลิฟ.*
- ศิริพัชร บุญพิมพ์ และ วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2565). *การเปิดรับสื่อโฆษณาบนสื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อโฆษณาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเครื่องสำอางของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธ-วิภิตาราม, 15(1), 176-187.*
- อุทัยวรรณ คุ่มบล.(ออนไลน์). *การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี. <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin92/6214154598.pdf>*
- Bovee, K. D. (1995). *A comprehensive overview of the instream flow incremental methodology.* National Biological Service, Fort Collins.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling techniques.* 3rd Ed, John Wiley and Sons, Inc.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้ง
ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชลบุรี
Factors affecting the demand for using cloud computing online
accounting systems among small and medium-sized enterprises
(SMEs) in Chonburi Province

ศิริวัลย์ จันทร์แก้ว (Siriwan Jankeaw) ¹ อังคณา อินเสื่อ (Angkana Insue) ²

วัฒนา เสรีคุณาคูณ (Wattana Sereekhunakhun) ³ จรรย์วรรณ อัยศิริพร (Chariyawan Uisiripon) ⁴

อรสา อารามรัตน์ (Orasa Aramrat) ⁵

Received: May 6, 2024

Revised: May 26, 2024

Accepted: May 31, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการ SMEs ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 350 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งซึ่งประกอบไปด้วย นโยบายองค์กร ความพร้อมทรัพยากร ความสามารถด้านไอที ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ความซับซ้อนของระบบ และการแข่งขันเชิงธุรกิจ ส่งผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม (SMEs) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: คลาวด์คอมพิวติ้ง, บัญชีออนไลน์แบบคลาวด์, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This research aimed to study factors influencing the demand for using cloud computing-based online accounting systems among small and medium-sized enterprises (SMEs).

The sample group used in this research consisted of 350 SME entrepreneurs located in the Chonburi province. A questionnaire was utilised as the data collection tool. Statistical analysis employed includes descriptive statistics comprising frequency, percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics include multiple linear regression equations.

¹⁻⁵ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี
Lecturer, Department of Accounting in Faculty of Accountancy,
Thonburi University

The research findings indicated that factors influencing acceptance of cloud computing technology, including organisational policy, resource readiness, IT capability, comparative advantage, system complexity, and business competition, affect the demand for cloud accounting systems among small and medium-sized enterprises (SMEs) significantly at a statistical level of significance of .05.

Keywords: Cloud computing, Cloud-based accounting, Small and medium-sized enterprises

บทนำ

กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมถึงภาคอุตสาหกรรมที่หลากหลายตั้งแต่การผลิตและเกษตรกรรมไปจนถึงการบริการและการท่องเที่ยว แม้จะมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ แต่กลุ่มธุรกิจ SMEs ในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการจัดการกิจกรรมทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ บ่อยครั้งมีข้อจำกัดจากทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน และความเชี่ยวชาญระบบบัญชีแบบเดิมที่มีลักษณะเป็นซอฟต์แวร์บนพื้นที่และกระบวนการทำงานด้วยมือ อาจเป็นอุปสรรคสำหรับกลุ่มธุรกิจ SMEs ที่ต้องการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดและการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Javornik & Dolšak, 2016)

ปัจจุบันการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีคลาวด์ในกลุ่มธุรกิจ SMEs มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การเปลี่ยนแปลงแนวคิดนี้เป็นสัญลักษณ์ของการรับรู้ที่กำลังเพิ่มขึ้นในธุรกิจเกี่ยวกับศักยภาพในกระบวนการจัดการทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ประโยชน์จากระบบบัญชีที่ใช้เทคโนโลยีคลาวด์นั้นถูกยอมรับอย่างกว้างขวาง ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานของมันยังคงเป็นเรื่องที่ศึกษาอยู่ในวงวิชาการ (Smith & Johnson, 2021)

เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้ การนำเทคโนโลยีบัญชีในรูปแบบคลาวด์เข้ามาใช้งานได้รับ

ความนิยมในกลุ่มธุรกิจ SMEs ในประเทศไทย ซึ่งเสนอแนวคิดทางเลือกสำหรับการจัดการทางการเงิน บัญชีในรูปแบบคลาวด์ใช้เทคโนโลยีที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้บริษัทในกลุ่ม SMEs ได้รับแพลตฟอร์มที่สามารถปรับขนาดได้ มีราคาที่เหมาะสม และสามารถเข้าถึงได้ง่ายสำหรับการบันทึก วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลทางการเงิน โดยการย้ายกระบวนการทางบัญชีไปยังคลาวด์ บริษัทในกลุ่ม SMEs สามารถได้รับประโยชน์จากคุณสมบัติต่างๆ เช่น การทำงานร่วมกันแบบเรียลไทม์ การซิงโครไนซ์ข้อมูล และการเข้าถึงจากระยะไกล ทำให้สามารถทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การนำระบบบัญชีบนคลาวด์มาใช้สอดคล้องกับแนวโน้มทั่วไปที่เน้นทางดิจิทัลและนวัตกรรมภายในระบบธุรกิจของประเทศไทย โดยที่รัฐบาลสนับสนุนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลและเสริมการแข่งขันของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ระบบบัญชีบนคลาวด์กลายเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ และความยั่งยืนของภาคธุรกิจ โดยการยอมรับโซลูชันบนคลาวด์ ธุรกิจขนาดย่อมในประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากพลังของเทคโนโลยีที่กำลังเจริญเติบโตเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน เพิ่มความคล่องตัว และใช้โอกาสใหม่ในการเติบโตในตลาดในประเทศและตลาดโลก (Garcia & Nguyen, 2019)

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่ตั้งของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นจำนวนมากและที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น ธุรกิจเหล่านี้เปรียบเสมือนฟันเฟืองสำคัญที่ขับเคลื่อนการจ้างงาน นวัตกรรม และการเติบโตโดยรวมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว กลุ่มธุรกิจ SMEs ในจังหวัดชลบุรีกำลังหันมาใช้เทคโนโลยีบัญชีคลาวด์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานทางการเงินและยกระดับประสิทธิภาพโดยรวม วิธีการบัญชีแบบดั้งเดิมจะใช้การป้อนข้อมูลด้วยมือและบันทึกเป็นกระดาษนั้นกำลังถูกแทนที่ด้วยระบบบัญชีคลาวด์ที่ปลอดภัย สะดวก และสามารถขยายขนาดได้ตามความต้องการ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวจะมีส่วนช่วยเพิ่มความเข้าใจของปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีไปใช้ในธุรกิจ SMEs และเป็นการแนะนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับธุรกิจที่ต้องการใช้เทคโนโลยีบัญชีในระบบคลาวด์เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืนและการแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดชลบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

การนำบัญชีระบบคลาวด์มาใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่สำคัญต่างๆ เช่น ประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์ ประโยชน์ที่รับรู้ และความวิตกกังวลของคอมพิวเตอร์ มีบทบาทสำคัญในความตั้งใจที่จะนำระบบบัญชีบนคลาวด์มาใช้ใน SMEs (Gusi et al., 2023) นอกจากนี้ ปัจจัยต่างๆ เช่น ข้อได้เปรียบ ความกังวลด้านความปลอดภัย การสนับสนุนด้านผู้บริหารระดับสูง ความพร้อมขององค์กร ความเข้มข้นของกลุ่ม และ การสนับสนุนด้านการประมวลผลของผู้จัดจำหน่าย ได้รับการระบุว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลในเชิงบวกต่อการใช้บัญชีคลาวด์ใน SMEs (Saad et al., 2022) อีกทั้งความเข้ากันได้ การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารระดับสูง ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัว แรงกดดันในการแข่งขัน และความได้เปรียบสัมพัทธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำบัญชีคลาวด์มาใช้ใน SMEs (Awni et al., 2023) ปัจจัยที่สำคัญดังกล่าวสำหรับการนำเทคโนโลยีคลาวด์

มาใช้งานเรียกว่า โมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model - TAM) เป็นกรอบทฤษฎีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเข้าใจและทำนายการยอมรับและการนำเทคโนโลยีใหม่ของผู้ใช้ โมเดลนี้ถูกเสนอโดยเฟรด เดวิส ในปีค.ศ. 1989 ซึ่งจะมีผลต่อความตั้งใจในพฤติกรรมของการใช้เทคโนโลยีนั้น (Davis, 1989) TAM มีองค์ประกอบหลักดังนี้ 1) ความช่วยเหลือที่รู้สึกได้ (Perceived usefulness (PU): หมายถึงระดับที่คนใดคนหนึ่งเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีเฉพาะจะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานหรือทำให้งานง่ายขึ้นในการทำสิ่งต่างๆ 2) Perceived ease of use (PEOU) หมายถึง ความเชื่อของคนว่าการใช้เทคโนโลยีจะไม่ต้องใช้ความพยายามหรือจะใช้งานง่าย 3) Behavioral intention to use (BI) หมายถึงความตั้งใจของผู้ใช้ที่จะใช้เทคโนโลยี ซึ่งมีผลต่อทัศนคติในการใช้งาน 4) Actual use (AU) หมายถึงพฤติกรรมจริงของผู้ใช้ในการใช้เทคโนโลยี (Davis et al., 1989) โครงสร้าง TAM ได้รับการใช้งานอย่างแพร่หลายในหลายสาขาเพื่อศึกษาการนำมาใช้และการยอมรับของเทคโนโลยี รวมถึงระบบสารสนเทศ อีคอมเมิร์ซ แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ และระบบด้านสุขภาพได้อย่างกว้างขวาง

จากการศึกษาการตัดสินใจนำระบบบัญชีคลาวด์มาใช้ใน SMEs นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร โมเดล TAM เป็นกรอบทฤษฎีที่ช่วยอธิบายและทำนายพฤติกรรมของผู้ใช้ในการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ องค์กร SMEs ควรพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ประกอบกันก่อนตัดสินใจนำระบบบัญชีคลาวด์มาใช้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านองค์กร/ผู้ประกอบการ

1. นโยบายองค์กร หมายถึง เป้าหมายที่ถูกกำหนดโดยผู้บริหารถึงแนวทางในการนำระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงาน นโยบายองค์กรมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์ นโยบายเหล่านี้กำหนดกรอบการทำงานและข้อจำกัดสำหรับการใช้งานคลาวด์ ช่วยให้มั่นใจว่าการใช้งานคลาวด์สอดคล้อง

กับเป้าหมายทางธุรกิจและกฎระเบียบต่าง ๆ (Mosiara, 2023)

2. ความพร้อมทรัพยากร หมายถึง ความพร้อมด้านทรัพยากรขององค์กร ส่งผลต่อการเลือกใช้เทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวติ้งในหลายแง่มุม เช่น

2.1 ทรัพยากรบุคคล ทักษะ และประสบการณ์ของพนักงานในการใช้งานคลาวด์คอมพิวติ้ง

2.2 ทรัพยากรทางการเงิน องค์กรควรพิจารณาต้นทุนทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง เช่น ค่าธรรมเนียมการใช้งาน ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บข้อมูล และค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต

2.3 โครงสร้างพื้นฐานทางไอที ความเข้ากันได้ของโครงสร้างตรวจสอบให้แน่ใจว่าโครงสร้างพื้นฐานทางไอทีที่มีอยู่เข้ากันได้กับเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวติ้ง

2.4 ความปลอดภัย องค์กรควรมีมาตรการความปลอดภัยที่เพียงพอเพื่อปกป้องข้อมูลในคลาวด์

2.5 กฎระเบียบและข้อกฎหมาย องค์กรควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าการใช้คลาวด์คอมพิวติ้งเป็นไปตามกฎระเบียบและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Premkumar & Roberts, 1999; Thong, 1999)

3. ความสามารถด้านไอที หมายถึง องค์กรที่มีพนักงานที่มีทักษะและประสบการณ์ด้านไอทีสามารถปรับใช้และใช้งานคลาวด์คอมพิวติ้งได้อย่างราบรื่น องค์กรที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางไอทีที่ทันสมัยสามารถใช้ประโยชน์จากฟังก์ชันการทำงานขั้นสูงของคลาวด์คอมพิวติ้ง องค์กรที่มีกลยุทธ์ทางไอทีที่ชัดเจนสามารถเลือกใช้บริการคลาวด์ที่เหมาะสมกับความต้องการขององค์กร องค์กรที่มีแผนสำหรับจัดการความเสี่ยง อาจลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลาวด์คอมพิวติ้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านเทคโนโลยี

1. ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง ระดับที่นวัตกรรมคลาวด์คอมพิวติ้ง มี "การรับรู้" ว่าดีกว่าระบบการทำงานแบบปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านประโยชน์ (Benefits) ด้านต้นทุน (Cost) ด้านความสะดวก (Convenience) ความเข้ากันได้ (Compatibility)

2. ความซับซ้อนของระบบ หมายถึง ระบบของคลาวด์คอมพิวติ้งที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางไอทีขนาดใหญ่ที่มีเซิร์ฟเวอร์ พื้นที่จัดเก็บข้อมูล และอุปกรณ์เครือข่ายจำนวนมาก มีความซับซ้อนด้านซอฟต์แวร์สำหรับการจัดการทรัพยากร ความปลอดภัย และการให้บริการ ซอฟต์แวร์นี้ต้องได้รับการอัปเดตและดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

3. ความปลอดภัย หมายถึง คลาวด์คอมพิวติ้งมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยหลายประการ องค์กรต้องมีมาตรการความปลอดภัยที่เพียงพอเพื่อปกป้องข้อมูลไม่ให้เกิดการสูญหายหรือเสียหาย

ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก

1. การแข่งขันเชิงธุรกิจ หมายถึง ความคาดหวังของคู่ค้าทางธุรกิจในการนำบัญชีระบบคลาวด์มาใช้สะท้อนถึงความต้องการของลูกค้าหรือฝ่ายอื่นๆ การแข่งขันนี้อาจส่งผลต่อการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งานของผู้ใช้ SMEs มีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกในการใช้งานสูง (Hamzah & Suhardi, 2019) การทำความเข้าใจแรงกดดันนี้และการดำเนินการอย่างรวดเร็วและเหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อแรงกดดันนี้ และสามารถเพิ่มโอกาสใหม่ๆ และเพิ่มความสำเร็จของธุรกิจ SME ได้

2. แรงกดดันจากคู่ค้า หมายถึง แรงกดดันจากพันธมิตรทางธุรกิจ ส่งผลดีต่อการนำระบบบัญชีบนคลาวด์มาใช้งาน แรงกดดันหรือข้อกำหนดจากหน่วยงานกำกับดูแลให้ใช้ระบบบัญชีบนคลาวด์เรียกว่า แรงกดดันแบบบังคับ (Coercive pressure) ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology acceptance model) ชี้ว่า แรงกดดันเหล่านี้อาจส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้ใช้เกี่ยวกับความง่ายในการใช้งาน (Ease of use) ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อาจจะมองว่าระบบบัญชีบนคลาวด์ไม่สามารถใช้งานได้ง่าย ถ้าถูกบังคับให้ใช้ตามกฎระเบียบ เพื่อให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มองระบบบัญชีบนคลาวด์เป็นโอกาสในการเพิ่มผลผลิต และประสิทธิภาพของบริษัท หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องส่งเสริมให้ธุรกิจมีความเข้าใจและมั่นใจในการใช้งาน และการสนับสนุนสิ่งที่จำเป็นต่อ

ธุรกิจ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
(Somohano-Rodríguez & Madrid-Guijarro, 2022)

แต่เพื่อให้เกิดมั่นใจในการเก็บข้อมูลจึงได้ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเป็น 350 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

ส่วนที่ 2 ระดับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยใช้ Rating Scale 5 ระดับดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00 -1.80 มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด, 1.81 – 2.60 มีระดับความคิดเห็นน้อย, 2.61 – 3.40 มีระดับความคิดเห็นปานกลาง, 3.41 – 4.20 มีระดับความคิดเห็นมาก และ 4.21 – 5.00 มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประกอบด้วย

1) ประเมินความเที่ยงตรงของการวัด (Validity) ของเนื้อหาในแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruency: IOC) มีค่าเท่ากับ 0.830 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงว่า แบบสอบถามนี้มีความเที่ยงตรงของเนื้อหาในระดับดี

2) ทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.803 อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 ราย และตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ประกอบด้วย ประเภทนิติบุคคลประเภทการประกอบกิจการ ทุนจดทะเบียน และระยะเวลาการประกอบธุรกิจ รายละเอียดแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

ข้อมูลทั่วไปผู้ประกอบการ	ความถี่	ร้อยละ
ประเภทนิติบุคคล		
บริษัทจำกัด	123	35.14
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	164	46.85
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล	42	12.00
กิจการร่วมค้า	21	6.00
รวม	350	100
ประเภทการประกอบกิจการ		
กิจการการผลิต	30	8.60
กิจการค้าส่ง/ค้าปลีก	80	22.90
กิจการบริการ	240	68.60
รวม	350	100
ทุนจดทะเบียน		
น้อยกว่า 1 ล้าน	348	99.40
ตั้งแต่ 1 ล้านถึง 5 ล้าน	1	0.30
มากกว่า 5 ล้าน แต่ไม่เกิน 100 ล้าน	1	0.30
มากกว่า 100 ล้าน	0	0.00
รวม	350	100
ระยะเวลาการประกอบธุรกิจ		
น้อยกว่า 5 ปี	312	89.14
5-10 ปี	30	8.57
11-15 ปี	8	2.28
มากกว่า 15 ปี	0	0.00
รวม	350	100

จากตาราง 1 ประเภทนิติบุคคลที่มีจำนวนมากที่สุด คือห้างหุ้นส่วนจำกัด (164 แห่ง คิดเป็น 46.85%) รองลงมา คือบริษัทจำกัด (123 แห่ง คิดเป็น 35.14%) และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล (42 แห่ง คิดเป็น 12.00%) และประเภทนิติบุคคลที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกิจการร่วมค้า (21 แห่ง คิดเป็น 6.00%)

ประเภทการประกอบกิจการที่มีจำนวนมากที่สุด คือกิจการบริการ (240 แห่ง คิดเป็น 68.60%) รองลงมา คือกิจการค้าส่ง/ค้าปลีก (80 แห่ง คิดเป็น

22.90%) และประเภทการประกอบกิจการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกิจการการผลิต (30 แห่ง คิดเป็น 8.60%)

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 1 ล้านบาท (348 แห่ง คิดเป็น 99.40%) และผู้ประกอบการที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวนน้อยมาก (2 แห่ง คิดเป็น 0.60%)

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีระยะเวลาการประกอบธุรกิจน้อยกว่า 5 ปี (312 แห่ง คิดเป็น 89.14%) รองลงมาคือผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาการ

ประกอบธุรกิจ 5-10 ปี (30 แห่ง คิดเป็น 8.57%) และผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาการประกอบธุรกิจ 11-15 ปี และ มากกว่า 15 ปี มีจำนวนน้อยมาก (8 แห่ง คิดเป็น 2.28%)

ส่วนที่ 2 ระดับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รายละเอียดแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รายการประเมิน	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่ามากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ	ลำดับที่
ด้านองค์กร/ผู้ประกอบการ							
1. นโยบายองค์กร	350	3	5	4.120	0.696	มาก	
2. ความพร้อมทรัพยากร	350	3	5	4.379	0.793	มากที่สุด	
3. ความสามารถด้านไอที	350	4	5	4.590	0.489	มากที่สุด	
เฉลี่ย		3	5	4.363	0.659	มากที่สุด	2
ด้านเทคโนโลยี							
1. ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ	350	4	5	4.602	0.348	มากที่สุด	
2. ความซับซ้อนของระบบ	350	4	5	4.631	0.541	มากที่สุด	
3. ความปลอดภัย	350	3	5	4.110	0.730	มาก	
เฉลี่ย		3	5	4.448	0.540	มากที่สุด	1
ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก							
1. การแข่งขันเชิงธุรกิจ	350	4	5	4.590	0.493	มากที่สุด	
2. แรงกดดันจากลูกค้า	350	3	5	4.030	0.547	มาก	
3. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	350	3	5	3.890	0.670	ปานกลาง	
เฉลี่ย		3	5	4.170	0.570	มาก	3
เฉลี่ย 3 ด้าน				4.352	0.589	มากที่สุด	

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้มีความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาพรวมความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.352$, S.D. = 0.589) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้าน ด้านเทคโนโลยี ($\bar{x}$

= 4.448, S.D. = 0.540) รองลงมาคือ ด้านด้านองค์กร/ผู้ประกอบการ ($\bar{x} = 4.363$, S.D. = 0.659) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ($\bar{x} = 4.170$, S.D. = 0.570)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการ SMEs กับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการใช้การ

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่มโดยใช้สถิติ F ซึ่งมีขั้นตอนการทดสอบดังนี้

1. ตั้งสมมติฐาน

H0 : ความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ทุกกลุ่มไม่แตกต่างกัน

H1 : ความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์อย่างน้อยหนึ่งกลุ่มแตกต่างกัน

2. คำนวณค่า F-statistic จากนั้นหาค่า p-value จากตาราง F-distribution

3. เปรียบเทียบค่า p-value กับระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($\alpha = .05$)

- ถ้าค่า p-value น้อยกว่า α จะทำการ reject H0 และสรุปว่าความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ อย่างน้อยหนึ่งกลุ่มแตกต่างกัน

- ถ้าค่า p-value มากกว่า α จะทำการ Accept H0 และสรุปว่าความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ ไม่แตกต่างกัน

รายละเอียดผลการทดสอบดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับในเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์ กับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

	B	Std. Error	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	1.137	0.121		9.396	.000*
1. นโยบายองค์กร (X1)	0.060	0.030	0.081	2.000	.047*
2. ความพร้อมทรัพยากร (X2)	0.084	0.036	0.212	2.333	.005*
3. ความสามารถด้านไอที (X3)	0.103	0.027	0.150	3.814	.000*
4. ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (X4)	0.219	0.023	0.263	9.521	.000*
5. ความซับซ้อนของระบบ (X5)	0.226	0.036	0.172	6.277	.000*
6. ความปลอดภัย (X6)	0.052	0.034	0.068	1.533	.126
7. การแข่งขันเชิงธุรกิจ (X7)	0.128	0.024	0.205	5.333	.000*
8. แรงกดดันจากลูกค้า (X8)	0.045	0.066	0.275	0.681	.489
9. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (X9)	0.030	0.093	0.189	0.321	.748

Durbin-Watson = 1.872, R = 0.821, R² = 0.674, F = 172.51, Sig.= .000, * = .05

จากตาราง 3 เป็นผลการทดสอบสมมติฐานชี้ให้เห็นว่า นโยบายองค์กร ความพร้อมทรัพยากร ความสามารถด้าน ไอที ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ความซับซ้อนของระบบ และการแข่งขันเชิงธุรกิจ มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากค่า p-Value น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ (.05) ส่วนความปลอดภัย แรงกดดันจากลูกค้า และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากค่า p-Value มากกว่าระดับนัยสำคัญ .05

ค่าสถิติ Durbin-Watson เท่ากับ 1.872 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 1. 50- 2. 50 แสดงให้เห็นว่าค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกัน จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ค่า R เท่ากับ 0.821 ซึ่งค่าดังกล่าวเข้าใกล้ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวแปรอิสระ (ลักษณะของผู้ประกอบการ) ข้างต้นมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีค่าขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.821 ค่า R² เท่ากับ 0.674 แสดงว่ากลุ่มตัวแปรอิสระ (ลักษณะของผู้ประกอบการ) ข้างต้นสามารถอธิบายความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้ร้อยละ 67.40

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบประเมิน

1) การเข้าถึงข้อมูลได้ทันทีทุกเวลา: SMEs ต้องการระบบบัญชีที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ตโฟน สิ่งนี้ช่วยให้เจ้าของธุรกิจและพนักงานสามารถติดตามสถานะทางการเงินของธุรกิจได้ทันทีโดยไม่ต้องอยู่ในออฟฟิศ

2) ความปลอดภัย: ความปลอดภัยของข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญสำหรับ SMEs ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด เพื่อปกป้องข้อมูลทางการเงินของธุรกิจ

3) การปรับขนาดได้: ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ควรปรับขนาดได้เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจ SMEs ควรสามารถเพิ่มผู้ใช้ เพิ่มฟังก์ชันการทำงาน หรือเพิ่มพื้นที่จัดเก็บข้อมูลได้ตามต้องการ

4) ราคาไม่แพง: ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ควรมีราคาไม่แพง SMEs ควรสามารถเลือกแพ็คเกจที่เหมาะสมกับความต้องการและงบประมาณ

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์บนคลาวด์ในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดชลบุรี สามารถสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาพรวมทั้งสามด้าน มีระดับความต้องการมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความต้องการมากที่สุดมีสองด้าน ได้แก่ ด้านองค์กร/ผู้ประกอบการ และด้านเทคโนโลยี ส่วนด้านที่อยู่

ในระดับมากได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Saad et al., (2022) และ Awni et al., (2023) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการ SMEs มีความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ทั้งสามด้าน ได้แก่ องค์กร/ผู้ประกอบการ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อม โดยงานวิจัยของ Saad et al., (2022) มุ่งเน้นไปที่ประโยชน์ของระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ต่อผู้ประกอบการ SMEs เช่น ช่วยลดต้นทุนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายจากทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัยที่พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs มองเห็นประโยชน์เหล่านี้เช่นกัน

ในขณะที่งานวิจัยของ Awni et al., (2023) มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการยอมรับระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของผู้ประกอบการ SMEs เช่น การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ความสามารถในการรับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเราที่พบว่าผู้ประกอบการ SMEs มองว่าระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ใช้งานง่ายและมีความสามารถในการใช้งาน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดชลบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นโยบายองค์กร ความพร้อมทรัพยากร ความสามารถด้านไอที ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ความซับซ้อนของระบบ และการแข่งขันเชิงธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวดี อินโท และจิรพงษ์ จันทรงาม (2566) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมบัญชีแบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของ SMEs ผลการศึกษาค้นพบว่านโยบายองค์กรมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมบัญชีแบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ของ SMEs เช่น นโยบายสนับสนุนการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ นโยบายสนับสนุนการอบรมพนักงานเกี่ยวกับการใช้ระบบบัญชีออนไลน์ และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Frank et al., (2023) ที่ได้ศึกษาเรื่องการนำคลาวด์คอมพิวติ้งมาใช้และผลกระทบต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนาดเล็กละกลาง: โมเดลที่ใช้กรอบเทคโนโลยี-องค์กร-สิ่งแวดล้อม (TOE) พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการนำการประมวลผลบนคลาวด์มาใช้ใน SMEs ได้แก่ ข้อได้เปรียบสัมพัทธ์ ความพร้อมขององค์กร แรงกดดันของกลุ่มคู่แข่ง ประสิทธิภาพด้านคอมพิวเตอร์ และความวิตกกังวลของคอมพิวเตอร์

ส่วนความปลอดภัย แรงกดดันจากลูกค้า และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์คอมพิวติ้งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Frank et al., (2023) ที่ได้ศึกษาเรื่องการนำคลาวด์คอมพิวติ้งมาใช้และผลกระทบต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนาดเล็กละกลาง: โมเดลที่ใช้กรอบเทคโนโลยี-องค์กร-สิ่งแวดล้อม (TOE) และพบว่าปัจจัยด้านความปลอดภัย ไม่มีอิทธิพลต่อการนำการประมวลผลบนคลาวด์มาใช้ใน SMEs อย่างไรก็ตามยังมีความขัดแย้งกับงานวิจัยของ Husam et al., (2022) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำการคำนวณบนคลาวด์เข้าสู่การใช้งานในธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศจอร์แดน พบว่าการลดต้นทุน ความพร้อม

ด้านเทคโนโลยี การสนับสนุนด้านผู้บริหารระดับสูง แรงกดดันภายนอก แรงกดดันในการแข่งขัน แรงกดดันของพันธมิตรทางการค้า และการสนับสนุนจากรัฐบาลมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้ระบบคลาวด์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีผลต่อการนำระบบบัญชีออนไลน์มาใช้งาน เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การเรียนรู้ของเครื่อง (ML), บล็อกเชน, และ อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT)
2. ศึกษาปัญหาด้านความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวในด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชีในคลาวด์ การสำรวจกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันข้อมูลทางการเงินที่ละเอียดอ่อนในคลาวด์และการทำตามข้อกำหนดด้านมาตรฐานความปลอดภัย
3. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศสามารถให้ความเข้าใจถึงปัจจัยทางวัฒนธรรม กฎระเบียบ และเศรษฐกิจที่มีผลต่อการนำระบบบัญชีที่ใช้บนคลาวด์เข้ามาใช้ในธุรกิจขนาดเล็กละกลางในประเทศและภูมิภาคต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- สุดาวดี อินโท และจิรพงษ์ จันทรงาม. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมบัญชีเชื่อมต่อผ่านระบบเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวติ้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของธุรกิจจำหน่ายสินค้าและบริการในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*, 6(3), 54-68.
- Awni, R., Badi, S., & Rawashdeh, M. (2023). The effect of cloud accounting adoption on organizational performance in SMEs. *International Journal of Data and Network Science*, 7(1), 411-424. doi:10.5267/j.ijdns.2022.9.005

- Cozby, P. C., & Bates, S. C. (2018). *Methods in behavioural research*. McGraw-Hill Education.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(4), 319-340.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35(8), 982-1003.
- Frank, Aligarh., Bambang, Sutopo., Wahyu, Widarjo. (2023). The antecedents of cloud computing adoption and its consequences for MSMEs' performance: A model based on the Technology-Organization-Environment (TOE) framework.

- Cogent Business & Management*, doi: 10.1080/23311975.2023.2220190
- Garcia, M., & Nguyen, T. (2019). Factors influencing the adoption of cloud-based accounting systems: A comparative study of SMEs in urban and rural areas. *International Journal of Accounting Information Systems*, 25, 78-94.
- Gusi, P., Lestara, Permana., Ike, & Dwiyaniti. (2023). Menakar adopsi cloud-based accounting pada usaha mikro, kecil, dan menengah dengan computer self-efficacy, computer anxiety dan perceived enjoyment sebagai faktor determinan. *Jurnal Riset Akuntansi Politala*, 6(1) , 18- 31. doi:10.34128/jra.v6i1.139
- Hamzah, A. (2019). Literasi Keuangan Dan Inklusi Keuangan Syariah Di Kalangan Tenaga Pendidik Kabupaten Kuningan. *Jurnal Ilmiah Manajemen Fakultas Ekonomi*, 7(2), 175–188.
- Hamzah, A., & Suhardi, D. D. (2019). Tingkat Literasi Keuangan dan Financial Technology pada Pelaku Usaha Mikro, Kecil, dan Menengah (UMKM) Kabupaten Kuningan. *Jurnal Ilmiah Manajemen Fakultas Ekonomi*, 5(2), 97–108.
- Husam, Yaseen. , Ahmad, Samed, Al- Adwan. , Muhamud, Nofal., Hazar, Y., Hmoud., Radwan, S., Abujassar. (2022). Factors Influencing Cloud Computing Adoption Among SMEs The Jordanian Context. *Information Development*, Javornik, B., & Dolšak, N. (2016). The impact of financial literacy on firm performance: Evidence from Slovenian SMEs. *Journal of Small Business Management*, 54(2), 484-505
- Mosiara, Shavlyn. (2023). Factors Influencing the Adoption of Cloud Computing and Information Management. *Asian Journal of Information and Knowledge Management*, 1(1), 41-50.
- Premkumar, G., & Roberts, M. (1999). Adoption of new information technologies in rural small businesses. *Omega*, 27(4), 467-484.
- Saad, M. et al. (2022). Assessing the intention to adopt cloud accounting during COVID-19. *Electronics*, 11(24), 4092. doi:10.3390/electronics11244092.
- Smith, J., & Johnson, A. (2021). The impact of cloud computing on small and medium- sized enterprises: A review of the literature. *Journal of Business Technology*, 15(2), 45-62.
- Somohano-Rodríguez, F. M., & Madrid-Guijarro, A. (2022). Do Industry 4.0 technologies improve Cantabrian manufacturing SMEs performance? The role played by industry competition. *Technology in Society*, 70(November 2021) , 102019.https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2022.102019.
- Thong, J. Y. L. (1999). An integrated model of information systems adoption in small businesses. *Journal of Management Information Systems*, 15(4), 187-214.

ผลการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย

The effect of using learning management with gamification to enhance problem-solving skills of the major in early childhood education students

สุระสิทธิ์ เขียวเชย (Surasit Khiaochoei) *

Received: May 6, 2024

Revised: May 27, 2024

Accepted: June 20, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 0401106 บูรณาการการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน จำนวน 4 แผนๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบการวัดทักษะการแก้ปัญหา จำนวน 30 ข้อ (ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า

1. การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : เกมมิฟิเคชัน, ทักษะการแก้ปัญหา, สาขาวิชาการศึกษปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the problem-solving skills of the major in early childhood education students between before and after being using learning management by Gamification, 2) compare the problem-solving skills of the major in Early childhood education students between after being taught using learning management by Gamification of 75 percentage out of a full score total, and 3) investigate the satisfaction of the major in early childhood

* อาจารย์ประจำ, วิทยาลัยนครราชสีมา

Lecturer, Nakhonratchasima College

education students on learning to using learning management by Gamification. The sample group, consisted of 15 first-year major in early childhood education students of Faculty of Education, Nakhonratchasima College in the second semester of academic year 2023, who enrolled in the 0401106: Integrating Learning Management for Early Childhood subject, by simple random sampling. The research instruments consisted of: 1) 4 instructional plans of the problem-solving skills using learning management by Gamification, 3 hours for each plans, 12 hours in total. 2) The problem-solving skills test, 30 multiple-choice items, used for pre-test and post-test. And 3) The 20 satisfaction questionnaires, toward using learning management by Gamification. The statistics used for analyzing the data: mean, standard deviation, percentage, and t-test.

The results were as follows:

1. Compare the problem-solving skills of the major in early childhood education students after using learning management by Gamification was higher than before at .05 level of significance.
2. Compare the problem solving-skills of the major in early childhood education students between after being taught using learning management by Gamification were higher than the criteria (75%) at .05 level of significance.
3. The satisfaction of the major in early childhood education students toward learning management by Gamification in overall aspect was at the highest level.

Keywords: Gamification, Problem-solving skills,

The major in early childhood education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การเรียนรู้ตลอดชีวิต” หรือ “Lifelong Learning” เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ทักษะและประสบการณ์

ต่าง ๆ ผสมผสานกันอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของแต่ละคนตั้งแต่เกิดจนตาย การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงกลายมาเป็นหลักการศึกษานับปัจจุบันที่นานาประเทศรวมถึงประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ดังที่เห็นได้จากกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้ทุกคนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถสามารถพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กฤษพร อยู่สวัสดิ์, 2565) ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงได้อาศัยการศึกษาแนวใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

ทักษะการแก้ปัญหา เป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้และการศึกษาแนวใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะทางด้านการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเพื่อตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ นับว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการเรียนรู้และเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ในแวดวงของการศึกษาในทุกๆระดับได้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการส่งเสริมทักษะของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21

การนำเกมมาประยุกต์กับการออกแบบการเรียนรู้ การสอน (Game for Education) ได้รับความสนใจในยุคการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ด้วยการเล่นเกมที่มีเป้าหมายและโครงสร้างผ่านกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชัน (Gamification) เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์

ที่ถูกกล่าวถึงในยุคการเรียนรู้ปัจจุบันว่าเป็นการใช้กระบวนการสอนที่ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นภายใต้การออกแบบเกม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจทางการเรียนรู้ สร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมสู่ความสำเร็จ และเกิดแรงผลักดันจากการแข่งขันรวมถึงการได้รับความสนุกจากการเล่นเกมทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เกมมิฟิเคชันใช้กลไกของเกม เช่น คะแนน ระดับการแข่งขัน ป้ายความสำเร็จหรือกระดานผู้นำ และนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการสอนหลักสูตรหรือโมดูลการเรียนรู้ (พันทิพา อมรฤทธิ์ และสยามน อินสะอาด, 2563, น. 36) ซึ่งสอดคล้องกับ Viren Kapadia (2023) ได้กล่าวว่า แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการนำเกมมิฟิเคชันไปใช้ในการจัดการการเรียนรู้ ควรระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับการเล่นเกม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ สิ่งสำคัญคือต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับกระบวนการเรียนรู้ องค์ประกอบของเกมมิฟิเคชัน เช่น ระดับ โหมดและรางวัล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การจัดการการเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ จิระ จิตสุภา และมุกดา ทาคำแสน (2564) ที่ได้กล่าวว่า เกมมิฟิเคชันเป็นการนำกระบวนการออกแบบและกลไกของเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในบริบทที่ไม่ใช่เกม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาเหมือนกับการได้เล่นเกมไปด้วย ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ไม่ใช่แค่ความสนุก แต่เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างของผู้เรียนด้วยการใส่องค์ประกอบของความสนุกลงไป และอรณิชา เตชวิริยะ และคณะ (2564, น.175) ได้กล่าวถึงเกมมิฟิเคชันว่าเป็นการนำรูปแบบและแนวคิดของการเล่นเกมมาใช้เพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมแต่ไม่ใช้การเล่นเกมเพื่อความบันเทิงและสนุก เทคนิคจากเกมมิฟิเคชันในบริบทของห้องเรียน คือ การใช้ motivation ของผู้เรียนเพื่อให้เขาเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตัวเอง

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้และทักษะที่ได้มาตรฐานทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการ

ต้องการของสังคม ดังนั้น สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์จึงเป็นอีกหนึ่งสาขาวิชาชีพครู ที่จำเป็นจะต้องมีการบูรณาการทักษะการเรียนรู้ และจากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา 0401106 บูรณาการการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาศาสตร์ ยังขาดทักษะการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับ นลินทิพย์ คชพงษ์ และวรรณ สุจิตร์จุล (2557) ได้กล่าวว่า นักศึกษาศาสาวิชาชีพครู มีผลการประเมินเอกลักษณ์ทางด้านความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้ต้องเร่งพัฒนานักศึกษาศาสาวิชาชีพครู ให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ เพราะนักศึกษาศาสาวิชาชีพครูจะออกไปเป็นครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในอนาคต

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจนำเกมมิฟิเคชันมาออกแบบประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 0401106 บูรณาการการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาของ นักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีทักษะในการเผชิญหน้ากับปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตและวิชาชีพจนสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาศาสตร์ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

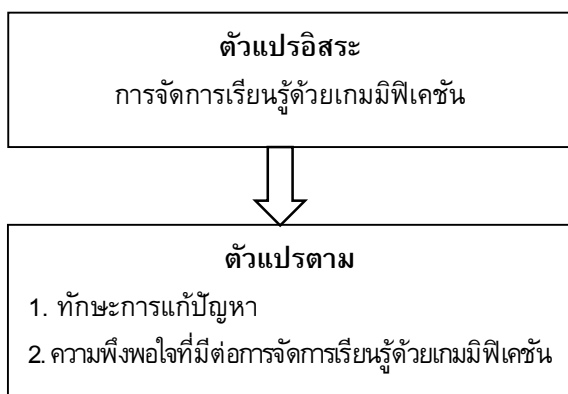
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ด้วยเกมมิฟิเคชัน

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ หลังเรียนโดยใช้ การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าก่อนเรียน

2. ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 75

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) เป็นแบบกลุ่มเดียวมีการ วัดก่อนและหลังให้สิ่งทดลอง (One Group Pretest- Posttest Design) (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2555, น. 287)

กลุ่ม	วัดก่อน	สิ่งทดลอง	วัดหลัง
E	T ₁	X	T ₂

E แทน กลุ่มตัวอย่าง

T₁ แทน การวัดการทดสอบก่อนเรียน

X แทน การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน

T₂ แทน การวัดการทดสอบหลังเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 67 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ลงทะเบียน เรียนรายวิชา 0401106 บูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่ม อย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มี 3 ชุด ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนการสอนการ แก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน จำนวน 4 แผนฯ ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เป็น แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) โดยวัด ทักษะการแก้ปัญหา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) การพิจารณาสาเหตุของปัญหา 3) การเลือกแนวทาง แก้ปัญหา และ 4) การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มี ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 20 ข้อ โดยวัดประเมินความพึงพอใจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอาจารย์ผู้สอน 2) ด้านสื่อและเนื้อหา 3) ด้าน กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านการวัด และประเมินผล

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนการสอนการ แก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน จำนวน 4 แผนฯ ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง หา คุณภาพของเครื่องมือโดยการพิจารณาความเหมาะสม ของแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ย 4.81 (มีความเหมาะสม มากที่สุด)

2) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) หากคุณภาพเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลการประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 หลังจากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (B) รายข้อ ผลการวิเคราะห์ค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.40-0.85 และค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.33-0.89 และหาความเที่ยง (Reliability) ทั้งฉบับของแบบทดสอบ โดยวิธีของโลเวท (Lovett method) ค่าความเที่ยงมีค่าเท่ากับ 0.97

3) แบบสอบถามความพึงพอใจพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 20 ข้อ หากคุณภาพเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (index of item objective congruence หรือ IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ผลการประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.95

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนการสอนการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน จำนวน 4 แผนๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

จำนวน 30 ข้อ (ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) และแบบสอบถามความพึงพอใจพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 20 ข้อ

1.2 เตรียมนักศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.3 ผู้วิจัยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดทักษะการแก้ปัญหา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง แล้วตรวจให้คะแนน

2. ดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอนการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ๆ ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 12 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)

3. หลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง และนำแบบสอบถามความพึงพอใจพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 20 ข้อ ไปสอบถามกับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

3.2 ตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนมาเปรียบเทียบกับก่อนเรียน และหลังเรียนเทียบเกณฑ์ร้อยละ 75 และหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถาม

3.3 นำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติมาสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการแก้ปัญหาหว่านก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน โดยใช้สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้

สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบค่าที (t-test one sample)

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวัญที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน โดยใช้สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลความหมายระดับความพึงพอใจตามเกณฑ์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50, 1.51-2.50, 2.51-3.50, 3.51-4.50 และ 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวัญ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวัญ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเรียน	15	30	14.60	1.45	47.19 *	14	.00
หลังเรียน	15	30	24.33	1.84			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวัญ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน ผลการทดลองพบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.60 ($\bar{X}$ = 14.60, S.D. = 1.45) และหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน มีคะแนนเฉลี่ย 24.33 ($\bar{X}$ = 24.33, S.D. = 1.84) และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง

โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) พบว่า ค่า t ที่ได้จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 47.19 แสดงว่าทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวัญ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวัญ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหานักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีมวัญ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ 75	t	df	p-value
หลังเรียน	15	24.33	1.84	22.50	3.86 *	14	.00

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 จากผลการทดลองพบว่า หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน มีคะแนนเฉลี่ย 24.33 ($\bar{X}$ = 24.33, S.D. = 1.84) คิดเป็น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวันที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวันที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.63	0.51	มากที่สุด	3
ด้านสื่อและเนื้อหา	4.65	0.53	มากที่สุด	2
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.73	0.46	มากที่สุด	1
ด้านการวัดและประเมินผล	4.59	0.50	มากที่สุด	4
รวม	4.65	0.50	มากที่สุด	

จากตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวันที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน พบว่านักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวันมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน มีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.46) รองลงมาคือด้านสื่อและเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.53) ด้านอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.51) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ดังนั้น แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน ช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน ทั้งนี้เนื่องจากการประยุกต์ใช้เกมมิฟิเคชัน

ร้อยละ 22.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเมื่อวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test one sample) ที่ได้จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 3.86 แสดงว่า หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกม Gamification สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

กับการจัดการเรียนการสอน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนที่เป็นระบบ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงจากสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างเป็นระบบและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยอภิปรายผลได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Problem) ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) ขั้นที่ 3 การศึกษาค้นคว้า (Discovery) ขั้นที่ 4 การดำเนินการ (Experiment) ขั้นที่ 5 การนำเสนอ และประเมินผลงาน (Presentation & Evaluation) ขั้นที่ 6 การทำภารกิจ (Quest) ขั้นที่ 7 การแข่งขัน (Competition) ซึ่งในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มีการกำหนดเป้าหมาย กฎ กติกา เงื่อนไข และวิธีการให้คะแนนชัดเจน ในแต่ละขั้นตอนได้นำกระบวนการของเกมมิฟิเคชันมาประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอน ประกอบด้วย 1) คะแนนประสบการณ์ (Experience Point) 2) ตารางอันดับ (Leaderboard) 3) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) และ 4) ระดับชั้น (Levels) ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อแก้ปัญหา มีการตั้งคำถามและตอบคำถามจากสถานการณ์ที่กำหนดให้

เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่จนสามารถวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกได้อย่างละเอียด ประเมินสถานการณ์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ผ่านการถอดบทเรียน อภิปรายผล และสรุปประเด็นร่วมกัน เพื่อสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ และสิ่งที่ควรแก้ไขเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับ ชันดี พูนเดช และธนิดา เลิศพรกุลรัตน์ (2559) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบเกมมิฟิเคชันมีเป้าหมายหลักคือ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียนมากยิ่งขึ้น และสร้างความผูกพันในการเรียน ส่งผลทวงบวกต่อผลลัพธ์ในการเรียนรู้หลายด้าน เช่น การฝึกทักษะ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ เสริมสร้างจินตนาการ มีความสุข สนุกสนานกับการเรียน และยังสอดคล้องกับ พันทิพา อมรฤทธิ์ และศยามน อินสะอาด (2563, น. 35) ได้กล่าวว่า การประยุกต์ใช้เกมมิฟิเคชันผสมผสานกับการเรียนการสอนถือเป็นเทคนิคและกระบวนการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงได้ ด้วยการเผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือคำถามในแต่ละชั้นกลยุทธ์ของเกมมิฟิเคชัน อีกทั้งยังมีนักวิจัยได้นำเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการวิจัยและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ชนินท์ จิตเพชรกุล และประภาวรรณ สมุทรเผ่าจินดา (2564) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานในรายวิชาการใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักศึกษาได้ผ่านขั้นตอนของการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้

ด้วยเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งในแต่ละขั้นตอนช่วยกระตุ้นความสนใจและการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่ม ในการพิจารณาแยกแยะ แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีข้อมูล หลักฐานและหาข้อพิสูจน์ได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จิระ จิตสุภา และมุกิตา ทาคำแสน (2564, น. 41) ที่ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันว่า ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน และเพลิดเพลินกับกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ความสนใจ กระตือรือร้น และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนได้ โดยเฉพาะการทำกิจกรรมกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มช่วยกันกระตุ้นเตือนเนื่องจากหากสมาชิกคนใดผิดกติกาหรือทำผลงานได้ไม่ดีจะมีผลต่อกลุ่มด้วยเช่นกัน และการจัดกิจกรรมเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Active learning) สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังสอดคล้องกับ อรณิชา เตชวิริยะ และคณะ (2564, น. 179) ได้กล่าวว่า การนำแนวคิดเกมมิฟิเคชันโดยการนำเกมจำลองสถานการณ์ ควบคู่กับการชวนพิจารณา ไตร่ตรอง ผ่านกระบวนการกลุ่มย่อย สามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก ไม่เบื่อ และสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากขึ้น และ Subiyantoro et al., (2024) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เข้าใจสื่อการเรียนรู้ซึ่งยิ่งขึ้น มีความท้าทายจากได้รับการสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียด จนสำเร็จและบรรลุในระดับที่สูงขึ้น และเกมมิฟิเคชันยังช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและอำนวยความสะดวกในชั้นเรียนได้ดี

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัยตอบโจทย์ผู้เรียน ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย และสรุปประเด็นร่วมกัน อีกทั้งยังมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้

กระบวนการวิธีคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่ได้จากการสังเกต มองเห็นปัญหา การตั้งคำถาม จากการอธิบายเหตุและผลตามสถานการณ์และมุมมองที่หลากหลาย มองภาพรวมเพื่อไปสู่ผลลัพธ์ปลายทางในการคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดให้มีการให้เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนแข่งขันกันทำคะแนนประสบการณ์สูง (Experience Point) จัดตารางอันดับ (Leaderboard) และมีการเลื่อนระดับประสบการณ์ไปยังระดับขั้นที่สูงขึ้น (Levels) คล้ายกับการเล่นเกม และ Raharjo et al., (2021) ที่ได้กล่าวถึงผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันว่า ผู้เรียนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเรียนรู้เชิงรุก นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้ให้ผลตอบรับเชิงบวกเกี่ยวกับกิจกรรมการทบทวนรายสัปดาห์ที่ได้รับการจัดอันดับอีก ด้วยป้ายและกระดานผู้นำ และยังได้รับการยอมรับจากผู้เรียนส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังพบการให้คะแนนกิจกรรมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพผู้เรียนในชั้นเรียน พบเหรียญระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย มีหลากหลาย ในการใช้เครื่องมือทำกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้งานในการเรียนรู้ และการสร้างชิ้นงานทำให้การเรียนรู้สะดวกและสนุกกับการเรียนรู้ของระบบจัดการเรียนรู้ ซึ่งให้ผลสนับสนุนงานวิจัยของ กนกรัตน์ จิรส์จางกูล และจิระนนท์ โตสิน (2561) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบเกมมิฟิเคชันของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมต่อการเรียนการสอนแบบเกมมิฟิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยเกมมิฟิเคชันนอกจากความสนุกสนานในการเรียนยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น และยังช่วยทบทวนความรู้ได้ดียิ่งขึ้นด้วย

ตราเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและกระตุ้นผู้นำกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ชนินท์ ฐิติเพชรกุล และประภาวรรณ สมุทรเผ่าจินดา (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานในรายวิชาการใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการใช้งานออกแบบและพิจารณากิจกรรมการเรียนรู้มาเป็นอย่างดี มีฉะนั้นผู้เรียนอาจรู้สึกไม่มีส่วนร่วมและขาดความสนใจ เนื่องจากเป้าหมายหลัก คือการใช้กลไกของเกมเพื่อทำให้การเรียนรู้มีความสนุกสนานและผู้เรียนมีส่วนร่วม ทั้งเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลไปพร้อม ๆ กัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

- 1.1 สิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันผู้สอนจะต้องเข้าใจองค์ประกอบของเกม
- 1.2 ผู้สอนควรมีการกระตุ้นผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอในการระดมความคิดจากสถานการณ์ที่กำหนดให้และคอยให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนเกิดข้อขัดข้องหรือข้อสงสัย

2. ข้อเสนอแนะในการนำศึกษาครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันกับการเรียนการสอนด้วยวิธีการอื่นๆ เพื่อเป็นการสร้างและพัฒนานวัตกรรมด้านการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย
- 2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยทักษะด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนขึ้นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันสามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ จิระจางานกุล และจิระนันท์ โตสิน. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบเกมมิฟิเคชันของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. *วารสารพัฒนศิลป์ วิชาการ*, 2(1), 151-160.
- กฤษฎพร อยู่สวัสดิ์. (2565, 27 สิงหาคม). “Lifelong Learning” การศึกษาแนวใหม่ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. *PPTV Online*. <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/179244>
- จิระ จิตสุภา และมุกิตา ทาค้าแสน. (2564). แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยเกมมิฟิเคชัน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 11(2), 30-42.
- ชนินทร์ ฐิติเพชรกุล และประภาวรรณ สมุทรเผ่าจินดา. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานในรายวิชาการใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์. *วารสารราชพฤกษ์*, 19(2), 45-55.
- ชนันต์ พุนเดช และธนิศา เลิศพรกุลรัตน์. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดเกมมิฟิเคชัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(3), 331-339.
- นลินทิพย์ คชพงษ์ และวรรณิ์ สุขจิตร์จุล. (2557). การศึกษาเอกลักษณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 7. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*.
- พรณี ลีกิจวัฒน์. (2555). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พันทิพา อมรฤทธิ์ และศยามน อินสะอาด. (2563). เกมมิฟิเคชันกับการออกแบบการเรียนการสอนทางไกล. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 15(18), 34-44.

- อรณิชา เตชวิริยะ และคณะ. (2564). แนวคิด Gamification สู่การพัฒนาการเรียนการสอนวิชา บทนำการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หัวข้อ การแพทย์กับชีวิต สำหรับนักศึกษาแพทย์แผนไทยประยุกต์ ชั้นปีที่ 1. *Siriraj Medical Bulletin*, 16(2), 173-180.
- Kapadia, Viren. (2023, July 11). *Gamification in Learning Management Systems: Benefits and Best Practices*. <http://surl.li/jpinjl>
- Raharjo, Satrio Raffani, et al. (2021). Active Student Learning through Gamification in a Learning Management System. *The Electronic Journal of e-Learning*, 19(6), 601-613.
- Subiyantoro, Singgih, et al. (2024). Developing Gamified Learning Management Systems to Increase Student Engagement in Online Learning Environments. *International Journal of Information and Education Technology*, 14(1), 26-33.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการการขนส่งแบบสีเขียว ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

Analysis of factors obstacles to green transportation management of transportation companies in Bangkok and its vicinities

อนุวัต เจริญสุข (Anuwat Charoensuk)¹ จงโปรด คชภูมิ (Chongprod Kochaphum)²

วิไลรัตน์ เจริญไหมรุ่งเรือง (Wilairat Charoenmairungrueang)³

Received: November 24, 2023

Revised: December 24, 2023

Accepted: December 28, 2023

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของงานวิจัยครั้งนี้คือ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้าพนักงาน และพนักงานผู้รับผิดชอบในการจัดการด้านโลจิสติกส์ของบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 200 บริษัท เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าสถิติได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการศึกษารายด้านพบว่า ด้านเชื้อเพลิง มีอิทธิพลที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสภาพจราจร ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล วิเคราะห์ได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยพบว่า องค์ประกอบที่มีน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านความตระหนักและความพร้อมขององค์กร อันดับ 2 ด้านผลกระทบจากการขนส่งสินค้า อันดับ 3 ด้าน

เทคโนโลยีที่ใช้ในการขนส่งสินค้า อันดับ 4 ด้านการบริการเชื้อเพลิง อันดับ 5 ด้านปัญหาการจราจร อันดับ 6 ด้านความร่วมมือกับลูกค้าและสถานบริการ อันดับ 7 ด้านนโยบาย และอันดับ 8 ด้านความพร้อมของผู้บริหาร

คำสำคัญ: ขนส่งแบบสีเขียว, การวิเคราะห์องค์ประกอบ, อุปสรรค

Abstract

The aim of this research is to analyze factors obstacles to green transportation management of transport companies of Bangkok and its vicinities. Samples group that was used in the study includes executives, managers, supervisors, and logistics personnel of 200 companies in Bangkok and its vicinities. The tool used for data collection was a 5-rating scale questionnaire. The general data of the sample group was analyzed using statistical values including percentage, mean, standard deviation, and factors analysis with a ready-made software for statistical data analysis.

The study found that, in terms of obstacles to managing green transportation, the most influential factor was fuel, followed by traffic conditions. The component analysis of the factors hindering green transportation management in Bangkok and its

¹⁻³ อาจารย์ประจำ คณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Lecturer, Faculty of Information Technology and Digital
Innovation, NorthBangkok University

vicinities revealed eight components. The most significant component was organizational awareness and readiness, followed by the impact of goods transportation, the technology used in goods transportation, fuel services, traffic problems, collaboration with partners and service stations, policies, and the readiness of the management, respectively.

Keywords: Green transportation, Component analysis, Obstacles

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทรัพยากรดินทรัพยากรน้ำทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าแร่พลังงานเป็นต้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก การบริหารจัดการโลจิสติกส์เน้นจัดการด้านต้นทุนและสร้างความพึงพอใจกับลูกค้า กิจกรรมการขนส่งจัดเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการจัดการโลจิสติกส์ การขนส่งวัตถุดิบจากแหล่งวัตถุดิบไปยังโรงงานผ่านกระบวนการผลิตจนเกิดเป็นสินค้าจากนั้นต้องขนส่งสินค้าสู่ตลาดเพื่อกระจายให้ถึงผู้บริโภค การขนส่งจะต้องมีการใช้พลังงานด้านเชื้อเพลิงเป็นหลัก ซึ่งต้นทุนที่สูงขึ้นเป็นสิ่งที่ภาคอุตสาหกรรมนั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ยังเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย การขนส่งมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นหนึ่งในก๊าซเรือนกระจกตลอดจนปัญหาการจราจรแออัดฝุ่นเสียง เป็นต้นปัญหาสภาวะภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงทวีความรุนแรงขึ้นกระแสความสนใจมุ่งประเด็นการพัฒนาสู่โลจิสติกส์เพื่อสิ่งแวดล้อมหรือขนส่งแบบสีเขียว (Green logistics) มีมากขึ้น

ในภาคการขนส่งจากสถานการณ์การใช้น้ำมันในประเทศไทย นับวันจะมีความต้องการเพิ่มขึ้นซึ่งปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้มีการใช้น้ำมันมากขึ้นคือเรื่องของเศรษฐกิจเพราะเมื่อเศรษฐกิจดีกิจกรรมในด้านการค้าขายย่อมมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัวที่สำคัญยังช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมด้านการขนส่งหรือโลจิสติกส์

มีความสำคัญมากขึ้นซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าภาคขนส่งทั้งหมดใช้น้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงในการดำเนินธุรกิจ

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green logistics) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

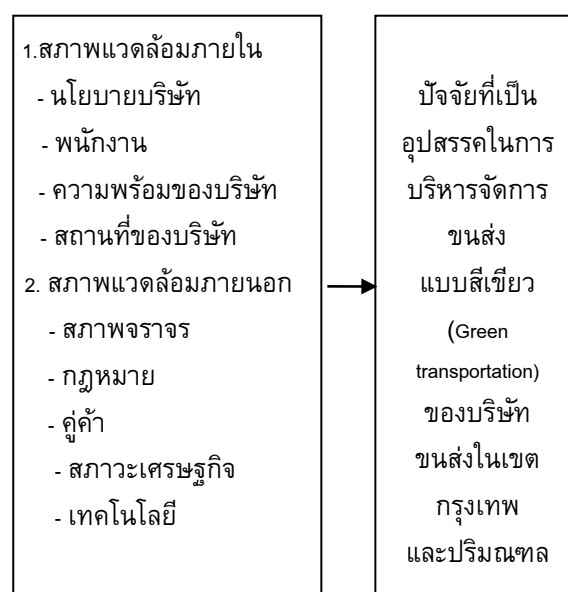
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของประชากร การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพนักงาน หัวหน้างาน ผู้จัดการ ผู้บริหาร ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีจำนวน 200 ชุด

2. เวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2565 เป็นระยะเวลา 5 เดือน

3. สถานที่เก็บข้อมูล คือ บริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 200 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง ทุนจดทะเบียนของบริษัท พื้นที่ของสถานประกอบการ จำนวนพนักงานภายในบริษัท จำนวนรถที่ใช้ในการขนส่ง ประเภทของรถที่ใช้ในการขนส่ง และประเภทของพลังงานเชื้อเพลิงที่ใช้ในการขนส่งของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำแนกเป็น สภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วย นโยบาย พนักงาน ความพร้อม และ สถานที่ของบริษัท สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย สภาพจราจร กฎหมาย คู่ค้า เชื้อเพลิง และเทคโนโลยี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

2. กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และข้อคำถามในการสอบถามให้มีความชัดเจนตามผังโครงสร้างเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

4. นำแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาแนบกับแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปรับปรุงแก้ไขข้อความแล้วจัดทำแบบสอบถามเพื่อ Try-out กับกลุ่มซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและไม่ซ้ำกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 30 บริษัท หาค่าสหสัมพันธ์ (item-test

correlation) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคะแนนรวมทั้งฉบับโดยการหาค่าหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบาค (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.95 สำหรับการประเมินความเที่ยงของเครื่องมือครั้งนี้พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มากกว่า 0.5 จึงจะถือว่าใช้ได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550ข) โดยเกณฑ์การประเมินความเที่ยง สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคใช้หลักแห่งความชัดเจน (rules of thumb) (George and Mallery, 2546) เสนอไว้ตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 เกณฑ์การประเมินค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องภายในสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)	ระดับความเชื่อมั่น
> 0.9	ดีมาก
> 0.8	ดี
> 0.7	พอใช้
> 0.6	ค่อนข้างพอใช้
> 0.5	ต่ำ
≤ 0.5	ไม่สามารถรับได้

5. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้วิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังกลุ่มบริษัทขนส่ง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นพนักงาน หัวหน้างาน ผู้จัดการ ผู้บริหาร ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

2. การได้มาซึ่งข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และติดตามทางเว็บไซต์ เพื่อรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับการกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วกลับมามาทำการวิเคราะห์

3. สามารถเก็บรวบรวมจำนวน แบบสอบถามได้ 200 ชุด จาก 450 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยเลขคณิต โดยใช้เกณฑ์แปลความหมาย ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา(ชูศรี วงศ์รัตน์.2541)

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (กัลยา วาณิชย์ บัญชา. 2546)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 2 ตารางแสดงจำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	%
เพศ	ชาย	142	71
	หญิง	58	29
อายุ	20-25 ปี	25	12.5
	26-30 ปี	55	27.5
	31-35 ปี	55	27.5
	36 ปีขึ้นไป	65	32.5
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	9	4.5
	ปริญญาตรี	116	58
	สูงกว่าปริญญาตรี	75	37.5
ตำแหน่ง	พนักงาน	51	25.5
	หัวหน้างาน	39	19.5
	ผู้จัดการ	81	40.5
	ผู้บริหาร	29	14.5
ทุนจดทะเบียนของบริษัท	ต่ำกว่า 20,000,000 บาท	30	15
	20,000,001-200,000,000 บาท	125	62.5
	มากกว่า 200,000,001 บาท	45	22.5
สถานที่ประกอบกิจการ	กรุงเทพมหานคร	119	59.5
	ปริมณฑล	81	40.5
จำนวนพนักงานในบริษัท	ต่ำกว่า 50 คน	23	11.5
จำนวนรถที่ใช้ขนส่งภายในบริษัท	50-200 คน	128	64
	มากกว่า 200 คน	49	24.5
	ต่ำกว่า 5 คัน	11	5.5
	6-10 คัน	45	22.5
	11-15 คัน	27	13.5
ประเภทของรถขนส่งที่ใช้	16-20 คัน	69	34.5
	มากกว่า 21 คันขึ้นไป	48	24
	กระบะ 4 ล้อ	142	71
	รถบรรทุก 4 ล้อ	152	76
	รถบรรทุก 6 ล้อ	179	90
	รถบรรทุก 8 ล้อ	63	31.5
	รถบรรทุก 10 ล้อ	90	45

รถพ่วง	35	17.5
รถเก็บอณูภูมิ	26	13
รถตู้	36	18
ประเภทของน้ำมันดีเซล	184	92
ฟลักซ์งานแก๊ส NGV	110	55
เชื้อเพลิงที่ใช้แก๊ส LPG	63	31.5
แก๊ส CNG	11	5.5
แก๊สโซฮอล์	12	6

จากตาราง 2 พบว่า ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน สามารถแบ่งเป็นเพศชายมีจำนวน 142 คน คิดเป็น 71% และแบ่งเป็นเพศหญิงมีจำนวน 58 คน คิดเป็น 29%

อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน สามารถแบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 20-25 ปีมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 26-30 ปีมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 31-35 ปีมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 36 ปีขึ้นไปมีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน สามารถแบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 58 ผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5

ทุนจดทะเบียนบริษัทของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน สามารถแบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามทุนจดทะเบียนบริษัท ต่ำกว่า 20,000,000 บาท มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ผู้ตอบแบบสอบถามทุนจดทะเบียนบริษัท 20,000,001-200,000,000 บาท มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 ผู้ตอบแบบสอบถามทุนจดทะเบียนบริษัทมากกว่า 200,000,001 บาท มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5

สถานประกอบการของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน สามารถแบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามสถานประกอบการกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 119 คน

คิดเป็นร้อยละ 59.5 ผู้ตอบแบบสอบถามสถานประกอบการปริณทล มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5

จำนวนพนักงานในบริษัทของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน สามารถแบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนพนักงานในบริษัทที่ต่ำกว่า 50 คน มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนพนักงานในบริษัท 50-200 คน มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 64 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนพนักงานในบริษัทมากกว่า 200 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5

จำนวนรถที่ใช้ขนส่งภายในบริษัทของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน สามารถแบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนรถที่ใช้ต่ำกว่า 5 คัน คิดเป็น 11 คัน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนรถที่ใช้ 6-10 คัน มีจำนวน 45 คัน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนรถที่ใช้ 11-15 คัน มีจำนวน 27 คัน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนรถที่ใช้ 16-20 คัน มีจำนวน 69 คัน คิดเป็นร้อยละ 34.5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนรถที่ใช้มากกว่า 21 คัน ขึ้นไป มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24

ประเภทของรถขนส่งที่ใช้ของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถกระบะ 4 ล้อ มีจำนวน 142 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 71 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถบรรทุก 4 ล้อ มีจำนวน 152 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 76 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถบรรทุก 6 ล้อ มีจำนวน 179 บริษัท คิดเป็น ร้อยละ 90 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถบรรทุก 8 ล้อ มีจำนวน 63 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 31.5 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถบรรทุก 10 ล้อ มีจำนวน 90 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 45 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถพ่วง มีจำนวน 35 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 17.5 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถเก็บอุนหภูมิ มีจำนวน 26 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 13 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้รถตู้ มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 18

ประเภทของพลังงานเชื้อเพลิงที่ใช้ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้ น้ำมันดีเซล มีจำนวน 184 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 92 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้แก๊ส NGV มีจำนวน 110 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 55 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้แก๊ส LPG มีจำนวน 63 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 31.5 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้แก๊ส CNG มีจำนวน 11 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 5.5 ผู้ตอบแบบสอบถามรถขนส่งที่ใช้แก๊สโซฮอลล์ มีจำนวน 12 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 6

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริณทลรายด้านจำแนกตามสิ่งแวดล้อมภายใน

ข้อความ	N	Mean	S.D.
บริษัทมีนโยบายที่มุ่งเน้นกรีนทรานสปอร์ต	200	4.1100	.75548
บริษัทมีความรู้ความเข้าใจการทำขนส่งแบบสีเขียว	200	3.7650	.93496
บริษัทมีความพร้อมในการทำขนส่งแบบสีเขียว	200	3.8650	.67009
สถานที่ของบริษัทตอบสนองการทำขนส่งแบบสีเขียว	200	4.0350	.71858
สภาพแวดล้อมภายใน	200	4.2150	.68639
Valid N (listwise)	200		

จากตาราง 3 การศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริณทล รายด้านจำแนกตามสภาพแวดล้อมภายในพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริษัทมีนโยบายที่มุ่งเน้นขนส่งแบบสีเขียว มีค่าเฉลี่ย 4.1100 ส่งผลอยู่ในระดับมาก

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล รายด้านจำแนกตามสิ่งแวดล้อมภายนอก

ข้อความ	N	Mean	S.D.
สภาพจราจรมีอิทธิพลต่อการ			
ทำ	200	4.2700	.63965
ขนส่งแบบสีเขียว			
กฎหมายมีผลกระทบต่อการ			
ขนส่ง	200	4.0600	.74104
ขนส่งแบบสีเขียว			
คู่ค้าของท่านให้ความร่วมมือ			
ในด้านขนส่งแบบสีเขียว	200	4.0950	.58967
เชื้อเพลิงในปัจจุบันมีอิทธิพล			
ต่อการทำขนส่งแบบสีเขียว	200	4.2900	.64652
เทคโนโลยีมีส่วนเกี่ยวข้องใน			
การทำขนส่งแบบสีเขียว	200	3.8400	.81098
สภาพแวดล้อมภายนอก	200	4.4900	.51108
Valid N (listwise)	200		

จากตาราง 4 การศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green Transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล รายด้านจำแนกตามสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เชื้อเพลิงในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อการทำขนส่งแบบสีเขียว มีค่าเฉลี่ย 4.2900 ส่งผลอยู่ในระดับมาก

การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ภาพรวม

การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ภาพรวมผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) และ Bartlett's test of sphericity ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูล ซึ่งได้ค่า KMO เท่ากับ .791 ซึ่งมากกว่า .5 และเข้าสู่ 1 แสดง

ว่า ข้อมูลที่ได้มีความเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis และจากการทดสอบสมมติฐาน Bartlett's test of sphericity พบว่า ปฏิเสธ H_0 นั่นคือตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กัน จึงสามารถใช้เทคนิค Factor Analysis ได้

2. ผู้วิจัยได้สกัดองค์ประกอบ (Factor extraction) โดยใช้วิธีเน้นองค์ประกอบหลัก (Principal component analysis) และหาค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน ร้อยละของความแปรปรวนสะสม ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน ร้อยละของความแปรปรวนสะสม

องค์ประกอบ ที่	ค่าไอเกน (Eigen Value)	ร้อยละของ ความ แปรปรวน	ร้อยละของ ความ แปรปรวน สะสม
1	7.942	21.466	21.466
2	4.351	11.759	33.225
3	3.902	10.545	43.771
4	3.056	8.258	52.029
5	2.399	6.483	58.512
6	2.389	6.457	64.969
7	2.256	6.096	71.065
8	1.576	4.260	75.325

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) (ค่าไอเกน หมายถึง ค่าความผันแปรของตัวแปรทั้งหมดในแต่ละองค์ประกอบ) มากกว่า 1 ซึ่งมีทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยทั้ง 8 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 75.325 ของความแปรปรวนทั้งหมด

เพื่อให้การแปลความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการหมุนแกนองค์ประกอบแบบออร์ทोगอนอล (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้ตัวแปรสัมพันธ์กับองค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ว่าตัวแปรแต่ละตัวควรอยู่ในองค์ประกอบใด ใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 0.30 ขึ้นไป (โดยไม่พิจารณาว่าเป็นจำนวนบวกหรือจำนวนลบ) แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบ คัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีน้ำหนัก

องค์ประกอบสูงที่สุดบนองค์ประกอบนั้น ปรากฏว่าตัวแปรทุกตัวอยู่ในองค์ประกอบ ได้จำนวนองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ผลปรากฏดังตาราง 6 – 13

ตาราง 6 องค์ประกอบที่ 1 ด้านความตระหนักและความพร้อมขององค์กร

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนักองค์ประกอบ
1.2.3	มีการจัดอบรมด้านขนส่งแบบสีเขียวให้แก่พนักงาน	.897
1.2.4	มีการติดตามผลการดำเนินงานด้านขนส่งแบบสีเขียว	.810
1.2.5	มีการทดสอบความรู้ความเข้าใจของพนักงานเกี่ยวกับขนส่งแบบสีเขียว	.805
1.2.2	จัดฝึกอบรมขนส่งแบบสีเขียวให้แก่หัวหน้างาน ผู้บริหาร	.802
1.4.1	สถานที่ไม่ซับซ้อนเวลาขนส่งสินค้า เช่น ทางเดินของรถขนส่งนั้นมีระยะทางที่สั้น ไม่สับสน	.789
1.3.5	ความพร้อมของยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง	.721
1.1.1	ความชัดเจนของนโยบาย	.712
1.4.2	ประโยชน์ใช้สอยของสถานที่ภายในบริษัทมีเพียงพอในการทำกิจกรรม	.682
1.2.1	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับขนส่งแบบสีเขียว	.669
1.3.1	ความพร้อมของเงินทุนในการทำขนส่งแบบสีเขียว	.575
1.3.3	ความพร้อมของพนักงานขับรถ	.566
1.4.3	สถานที่สำหรับจัดเรียงสินค้ามีความสะดวก	.566
1.1.3	มีการวัดผลในการปฏิบัติงานจริง	.553
1.3.4	ความพร้อมของพนักงานภายในบริษัท	.522
ค่าไอเกนเท่ากับ 7.942		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 21.466		

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปร มีการจัดอบรมด้านขนส่งแบบสีเขียวให้แก่พนักงาน มีการติดตามผลการดำเนินงานด้านขนส่งแบบสีเขียว มีการทดสอบความรู้ความเข้าใจของพนักงานเกี่ยวกับขนส่งแบบสีเขียว จัดฝึกอบรมขนส่งแบบสีเขียวให้แก่หัวหน้างาน ผู้บริหาร สถานที่ไม่ซับซ้อนเวลาขนส่งสินค้า เช่น ทางเดินของรถขนส่งนั้นมีระยะทางที่สั้น

ไม่สับสน ความพร้อมของยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง ความชัดเจนของนโยบาย ประโยชน์ใช้สอยของสถานที่ภายในบริษัทมีเพียงพอในการทำกิจกรรม ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับขนส่งแบบสีเขียว ความพร้อมของเงินทุนในการทำขนส่งแบบสีเขียว ความพร้อมของพนักงานขับรถ สถานที่สำหรับจัดเรียงสินค้ามีความสะดวก มีการวัดผลในการปฏิบัติงานจริง และความพร้อมของพนักงานภายในบริษัท รวม 14 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .522 ถึง .897 มีค่าไอเกนเท่ากับ 7.942 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านความตระหนักและความพร้อมขององค์กร

ตาราง 7 องค์ประกอบที่ 2 ด้านผลกระทบจากการขนส่งสินค้า

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนักองค์ประกอบ
2.2.3	ผลกระทบจากการจำกัดน้ำหนักในการบรรทุกสินค้า	.851
2.2.4	ผลกระทบจากการจำกัดความสูงในการบรรทุกสินค้า	.812
2.1.3	ปัญหาที่เกิดจากน้ำท่วม	.678
2.2.1	ผลกระทบจากด้านตรวจรถขนส่งทั่วไปตามท้องถนน	.596
2.3.2	มีความยืดหยุ่นในการกำหนดขนาดขนส่งกับลูกค้า	.546
2.4.4	ราคาแก๊ส CNG ที่เพิ่มขึ้น	.504
ค่าไอเกนเท่ากับ 4.351		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 11.759		

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยตัวแปร ผลกระทบจากการจำกัดน้ำหนักในการบรรทุกสินค้า ผลกระทบจากการจำกัดความสูงในการบรรทุกสินค้า ปัญหาที่เกิดจากน้ำท่วม ผลกระทบจากด้านตรวจรถขนส่งทั่วไปตามท้องถนน มีความยืดหยุ่นในการกำหนดขนาดขนส่งกับลูกค้า และราคาแก๊ส CNG ที่เพิ่มขึ้น รวม 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .504 ถึง .851 มีค่าไอเกนเท่ากับ 4.351 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านผลกระทบจากการขนส่งสินค้า

ตาราง 8 องค์ประกอบที่ 3 ด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการขนส่งสินค้า

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
2.5.4	เทคโนโลยีการรับสินค้าและ ส่งสินค้าในเวลาเดียวกัน (Cross-Docking)	.826
2.5.2	เทคโนโลยีการรับส่งสินค้า โดยใช้รถของตัวเอง (Milk Run)	.713
2.5.3	เทคโนโลยีการขนส่งแบบ ทันเวลาพอดี (Just In Time)	.691
ค่าไอเกนเท่ากับ 3.902		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 10.545		

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยตัวแปรเทคโนโลยีการรับสินค้าและส่งสินค้าในเวลาเดียวกัน (Cross-Docking) เทคโนโลยีการรับส่งสินค้าโดยใช้รถของตัวเอง (Milk Run) เทคโนโลยีการขนส่งแบบทันเวลาพอดี (Just In Time) รวม 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .691 ถึง .826 มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.902 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่าด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการขนส่งสินค้า

ตาราง 9 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการบริการเชื้อเพลิง

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
2.4.2	ราคาแก๊ส NGV ที่เพิ่มขึ้น	.807
2.4.5	สถานีบริการน้ำมันดีเซลมี เพียงพอ	.736
2.4.1	ราคาน้ำมันดีเซลที่เพิ่มขึ้น	.648
ค่าไอเกนเท่ากับ 3.056		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 8.258		

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยตัวแปร ราคาแก๊ส NGV ที่เพิ่มขึ้น สถานีบริการน้ำมันดีเซลมีเพียงพอ ราคาน้ำมันดีเซลที่เพิ่มขึ้น รวม 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง . 648 ถึง .807 มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.056 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่าด้านการบริการเชื้อเพลิง

ตาราง 10 องค์ประกอบที่ 5 ด้านปัญหาการจราจร

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
2.1.1	ปัญหาที่เกิดจากจราจรติดขัด	.794
2.1.2	ปัญหาที่เกิดจากอุบัติเหตุบน ท้องถนน	.733
ค่าไอเกนเท่ากับ 2.399		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.483		

องค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วยตัวแปรปัญหาที่เกิดจากจราจรติดขัด ปัญหาที่เกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนน รวม 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .733 ถึง .794 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.399 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการบริการเชื้อเพลิง

ตาราง 11 องค์ประกอบที่ 6 ด้านความร่วมมือกับคู่ค้าและสถานบริการ

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
2.3.1	ให้ความร่วมมือในด้านของ การเจรจาต่อรองกับคู่ค้า	.706
2.4.7	สถานีบริการแก๊ส LPG มี เพียงพอ	.692
2.4.6	สถานีบริการแก๊ส NGV มี เพียงพอ	.688
2.4.8	สถานีบริการแก๊ส CNG ที่ เพียงพอ	.673
ค่าไอเกนเท่ากับ 2.389		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.457		

องค์ประกอบที่ 6 ประกอบด้วยตัวแปร ให้ความร่วมมือในด้านของการเจรจาต่อรองกับคู่ค้า สถานีบริการแก๊ส LPG มีเพียงพอ สถานีบริการแก๊ส NGV มีเพียงพอ สถานีบริการแก๊ส CNG ที่เพียงพอ รวม 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .673 ถึง .706 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.389 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านความร่วมมือกับคู่ค้าและสถานบริการ

ตาราง 12 องค์ประกอบที่ 7 ด้านนโยบาย

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
2.2.2	ผลกระทบจากการจำกัด ระยะเวลาขนส่งในเมืองใหญ่	.836
2.4.3	ราคาแก๊ส LPG ที่เพิ่มขึ้น	.562
1.1.2	นโยบายสามารถปฏิบัติได้จริง	.428
ค่าไอเกนเท่ากับ 2.256		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.096		

องค์ประกอบที่ 7 ประกอบด้วยตัวแปรผลกระทบจากการจำกัดระยะเวลาขนส่งในเมืองใหญ่ ราคาแก๊ส LPG ที่เพิ่มขึ้น นโยบายสามารถปฏิบัติได้จริง รวม 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .428 ถึง .836 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.256 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านนโยบาย

ตาราง 13 องค์ประกอบที่ 8 ด้านความพร้อมของ
ผู้บริหาร

ตัวแปร (ข้อ)	ปัจจัย	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1.3.2	ความพร้อมของผู้บริหารใน การทำงานแบบสีเขียว	.738
ค่าไอเกนเท่ากับ 1.576		
ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.260		

องค์ประกอบที่ 8 ประกอบด้วยตัวแปรความพร้อมของผู้บริหารในการทำงานแบบสีเขียว รวม 1 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .738 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.576 และเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านความพร้อมของผู้บริหาร

สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่เป็น อุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งใน เขตกรุงเทพและปริมณฑล

จำแนกเป็นภาพรวม ดังนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ภาพรวม มีทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความตระหนักและความพร้อมขององค์กร มี 14 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 2 ด้านผลกระทบจากการขนส่งสินค้า มี 6 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 3 ด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการขนส่งสินค้า มี 3 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการบริการเชื้อเพลิง มี 3 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 5 ด้านปัญหาการจราจร มี 2 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 6 ด้านความร่วมมือกับลูกค้าและสถานีบริการ มี 4 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 7 ด้านนโยบาย มี 3 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 8 ด้านความพร้อมของผู้บริหาร มี 1 ตัวแปร

อภิปรายผล

จากผลการศึกษารายด้านพบว่า ด้านเชื้อเพลิงในเรื่องของราคาน้ำมันดีเซลที่สูงขึ้น ซึ่งบริษัทขนส่งหลายบริษัทยังคงใช้น้ำมันดีเซลอยู่ ควรเปลี่ยนการใช้พลังงานด้านเชื้อเพลิงให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เช่น เดิมใช้น้ำมันดีเซล ก็เปลี่ยนมาใช้แก๊ส NGV หรือ LPG แทน จะช่วยให้ลดต้นทุนได้มากขึ้น และลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงได้ หรือในส่วนของการจัดตารางการเดินรถของบริษัทควรจัดเที่ยวรถให้วิ่งได้เต็มที่ให้มากขึ้น หรือเปลี่ยนเส้นทางการเดินรถขนส่ง ให้มีระยะทางที่ใกล้ เพื่อลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่ส่งผลมากที่สุดในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว รองลงมาคือ ด้านสภาพจราจร ควรจัดเส้นทางการเดินรถให้มีระยะทางที่สั้นที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงเส้นทางที่มีการจราจรหนาแน่น ควรจัดเวลาเดินรถให้เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงช่วงเวลาที่สภาพจราจรติดขัดเพราะมีอิทธิพลต่อการทำขนส่งแบบสีเขียว รวมถึงปัจจัยทุกด้าน พิจารณาตามจำนวนพนักงานในบริษัทของสภาพแวดล้อมภายนอก พิจารณาตามจำนวนรถขนส่งของสภาพแวดล้อมภายใน พิจารณาตามจำนวนรถขนส่งของสภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งหมดพบว่าส่งผลอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีพันธ์ ลิ้มจารึก, ศรินยา ศรีศัลลักษณ์, สุนทรี ภัทรพูนสิน,

ประจวบ กล่อมจิตร (2552) ได้ศึกษาเรื่องการลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง กรณีศึกษาโรงงานเคมีภัณฑ์ คือ ปัญหาสำคัญที่ทำให้ต้นทุนในการขนส่งสินค้าของบริษัทสูงขึ้น คือปัญหาค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากปัจจัยภายในคือ การกำหนดเส้นทางที่เป็นมาตรฐาน และปัจจัยภายนอกคือ อัตราค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในตลาดโลกมีความผันผวน

วิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล วิเคราะห์ได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยพบว่า องค์ประกอบที่น้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุดคือ องค์ประกอบ ด้านความตระหนักและความพร้อมขององค์กร ต้องมีการจัดฝึกอบรมให้กับผู้บริหารและพนักงานในบริษัททุกคน เพื่อให้มีความตระหนักในเรื่องของการขนส่งแบบสีเขียวมากยิ่งขึ้น เพราะในเรื่องของการจัดฝึกอบรมนั้นสามารถทำได้ง่ายที่สุด อันดับ 2 ด้านผลกระทบจากการขนส่งสินค้า อันดับ 3 ด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการขนส่งสินค้า อันดับ 4 ด้านการบริการเชื้อเพลิง อันดับ 5 ด้านปัญหาการจราจร อันดับ 6 ด้านความร่วมมือกับคู่ค้าและสถานีบริการ อันดับ 7 ด้านนโยบาย และอันดับ 8 ด้านความพร้อมของผู้บริหาร

ดังนั้นในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการขนส่งแบบสีเขียว (Green transportation) ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ต้องพิจารณาปัจจัยด้านเชื้อเพลิงมากที่สุด เพราะในปัจจุบันบริษัทหลายบริษัทนั้นยังใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ ดังนั้นถ้าหากบริษัทลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิง ก็จะทำให้สามารถลดต้นทุนลงได้ และในการพิจารณานั้นต้องดำเนินการพิจารณาพร้อมกันหลายปัจจัย ไม่ควรพิจารณาแค่ปัจจัยเดียวหรือสองปัจจัย เพราะแต่ละส่วนนั้นมีความสัมพันธ์กัน หากดำเนินการพิจารณาปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งนั้นอาจทำให้ผลการดำเนินงานออกมาไม่ตรงตามเป้าหมายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Perotti et al., (2013) และ Tippayawong et al., (2015) คือ การเลือกใช้พลังงานทางเลือก เช่น น้ำมันไบโอดีเซล แทนน้ำมันดีเซล หรือพลังงานทางเลือกอื่นๆ ที่นำไปสู่ทางเลือก การใช้พลังงาน

ไฟฟ้า เพื่อลดการปล่อยมลพิษ ในสิ่งแวดล้อม และงานวิจัยของ Ivascua et al., (2015); Cosimato et al., (2015); Rao (2007) และ Kumar (2015) คือ การเลือกใช้รถบรรทุกหรือน้ำมันเชื้อเพลิงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในองค์กรที่ให้ความสำคัญกับปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้อยู่ในระดับต่ำ การนำอุปกรณ์กรองมลพิษมาติดตั้งเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มาใช้ และแสดงถึงสัดส่วนการใช้พลังงานที่ต่ำต่อการขนส่งที่ระยะทางมากขึ้น ซึ่งยังเป็นการประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขนส่งขององค์กร พร้อมกับมีมาตรฐานการบำรุงรักษาตามระยะเวลาตรวจสอบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดระบบสารเคมีในรถรั่วไหลออกมาจากรถ เช่น น้ำมันเครื่อง เชื้อเพลิง น้ำยาหม้อน้ำ น้ำกรดจากแบตเตอรี่ และอื่นๆ เพื่อควบคุมการลดสารเคมีปนเปื้อน ไปกับสภาพแวดล้อม และสอดคล้องกับ Perotti et al., (2012) และ ของ Tippayawong et al., (2015) คือ ให้มีการจัดการตามกำหนดทางด้านสิ่งแวดล้อม องค์กรต้องมีการบริหารจัดการของเสียหลังจากการซ่อมบำรุงยานพาหนะ จัดการตามขั้นตอนที่ถูกต้อง แยกจัดเก็บเฉพาะที่ ไม่ปล่อยให้มลพิษเหล่านี้ ออกสู่สิ่งแวดล้อมที่เป็นการทำลายระบบนิเวศในที่สาธารณะ ที่องค์กรนั้นๆตั้งอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้เพิ่มมากกว่า 200 คน เนื่องจากกลุ่มบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีจำนวนมาก ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เก็บมามีจำนวนที่น้อยเกินไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปต่อยอดงานวิจัยโดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในปริมาณที่มากขึ้น และหน่วยงานอื่นๆที่มีความเกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ เพื่อทดสอบความแม่นยำของตัวแปร และนำไปเป็นแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการศึกษาความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการดำเนินงานลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมยานยนต์ประเทศไทย

2. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้น แนวปฏิบัติโลจิสติกส์เชิงสิ่งแวดล้อมในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์

กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ในอนาคตสามารถนำไปขยายผล ในข้อมูลทางเทคนิคเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของมลพิษที่มีโอกาสเกิดขึ้นที่ได้กล่าวไปในงานวิจัยนี้ได้ รวมถึงสามารถนำไปเป็นพื้นฐานงานวิจัยโลจิสติกส์เชิงสิ่งแวดล้อมในกลุ่มอุตสาหกรรมใกล้เคียงได้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. โรงพิมพ์ บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. โรงพิมพ์ เทพนมิตการพิมพ์.
- ทวิพันธ์ สิมะจาริก และคณะ. (2552). การลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง กรณีศึกษาโรงงานเคมีภัณฑ์. ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการและการจัดการ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8 (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, (2550). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. พิมพ์ครั้งที่ 6. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cosimato, S., & Troisi, O. (2015). Green supply chain management practices and tools for logistics competitiveness and sustainability: The DHL case study. *The TQM Journal*, 27(2), 256-276.
- Cronbach, I. J. (1970). *Essentials of Psychological testing*. (3rd ed). University of Chicago Press.
- George, D., & Mallery P., (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*. (4th ed.). Allyn & Baco.
- Ivascua, L., Mocana, M., Draghicia, A., Turia, A., & Rusa, S., (2015). Modeling the green supply chain in the context of sustainable development. *Procedia Economics and Finance*, 26, 702-708.
- Kumar, A. (2015). Green Logistics for sustainable development: an analytical review. *IOSRD International Journal of Business*, 1(1), 7- 13.
- Perotti, S., Zorzini, M., Cagno, E., & Micheli, G, J.L. (2012). Green supply chain practices and company performance: the case of PLs in Italy. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 42(7), 640-672.
- Rao, P. (2007). Greening of the supply chain: an empirical study for SMES in the Philippine context. *Journal of Asia Business Studies*, 1(2), 55-56.
- Tippayawonga, K. Y., Tiwaratreewitb, T., & Sopadanga, A. (2015). Positive influence of green supply chain operations on Thai electronic firms' financial performance. *Procedia Engineering*, 118, 683-690.

คำแนะนำสำหรับการส่งบทความตีพิมพ์

นโยบายและวัตถุประสงค์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเป็นวารสารที่พิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่งานวิจัย และบทความทางวิชาการของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิจัย รวมทั้งกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย พัฒนาการความรู้ในสาขาต่างๆ อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางในการศึกษา ค้นคว้า และเป็นแหล่งวิทยาการความรู้ด้านต่างๆ อันเป็นการเปิดโลกกว้างทางการเรียนรู้ โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน

(วันสุดท้ายของการรับบทความ วันที่ 31 ตุลาคม ของทุกปี)

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

(วันสุดท้ายของการรับบทความ วันที่ 30 เมษายน ของทุกปี)

บทความที่ส่งมาเผยแพร่ ต้องเป็นบทความใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. งานวิจัย (Research Papers) เป็นผลงานจากการค้นคว้าทดลองหรือวิจัยทางวิชาการที่ผู้เขียนหรือกลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง
2. บทความวิชาการ (Articles) ซึ่งอาจแยกเป็นบทความปริทัศน์ (Review Articles) และบทความเทคนิค (Technical Articles) ซึ่งเรียบเรียงจากการตรวจสอบเอกสารวิชาการในสาขานั้นๆ
3. บทความอื่นๆ ที่คณะผู้จัดทำเห็นสมควร เช่นงานแปล รวมถึงจดหมายถึงบรรณาธิการ (Letters to Editor)

การเตรียมต้นฉบับ

ผลงานวิชาการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์บนกระดาษขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว เว้นขอบซ้าย 1.25 นิ้วและขอบขวา 1 นิ้ว ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ตัวอักษร BrowalliaUPC หรือ Browallia New ขนาด 14 point จำนวน 1 ชุด และควรแนบไฟล์ข้อมูลที่บันทึกลงแผ่นซีดี (CD-ROM) พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word หรือโปรแกรมที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป โดยมีส่วนประกอบ ดังนี้

1. ใบสมัครขอส่งบทความลงตีพิมพ์ จำนวน 1 ชุด

2. บทความที่เป็นบทความวิจัย ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1 บทคัดย่อ (Abstract) ให้เขียนนำหน้าตัวเรื่อง เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการและผลสรุป ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือร้อยละ 3 ของตัวเรื่อง และให้ระบุคำสำคัญ (Key word) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษท้ายบทคัดย่อ จำนวนไม่เกิน 3 คำ และไม่ควรใช้คำย่อในบทคัดย่อสำหรับบทความที่ต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ ต้องส่งบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

2.2 บทนำ ครอบคลุมความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการดำเนินการทดลอง

2.4 สรุปและอภิปรายผล

2.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.6 กรณีมีรูปภาพ และกราฟ กรุณาแยกออกจากเนื้อเรื่อง บันทึกเป็นไฟล์ที่มีนามสกุล JPEGs หรือ Tiffs เท่านั้น ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับ จะไม่รับภาพประกอบบทความที่เป็นการถ่ายสำเนาจากต้นฉบับและภาพสแกน เนื่องจากจะมีผลต่อคุณภาพในการพิมพ์ และจะลงภาพสีเมื่อจำเป็น เช่น แสดงสีของดอกไม้ เป็นต้น ในกรณีที่เป็นรูปลายเส้นให้วาดโดยใช้หมึกสีดำที่มีเส้นคมชัด หมายเลขรูปภาพ และกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่างๆ ให้ใช้ตัวอักษร BrowalliaUPC หรือ Browallia New ขนาด 14 point ตัวบาง และอยู่ด้านล่างกึ่งกลางของรูปภาพและกราฟ

2.7 การพิมพ์ตาราง กรุณาแยกออกจากเนื้อเรื่อง หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายรายละเอียดต่างๆ ให้ใช้ตัวอักษร BrowalliaUPC หรือ Browallia New ขนาด 14 point ตัวบาง อยู่ด้านบนชิดซ้ายของตาราง

2.8 การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้อ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (Author – date on text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ไว้ข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง รวมทั้งให้มีการอ้างอิงท้ายเล่ม (Reference citation) โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง

หมายเหตุ: นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ จะต้องมีคำรับรองจากประธาน หรือ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักให้พิจารณาลงพิมพ์เผยแพร่

การติดต่อในการจัดส่งบทความ

1. ทางไปรษณีย์: บรรณาธิการ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 6/999 ซ.พหลโยธิน 52 ถ.พหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม กทม.10220
2. ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: nbu.journal@northbkk.ac.th หรือ nbu.journal@gmail.com
3. ทางโทรศัพท์ สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย 0-2972-7200 ต่อ 502-503
4. ผู้สนใจส่งบทความให้ดาวน์โหลดแบบฟอร์ม และใบสมัครได้ที่ <http://www.northbkk.ac.th/journal/>
5. การชำระค่าพิจารณาบทความ ให้โอนเงินเข้าบัญชี ออมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ สาขาสะพานไหม-ดอนเมือง เลขที่ 134-5567-992 ชื่อบัญชี “มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 2”

ใบสมัครส่งบทความลงตีพิมพ์ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
(การกรอกใบสมัครโปรดใช้วิธีการพิมพ์)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย):
.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ):
.....

ผู้เขียน (ชื่อที่ 1)

ชื่อ- สกุล:
ตำแหน่งและที่อยู่ของหน่วยงาน:
.....

โทรศัพท์ โทรสาร E-mail

ผู้เขียน (ชื่อที่ 2)

ชื่อ- สกุล:
ตำแหน่งและที่อยู่ของหน่วยงาน:
.....

โทรศัพท์ โทรสาร E-mail

ผู้เขียน (ชื่อที่ 3)

ชื่อ- สกุล:
ตำแหน่งและที่อยู่ของหน่วยงาน:
.....

โทรศัพท์ โทรสาร E-mail

ประเภทบทความที่นำเสนอ

- ☐ บทความวิชาการ (Academic article)
- ☐ บทความวิจัย (Research article)
- ☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)
- ☐ บทความปริทัศน์ (Review article)

คำรับรองจากผู้เขียน

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิ์พิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

.....ลายมือชื่อ
(.....)
วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบรับรองการพิจารณาบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

วันที่

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว
นักศึกษาระดับ หลักสูตร
ขอส่งบทความวิจัยเรื่อง.....
.....
.....

โดยมี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก มาเพื่อขอ
พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่าไม่ได้ ส่งบทความวิจัยเรื่อง
เดียวกันนี้ไปลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ
(.....)
นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักของนักศึกษาตามรายชื่อข้างต้นจริง และได้
พิจารณาบทความดังกล่าวแล้ว เห็นสมควรให้ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ได้

ลงชื่อ
(.....)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

วันที่ เดือน พ.ศ.

■ Contents

บทความวิจัย

1	● ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2	■ กุสุมา คงเสถียร ■ เบญจวรรณ ศรีมารุต
16	● การจัดการคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อ ความตั้งใจในการจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร	■ จริญญา ปานเจริญ ■ สุกัญญา สิงห์ตุ้ย ■ ชุตติธรรัฐ อุดมะสิริเสนี
27	● การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนใน สังกัดสทศวิทยาเขตบางมูลนาก	■ นิรวิทย์ ขาวหนู ■ นงลักษณ์ ใจฉลาด
42	● การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาชาติในโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนสายรุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	■ ปฐวี วรรณชัย ■ นงลักษณ์ ใจฉลาด
56	● แนวทางการจัดการระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อเป้าหมายเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในประเทศไทย	■ ปัญญวัฒน์ จุฑามาศ
68	● การพัฒนาครีมนวดผมผสมเซรั่มดอกอัญชันขาว น้ำแร่พระร่วง วิสาหกิจชุมชนไบรท์-อัฟ น้ำแร่เมืองกำแพงเพชร	■ เพ็ญศรี ยวงแก้ว ■ บุญยกฤต รัตนพันธุ์ ■ ราตรี สิทธิพงษ์
77	● ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การใช้จ่ายของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	■ เพียรใจ โพธิ์ถาวร ■ พรทิพย์ ดันติวิเศษศักดิ์
92	● รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย	■ เมธชนนท์ ประจวบลาภ ■ กัทรา วายจุต
110	● ความสมดุลของคุณภาพชีวิตและการทำงานของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร	■ วิยะดา วรรณทวนิช ■ วไลภา คงพั่ว
121	● คุณลักษณะของผู้ทรงอิทธิพลกับการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี	■ ศรินธร เอี่ยมศิริเมธี
131	● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์ คอมพิวเตอร์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชลบุรี	■ ศิริวัลย์ จันทร์แก้ว ■ อังคณา อินเลื้อ ■ วัฒนา เสรีคุณาคณ ■ จรรย์วรรณ อัยศิริพร ■ อรสา อร่ามรัตน์
142	● ผลการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะ การแก้ปัญหาของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	■ สุระสิทธิ์ เขียวเขย
152	● การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการการขนส่งแบบสีเขียว ของบริษัทขนส่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	■ อนวัต เจริญสุข ■ จงโปรด คชภูมิ ■ วิไลรัตน์ เจริญใหม่รุ่งเรือง

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
NORTH BANGKOK UNIVERSITY

- วิทยาเขตสะพานใหม่ 6/999 ซ.พหลโยธิน 52 ถ.พหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพฯ 10220 Tel. 0-2972-7200 Fax. 0-2972-7751
- วิทยาเขตรังสิต 59 ถ.รังสิต-นครนายก (คลอง 3) อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130 Tel. 0-2533-1000 Fax. 0-2533-1020
- ศูนย์การศึกษานนทบุรี 49/178 หมู่ 8 ถ.รัตนธิเบศร์ ต.บางกระสอ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000 Tel. 0-2589-1133 ต่อ 534 Fax. 0-2589-5808

